

DI:11595

Handleiding wet- en regelgeving tracé/m.e.r.-procedure

Tracé/m.e.r.-reeks

2 AGI

C 602

Handleiding wet- en regelgeving tracé/m.e.r.-procedure

Informatiecentrum
Rijkswaterstaat
Meetkundige Dienst

- 6 NOV 2000

Colofon

Titel:

Handleiding wet- en regelgeving tracé/m.e.r.-procedure

Opdrachtgever:

Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Projectleider:

drs. J.W. Boelhouwers (Tracé/m.e.r.-centrum)

Samengesteld door:

drs. M.C.J. ter Steege, drs. A.J.M. Fermont (DHV Milieu en Infrastructuur BV)
en mr. H.A.J. Gierveld (CDJZ)

Datum Publicatie:

juli 2000

DWW-rapport nr. P-DWW-2000-057

ISBN-nr. 90-369-3766-3

Prijs:

f 25,-

Exemplaren van deze handleiding zijn te bestellen bij:

Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Postbus 5044

2600 GA Delft

Telefoon: 015 - 251 83 08

Telefax: 015 - 251 85 55

Trefwoorden:

Tracéwet, tracé/m.e.r.-procedure, wetgeving, regelgeving

Samenvatting:

Deze handleiding geeft een overzicht van de meest relevante wet- en regelgeving rondom de tracé/m.e.r.-procedure.

Deze publicatie is onderdeel van de Tracé/m.e.r.-reeks van het Tracé/m.e.r.-centrum, Dienst Weg- en Waterbouwkunde. Het Tracé/m.e.r.-centrum:

- adviseert over en voert onderzoek uit m.b.t. inhoud, proces en procedure
- verzorgt MER-Nieuws, V&W m.e.r.-dag, basiscursus, handleidingen en workshops

Contactpersoon: drs. J.W. Boelhouwers (tel. 015 - 251 85 73)

Intranet: <http://www.venwnet.minvenw.nl/rws/dww/tracemer/>

De Dienst Weg- en Waterbouwkunde van Rijkswaterstaat (DWW), en degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, hebben de in deze publicatie opgenomen gegevens zorgvuldig verzameld naar de laatste stand van wetenschap en techniek. Desondanks kunnen er onjuistheden in deze publicatie voorkomen.

Het Rijk sluit, mede ten behoeve van degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, iedere aansprakelijkheid uit voor schade die uit het gebruik van de hierin opgenomen gegevens mocht voortvloeien.

Inhoudsopgave	5
Voorwoord	7
1 Inleiding	9
2 Gewijzigde Tracéwet	11
3 Overgangsrecht gewijzigde Tracéwet	31
4 Overige wijzigingen: Wet geluidhinder en onteigeningswet	33
5 'Oude' Tracéwet	55
6 Wet milieubeheer	69
7 Besluit milieu-effectrapportage 1994	91
8 Regeling startnotitie milieu-effectrapportage	105
9 Richtsnoer aanvullingen op een milieu-effectrapport	107
10 Europese MER richtlijn	113
11 Algemene wet bestuursrecht	121
12 Vogelrichtlijn	161
13 Habitatrichtlijn	171
14 Compensatiebeginsel Structuurschema Groene Ruimte	185
15 Beleidsregel natuurcompensatie en Tracéwet	191
16 Landinrichtingswet	195
17 Europees verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed	203
18 Monumentenwet	211
19 Kaarten tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer	221
20 Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999	227

In 1997 is gestart met het opzetten van de Tracé/m.e.r.-reeks. De reeks is opgebouwd uit een aantal handleidingen die (deel)projectleiders en projectmedewerkers van infrastructuurprojecten op een toegankelijke wijze inzicht biedt in de verschillende aspecten van de tracé/m.e.r.-procedure.

Gelet op de grote hoeveelheid aan wet- en regelgeving die van belang is voor het doorlopen van een tracé/m.e.r.-procedure is in deze handleiding de meest relevante wet- en regelgeving rondom deze procedure opgenomen. Ik ben mij er terdege van bewust dat met het doorlopen van de tracé/m.e.r.-procedure veel meer wetten van toepassing zijn dan die in deze handleiding zijn opgenomen. Volledig is deze handleiding derhalve niet. Wel biedt het, zoals reeds gezegd, een overzicht van de meest relevante wetgeving.

In de handleiding is uitgegaan van de regelgeving zoals die van kracht zal worden najaar 2000 (dus inclusief het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet, eerste tranche). Gezien het overgangsrecht en om inzichtelijk te maken welke wijzigingen zijn doorgevoerd, is er voor gekozen zowel de tekst van de 'oude Tracéwet', als de tekst van de 'gewijzigde Tracéwet' op te nemen.

Ik wijs u er op dat inmiddels (wederom) voorstellen tot wijziging van de Tracéwet en voorstellen tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht aan de Tweede Kamer zijn toegezonden. De wijzigingsvoorstellen voor de Tracéwet komen voort uit de voorgestelde wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ten behoeve van de Rijksprojectenprocedure. De wijziging van de Algemene wet bestuursrecht is erop gericht te komen tot een samenvoeging van de afdelingen 3.4 en 3.5. Niet uitgesloten mag worden dat ook andere wetten tussen nu en korte tijd wijzigingen zullen ondergaan. Het is daarom goed regelmatig de in deze handleiding opgenomen wetteksten te bezien op hun actualiteit. Bij elke wettekst is de datum van de laatste wijziging vermeld, zodat duidelijk is tot wanneer de opgenomen wetteksten zijn bijgewerkt.

Ik ben alle betrokken personen erkentelijk voor de door hen geleverde bijdrage aan deze handleiding. Een speciaal woord van dank gaat uit naar Grontmij, die de tekst van de 'gewijzigde Tracéwet' ter beschikking heeft gesteld.

juli 2000,

ir. P. Aanen, hoofd afdeling Milieumaatregelen Infrastructuur

1 Inleiding

Inleiding

Op hoofdinfrastructuur is sinds 1 januari 1994 de Tracéwet van toepassing. Deze wet stroomlijnt het plan- en besluitvormingsproces rondom hoofdinfrastructuur (hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen). Bij aanleg van hoofdinfrastructuur moet de procedure van de Tracéwet worden doorlopen, bij wijziging of verbreding is dat afhankelijk van artikel 2, tweede lid van de Tracéwet¹.

Deze "Handleiding wet- en regelgeving tracé/m.e.r.-procedure" bevat de wetteksten van de Tracéwet en van de meest relevante aan de tracé/m.e.r.-procedure gerelateerde wet- en regelgeving. Deze handleiding maakt onderdeel uit van de Tracé/m.e.r.-reeks Rijkswaterstaat.

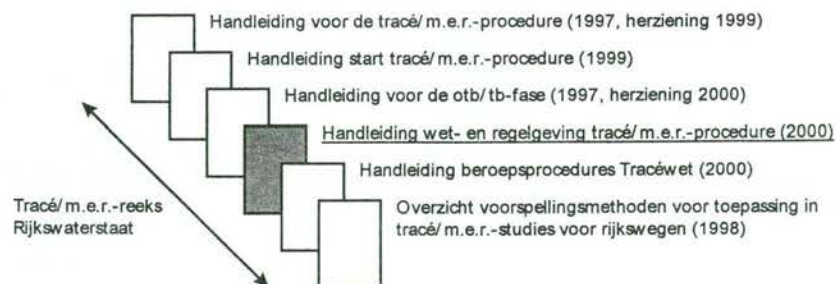
Doelgroep

De handleiding is bedoeld als opzoek- en naslagwerk voor de ervaren en onervaren (deel)projectleider en projectmedewerker betrokken bij een tracé/m.e.r.-procedure.

Tracé/m.e.r.-reeks

De handleiding maakt onderdeel uit van de Tracé/m.e.r.-reeks Rijkswaterstaat.

Figuur 1.1
De Tracé/m.e.r.-reeks Rijkswaterstaat.

Afbakening

In de inhoudsopgave staat aangegeven welke wet- en regelgeving in deze handleiding is opgenomen. Elke wet/regelgeving staat in een apart hoofdstuk. Aan het begin van elk hoofdstuk staat aangegeven welke onderdelen zijn opgenomen. Daarnaast is de datum van de laatste wijziging vermeld, zodat duidelijk is tot wanneer de opgenomen teksten zijn bijgewerkt.

In het najaar van 2000 zal bij uitgeverij Vermande een boekje worden uitgegeven met bij elk artikel van de gewijzigde Tracéwet een toelichting. Daarom is ervoor gekozen in deze handleiding "platte" wetteksten -zonder inhoudelijke toelichting- op te nemen. Wanneer in een artikel van de gewijzigde Tracéwet een belangrijke verwijzing is opgenomen wordt de inhoud hiervan in een voetnoot wel kort toegelicht.

¹ Doordat de milieueffectrapportage-regeling in de Tracéwet is geïntegreerd wordt de Tracéwetprocedure ook wel de tracé/m.e.r.-procedure genoemd.

Dit document vormt een opzoek- en naslagwerk voor wet- en regelgeving en geen handleiding hoe (juridisch) met de Tracéwetprocedure om te gaan. Hiervoor wordt verwezen naar de publicatie bij Vermande en de overige delen/handleidingen van de Tracé/m.e.r.-reeks.

Deze handleiding is niet volledig. Voor interpretatie van de Tracéwet zijn de memorie van toelichting en jurisprudentie van belang. Deze zijn niet opgenomen. Daarnaast kan nog andere wet- en regelgeving van belang zijn bij een tracé/m.e.r.-procedure.

Tot slot moet beseft worden dat veel organisaties eigen beleid hebben. Dit beleid is juridisch "zachter" dan de hier opgenomen wet- en regelgeving, maar kan wel richtinggevend zijn bij een tracé/m.e.r.-procedure. Denk bijvoorbeeld aan het beleid binnen het ministerie van Verkeer en Waterstaat omtrent het betrekken van derden (lagere overheden, belangengroepen en burgers) bij een tracé/m.e.r.-procedure.

Wel/niet Tracéwet-plicht

Aangezien de Tracéwetprocedure een "zware" procedure is, wordt deze niet vrijwillig gevolgd als de procedure niet van toepassing is. Alleen voor een activiteit uit artikel 2 van de Tracéwet geldt de Tracéwetprocedure. Het gebruik van bijvoorbeeld de vluchtstrook van een hoofdweg als benuttingsmaatregel valt niet onder de Tracéwetplicht. Voor deze activiteit wordt dus geen Tracéwetprocedure gevolgd.

Activiteiten die niet onder de Tracéwet vallen kunnen wel onder de m.e.r.- (beoordelings)plicht vallen, zodat de m.e.r.- (beoordelings)procedure moet worden doorlopen (zie hiervoor het Besluit milieu-effectrapportage 1994, zoals gewijzigd in 1999).

Vragen over juridische aspecten rondom de Tracéwet kunnen worden beantwoord door de Centrale Directie Juridische Zaken van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (telefoonnummer: 070 - 351 80 50).

2 Gewijzigde Tracéwet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de gewijzigde Tracéwet;
- het betreft de Wet van 16-09-1993, Stb. 582 (Iwtr: 01-01-1994);
- deze wet is gewijzigd bij de Wetten van 22 december 1993, Stb. 1994, 28, 23 december 1993, Stb. 690, 21 april 1994, Stb. 396, 26 april 1995, Stb. 250 en 30 mei 1997, Stb. 243;
- het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) van december 1998 is in de tekst verwerkt. Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de publicatie "Tekst (gewijzigde) Tracéwet", 9 februari 2000 van Grontmij;
- wijzigingen ten opzichte van de "oude" Tracéwet zijn **vet** gemaakt, opdat duidelijk is wat wel/niet is gewijzigd door het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) van december 1998;
- verwijzingen in de artikelen zijn in voetnoten weergegeven, verwijzingen naar de Algemene wet bestuursrecht zijn niet toegelicht (zie daarvoor hoofdstuk 11 van deze handleiding);
- in de kantlijn zijn trefwoorden geplaatst om snel de weg te kunnen vinden;
- in hoofdstuk vijf van deze bundel is de "oude" Tracéwet opgenomen (zonder het wetsvoorstel tot wijziging van de Tracéwet, eerste tranche).

Hoofdstuk I Algemene Bepalingen

Artikel 1

definities

1. In deze wet wordt verstaan onder:
  - a. Onze Minister: Onze Minister van Verkeer en Waterstaat;
  - b. Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;
    - bb. regionaal openbaar lichaam: een regionaal openbaar lichaam als bedoeld in de Kaderwet bestuur in verandering;
  - c. hoofdweg: een weg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening² (Stb. 1985, 626);
  - d. landelijke railweg: een railweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve railwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening³;
  - e. hoofdvaarweg: een vaarweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdvaarwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening⁴;

² Artikel 2a lid 1 Wet op de Ruimtelijke Ordening:

"De Ministerraad stelt voor bepaalde aspecten van het nationale ruimtelijke beleid plannen vast. Deze plannen kunnen bestaan uit structuurschetsen, structuurschema's of nota's, die van belang zijn voor het nationaal ruimtelijk beleid, zoals nader bepaald bij algemene maatregel van bestuur....."

In artikel 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening wordt de planologische kernbeslissing gedefinieerd als een plan als bedoeld in artikel 2a van die wet.

³ Zie noot 2.

⁴ Zie noot 2.

tracé

f. bijkomende infrastructurele voorzieningen: werken of bouwwerken die, zonder deel uit te maken van het profiel van een hoofdweg, een landelijke railweg of een hoofdvaarweg, met die weg, railweg of vaarweg zijn verbonden en dienen voor de instandhouding dan wel het veilig en doelmatig gebruik daarvan;

g. verkeers- en vervoertraject: een verkeers- en vervoergebied gelegen tussen twee punten van een verbinding als bedoeld onder c, d of e van dit artikellid;

h. tracé:

1°. de aanduiding op een of meer topografische of geografische kaarten van het verloop en de geografische omvang van een aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, en

2°. indien het de aanleg of wijziging van een hoofdweg of landelijke railweg betreft, een nauwkeurige beschrijving van:

- de daarbij te realiseren ligging in het terrein,
- het daarbij te realiseren aantal rijstroken of sporen,
- de daarbij te realiseren bijkomende infrastructurele voorzieningen en
- de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke,

landbouwkundige en ecologische aard dan wel

indien het de aanleg of wijziging van een hoofdvaarweg betreft, een nauwkeurige beschrijving van:

- de voor het gebruik van de hoofdvaarweg toe te laten laadvermogen per schip,

- de bij de aanleg of wijziging van de hoofdvaarweg te realiseren bijkomende infrastructurele voorzieningen en

- de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke, landbouwkundige en ecologische aard, zomede

3°. indien het de aanleg of wijziging van een hoofdweg of landelijke railweg betreft, de in acht te nemen grenswaarden voor geluidhinder en de **aanduiding van de maatregelen, gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen onderscheidenlijk aan de grens van geluidsgevoelige terreinen als bedoeld in de Wet geluidhinder;**

i. schip: schip als bedoeld in artikel 1, eerste lid onder b, en vijfde lid onder a en b, van de Scheepvaartverkeerswet⁵ (Stb. 1988, 352).

2. Ontheffingen, dispensaties, afwijkingen en soortgelijke beschikkingen worden voor de toepassing van deze wet als vergunning aangemerkt.

3. In deze wet wordt onder aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg mede verstaan de aanleg of wijziging van een deel van die hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg.

---

⁵ Artikel 1 lid 1 sub b Scheepvaartverkeerswet:

"In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt, tenzij daarin anders is bepaald, verstaan onder:

b. schip: elk vaartuig, met inbegrip van een vaartuig zonder waterverplaatsing en een watervliegtuig, dat feitelijk wordt gebruikt of geschikt is om te worden gebruikt als middel tot verplaatsing te water;"

Artikel 1 lid 5 sub a en b Scheepvaartverkeerswet:

"In deze wet wordt, tenzij daarin anders is bepaald, mede verstaan onder:

a. schip: een samenstel van schepen of van een of meer schepen met een of meer andere vaartuigen, waarvan ten minste één schip deel uitmaakt dat ter voortbeweging gebruik maakt van zijn motor en dat dient voor het voortbewegen of het sturen van het samenstel;

b. zeeschip: een samenstel van zeeschepen of van een of meer zeeschepen met een of meer andere schepen of andere vaartuigen, waarvan ten minste één schip deel uitmaakt dat ter voortbeweging gebruik maakt van een of meer van zijn motoren en dat dient voor het voortbewegen of sturen van het samenstel."

Artikel 2

toepassingsbereik

1. De aanleg van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, in gevallen waarin de hoofdvaarweg kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer, geschiedt overeenkomstig het daarvoor met toepassing van deze wet vastgestelde tracé.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van:
  - a. een wijziging van een hoofdweg, die bestaat uit de ombouw van een weg tot autosnelweg;
  - b. een verbreding van een hoofdweg met één of meer rijstroken, indien het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt;
  - c. een wijziging van een landelijke railweg, die bestaat uit:
    - 1°. een verbreding van die railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een in een streekplan begrensd beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument, aangewezen ingevolge artikel 7 of 21 van de Natuurbeschermingswet⁶, dan wel in een in een streekplan begrensd kerngebied, natuurontwikkelingsgebied of in een zodanig plan begrensde verbindingszone, deel uitmakend van de ecologische hoofdstructuur;
    - 2°. de aanleg van een geheel nieuwe spoorbaan, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer van de grens van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, is gelegen of
  - d. een wijziging van een hoofdvaarweg, die bestaat uit:
    - 1°. een vergroting of verdieping waardoor:
      - de hoofdvaarweg geschikt wordt voor gebruik door schepen met een laadvermogen van ten minste 1350 ton dan wel de bestaande geschiktheid van de hoofdvaarweg voor zodanig gebruik wordt verbeterd, en
      - het ruimte-oppervlak van de hoofdvaarweg met ten minste twintig procent toeneemt dan wel de hoofdvaarweg blijvend wordt verdiept waarbij meer dan vijf miljoen kubieke meter grond wordt verzet en waarbij verder bodemlagen die het grondwater afsluiten worden doorbroken of
    - 2°. een verlegging van een rivier:
      - in het geval waarin de rivier kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van ten minste 1350 ton, en
      - waarbij het zomerbed wordt verlegd en de verlegging een oppervlakte beslaat van ten minste 50 hectare.

⁶ Artikel 7, eerste lid, Natuurbeschermingswet:

"1. Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Minister, belast met de zorg voor de ruimtelijke ordening, een natuurmonument, waarvan de bescherming niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd, bij beschikking, waarin de kadastrale aanduiding van de desbetreffende onroerende zaken staan vermeld, aanwijzen als beschermd natuurmonument."

Artikel 21, eerste lid, Natuurbeschermingswet:

"1. Onze Minister kan, burgemeester en wethouders der gemeente en gedeputeerde staten der provincie gehoord, bij beschikking een natuurmonument, dat eigendom is van de Staat, aanwijzen als staatsnatuurmonument en een zodanige aanwijzing geheel of gedeeltelijk intrekken."

besluit m.e.r.

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt het eerste lid van overeenkomstige toepassing verklaard ten aanzien van in die maatregel aan te geven andere gevallen van wijziging van een hoofdweg, van een landelijke railweg of van een hoofdvaarweg dan die welke zijn bedoeld in het tweede lid, indien ten aanzien van deze gevallen het maken van een milieu-effectrapport op grond van het bepaalde bij of krachtens de Wet milieubeheer verplicht is.

Hoofdstuk II De trajectnota

Artikel 2a

Een beslissing om het in dit hoofdstuk bedoelde besluitvormingsproces ten aanzien van de aanleg of wijziging van een hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 of de medewerking aan de aanleg of wijziging van een landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 aan te vangen, wordt genomen door Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Artikel 3

procedure trajectnota

1. Indien Onze Minister de aanleg of wijziging van een hoofdweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2, of de medewerking aan de aanleg of wijziging van een landelijke railweg, als bedoeld in artikel 2, in overweging neemt stelt hij ter voorbereiding van de in hoofdstuk III bedoelde beslissingen een trajectnota op.

2. Op die voorbereiding is de in paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing. Een trajectnota als bedoeld in dit hoofdstuk wordt voor toepassing van die procedure gelijkgesteld met een ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 3:30, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Bij de voorbereiding betreft Onze Minister de besturen van de provincies, van de regionale openbare lichamen en van de gemeenten en waterschappen op het gebied waarvan de trajectnota redelijkerwijs betrekking kan hebben dan wel betrekking heeft.

3. De kennisgeving, bedoeld in artikel 3:30, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht geschiedt gelijktijdig met de kennisgevingen, welke zijn voorgeschreven in artikel 7.13, eerste en tweede lid, van de Wet milieubeheer⁷.

4. Onze Minister geeft van het voornemen verder onverwijld kennis:

- a. in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen;
- b. in de Staatscourant.

5. Onze Minister stelt een ieder in de gelegenheid binnen vier weken na publikatie als bedoeld in het vierde lid zijn zienswijze over het voornemen naar voren te brengen.

6. Onze Minister bereidt de trajectnota voor gelijktijdig en in samenhang met de voorbereiding van het milieu-effectrapport, als voorgeschreven bij of krachtens de Wet milieubeheer.

---

⁷ Artikel 7.13 lid 1 en 2 Wet milieubeheer:

"1. Indien het bevoegd gezag voornemens is een besluit te nemen bij de voorbereiding waarvan het een milieu-effectrapport moet maken, deelt het zijn voornemen schriftelijk mede aan de commissie en aan de adviseurs.

2. Het geeft tegelijkertijd openbaar kennis van zijn voornemen met overeenkomstige toepassing van artikel 7.12, vierde lid."

7. Een trajectnota als bedoeld in dit hoofdstuk wordt voor de toepassing van de artikelen 7.30, eerste lid, 7.31 en 7.32 van de Wet milieubeheer gelijkgesteld met een voorontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, van laatstbedoelde wet⁸.

8. Onze Minister stemt de toepassing van het vijfde lid en de toepassing van artikel 7.14, vierde lid, van de Wet milieubeheer⁹ op elkaar af.

Artikel 4

1. Een trajectnota bevat ten minste de volgende onderdelen:
- a. een omschrijving van het verkeers- en vervoertraject waarop de nota betrekking heeft, en een aanduiding daarvan op een of meer topografische of geografische kaarten;
  - b. een beschrijving van de bestaande verkeers- en vervoervoorzieningen in het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;
  - c. een uiteenzetting van de bestaande en te verwachten verkeers- en vervoerbehoefden voor het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;
  - d. een uiteenzetting van:
    - 1°. de mogelijke redenen om in de onder c bedoelde behoeften niet te voorzien;
    - 2°. de mogelijkheden om in de onder c bedoelde behoeften te voorzien zonder aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2;
    - 3°. de mogelijkheden om in de onder c bedoelde behoeften te voorzien door aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2, alsmede een beschrijving van hetgeen met de voorgenumen activiteit wordt beoogd:

⁸Artikel 7.27 lid 1 Wet milieubeheer:

"Het bevoegd gezag neemt een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, niet dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.12 tot en met 7.26."

Artikel 7.30 lid 1 Wet milieubeheer:

"Indien krachtens wettelijk voorschrift van het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport gelijktijdig openbaar kennisgegeven, behoudens in gevallen als bedoeld in artikel 7.29. Indien krachtens wettelijk voorschrift zowel van een voorontwerp als van een ontwerp van het besluit openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport gelijktijdig met het voorontwerp kennisgegeven."

Artikel 7.31 Wet milieubeheer:

"Indien een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28 of krachtens wettelijk voorschrift het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, ter inzage wordt gelegd, wordt het milieu-effectrapport in ieder geval daarbij ter inzage gelegd."

Artikel 7.32 Wet milieubeheer:

"1. Indien met betrekking tot een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28, dan wel tot het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, opmerkingen of bedenkingen kunnen worden ingediend, kunnen opmerkingen over het milieu-effectrapport in ieder geval gelijktijdig worden ingediend met opmerkingen of bedenkingen met betrekking tot het stuk waarmee van dat rapport tegelijkertijd openbaar kennis is gegeven.

2. Indien opmerkingen en bedenkingen met betrekking tot een zodanige aanvraag of een zodanig voorontwerp of ontwerp krachtens wettelijk voorschrift gedurende een termijn van vier weken of van langer dan vier weken kunnen worden ingediend, kan het bevoegd gezag ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geen langere dan die termijn bepalen."

⁹ Artikel 7.14 lid 4 Wet milieubeheer:

"Het bevoegd gezag stelt een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport."

e. het tracé van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, zo mogelijk uitgewerkt in een of meer varianten, waarbij voor elke variant de mogelijkheid van een verschuiving van de as van het tracé van ten hoogste 100 meter aan elke zijde en van een verschuiving van ten hoogste twee meter naar boven of naar beneden is open gelaten, alsmede een beschrijving van de kenmerken van die varianten;

f. een beschrijving van de bestaande inrichting en het gebruik van de grond, daaronder begrepen water, in het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;

g. een beschrijving van de ruimtelijke ontwikkeling van het desbetreffende verkeers- en vervoertraject en de mate waarin in streek- en bestemmingsplannen als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening met de aanleg of wijziging van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg is rekening gehouden;

h. een beschrijving van de voor- en nadelen van de onder d bedoelde alternatieven en de onder e bedoelde varianten;

i. een raming van de kosten van de aanleg of wijziging van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg.

2. Bij de toepassing van het eerste lid onder a wordt gebruik gemaakt van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1:50 000.

3. Bij de toepassing van het eerste lid onder e wordt ter voldoening aan artikel 1, eerste lid onder h, onder 1° gebruik gemaakt van een of meer detailkaarten met een schaal van ten minste 1:10 000 en van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1:50 000.

Artikel 5

Indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, betreft Onze Minister de exploitant van de railweg bij de voorbereiding daarvan. Deze verleent de in verband daarmee nodige medewerking aan het opstellen van de trajectnota.

Artikel 6

1. Onze Minister voert ter voorbereiding van de trajectnota met de betrokken bestuursorganen overleg over de opzet van de nota ten aanzien van het verkeers- en vervoertraject als bedoeld in artikel 4, eerste lid onder a, en de te behandelen alternatieven en varianten als bedoeld in artikel 4, eerste lid onder d en e.

2. Onze Minister voert met de betrokken bestuursorganen voorts overleg bij de verdere voorbereiding van de trajectnota.

Artikel 7

1. Binnen een week na de mededeling, bedoeld in artikel 3:30 van de Algemene wet bestuursrecht, legt Onze Minister door tussenkomst van de betrokken bestuursorganen de trajectnota ter inzage ten kantore van die organen.

2. De artikelen 3:20, eerste lid, aanhef en onder b, 3:21, tweede lid, 3:22, eerste en derde lid, 3:25, eerste lid, eerste volzin, tweede en derde lid, en 3:31, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

3. In afwijking van artikel 3:32, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht kunnen bedenkingen worden ingebracht binnen acht weken na de dag waarop de trajectnota ter inzage is gelegd.

kaarten

rol exploitant railweg

overleg bestuursorganen

terinzagelegging

---

4. Na de periode van acht weken, bedoeld in het derde lid, blijven de stukken ter inzage liggen op de door Onze Minister in overleg met de betrokken bestuursorganen te bepalen uren totdat Onze Minister een standpunt als bedoeld in artikel 9, eerste lid, heeft bepaald.

Artikel 8

reactie bestuursorganen

1. Binnen een door Onze Minister te bepalen termijn van ten hoogste vier maanden na de dag waarop de trajectnota ter inzage is gelegd, geven de betrokken bestuursorganen in een met redenen omkleed advies ten minste aan:
  - a. welke van de in de trajectnota behandelde alternatieven en varianten naar hun oordeel passen in hun ruimtelijk beleid;
  - b. welke van die alternatieven en varianten naar hun oordeel de voorkeur verdienen;
  - c. of en zo ja, tegen welke van die alternatieven en varianten zij bedenkingen hebben.
2. Indien de betrokken bestuursorganen binnen de gestelde termijn geen advies hebben uitgebracht stemmen zij in met de volledigheid van de in de trajectnota behandelde alternatieven en varianten.

Hoofdstuk III Beslissing

Artikel 9

standpuntbepaling

1. Onze Minister bepaalt binnen acht weken na het verstrijken van de ingevolge artikel 8, eerste lid, bepaalde termijn, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, zijn standpunt met betrekking tot de aanleg of de wijziging van een hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van een landelijke railweg als bedoeld in artikel 2. Het standpunt houdt in dat hij de aanleg of wijziging van een hoofdweg of hoofdvaarweg of de medewerking aan de aanleg of wijziging van een landelijke railweg al dan niet verder in overweging neemt. Indien hij de aanleg of wijziging van het in de eerste volzin bedoelde werk of de medewerking daaraan verder in overweging neemt, houdt het standpunt tevens in welk tracé de voorkeur verdient.
2. Indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, voert Onze Minister overleg over het door hem te bepalen standpunt met de exploitant van de railweg.
3. Indien de standpuntbepaling als bedoeld in het eerste lid niet binnen de daar genoemde termijn kan geschieden, deelt Onze Minister dit voor het verstrijken daarvan onder vermelding van de redenen mee aan de Staten-Generaal.

Artikel 10

negatief standpunt

1. Indien het standpunt van Onze Minister inhoudt dat hij de aanleg of wijziging van de hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van de landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 niet verder in overweging neemt, deelt hij dit standpunt onder opgave van redenen schriftelijk mee aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Binnen een week na de mededeling, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het standpunt ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11

uitbrengen ontwerp-tracébesluit
(otb)

1. Indien het standpunt van Onze Minister inhoudt dat hij de aanleg of wijziging van de hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van de landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 verder in overweging neemt, **stelt hij overeenkomstig het standpunt, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, binnen zes maanden na het uitbrengen van het standpunt een ontwerp-tracébesluit vast.** Hij deelt dit standpunt onder opgave van redenen schriftelijk mee aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Bij het ontwerp-tracébesluit wordt ter voldoening aan artikel 1, eerste lid onder h, onder 1° gebruik gemaakt van een of meer detailkaarten met een schaal van ten minste 1:2500 en van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1:20 000.

3. Het ontwerp-tracébesluit bevat de resultaten van het akoestisch onderzoek, bedoeld in artikel 87d onderscheidenlijk 106c van de Wet geluidhinder¹⁰, alsmede, indien het voornemen bestaat hogere waarden vast te stellen voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting in zones ingevolge de artikelen 87e tot en met 87i of 106d tot en met 106h van de Wet geluidhinder¹¹, de bedoelde hogere waarden.

4. Het ontwerp-tracébesluit geeft aan op welke wijze de inpassing van de aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg zal geschieden, en waar dit in redelijkheid niet kan worden verlangd, welke compenserende maatregelen zullen worden getroffen.

5. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien de vaststelling van een ontwerp-tracébesluit niet binnen de in het eerste lid bedoelde termijn kan geschieden.

6. Onze Minister handelt bij de toepassing van het vijfde lid in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Artikel 12

toezending otb

1. In geval van toepassing van artikel 11, eerste lid, zendt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé aan de betrokken bestuursorganen en, indien het **ontwerp-tracébesluit** betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

¹⁰ Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

¹¹ Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

toezending otb i.g.v.
hogere waarde

2. Onze Minister zendt het ontwerp-tracébesluit, indien het hogere waarden bevat voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting in zones ingevolge de artikelen 87e tot en met 87i of 106d tot en met 106h van de Wet geluidhinder¹², voorts aan:

a. de gebruikers van de woningen of de woonwagendplaatsen, het bevoegd gezag van scholen en de directies van ziekenhuizen, verpleeghuizen en andere gezondheidszorggebouwen waarvoor een hogere waarde wordt bepaald;

b. de ter plaatse bevoegde inspecteur van het staatstoezicht op de volksgezondheid, die door Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer is aangewezen;

c. de inspecteur van de volkshuisvesting;

d. de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, indien het betrekking heeft op scholen;

e. de Rijkshoofdinspecteur van het Verkeer, hoofd van het betrokken district van de Rijksverkeersinspectie, indien het betreft een tracé van een landelijke railweg.

3. Onze Minister geeft met betrekking tot het ontwerp-tracébesluit toepassing aan de in paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure met inachtneming van de volgende volzinnen. Bij de procedure betreft Onze Minister de besturen van de provincies, gemeenten en waterschappen op het gebied waarvan het ontwerp-tracébesluit betrekking heeft. Binnen een week na de datum van toezending, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit met de toelichting daarop ter inzage. Artikel 7, eerste tot en met derde lid, is van overeenkomstige toepassing. Na de periode van vier weken, bedoeld in artikel 3:22, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht blijven de stukken ter inzage liggen op de door Onze Minister in overleg met de betrokken bestuursorganen te bepalen uren totdat Onze Minister een tracébesluit als bedoeld in artikel 15, eerste lid, heeft vastgesteld.

4. In afwijking van het tweede lid, aanhef en onder a, kan Onze Minister, indien de omvang van het ontwerp-tracébesluit daartoe aanleiding geeft, volstaan met eenieder van de in het tweede lid, onder a, bedoelde personen de strekking van het ontwerp-tracébesluit mee te delen en de onderdelen van het ontwerp-tracébesluit die voor de betrokkene redelijkerwijs van belang zijn, toe te zenden.

Artikel 13

Provinciale staten, het algemeen bestuur van een regionaal openbaar lichaam en de raad van elk van de gemeenten, op het gebied waarvan het ontwerp-tracébesluit betrekking heeft, delen elk binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit aan Onze Ministers schriftelijk hun oordeel over het ontwerp-tracébesluit mee.

¹² Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

3.5.6 Awb

reactie bestuursorgaan otb

Artikel 14

gewijzigd otb

1. Indien Onze Minister in de bij de toepassing van artikel 12, derde lid, naar voren gebrachte zienswijzen of ingebrachte bedenkingen dan wel in het ingevolge artikel 13 door provincies, regionale openbare lichamen en gemeenten gegeven oordeel aanleiding vindt zijn voorkeur voor het verloop en de geografische omvang van een aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg te wijzigen, bepaalt hij in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer uiterlijk binnen twaalf weken na het verstrijken van de in artikel 13 bedoelde termijn zijn gewijzigde voorkeur en werkt hij deze eveneens binnen de in dit lid bedoelde termijn van twaalf weken uit tot een **gewijzigd ontwerp-tracébesluit**. De zienswijzen en mededelingen als bedoeld in de eerste volzin kunnen geen grond vinden in bedenkingen tegen de trajectnota. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien het bepalen van de **gewijzigde voorkeur** dan wel het uitwerken daarvan tot een gewijzigd ontwerp-tracébesluit niet binnen de in de eerste volzin bedoelde termijn kan geschieden.

2. Bij toepassing van het eerste lid van dit artikel vinden de artikelen 9, tweede lid, 11, **tweede en vierde lid**, 12 en 13 overeenkomstige toepassing.

terinzagelegging wijzigingen

3. Indien Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in andere dan de in het eerste lid bedoelde gevallen aanleiding vindt om een tracébesluit vast te stellen dat afwijkt van het ontwerp-tracébesluit dan wel, indien het eerste lid toepassing heeft gevonden, het gewijzigde ontwerp-tracébesluit, legt Onze Minister, alvorens het tracébesluit wordt vastgesteld, de onderdelen van het voorgenomen tracébesluit, voor zover deze afwijken van het ontwerp-tracébesluit dan wel het gewijzigde ontwerp-tracébesluit, gedurende twee weken ter inzage overeenkomstig artikel 7, eerste lid. Binnen de in de eerste volzin genoemde termijn kunnen schriftelijk bedenkingen worden ingebracht bij Onze Minister.

Artikel 14a

procedure wijziging van geluid

Indien Onze Minister naar aanleiding van de bij toepassing van artikel 12, derde lid, naar voren gebrachte zienswijzen of bedenkingen dan wel het ingevolge artikel 13 door provincies, regionale openbare lichamen en gemeenten gegeven oordeel in overweging neemt om in het tracébesluit met toepassing van de artikelen 87e tot en met 87i of 106d tot en met 106h van de Wet geluidhinder¹³ hogere waarden vast te stellen voor de ten hoogst toelaatbare geluidsbelasting in zones met betrekking tot gebouwen en standplaatsen als bedoeld in artikel 12, tweede lid, onder a, ten aanzien waarvan dat artikellid niet is toegepast, wordt, alvorens het tracébesluit wordt vastgesteld, ter zake toepassing gegeven aan dat artikellid voor zover het betreft bedoelde gebouwen en standplaatsen en legt Onze Minister de daarop betrekking hebbende onderdelen van het ontwerp-tracébesluit gedurende twee weken ter inzage overeenkomstig artikel 7, eerste lid. Binnen de in de eerste volzin genoemde termijn kunnen schriftelijk bedenkingen worden ingebracht bij Onze Minister.

¹³ Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

Artikel 15

vaststellen tracébesluit (tb)

1. Onze Minister stelt, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het tracé vast onder opgave van redenen en met een toelichting op dat tracé. De artikelen 9, tweede lid, en **11, tweede en vierde lid**, zijn van overeenkomstige toepassing. Het tracébesluit dient uiterlijk binnen vijf maanden na vaststelling van het ontwerp-tracébesluit onderscheidenlijk, **indien artikel 14 toepassing heeft gevonden**, van het gewijzigde ontwerp-tracébesluit te worden genomen. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien het nemen van het tracébesluit niet binnen de in de derde volzin bedoelde termijn kan geschieden.

hogere waarde onderdeel tb

2. Een beslissing tot het vaststellen van een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting in zones ingevolge de artikelen 87e tot en met 87i en 106d tot en met 106h van de Wet geluidhinder¹⁴ met betrekking tot het gebied dat is begrepen in een tracébesluit, maakt deel uit van het tracébesluit.

voorbereidingsbesluit

3. Voor het gebied dat is begrepen in een vastgesteld tracébesluit geldt dat tracébesluit als voorbereidingsbesluit, bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening¹⁵. Voor de bij dat tracébesluit behorende zone, bedoeld in artikel 74, eerste lid, van de Wet geluidhinder¹⁶, onderscheidenlijk de zone, bedoeld in artikel 106b van die wet¹⁷, geldt dat tracébesluit als voorbereidingsbesluit, bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, met dien verstande dat dit slechts geldt met betrekking tot geprojecteerde woningen en andere geprojecteerde geluidsgevoelige objecten ten aanzien waarvan de geluidsbelasting vanwege de hoofdweg of de landelijke railweg of vanwege binnen de zone van die hoofdweg of landelijke railweg gelegen wegen of railwegen de waarden die ingevolge de artikelen 87e tot en met 87i en 106d tot en met 106h van de Wet geluidhinder¹⁸ als ten hoogst toelaatbare waarden worden aangemerkt, te boven zal gaan. Voor zover het tracébesluit geldt als voorbereidingsbesluit, is artikel 21, vierde tot en met zesde lid, van de

¹⁴ Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

¹⁵ Artikel 21 lid 1 Wet op de Ruimtelijke Ordening:

"De gemeenteraad kan verklaren, dat een bestemmingsplan wordt voorbereid (voorbereidingsbesluit). Indien artikel 37, eerste of vierde lid, toepassing hebben gevonden, hebben Onze Minister onderscheidenlijk gedeputeerde staten gelijke bevoegdheid."

¹⁶ Artikel 74 Wet geluidhinder:

"1. Langs een weg bevindt zich een zone die aan weerszijden van de weg de volgende breedte heeft:

a. in stedelijk gebied:

1°. voor een weg, bestaande uit drie of meer rijstroken: 350 meter;

2°. voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken genoemde geval: 200 meter;

b. in buitenstedelijk gebied:

1°. voor een weg, bestaande uit vijf of meer rijstroken: 600 meter;

2°. voor een weg, bestaande uit drie of vier rijstroken: 400 meter;

3°. voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken: 250 meter....."

¹⁷ Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

¹⁸ Zie hoofdstuk 4 van deze handleiding.

Wet op de Ruimtelijke Ordening¹⁹ niet van toepassing. Het tracébesluit geldt niet langer als voorbereidingsbesluit indien voor het in de eerste volzin bedoelde gebied en de in de tweede volzin bedoelde zone een bestemmingsplan in overeenstemming met het tracébesluit van kracht is geworden.

4. Onder een geprojecteerde woning of een ander geprojecteerd geluidsgevoelig object als bedoeld in de tweede volzin van het derde lid wordt verstaan een nog niet aanwezige woning of ander geluidsgevoelig object waarvoor het geldende bestemmingsplan verlening van de bouwvergunning toelaat, maar deze nog niet is afgegeven.

5. Artikel 50 van de Woningwet²⁰ is niet van toepassing op aanvragen om een bouwvergunning ter realisering van het tracébesluit.

6. Voor zover het tracébesluit in strijd is met een bestemmingsplan geldt het tracébesluit als vrijstelling, bedoeld in artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening²¹.

7. Voor zover een bestemmingsplan of een ander besluit voor de uitvoering van werken, werkzaamheden en bouwwerken een aanlegvergunning als bedoeld in artikel 14 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening²² vereist, geldt zodanige eis niet in het gebied dat is begrepen in een vastgesteld tracébesluit.

---

¹⁹ Artikel 21 lid 4 - 6 Wet op de Ruimtelijke Ordening:

"4. Een voorbereidingsbesluit vervalt, indien niet binnen één jaar na de datum van inwerkingtreding daarvan het ontwerp van het plan ter inzage is gelegd.

5. Is het voorbereidingsbesluit genomen door Onze Minister, dan kan hij de in het vierde lid genoemde termijn eenmaal met één jaar verlengen. Hetzelfde geldt voor gedeputeerde staten, indien zij het voorbereidingsbesluit hebben genomen.

6. Geldt het voorbereidingsbesluit voor een gebied dat tot een bebouwde kom behoort en ten aanzien waarvan bij een structuurplan aanwijzingen voor de bestemming zijn gegeven, dan kan in afwijking van het vierde lid bij het besluit worden bepaald, dat het besluit vervalt indien niet binnen een bij het besluit aan te geven termijn het ontwerp van het plan ter inzage is gelegd. Die termijn mag op niet langer dan twee jaar gesteld worden."

²⁰ Artikel 50 Woningwet:

"In afwijking van artikel 46, eerste lid, houden burgemeester en wethouders de beslissing op een aanvraag om bouwvergunning aan indien er geen grond is om de vergunning te weigeren en voor het gebied, waarin het bouwwerk zal worden uitgevoerd, voordat de aanvraag is ingekomen een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 21 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in werking is getreden, ..."

²¹ In artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening is geregeld dat in bepaalde gevallen de gemeenteraad onderscheidenlijk burgemeester en wethouders ten behoeve van de verwezenlijking van een project vrijstelling kunnen verlenen van het geldende bestemmingsplan.

²² Artikel 14 Wet op de Ruimtelijke Ordening:

"Bij een bestemmingsplan kan worden bepaald, dat het verboden is binnen een bij het plan aan te geven gebied bepaalde werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning), voor zover zulks noodzakelijk is:

- a. om te voorkomen, dat een terrein minder geschikt wordt voor de verwerkelijking van de daaraan bij het plan gegeven bestemming;
- b. ter handhaving en ter bescherming van een verwerkelijkte bestemming als bedoeld onder a."

8. Voor zover bij een leefmilieuverordening als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing²³ voorschriften zijn gegeven als bedoeld in artikel 9, derde lid, van die wet²⁴, blijven deze buiten toepassing voor de uitvoering van werken, werkzaamheden en bouwwerken en voor het gebruik van gronden en opstallen ter uitvoering van een tracébesluit, voor zover zodanige voorschriften strijdig zijn met het tracébesluit.

9. De gemeenteraad is verplicht binnen een jaar nadat het tracébesluit onherroepelijk is geworden het bestemmingsplan overeenkomstig dat tracébesluit vast te stellen of te herzien.

10. Indien een bestemmingsplan in strijd is met een onherroepelijk tracébesluit en het bestemmingsplan nog niet is aangepast aan het tracébesluit, is het gemeentebestuur verplicht aan degenen die inzage verlangen in zodanig bestemmingsplan, tevens inzage te verlenen in het ten aanzien van het door dat plan bestreken gebied vastgestelde tracébesluit.

Artikel 16

1. Onze Minister zendt het tracébesluit onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé toe aan de Staten-Generaal en aan de besturen van de in artikel 12, derde lid, bedoelde provincies, regionale openbare lichamen, gemeenten en waterschappen alsmede, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Bij de bekendmaking van het tracébesluit worden de motivering en de toelichting op het tracé vermeld.

3. Binnen een week na de datum van toezending legt Onze Minister het besluit onder opgave van de redenen daarvoor en met de toelichting op het tracé ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 17

[Vervallen.]

²³ Artikel 9 lid 1 Wet op de stads- en dorpsvernieuwing:

“Een leefmilieuverordening strekt tot wering van dreigende en tot stuiting van reeds ingetreden achteruitgang van de woon- en werkomstandigheden in en het uiterlijk aanzien van het bij die verordening aangewezen gebied of de daarbij aangewezen gebieden.”

²⁴ Artikel 9 lid 3 Wet op de stads- en dorpsvernieuwing:

“Bij een leefmilieuverordening kunnen uitsluitend ter verwezenlijking van het in het eerste lid vermelde doel voorschriften worden gegeven zowel ten aanzien van op te richten of door verbouwing tot stand te brengen bouwwerken en de toelaatbaarheid van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden als ten aanzien van het gebruik van gronden en opstallen.”

1-jaarstermijn

toezending tb

Hoofdstuk IV Projectuitvoering

Artikel 18

relatie MIT

Indien de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg niet is opgenomen in een jaarlijks voortschrijdend meerjarig uitvoeringsprogramma voor hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen, dat bij besluit van Onze Minister is vastgesteld voor het derde jaar na het jaar waarin het tracébesluit van kracht is geworden, vervalt het tracébesluit van rechtswege. Het tracébesluit vervalt eveneens van rechtswege indien dit niet binnen **10 jaar** na het jaar waarin het van kracht is geworden ten uitvoer wordt gebracht.

het van rechtswege
vervallen van het tb

Artikel 19

[Vervallen.]

Artikel 20

vergunning

1. Indien voor de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 bij of krachtens de wet een vergunning van een orgaan van een provincie, van een regionaal openbaar lichaam, van een gemeente, van een waterschap of enig ander publiekrechtelijk lichaam, niet zijnde het Rijk, is vereist met betrekking tot de inrichting of het gebruik van grond, daaronder begrepen water, welke is benodigd voor die aanleg of wijziging, dient Onze Minister onderscheidenlijk de exploitant van de railweg de aanvraag voor die vergunning niet eerder in dan twee jaren voorafgaande aan het tijdstip waarop blijkens het meerjarig uitvoeringsprogramma, bedoeld in artikel 18, eerste lid, met die aanleg of wijziging zal worden begonnen.

coördinatie

2. **Onze Minister bevordert een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten op de aanvragen om de vergunningen en van de overige ambtshalve te nemen besluiten met het oog op de uitvoering van een tracébesluit.**

3. Onze Minister kan van de andere betrokken bestuursorganen de medewerking vorderen, die voor het welslagen van de coördinatie nodig is. Die bestuursorganen verlenen de van hen gevorderde medewerking.

afdeling 3.5 Awb

4. Op de voorbereiding van de besluiten op de aanvragen om de in het eerste lid bedoelde vergunningen is de in de paragrafen 3.5.2 tot en met 3.5.5 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing, met dien verstande dat:

a. de in artikel 3:18, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht bedoelde mededeling tevens wordt gedaan aan Onze Minister;

b. de ontwerpen van de besluiten binnen een door Onze Minister te bepalen termijn worden toegezonden aan Onze Minister, die zorg draagt voor de in artikel 3:19, eerste lid, tweede volzin, van de Algemene wet bestuursrecht bedoelde toezending;

c. de mededeling, bedoeld in artikel 3:19, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht in alle gevallen ook wordt gedaan door kennisgeving in de Staatscourant;

d. Onze Minister de mededelingen, bedoeld in artikel 3:19, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht voor verschillende ontwerpen kan samenvoegen in één mededeling, welke wordt gedaan door Onze Minister;

e. in afwijking van artikel 3:28 van de Algemene wet bestuursrecht de besluiten worden genomen binnen een door Onze Minister te bepalen termijn;
f. de besluiten onverwijld worden gezonden aan Onze Minister;
g. de in de artikelen 3:23, tweede lid, 3:24, derde lid, en 3:25, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht bedoelde toezending tevens geschiedt aan Onze Minister;

h. Onze Minister beslist over de toepassing van artikel 3:29 van de Algemene wet bestuursrecht.

5. Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing op de voorbereiding van de in het tweede lid bedoelde ambtshalve te nemen besluiten.

6. Artikel 46, eerste lid, van de Woningwet²⁵ is niet van toepassing op aanvragen om een bouwvergunning ter uitvoering van het tracébesluit.

7. Indien een bestuursorgaan dat in eerste aanleg bevoegd is te beslissen op een aanvraag om een vergunning niet of niet tijdig overeenkomstig de aanvraag beslist, kunnen Onze Minister en Onze Minister wie het mede aangaat gezamenlijk een beslissing op de aanvraag nemen. In het laatste geval treedt hun besluit in de plaats van het besluit van het in eerste aanleg bevoegde bestuursorgaan. Indien Onze in de eerste volzin bedoelde Ministers voornemens zijn zelf een beslissing op de aanvraag te nemen, plegen zij overleg met het bestuursorgaan dat in eerste aanleg bevoegd is op de aanvraag te beslissen.

8. Het zevende lid is van overeenkomstige toepassing op de in het tweede lid bedoelde ambtshalve te nemen besluiten.

9. Indien bij de toepassing van het zevende lid de beslissing op een aanvraag wordt genomen door Onze in dat lid bedoelde Ministers, stort het bestuursorgaan dat in eerste aanleg bevoegd was te beslissen op de aanvraag, de ter zake ontvangen leges in 's Rijks kas.

10. Ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aanvragen is Onze Minister mede bevoegd deze in te dienen bij de bevoegde bestuursorganen.

11. De in het tweede lid bedoelde besluiten alsmede de in artikel 3:27 van de Algemene wet bestuursrecht bedoelde overwegingen worden, voor zover ten aanzien daarvan het vierde lid is toegepast, gelijktijdig door Onze Minister bekendgemaakt. Zij worden voorts in de Staatscourant geplaatst.

12. Indien tegen het ontwerp van een in het eerste lid bedoeld besluit bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht, kunnen deze bedenkingen geen grond vinden in bedenkingen tegen de desbetreffende planologische kernbeslissing, bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening²⁶, of tegen het tracébesluit.

²⁵ Artikel 46 lid 1 Woningwet:

"Burgemeester en wethouders beslissen omtrent een aanvraag om bouwvergunning binnen dertien weken na de dag waarop zij de aanvraag hebben ontvangen."

²⁶ Artikel 39 Wet op de Ruimtelijke Ordening:

"Een planologische kernbeslissing ten behoeve van een groot project van nationaal belang bevat een of meer concrete beleidsbeslissingen. Bij de nadere besluitvorming over zodanige projecten worden die beleidsbeslissingen in acht genomen."

in de plaats treding

bekendmaking

Artikel 20a

dagvaarding

De in artikel 18, eerste lid, van de onteigeningswet²⁷ bedoelde dagvaarding kan geschieden nadat het tracébesluit is vastgesteld.

Artikel 20b

inschrijving vonnis

1. Het vonnis van onteigening van de rechtbank kan slechts in de openbare registers worden ingeschreven nadat het tracébesluit onherroepelijk is geworden.

2. In aanvulling op de artikelen 54n en 59 van de onteigeningswet²⁸ is ten behoeve van de in het eerste lid bedoelde inschrijving een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dan wel een verklaring van de griffier benodigd, waaruit blijkt dat het tracébesluit onherroepelijk is geworden.

Hoofdstuk V Bijzondere procedure voor grote projecten van nationaal belang

Artikel 21

artikel 39 WRO

In afwijking van artikel 2, eerste lid, is uitsluitend dit hoofdstuk van toepassing op de besluitvorming over de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg ten aanzien waarvan een planologische kernbeslissing van kracht is als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening²⁹.

Artikel 22

uitwerking otb

1. Indien een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening³⁰ van kracht is bepalen Onze Ministers met inachtneming van die beslissing het tracé en werken dit uit tot een ontwerp-tracébesluit **en vervolgens tot een tracébesluit**.

2. De artikelen 9, tweede lid, **11, tweede en vierde lid**, 12, eerste en tweede lid, en 13 zijn van overeenkomstige toepassing.

---

²⁷ Artikel 18 lid 1 Onteigeningswet:

"Is hetgeen onteigend moet worden niet bij minnelijke overeenkomst verkregen, dan dagvaardt de onteigenende partij de bij koninklijk besluit aangewezen eigenaar voor de rechtbank in welker rechtsgebied de te onteigenen onroerende zaak is gelegen, teneinde de onteigening te horen uitspreken en het bedrag der schadeloosstelling te horen bepalen. Betreft de onteigening een recht, dan wordt zij ingesteld tegen de bij koninklijk besluit aangewezen rechthebbende; van deze vordering wordt kennisgenomen door de rechtbank binnen welker rechtsgebied de onroerende zaak is gelegen waarop het recht rust."

²⁸ In artikel 54n van de Onteigeningswet is geregeld welke documenten dienen te worden overgelegd bij de inschrijving van het vonnis waarbij de onteigening is uitgesproken. Artikel 59 van de Onteigeningswet gaat eveneens over de inschrijving van het vonnis van onteigening en de documenten die daarbij dienen te worden overgelegd. Daarnaast richt het artikel zich op de gevolgen van onteigening van een onroerende zaak voor de daarop bestaande lasten en rechten.

²⁹ Zie noot 26.

³⁰ Zie noot 26.

Artikel 23

[Vervallen.]

Artikel 24

[Vervallen.]

Artikel 25

De artikelen 14a tot en met 20b zijn van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk Va. Beroep

Artikel 25a

beroep

1. Tegen een tracébesluit of een ander in artikel 20, tweede lid, bedoeld besluit kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2. In afwijking van artikel 6:8 van de Algemene wet bestuursrecht vangt de termijn voor het indienen van een beroepschrift tegen de in artikel 20, tweede lid, bedoelde besluiten aan met ingang van de dag na die waarop de in artikel 20, tiende lid, bedoelde bekendmaking is geschied.

gevoegde behandeling

3. Voor zover beroep kan worden ingesteld tegen een of meer onderdelen van een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening³¹, vangt, in afwijking van artikel 6:8 van de Algemene wet bestuursrecht, de termijn voor het indienen van een beroepschrift ter zake van die onderdelen aan met ingang van de dag waarop beroep kan worden ingesteld tegen het op de planologische kernbeslissing berustende tracébesluit. Indien niet binnen een jaar na het van kracht worden van de planologische kernbeslissing een daarop berustend tracébesluit is vastgesteld, vangt de beroepstermijn aan met ingang van de dag waarop dat jaar is verstreken.

geen bezwaarschrift

4. Artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing met betrekking tot een tracébesluit.

Artikel 25b

beslistermijn Afdeling

1. Met betrekking tot beroepen tegen een tracébesluit beslist de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State binnen twaalf maanden na ontvangst van een verweerschrift.

2. In bijzondere omstandigheden kan de Afdeling de in het eerste lid genoemde termijn met ten hoogste drie maanden verlengen.

3. Met betrekking tot beroepen tegen de in artikel 20, tweede lid, bedoelde besluiten beslist de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State binnen zes maanden na ontvangst van de desbetreffende verweerschriften.

---

³¹ Zie noot 26.

Artikel 25c

Indien tegen een in artikel 20, tweede lid, bedoeld besluit beroep kan worden ingesteld, kan dat beroep geen grond vinden in bedenkingen tegen een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening³² of tegen een tracébesluit.

Hoofdstuk VI Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 26

1. Deze wet blijft buiten toepassing ten aanzien van besluiten van Onze Minister tot vaststelling van een tracé voor de aanleg of wijziging van hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn genomen, voor zover deze besluiten vóór 1 januari 1997 worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma als bedoeld in artikel 18, eerste lid. In het laatste geval vervalt het besluit indien het niet binnen tien jaar na eerste opneming in het uitvoeringsprogramma ten uitvoer wordt gebracht.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten als bedoeld in dat lid die binnen een jaar na inwerkingtreding van deze wet zijn genomen alsmede op door Onze Ministers aan te wijzen besluiten die binnen twee jaar na inwerkingtreding van deze wet zijn genomen.

3. Het tweede lid geldt niet voor besluiten ter uitvoering van planologische kernbeslissingen als bedoeld in artikel 28.

4. Artikel 18 is van overeenkomstige toepassing op besluiten als bedoeld in het tweede lid.

Artikel 27

Trajectnota's die na inwerkingtreding van deze wet worden vastgesteld maar geheel of gedeeltelijk vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn voorbereid worden aangemerkt als trajectnota's in de zin van deze wet indien deze voorbereiding is geschied overeenkomstig de eisen die de Tracéwet aan de voorbereiding van trajectnota's stelt.

Artikel 28

Indien vóór de inwerkingtreding van deze wet planologische kernbeslissingen van kracht zijn ten aanzien van de hogesnelheidslijn Rotterdam-Amsterdam-Belgische grens en de Betuwe-route Rotterdam-Zevenaar worden deze aangemerkt als beslissingen in de zin van artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening³³.

Artikel 29

Onze Ministers zenden binnen drie jaar na het in werking treden van deze wet, en vervolgens telkens om de vijf jaar, aan de Staten-Generaal een verslag over de wijze waarop zij is toegepast.

---

³² Zie noot 26.

³³ Zie noot 26.

Artikel 30

Aan de bijlage bij de Wet milieubeheer wordt toegevoegd: Tracéwet.

Artikel 31

[Vervallen.]

Artikel 32

Indien het bij koninklijke boodschap van 4 februari 1993 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (wetsvoorstel 23 015) tot wet wordt verheven en in werking treedt wordt de Tracéwet als volgt gewijzigd:

In de tweede volzin van artikel 15, vierde lid, en in de tweede volzin van artikel 24, vierde lid, wordt na het woord 'maken' telkens toegevoegd: in afwijking van artikel 37, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening³⁴.

Artikel 33

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 34

Voor de plaatsing van deze wet in het Staatsblad brengt Onze Minister de in deze wet voorkomende aanhalingen van artikelen en afdelingen van de Algemene wet bestuursrecht in overeenstemming met de door Onze Minister van Justitie opnieuw vastgestelde nummering daarvan.

Artikel 35

Deze wet kan worden aangehaald als: Tracéwet.

---

³⁴ Artikel 37 lid 8 Wet op de Ruimtelijke Ordening:

"Een ieder die bedenkingen heeft tegen een besluit als bedoeld in het eerste of vierde lid, en tegen aanwijzingen als bedoeld in het tweede of vijfde lid, kan deze gedurende de in artikel 23 bedoelde termijn van terinzageliggig van het ontwerp voor het bestemmingsplan, dat strekt ter uitvoering van dat besluit en die aanwijzingen, als onderdeel van zijn zienswijze omtrent dat ontwerp bij de gemeenteraad of, indien toepassing wordt gegeven aan artikel 38, derde of vierde lid, bij Onze Minister of gedeputeerde staten, kenbaar maken."

3 Overgangsrecht gewijzigde Tracéwet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- het overgangsrecht gewijzigde Tracéwet;
- het overgangsrecht gewijzigde Tracéwet is onderdeel van het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) van december 1998. Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de publicatie "Tekst (gewijzigde) Tracéwet", 9 februari 2000 van Grontmij.

ARTIKEL II

1. Met betrekking tot het nemen van tracébesluiten ten aanzien waarvan een ontwerp vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is toegezonden aan de in artikel 12, eerste lid, van de Tracéwet bedoelde instanties, blijft het recht zoals het gold vóór dat tijdstip van toepassing.

2. Met betrekking tot het nemen van besluiten op aanvragen om vergunning als bedoeld in artikel 20, tweede lid, van de Tracéwet, die zijn ingediend vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, en de overige in artikel 20, tweede lid, van de Tracéwet bedoelde ambtshalve te nemen besluiten die binnen dertien weken na dat tijdstip zijn bekendgemaakt, blijft het recht zoals het gold vóór dat tijdstip van toepassing.

3. Met betrekking tot de mogelijkheid om bezwaar te maken of beroep in te stellen alsmede de behandeling van zodanig bezwaar of beroep tegen een in het eerste of tweede lid bedoeld besluit dat vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is bekendgemaakt, blijft het recht zoals het gold vóór dat tijdstip van toepassing.

ARTIKEL III

1. Indien ten aanzien van een tracébesluit dat is voorbereid met toepassing van de Tracéwet, zoals deze luidde vóór het inwerkingtreden van deze wet, door de bestuursorganen van de betrokken gemeenten of regionale openbare lichamen niet binnen een jaar na de vaststelling van dat tracébesluit planologische medewerking is verleend, is artikel 15, derde tot en met tiende lid, van de Tracéwet ter zake van toepassing, mits de met zodanig tracébesluit verband houdende besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting ingevolge de artikelen 83, 85, 100a of 106 van de Wet geluidhinder zijn vastgesteld.

2. Ingeval besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting met het oog op de uitvoering van een in het eerste lid bedoeld tracébesluit zijn vereist en de planologische medewerking niet binnen de in het eerste lid genoemde termijn is verleend, is artikel 15, derde tot en met tiende lid, van de Tracéwet ten aanzien van zodanig tracébesluit van toepassing zodra de besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting met het oog op de uitvoering van dat tracébesluit zijn bekendgemaakt.

---

3. Ingeval geen besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting met het oog op de uitvoering van een in het eerste lid bedoeld tracébesluit zijn vereist en de planologische medewerking niet binnen de in het eerste lid genoemde termijn is verleend, is artikel 15, derde tot en met tiende lid, van de Tracéwet ten aanzien van zodanig tracébesluit van toepassing met ingang van de dag na het verstrijken van die termijn.

4. In afwijking van het eerste lid is, ingeval een in het eerste lid bedoeld tracébesluit geheel of gedeeltelijk door de rechter is vernietigd en vervolgens een nieuw tracébesluit is vastgesteld na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, artikel 15, derde tot en met tiende lid, van de Tracéwet ten aanzien van zodanig tracébesluit van toepassing zodra de besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting met het oog op de uitvoering van dat tracébesluit zijn bekendgemaakt. Ingeval geen besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting zijn vereist, is artikel 15, derde tot en met tiende lid, van de Tracéwet van toepassing met ingang van de dag waarop het nieuwe tracébesluit is vastgesteld.

5. Artikel 46, eerste lid, van de Woningwet is niet van toepassing op aanvragen om bouwvergunning ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde tracébesluiten.

6. Onder "planologische medewerking verlenen" in de zin van het eerste lid wordt verstaan het nemen van een of meer besluiten krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening door het bestuur van een gemeente of een regionaal openbaar lichaam, waardoor het desbetreffende tracébesluit kan worden uitgevoerd zonder strijd met hetgeen bij of krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening is bepaald.

ARTIKEL IIIa

Ten aanzien van het nemen van besluiten tot het vaststellen van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting in verband met de in artikel III, eerste lid, bedoelde tracébesluiten blijven de artikelen 83, 85, 100a of 106 van de Wet geluidhinder, alsmede de bepalingen van de Tracéwet, zoals deze luidde vóór het inwerkingtreden van deze wet, van toepassing.

ARTIKEL IIIb

Ten aanzien van tracébesluiten die zijn vastgesteld vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet blijft artikel 18, eerste lid, tweede volzin, zoals dit luidde vóór dat tijdstip, van toepassing.

4 Overige wijzigingen: Wet geluidhinder en onteigeningswet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de wijzigingen van de Wet geluidhinder en de onteigeningswet die uit het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) voortvloeien;
- deze wijzigingen zijn onderdeel van het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) van december 1998. Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de publicatie "Tekst (gewijzigde) Tracéwet", 9 februari 2000 van Grontmij;
- omwille van de leesbaarheid zijn delen van de huidige Wet geluidhinder weergegeven die niet gewijzigd worden als gevolg van de wijziging van de Tracéwet. Wijzigingen in de Wet geluidhinder en de onteigeningswet door het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) van december 1998 zijn niet gemaakt.

Wijziging Wet geluidhinder

Wijziging Hoofdstuk I Wgh

Artikel 1

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
[...]

buitenstedelijk gebied: het gebied buiten de bebouwde kom alsmede, voor de toepassing van **de hoofdstukken VI en VII**, het gebied binnen de bebouwde kom, voor zover liggend binnen de zone langs een autoweg of autosnelweg als bedoeld in het Reglement verkeersregels en verkeerstekens;

stedelijk gebied: het gebied binnen de bebouwde kom, doch, voor de toepassing van **de hoofdstukken VI en VII**, met uitzondering van het gebied binnen de bebouwde kom, voor zover liggend binnen de zone langs een autoweg of autosnelweg als bedoeld in het Reglement verkeersregels en verkeerstekens;

[...]

Wijziging Hoofdstuk VI Wgh

Na hoofdstuk VI (Zones langs wegen), afdeling 2 (Maatregelen met betrekking tot nieuwe situaties in zones), wordt een afdeling (2a) ingevoegd.

Afdeling 2A. De aanleg, wijziging of verbreding van een hoofdweg in de zin van artikel 2 van de Tracéwet

Artikel 87b

1. In deze afdeling wordt verstaan onder:

a. Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Verkeer en Waterstaat;

- b. hoofdweg: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder c, van de Tracéwet;
- c. aanleg, wijziging of verbreding van een hoofdweg: aanleg, wijziging of verbreding van een hoofdweg in de zin van artikel 2 van de Tracéwet;
- d. woonwagenstandplaats: een standplaats als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder h, van de Woningwet;
- e. andere geluidsgevoelige gebouwen:
  - 1°. basisscholen;
  - 2°. scholen voor voortgezet onderwijs als bedoeld in deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs;
  - 3°. instellingen voor hoger beroepsonderwijs;
  - 4°. algemene, categorale en academische ziekenhuizen, alsmede verpleeghuizen;
  - 5°. andere gezondheidszorggebouwen dan bedoeld onder 4°;
- f. geluidsgevoelige terreinen:
  - 1°. terreinen die behoren bij gebouwen als bedoeld onder e, 5°, voor zover deze bestemd zijn of worden gebruikt voor de in die gebouwen verleende zorg, of
  - 2°. woonwagenstandplaatsen;
- g. tracé: tracé als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder h, van de Tracéwet;
- h. aanpassing van een weg: een aanpassing met betrekking tot een aanwezige weg die leidt tot een toename van de geluidsbelasting vanwege die weg van 2 dB(A) of meer;
- i. equivalent geluidsniveau in dB(A) met betrekking tot een spoorweg: het equivalente geluidsniveau in dB(A), bepaald volgens op grond van artikel 107 vastgestelde regels;
- j. etmaalwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A) met betrekking tot een spoorweg: de hoogste van de volgende drie waarden:
  - 1°. de waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 07.00-19.00 uur (dagwaarde),
  - 2°. de met 5 dB(A) verhoogde waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 19.00-23.00 uur (avondwaarde),
  - 3°. de met 10 dB(A) verhoogde waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 23.00-07.00 uur (nachtwaarde);
- k. geluidsbelasting vanwege een spoorweg: de etmaalwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A) op een bepaalde plaats, veroorzaakt door het gezamenlijke spoorwegverkeer op een bepaald spoorweggedeelte of een combinatie van spoorweggedeelten;
- l. aanpassing van een spoorweg: een aanpassing met betrekking tot een aanwezige spoorweg, die verandering brengt in de omstandigheden welke ingevolge de regels die gelden bij de vaststelling van de geluidsbelasting vanwege die spoorweg in acht genomen moeten worden.
  - 2. Een gymnastieklokaal maakt voor de toepassing van deze afdeling geen deel uit van de in het eerste lid, onder e, 1°, 2° en 3°, bedoelde scholen.
  - 3. Onder aanpassing van een spoorweg wordt in deze afdeling niet verstaan de afzonderlijke omstandigheid die bestaat uit:
    - a. een verhoging van minder dan 45% in de maatgevende intensiteit van door Onze Minister te bepalen categorieën railvoertuigen op een bepaald spoorweggedeelte of een combinatie van spoorweggedeelten in de ingevolge artikel 106, eerste lid, onder j, in acht te nemen etmaalperiode;

- b. een verhoging van 20% of minder van de verkeerssnelheid van door Onze Minister te bepalen categorieën railvoertuigen op een bepaald spoorweggedeelte of een combinatie van spoorweggedeelten in de ingevolge artikel 106, eerste lid, onder j, in acht te nemen etmaalperiode;
  - c. een horizontale verplaatsing van de spoorstaven over een afstand kleiner dan twee meter;
  - d. een verticale verplaatsing van de spoorstaven over een afstand kleiner dan één meter, dan wel
  - e. het ter vervanging aanbrengen van een baanconstructie, die, bepaald met inachtneming van de door Onze Minister op grond van artikel 107 gestelde regels, niet meer geluid emitteert dan de te vervangen constructie.
4. Onverminderd het bepaalde in het derde lid wordt onder aanpassing van een spoorweg in deze afdeling niet verstaan een aanpassing die een verhoging van de geluidsbelasting vanwege de spoorweg van 2 dB(A) of minder tot gevolg heeft, en tengevolge waarvan de geluidsbelasting van de gevel van woningen of van andere geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan 65 dB(A).
5. Overwegende bezwaren van financiële aard bestaan voor de toepassing van deze afdeling niet tegen maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen, onderscheidenlijk aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, waarvan de kosten in redelijke verhouding staan tot kwaliteit, aard en gebruik van de woning, het andere geluidsgevoelige gebouw of het geluidsgevoelige terrein en tot de doeltreffendheid van die maatregelen.
6. Bij ministeriële regeling kunnen Onze Ministers nadere regels stellen voor de toepassing van het criterium, bedoeld in het vijfde lid.

Artikel 87c

De afdelingen 2, 3, 4 en 6 van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op deze afdeling.

Artikel 87d

1. Bij het voorbereiden van de aanleg van een hoofdweg wordt vanwege Onze Ministers een akoestisch onderzoek ingesteld naar:
- a. de geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de hoofdweg vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg aan te leggen wegen of spoorwegen zou worden ondervonden zonder de invloed van maatregelen die de geluidsoverdracht beperken;
  - b. de doeltreffendheid van de in aanmerking komende maatregelen, om te voorkomen dat de in de toekomst binnen de zone van de hoofdweg vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg aan te leggen wegen of spoorwegen optredende geluidsbelasting van de onder a bedoelde objecten, de waarden die ingevolge de artikelen 87e tot en met 87i als de ten hoogste toelaatbare worden aangemerkt, te boven gaan.
2. Bij het voorbereiden van een wijziging of verbreding van een hoofdweg wordt vanwege Onze Ministers een akoestisch onderzoek als bedoeld in het eerste lid ingesteld. Dit onderzoek geeft tevens inzicht in:

a. de voor de wijziging of verbreding ter plaatse heersende geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de hoofdweg vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen of spoorwegen wordt ondervonden;

b. de geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de hoofdweg vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen werd ondervonden op 1 maart 1986;

c. geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de hoofdweg vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen werd ondervonden op 1 juli 1987.

3. Indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de wijziging of verbreding van een hoofdweg zal leiden tot een aanpassing van andere wegen dan de te wijzigen of te verbreden hoofdweg of tot aanpassing van de niet te wijzigen of te verbreden gedeelten van de hoofdweg, heeft het in het eerste lid bedoelde onderzoek tevens betrekking op die andere wegen of de niet te wijzigen of te verbreden gedeelten van de betrokken hoofdweg.

4. De in het eerste lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de geluidsbelasting binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg aan te leggen wegen en spoorwegen.

5. De in het tweede lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de geluidsbelasting binnen de zone van een aan te leggen hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen en spoorwegen.

Artikel 87e

1. Behoudens het tweede en derde lid is de voor woningen binnen de zone van een aan te leggen hoofdweg, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg aan te leggen wegen of spoorwegen, 50 dB(A) vanwege deze wegen, onderscheidenlijk 57 dB(A) vanwege deze spoorwegen.

2. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze waarde in geval van geluidsbelasting vanwege wegen 60 dB(A), onderscheidenlijk vanwege spoorwegen 70 dB(A) niet te boven mag gaan.

3. Voor zover het woningen in stedelijk gebied betreft kunnen Onze Ministers een hogere waarde dan 60 dB(A) voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting vanwege de in het eerste lid bedoelde wegen vaststellen, met dien verstande dat deze waarde 65 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het tweede of derde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen, gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg aan te leggen wegen of spoorwegen, tot de ingevolge het eerste lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

5. De in het eerste tot en met vierde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg aan te leggen wegen of spoorwegen.

6. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat:

- a. in het eerste lid in plaats van "57 dB(A)" wordt gelezen "55 dB(A)";
- b. in het tweede lid in plaats van "60 dB(A)" wordt gelezen "60 dB(A) voor zover het andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, betreft, of 55 dB(A) voor zover het andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 5°, betreft" en
- c. in het derde lid in plaats van "woningen in stedelijk gebied" wordt gelezen: andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, in stedelijk gebied.

7. De in het eerste, tweede, vierde en vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat:

- a. in het eerste lid in plaats van "50 dB(A)" wordt gelezen "indien het woonwagenstandplaatsen betreft 50 dB(A) en in de overige gevallen 55 dB(A)" en
- b. in het tweede lid in plaats van "60 dB(A)" wordt gelezen "indien het woonwagenstandplaatsen betreft 55 dB(A) en in de overige gevallen 60 dB(A)" en in plaats van "70 dB(A)" wordt gelezen: indien het woonwagenstandplaatsen betreft 65 dB(A) en in de overige gevallen 68 dB(A).

Artikel 87f

1. Behoudens het tweede en derde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten gevolge waarvan de hoofdweg of binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, indien:

- a. de geluidsbelasting vanwege deze hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen op 1 maart 1986, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van deze hoofdweg of wegen lager was dan of gelijk was aan 55 dB(A), of
- b. deze hoofdweg na 1 januari 1982 is aangelegd op grond van een overeenkomstig de artikelen 76 tot en met 78 vastgesteld of herzien bestemmingsplan, of
- c. binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen na 1 januari 1982 zijn aangelegd op grond van een overeenkomstig de artikelen 76 tot en met 78 vastgesteld of herzien bestemmingsplan,

de voor de wijziging of verbreding ter plaatse heersende geluidsbelasting, met dien verstande dat een geluidsbelasting waarvan de waarde 50 dB(A) niet te boven gaat, in elk geval als toelaatbaar aangemerkt blijft.

2. In geval eerder met toepassing van deze wet een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken weg of wegen is vastgesteld dan 50 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten gevolge waarvan de hoofdweg of binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, de laagste van de volgende twee waarden:

- a. de heersende waarde;
- b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste of tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat de verhoging 5 dB(A) en met betrekking tot woningen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot woningen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

5. De in het eerste tot en met vierde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen.

6. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het derde lid in plaats van "met betrekking tot woningen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot woningen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A)" wordt gelezen: voor zover het andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, betreft met betrekking tot deze andere geluidsgevoelige gebouwen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot deze andere geluidsgevoelige gebouwen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 5°, de waarde 55 dB(A).

7. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat:

a. in het eerste en tweede lid in plaats van "50 dB(A)" telkens wordt gelezen "indien het woonwagenstandplaatsen betreft 50 dB(A) en in de overige gevallen 55 dB(A)" en

b. in het derde lid in plaats van "de verhoging 5 dB(A) en met betrekking tot woningen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot woningen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A)" wordt gelezen: deze waarde indien het woonwagenstandplaatsen betreft 55 dB(A) en in de overige gevallen 60 dB(A).

Artikel 87g

1. Behoudens het tweede tot en met vijfde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, indien de geluidsbelasting vanwege deze hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen op 1 maart 1986, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van de hoofdweg of binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen hoger was dan 55 dB(A), de waarde 50 dB(A).

2. In geval eerder met toepassing van artikel 90, tweede lid, een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken weg of wegen is vastgesteld dan 50 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten gevolge waarvan de hoofdweg of binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, de laagste van de volgende twee waarden:

- a. de heersende waarde;
- b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 70 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen een hogere waarde dan de in het tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat de verhoging 5 dB(A) en de waarde 70 dB(A) niet te boven mag gaan.

5. In afwijking van het derde lid kunnen Onze Ministers met overeenkomstige toepassing van artikel 90, vierde lid, een hogere waarde dan 70 dB(A) vaststellen.

6. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde tot en met vijfde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

7. De in het eerste tot en met zesde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen.

8. De in het eerste tot en met vierde en zesde en zevende lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het derde en vierde lid in plaats van "de waarde 70 dB(A)" telkens wordt gelezen: met betrekking tot andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, de waarde 70 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 5°, de waarde 60 dB(A).

Artikel 87h

1. Behoudens het tweede en derde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten gevolge waarvan binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, indien:

a. de geluidsbelasting vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen op 1 juli 1987, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van deze spoorwegen lager was dan of gelijk was aan 65 dB(A), of

b. binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen na 1 juli 1987 zijn aangelegd op grond van een krachtens artikel 107 vastgesteld of herzien bestemmingsplan,

de voor de wijziging of verbreding van de hoofdweg ter plaatse heersende geluidsbelasting, met dien verstande dat een geluidsbelasting waarvan de waarde 57 dB(A) niet te boven gaat, in elk geval als toelaatbaar aangemerkt blijft.

2. In geval eerder krachtens deze wet een hogere waarde voor de ten hoogst toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken spoorwegen is vastgesteld dan 57 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten gevolge waarvan binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, de laagste van de volgende twee waarden:

a. de heersende waarde;

b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste of tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 73 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

5. De in het eerste tot en met vierde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen.

6. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het eerste lid in plaats van "de waarde 57 dB(A)" wordt gelezen: de waarde 55 dB(A).

7. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat in het derde lid in plaats van "de waarde 73 dB(A)" wordt gelezen: de waarde indien het woonwagendstandplaatsen betreft 65 dB(A) en in de overige gevallen 68 dB(A).

Artikel 87i

1. Behoudens het tweede tot en met vijfde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, indien de geluidsbelasting vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen op 1 juli 1987, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van deze spoorwegen hoger was dan 65 dB(A), de waarde 57 dB(A).

2. In geval eerder krachtens deze wet een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting vanwege de betrokken spoorwegen is vastgesteld dan 57 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen of te verbreden hoofdweg ten gevolge waarvan binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, de laagste van de volgende twee waarden:

- a. de heersende waarde;
- b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 73 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 73 dB(A) niet te boven mag gaan.

5. In afwijking van het derde lid kunnen Onze Ministers met overeenkomstige toepassing van artikel 90, vierde lid, een hogere waarde dan 73 dB(A) vaststellen.

6. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde tot en met vijfde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

7. De in het eerste tot en met zesde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen hoofdweg, vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen.

8. De in het eerste tot en met vierde en zesde en zevende lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het eerste lid in plaats van "hoger was dan 65 dB(A), de waarde 57 dB(A)" wordt gelezen: hoger was dan 60 dB(A), de waarde 60 dB(A).

9. De in het eerste tot en met vierde en zesde en zevende lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat in het eerste lid in plaats van "de waarde 57 dB(A)" wordt gelezen: de waarde 65 dB(A).

Wijziging Hoofdstuk VII Wgh

Hoofdstuk VII komt te luiden:

Hoofdstuk VII. Zones langs spoor-, tram- en metrowegen

Afdeling 1. Algemeen

Artikel 105

In het belang van het voorkomen of beperken van geluid- of trillinghinder, veroorzaakt door het gebruik van een spoor-, tram-, of metroweg, kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen worden gesteld met betrekking tot aard, samenstelling, wijze van aanleg of gebruik van de spoor-, tram- of metrobaan.

Afdeling 2. Landelijke railwegen

Artikel 106

1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
  - a. Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Verkeer en Waterstaat;
  - b. landelijke railweg: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder d, van de Tracéwet;
  - c. aanleg of wijziging van een landelijke railweg: aanleg of wijziging van een landelijke railweg in de zin van artikel 2 van de Tracéwet;
  - d. woonwagenstandplaats: een standplaats als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder h, van de Woningwet;
  - e. andere geluidsgevoelige gebouwen:
    - 1°. basisscholen;
    - 2°. scholen voor voortgezet onderwijs als bedoeld in deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs;
    - 3°. instellingen voor hoger beroepsonderwijs;
    - 4°. algemene, categorale en academische ziekenhuizen, alsmede verpleeghuizen;
    - 5°. andere gezondheidszorggebouwen dan bedoeld onder 4°;
  - f. geluidsgevoelige terreinen:
    - 1°. terreinen die behoren bij gebouwen als bedoeld onder e, 5°, voor zover deze bestemd zijn of worden gebruikt voor de in die gebouwen verleende zorg, of
    - 2°. woonwagenstandplaatsen;
  - g. tracé: tracé als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder h, van de Tracéwet;
  - h. aanpassing van een weg: een aanpassing met betrekking tot een aanwezige weg die leidt tot een toename van de geluidsbelasting vanwege die weg van 2 dB(A) of meer;
  - i. equivalent geluidsniveau in dB(A) met betrekking tot een spoorweg: het equivalente geluidsniveau in dB(A), bepaald volgens de op grond van artikel 107 vastgestelde regels;
  - j. etmaalwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A) met betrekking tot een spoorweg: de hoogste van de volgende drie waarden:
    - 1°. de waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 07.00-19.00 uur (dagwaarde),

2°. de met 5 dB(A) verhoogde waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 19.00-23.00 uur (avondwaarde),

3°. de met 10 dB(A) verhoogde waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 23.00-07.00 uur (nachtwaarde);

k. geluidsbelasting vanwege een spoorweg: de etmaalwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A) op een bepaalde plaats, veroorzaakt door het gezamenlijke spoorwegverkeer op een bepaald spoorweggedeelte of een combinatie van spoorweggedeelten;

l. aanpassing van een spoorweg: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 87b, eerste lid, onder l, onder toepasselijkheid van het derde en vierde lid van dat artikel;

2. Een gymnastieklokaal maakt voor de toepassing van deze afdeling geen deel uit van de in het eerste lid, onder e, 1°, 2° en 3°, bedoelde scholen.

3. In afwijking van het eerste lid, onder k, is de geluidsbelasting, vanwege een spoorweg, van de gevel van scholen en van medische kleuterdagverblijven de dagwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A).

4. Artikel 87b, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 106a

Zodra dat van belang is voor de aanleg of wijziging van een landelijke railweg, geeft Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Verkeer en Waterstaat na overleg met de betrokken spoorwegexploitant en de betrokken gemeentebesturen landelijke railwegen aan op een bij ministeriële regeling vast te stellen kaart.

Artikel 106b

Langs een landelijke railweg bevindt zich een zone, waarvan de breedte, gemeten vanuit de buitenste spoorstaaf, is aangegeven op de in artikel 106a bedoelde kaart.

Artikel 106c

1. Bij het voorbereiden van de aanleg van een landelijke railweg wordt vanwege Onze Ministers een akoestisch onderzoek ingesteld naar:

a. de geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de landelijke railweg vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg aan te leggen wegen of spoorwegen zou worden ondervonden zonder de invloed van maatregelen die de geluidsoverdracht beperken;

b. de doeltreffendheid van de in aanmerking komende maatregelen, om te voorkomen dat de in de toekomst binnen de zone van de landelijke railweg vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg aan te leggen wegen of spoorwegen optredende geluidsbelasting van de onder a bedoelde objecten, de waarden die ingevolge de artikelen 106d tot en met 106h als de ten hoogste toelaatbare worden aangemerkt, te boven gaan.

2. Bij het voorbereiden van een wijziging van een landelijke railweg wordt vanwege Onze Ministers een akoestisch onderzoek als bedoeld in het eerste lid ingesteld. Dit onderzoek geeft tevens inzicht in:

a. de voor de wijziging ter plaatse heersende geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de landelijke railweg vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen of spoorwegen wordt ondervonden;

b. de geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de landelijke railweg vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen werd ondervonden op 1 juli 1987;

c. de geluidsbelasting die door woningen, door andere geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen binnen de zone van de landelijke railweg vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen werd ondervonden op 1 maart 1986.

3. Indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de wijziging van een landelijke railweg zal leiden tot een aanpassing van wegen, heeft het in het eerste lid bedoelde onderzoek tevens betrekking op die wegen.

4. De in het eerste lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de geluidsbelasting binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg aan te leggen wegen en spoorwegen.

5. De in het tweede lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de geluidsbelasting binnen de zone van een aan te leggen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen en spoorwegen.

6. Onze Minister kan nadere regels stellen omtrent akoestische onderzoeken als bedoeld in het eerste en tweede lid.

Artikel 106d

1. Behoudens het tweede lid is de voor woningen, binnen de zone van een aan te leggen landelijke railweg ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg aan te leggen wegen of spoorwegen, 50 dB(A) vanwege deze wegen, onderscheidenlijk 57dB(A) vanwege deze spoorwegen.

2. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze waarde in geval van geluidsbelasting vanwege wegen 60 dB(A), onderscheidenlijk vanwege spoorwegen 70 dB(A) niet te boven mag gaan.

3. Voor zover het woningen in stedelijk gebied betreft kunnen Onze Ministers een hogere waarde dan 60 dB(A) voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting vanwege de in het eerste lid bedoelde wegen vaststellen, met dien verstande dat deze waarde 65 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het tweede of derde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen, gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg aan te leggen wegen of spoorwegen, tot de ingevolge het eerste lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

5. De in het eerste tot en met vierde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg aan te leggen wegen of spoorwegen.

6. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat:

a. in het eerste lid in plaats van "57 dB(A)" wordt gelezen "55 dB(A)";
b. in het tweede lid in plaats van "60 dB(A)" wordt gelezen "60 dB(A) voor zover het andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, betreft, of 55 dB(A) voor zover het andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 5°, betreft" en

c. in het derde lid in plaats van "woningen in stedelijk gebied" wordt gelezen: andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, in stedelijk gebied.

7. De in het eerste, tweede, vierde en vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat:

a. in het eerste lid in plaats van "50 dB(A)" wordt gelezen "indien het woonwagenstandplaatsen betreft 50 dB(A) en in de overige gevallen 55 dB(A)
b. in het tweede lid in plaats van "60 dB(A)" wordt gelezen "indien het woonwagenstandplaatsen betreft 55 dB(A) en in de overige gevallen 60 dB(A)" en in plaats van "70 dB(A)" wordt gelezen: indien het woonwagenstandplaatsen betreft 65 dB(A) en in de overige gevallen 68 dB(A).

Artikel 106e

1. Behoudens het tweede en derde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten gevolge waarvan de landelijke railweg of de binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, indien:

a. de geluidsbelasting vanwege deze landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen op 1 juli 1987, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van deze landelijke railweg of spoorwegen lager was dan of gelijk was aan 65 dB(A), of

b. deze landelijke railweg na 1 juli 1987 is aangelegd op grond van een krachtens artikel 107 vastgesteld of herzien bestemmingsplan, of

c. binnen de zone van die landelijke railweg gelegen spoorwegen na 1 juli 1987 zijn aangelegd op grond van een krachtens artikel 107 vastgesteld of herzien bestemmingsplan,

de voor de wijziging ter plaatse heersende geluidsbelasting, met dien verstande dat een geluidsbelasting waarvan de waarde 57 dB(A) niet te boven gaat, in elk geval als toelaatbaar aangemerkt blijft.

2. In geval eerder krachtens deze wet een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken landelijke railweg of spoorwegen is vastgesteld dan 57 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten gevolge waarvan de landelijke railweg of binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, de laagste van de volgende twee waarden:

- a. de heersende waarde;
- b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste of tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 73 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

5. De in het eerste tot en met vierde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen.

6. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het eerste lid in plaats van "de waarde 57 dB(A)" wordt gelezen: de waarde 55 dB(A).

7. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat in het derde lid in plaats van "de waarde 73 dB(A)" wordt gelezen: de waarde indien het woonwagendstandplaatsen betreft 65 dB(A) en in de overige gevallen 68 dB(A).

Artikel 106f

1. Behoudens het tweede tot en met vijfde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, indien de geluidsbelasting vanwege deze landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen op 1 juli 1987, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van de landelijke railweg of binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen hoger was dan 65 dB(A), de waarde 57 dB(A).

2. In geval eerder krachtens deze wet een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken landelijke railweg of spoorwegen is vastgesteld dan 57 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten gevolge waarvan de landelijke railweg of binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, de laagste van de volgende twee waarden:

- a. de heersende waarde;
- b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 73 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 73 dB(A) niet te boven mag gaan.

5. In afwijking van het derde lid kunnen Onze Ministers met overeenkomstige toepassing van artikel 90, vierde lid, een hogere waarde dan 73 dB(A) vaststellen.

6. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde tot en met vijfde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

7. De in het eerste tot en met zesde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen.

8. De in het eerste tot en met vierde en zesde en zevende lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het eerste lid in plaats van "hoger was dan 65 dB(A), de waarde 57 dB(A)" wordt gelezen: hoger was dan 60 dB(A), de waarde 60 dB(A).

9. De in het eerste tot en met vierde en zesde en zevende lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat in het eerste lid in plaats van "de waarde 57 dB(A)" wordt gelezen: de waarde 65 dB(A).

Artikel 106g

1. Behoudens het tweede en derde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten gevolge waarvan binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen, indien:

- a. de geluidsbelasting vanwege binnen het tracé van deze landelijke railweg gelegen wegen op 1 maart 1986, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van deze wegen lager was dan of gelijk was aan 55 dB(A), of

b. binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen na 1 januari 1982 zijn aangelegd op grond van een overeenkomstig de artikelen 76 tot en met 78 vastgesteld of herzien bestemmingsplan,

de voor de wijziging ter plaatse heersende geluidsbelasting, met dien verstande dat een geluidsbelasting waarvan de waarde 50 dB(A) niet te boven gaat, in elk geval als toelaatbaar aangemerkt blijft.

2. In geval eerder met toepassing van deze wet een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken wegen is vastgesteld dan 50 dB(A), is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten gevolge waarvan binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen, de laagste van de volgende twee waarden:

a. de heersende waarde;

b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste of tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat de verhoging 5 dB(A) en met betrekking tot woningen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot woningen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege binnen het tracé van de landelijke railweg gelegen wegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

5. De in het eerste tot en met vierde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen.

6. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het derde lid in plaats van "met betrekking tot woningen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot woningen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A)" wordt gelezen: voor zover het andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, betreft met betrekking tot deze andere geluidsgevoelige gebouwen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot deze andere geluidsgevoelige gebouwen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 5°, de waarde 55 dB(A).

7. De in het eerste tot en met vijfde lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, met dien verstande dat:

a. in het eerste en tweede lid in plaats van "50 dB(A)" telkens wordt gelezen "indien het woonwagenstandplaatsen betreft 50 dB(A) en in de overige gevallen 55 dB(A)" en

b. in het derde lid in plaats van "de verhoging 5 dB(A) en met betrekking tot woningen in buitenstedelijk gebied de waarde 60 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot woningen in stedelijk gebied de waarde 65 dB(A)" wordt gelezen: deze waarde indien het woonwagendstandplaatsen betreft 55 dB(A) en in de overige gevallen 60 dB(A).

Artikel 106h

1. Behoudens het tweede tot en met vijfde lid is de voor woningen binnen de zone van een te wijzigen landelijke railweg ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen, indien de geluidsbelasting vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen op 1 maart 1986, van de gevel van deze woningen op dat tijdstip, onderscheidenlijk na ingebruikneming van de wegen hoger was dan 55 dB(A), de waarde 50 dB(A).

2. In geval eerder met toepassing van artikel 90, tweede lid, een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting, vanwege de betrokken wegen, is vastgesteld dan 50 dB(A), is de voor woningen binnen het tracé van een te wijzigen landelijke railweg ten gevolge waarvan binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen worden aangepast, ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van de gevel, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen, de laagste van de volgende twee waarden:

- a. de heersende waarde;
- b. de eerder vastgestelde waarde.

3. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het eerste lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat deze de waarde 70 dB(A) niet te boven mag gaan.

4. Onze Ministers kunnen een hogere dan de in het tweede lid bedoelde waarde vaststellen, met dien verstande dat de verhoging 5 dB(A) en de waarde 70 dB(A) niet te boven mag gaan.

5. In afwijking van het derde lid kunnen Onze Ministers met overeenkomstige toepassing van artikel 90, vierde lid, een hogere waarde dan 70 dB(A) vaststellen.

6. Onze Ministers kunnen slechts toepassing geven aan het derde tot en met vijfde lid in die gevallen waarin toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van de betrokken woningen, vanwege binnen het tracé van de landelijke railweg gelegen wegen, tot de ingevolge het eerste of tweede lid geldende waarde, onvoldoende doeltreffend zal zijn, dan wel overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard.

7. De in het eerste tot en met zesde lid gestelde regels zijn mede van toepassing binnen de zone van een aan te leggen landelijke railweg, vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen.

---

8. De in het eerste tot en met vierde en zesde en zevende lid gestelde regels zijn mede van toepassing met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting van andere geluidsgevoelige gebouwen, met dien verstande dat in het derde en vierde lid in plaats van "de waarde 70 dB(A)" telkens wordt gelezen: met betrekking tot andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 1°, 2°, 3° en 4°, de waarde 70 dB(A), onderscheidenlijk met betrekking tot andere geluidsgevoelige gebouwen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 5°, de waarde 60 dB(A).

Afdeling 3. Overige spoorwegen

Artikel 107

In het belang van het voorkomen of beperken van geluidhinder vanwege spoor-, tram- of metrowegen, niet zijnde landelijke railwegen of waarvoor geen regels zijn gesteld in hoofdstuk VI, afdeling 2a, kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur omtrent de onderwerpen die ter beperking van de geluidsbelasting vanwege wegen geregeld zijn in hoofdstuk VI, regels worden gesteld. Daarbij kunnen bepalingen van dat hoofdstuk van overeenkomstige toepassing worden verklaard.

Wijziging Hoofdstuk VIIIA Wgh

Na artikel 111 (dat opgenomen is in hoofdstuk VIII A: Binnenwaarden van aanwezige of in aanbouw zijnde woningen en gebouwen in zones) wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 111a

1. Indien met toepassing van artikel 87e, tweede lid of derde lid, 87f, derde lid, of 87h, derde lid, met betrekking tot de gevels van in aanbouw zijnde of aanwezige woningen een hogere geluidsbelasting dan 50 dB(A) vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, onderscheidenlijk een hogere geluidsbelasting dan 57 dB(A) vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen als de ten hoogste toelaatbare is vastgesteld, treft de gemeenteraad met betrekking tot de geluidwering van die gevels maatregelen om te bevorderen dat de geluidsbelasting binnen de woning bij gesloten ramen in geval van geluidsbelasting vanwege wegen ten hoogste 35 dB(A), onderscheidenlijk vanwege spoorwegen ten hoogste 37 dB(A) bedraagt.

2. Indien met toepassing van artikel 87g, derde tot en met vijfde lid, of 87i, derde tot en met vijfde lid, met betrekking tot de gevels van in aanbouw zijnde of aanwezige woningen een hogere geluidsbelasting dan 55 dB(A) vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, onderscheidenlijk een hogere geluidsbelasting dan 65 dB(A) vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen als de ten hoogste toelaatbare is vastgesteld, treft de gemeenteraad met betrekking tot de geluidwering van die gevels maatregelen om te bevorderen dat de geluidsbelasting binnen de woning bij gesloten ramen ten hoogste 45 dB(A) bedraagt.

3. Indien met toepassing van artikel 87e, zesde lid, 87f, zesde lid, 87g, achtste lid, 87h, zesde lid of 87i, achtste lid, met betrekking tot de gevels van andere geluidsgevoelige gebouwen een hogere geluidsbelasting dan 50 dB(A) vanwege de hoofdweg of vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen wegen, onderscheidenlijk een hogere geluidsbelasting dan 55 dB(A) vanwege binnen het tracé van die hoofdweg gelegen spoorwegen, als de ten hoogste toelaatbare is vastgesteld, treft de gemeenteraad met betrekking tot de geluidwering van die gevels maatregelen om te bevorderen dat de geluidsbelasting bij gesloten ramen binnen:

- a. leslokalen van basisscholen,
- b. theorielokalen van scholen voor voortgezet onderwijs als bedoeld in deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs,
- c. theorielokalen van instellingen voor hoger beroepsonderwijs,
- d. onderzoeks- en behandelingsruimten van ziekenhuizen en verpleeghuizen, bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 4°,
- e. onderzoeks-, behandelings-, recreatie- en conversatieruimten, alsmede woon- en slaapruidten van gebouwen, bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 5°,

ten hoogste 30 dB(A) bedraagt, onderscheidenlijk binnen:

- a. theorievaklokalen voor scholen voor voortgezet onderwijs als bedoeld in deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs,
- b. theorievaklokalen van instellingen voor hoger beroepsonderwijs,
- c. ruimten voor patiëntenhuisvesting, alsmede recreatie- en conversatieruimten van ziekenhuizen en verpleeghuizen, als bedoeld in artikel 87b, eerste lid, onder e, 4°, ten hoogste 35 dB(A) bedraagt.

4. Indien met toepassing van artikel 106d, tweede lid of derde lid, 106e, derde lid, of 106g, derde lid, met betrekking tot de gevels van in aanbouw zijnde of aanwezige woningen een hogere geluidsbelasting dan 57 dB(A) vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, onderscheidenlijk een hogere geluidsbelasting dan 50 dB(A) vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen, als de ten hoogste toelaatbare is vastgesteld, treft de gemeenteraad met betrekking tot de geluidwering van die gevels maatregelen om te bevorderen dat de geluidsbelasting binnen de woning bij gesloten ramen in geval van geluidsbelasting vanwege spoorwegen ten hoogste 37 dB(A), onderscheidenlijk vanwege wegen ten hoogste 35 dB(A) bedraagt.

5. Indien met toepassing van artikel 106f, derde tot en met vijfde lid, of 106h, derde tot en met vijfde lid, met betrekking tot de gevels van in aanbouw zijnde of aanwezige woningen een hogere geluidsbelasting dan 65 dB(A) vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, onderscheidenlijk een hogere geluidsbelasting dan 55 dB(A) vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen als de ten hoogste toelaatbare is vastgesteld, treft de gemeenteraad met betrekking tot de geluidwering van die gevels maatregelen om te bevorderen dat de geluidsbelasting binnen de woning bij gesloten ramen ten hoogste 45 dB(A) bedraagt.

6. Indien met toepassing van artikel 106d, zesde lid, 106e, zesde lid, 106f, achtste lid, 106g, zesde lid, of 106h, achtste lid, met betrekking tot de gevels van in aanbouw zijnde of aanwezige andere geluidsgevoelige gebouwen een hogere geluidsbelasting dan 55 dB(A) vanwege de landelijke railweg of vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen spoorwegen, onderscheidenlijk een hogere geluidsbelasting dan 50 dB(A) vanwege binnen het tracé van die landelijke railweg gelegen wegen, als de ten hoogste toelaatbare is vastgesteld, treft de gemeenteraad met betrekking tot de geluidwering van die gevels maatregelen om te bevorderen dat de geluidsbelasting bij gesloten ramen binnen:

- a. leslokalen van basisscholen,
- b. theorielokalen van scholen voor voortgezet onderwijs als bedoeld in deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs,
- c. theorielokalen van instellingen voor hoger beroepsonderwijs,
- d. onderzoeks- en behandelingsruimten van ziekenhuizen en verpleeghuizen, bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 4°, onderzoeks-, behandelings-, recreatie- en conversatieruimten, alsmede woon- en slaapruidten van gebouwen, bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 5°, ten hoogste 30 dB(A) bedraagt, onderscheidenlijk binnen:
  - a. theorievaklokalen van scholen voor voortgezet onderwijs als bedoeld in deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs,
  - b. theorievaklokalen van instellingen voor hoger beroepsonderwijs,
  - c. ruimten voor patiëntenhuisvesting, alsmede recreatie- en conversatieruimten van ziekenhuizen en verpleeghuizen als bedoeld in artikel 106, eerste lid, onder e, 4°, ten hoogste 35 dB(A) bedraagt.

Wijziging Hoofdstuk X Wgh

Na artikel 127 (opgenomen in Hoofdstuk X Financiële bepalingen, Afdeling 2 Kosten van maatregelen in zones langs wegen in bestaande situaties) wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 127a

1. In geval van de aanleg, wijziging of verbreding van een hoofdweg als bedoeld in afdeling 2a van hoofdstuk VI, komen de kosten van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen, onderscheidenlijk aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, vastgesteld krachtens de Tracéwet, voor zover deze kosten verband houden met de aanleg of wijziging, ten laste van de wegaanlegger.

2. In geval van de aanleg of wijziging van een landelijke railweg als bedoeld in afdeling 2 van hoofdstuk VII, komen kosten van maatregelen gericht op het terugbrengen van de verwachte geluidsbelasting van de gevel van woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen, onderscheidenlijk aan de grens van geluidsgevoelige terreinen, vastgesteld krachtens de Tracéwet, voor zover deze kosten verband houden met de aanleg of wijziging, ten laste van de railwegaanlegger.

3. Artikel 126a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Wijziging Hoofdstuk XIII Wgh

In artikel 157 van hoofdstuk XIII (Bevoegdheden met betrekking tot de uitvoering van deze wet) is een wijziging aangebracht, die voortvloeit uit de wijziging van hoofdstuk VI.

Artikel 157

1. Indien een van de volgende onderdelen van deze wet of van het krachtens deze onderdelen bepaalde:

- a. [...]
- b. **Afdeling 2, 2a, 3 en 4** van hoofdstuk VI,
- c. [...], en
- d. [...],

van toepassing is op woningen gelegen in twee of meer aanwezige of toekomstige geluidszones als bedoeld in de artikelen 41, 53, 74, 106 en 108 van deze wet en artikel 25, eerste lid, van de Luchtvaartwet, dragen gedeputeerde staten ervoor zorg dat voldoende aandacht wordt geschonken aan de noodzakelijke onderlinge afstemming en samenhang van de onderscheiden te treffen maatregelen. Voor zover het maatregelen in saneringssituaties betreft, doen zij hun voorstellen voor deze maatregelen aan Onze Minister vergezeld gaan van hun desbetreffende advies.

2. Indien in een bepaald gebied één of meer van de in het eerste lid genoemde onderdelen van deze wet of van het krachtens die onderdelen bepaalde van toepassing zijn, terwijl voor dat gebied tevens uit anderen hoofde van Rijksweg een saneringsprogramma ter zake van het voorkomen of bestrijden van geluidhinder moet worden opgesteld, draagt Onze Minister zorg voor de noodzakelijke onderlinge afstemming en samenhang van de te treffen maatregelen.

3. Ten behoeve van de uitvoering van het bepaalde in het eerste lid, kan Onze Minister bepalen, dat bij de berekening en meting van de onderscheidene geluidsbelastingen van de gevels van woningen op de resultaten een door hem aan te geven correctie kan worden toegepast.

Artikel V

Algemene maatregelen van bestuur, vastgesteld op grond van artikel 106 van de Wet geluidhinder, zoals dat laatstelijk luidde vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, gelden als besluiten genomen op grond van artikel 107 van de Wet geluidhinder, zoals dat luidt met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet.

Wijziging van de onteigeningswet

Artikel 72a

1. Onteigening van wegen, bruggen, bermen, bermsloten en kanalen, alsmede daarop rustende zakelijke rechten als in artikel 4 bedoeld, en onteigening voor aanleg en verbetering van wegen, bruggen, spoorwegwerken, kanalen, – **waaronder begrepen onteigening voor aanleg en verbetering van werken ter uitvoering van een tracébesluit als bedoeld in artikel 15, eerste lid, van de Tracéwet** – havenwerken, werken ten behoeve van de bestrijding van de verontreiniging van oppervlaktewateren en terreinen en werken voor de luchtvaart, alsmede ten behoeve van verbetering of verruiming van rivieren kan geschieden uit kracht van een door Ons, den Raad van State gehoord, genomen besluit.

5 'Oude' Tracéwet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de Tracéwet;
- het betreft de Wet van 16-09-1993, Stb. 582 (lwtr: 01-01-1994);
- deze wet is gewijzigd bij de Wetten van 22 december 1993, Stb. 1994, 28, 23 december 1993, Stb. 690, 21 april 1994, Stb. 396, 26 april 1995, Stb. 250 en 30 mei 1997, Stb. 243;
- het voorstel van wet tot wijziging van de Tracéwet (eerste tranche) van medio 2000 is hierin dus niet opgenomen, het betreft de "oude" Tracéwet.

Hoofdstuk I. Algemene Bepalingen

Artikel 1

1. In deze wet wordt verstaan onder:

- a. Onze Minister: Onze Minister van Verkeer en Waterstaat;
- b. Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;
- bb. regionaal openbaar lichaam: een regionaal openbaar lichaam als bedoeld in de Kaderwet bestuur in verandering;
- c. hoofdweg: een weg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Stb. 1985, 626);
- d. landelijke railweg: een railweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve railwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- e. hoofdvaarweg: een vaarweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdvaarwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- f. bijkomende infrastructurele voorzieningen: werken of bouwwerken die, zonder deel uit te maken van het profiel van een hoofdweg, een landelijke railweg of een hoofdvaarweg, met die weg, railweg of vaarweg zijn verbonden en dienen voor de instandhouding dan wel het veilig en doelmatig gebruik daarvan;
- g. verkeers- en vervoertraject: een verkeers- en vervoergebied gelegen tussen twee punten van een verbinding als bedoeld onder c, d of e van dit artikellid;
- h. tracé:
  - 1°. de aanduiding op een of meer topografische of geografische kaarten van het verloop en de geografische omvang van een aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, en

2°. indien het de aanleg of wijziging van een hoofdweg of landelijke railweg betreft, een nauwkeurige beschrijving van:

- de daarbij te realiseren ligging in het terrein,
- het daarbij te realiseren aantal rijstroken of sporen,
- de daarbij te realiseren bijkomende infrastructurele voorzieningen en
- de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke,

landbouwkundige en ecologische aard dan wel

indien het de aanleg of wijziging van een hoofdvaarweg betreft, een nauwkeurige beschrijving van:

- de voor het gebruik van de hoofdvaarweg toe te laten laadvermogen per schip,

- de bij de aanleg of wijziging van de hoofdvaarweg te realiseren bijkomende infrastructurele voorzieningen en

- de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke, landbouwkundige en ecologische aard, zomede

3°. indien het de aanleg of wijziging van een hoofdweg of landelijke railweg betreft, de in acht te nemen grenswaarden voor geluidhinder en de aanduiding van de te realiseren geluidwerende voorzieningen;

i. planologische medewerking verlenen: het nemen van een of meer besluiten krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening onderscheidenlijk krachtens de Wet geluidhinder door het bestuur van een gemeente, dan wel door het bestuur van het regionaal openbaar lichaam of het bestuur van de provincie waarin die gemeente is gelegen, waardoor de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg in die gemeente overeenkomstig het met toepassing van deze wet vastgestelde tracé kan worden uitgevoerd zonder strijd met de Wet op de Ruimtelijke Ordening onderscheidenlijk met hetgeen bij of krachtens de Wet geluidhinder is bepaald ten aanzien van de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting in zones;

j. schip: schip als bedoeld in artikel 1, eerste lid onder b, en vijfde lid onder a en b, van de Scheepvaartverkeerswet (Stb. 1988, 352).

2. Ontheffingen, dispensaties, afwijkingen en soortgelijke beschikkingen worden voor de toepassing van deze wet als vergunning aangemerkt.

3. In deze wet wordt onder aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg mede verstaan de aanleg of wijziging van een deel van die hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg.

Artikel 2

1. De aanleg van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, in gevallen waarin de hoofdvaarweg kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer, geschiedt overeenkomstig het daarvoor met toepassing van deze wet vastgestelde tracé.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van:

a. een wijziging van een hoofdweg, die bestaat uit de ombouw van een weg tot autosnelweg;

b. een verbreding van een hoofdweg met één of meer rijstroken, indien het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt;

- c. een wijziging van een landelijke railweg, die bestaat uit:
- 1°. een verbreding van die railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een in een streekplan begrensde beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument, aangewezen ingevolge artikel 7 of 21 van de Natuurbeschermingswet, dan wel in een in een streekplan begrensde kerngebied, natuurontwikkelingsgebied of in een zodanig plan begrensde verbindingzone, deel uitmakend van de ecologische hoofdstructuur;
  - 2°. de aanleg van een geheel nieuwe spoorbaan, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer van de grens van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, is gelegen of
  - 3°. de aanleg van spoorwegbouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, voor zover deze geheel zijn gelegen in een in een streekplan begrensde gebied als bedoeld onder 1°;
- d. een wijziging van een hoofdvaarweg, die bestaat uit:
- 1°. een vergroting of verdieping waardoor:
    - de hoofdvaarweg geschikt wordt voor gebruik door schepen met een laadvermogen van ten minste 1350 ton dan wel de bestaande geschiktheid van de hoofdvaarweg voor zodanig gebruik wordt verbeterd, en
    - het ruimte-oppervlak van de hoofdvaarweg met ten minste twintig procent toeneemt dan wel de hoofdvaarweg blijvend wordt verdiept waarbij meer dan vijf miljoen kubieke meter grond wordt verzet en waarbij verder bodemlagen die het grondwater afsluiten worden doorbroken of
  - 2°. een verlegging van een rivier:
    - in het geval waarin de rivier kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van ten minste 1350 ton, en
    - waarbij het zomerbed wordt verlegd en de verlegging een oppervlakte beslaat van ten minste 50 hectare.
  3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt het eerste lid van overeenkomstige toepassing verklaard ten aanzien van in die maatregel aan te geven andere gevallen van wijziging van een hoofdweg, van een landelijke railweg of van een hoofdvaarweg dan die welke zijn bedoeld in het tweede lid, indien ten aanzien van deze gevallen het maken van een milieu-effectrapport op grond van het bepaalde bij of krachtens de Wet milieubeheer verplicht is.

Hoofdstuk II. De trajectnota

Artikel 3

1. Indien Onze Minister de aanleg of wijziging van een hoofdweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2, of de medewerking aan de aanleg of wijziging van een landelijke railweg, als bedoeld in artikel 2, in overweging neemt stelt hij ter voorbereiding van de in hoofdstuk III bedoelde beslissingen een trajectnota op.
2. Op die voorbereiding is de in paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing. Een trajectnota als bedoeld in dit hoofdstuk wordt voor toepassing van die procedure gelijkgesteld met een ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 3:30, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Bij de voorbereiding betreft Onze Minister de besturen van de provincies, van de regionale openbare lichamen en van de gemeenten en waterschappen op het gebied waarvan de trajectnota redelijkerwijs betrekking kan hebben dan wel betrekking heeft.

3. De kennisgeving, bedoeld in artikel 3:30, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht geschiedt gelijktijdig met de kennisgevingen, welke zijn voorgeschreven in artikel 7.13, eerste en tweede lid, van de Wet milieubeheer.

4. Onze Minister geeft van het voornemen verder onverwijld kennis:

- a. in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen;
- b. in de Staatscourant.

5. Onze Minister stelt een ieder in de gelegenheid binnen vier weken na publikatie als bedoeld in het vierde lid zijn zienswijze over het voornemen naar voren te brengen.

6. Onze Minister bereidt de trajectnota voor gelijktijdig en in samenhang met de voorbereiding van het milieu-effectrapport, als voorgeschreven bij of krachtens de Wet milieubeheer.

7. Een trajectnota als bedoeld in dit hoofdstuk wordt voor de toepassing van de artikelen 7.30, eerste lid, 7.31 en 7.32 van de Wet milieubeheer gelijkgesteld met een voorontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, van laatstbedoelde wet.

8. Onze Minister stemt de toepassing van het vijfde lid en de toepassing van artikel 7.14, vierde lid, van de Wet milieubeheer op elkaar af.

Artikel 4

1. Een trajectnota bevat ten minste de volgende onderdelen:

a. een omschrijving van het verkeers- en vervoertraject waarop de nota betrekking heeft, en een aanduiding daarvan op een of meer topografische of geografische kaarten;

b. een beschrijving van de bestaande verkeers- en vervoervoorzieningen in het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;

c. een uiteenzetting van de bestaande en te verwachten verkeers- en vervoerbehoefden voor het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;

d. een uiteenzetting van:

1°. de mogelijke redenen om in de onder c bedoelde behoeften niet te voorzien;

2°. de mogelijkheden om in de onder c bedoelde behoeften te voorzien zonder aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2;

3°. de mogelijkheden om in de onder c bedoelde behoeften te voorzien door aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2, alsmede een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd:

e. het tracé van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, zo mogelijk uitgewerkt in een of meer varianten, waarbij voor elke variant de mogelijkheid van een verschuiving van de as van het tracé van ten hoogste 100 meter aan elke zijde en van een verschuiving van ten hoogste twee meter naar boven of naar beneden is open gelaten, alsmede een beschrijving van de kenmerken van die varianten;

f. een beschrijving van de bestaande inrichting en het gebruik van de grond, daaronder begrepen water, in het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;

g. een beschrijving van de ruimtelijke ontwikkeling van het desbetreffende verkeers- en vervoertraject en de mate waarin in streek- en bestemmingsplannen als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening met de aanleg of wijziging van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg is rekening gehouden;

h. een beschrijving van de voor- en nadelen van de onder d bedoelde alternatieven en de onder e bedoelde varianten;

i. een raming van de kosten van de aanleg of wijziging van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg.

2. Bij de toepassing van het eerste lid onder a wordt gebruik gemaakt van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1:50 000.

3. Bij de toepassing van het eerste lid onder e wordt ter voldoening aan artikel 1, eerste lid onder h, onder 1° gebruik gemaakt van een of meer detailkaarten met een schaal van ten minste 1:10 000 en van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1:50 000.

Artikel 5

Indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, betreft Onze Minister de exploitant van de railweg bij de voorbereiding daarvan. Deze verleent de in verband daarmee nodige medewerking aan het opstellen van de trajectnota.

Artikel 6

1. Onze Minister voert ter voorbereiding van de trajectnota met de betrokken bestuursorganen overleg over de opzet van de nota ten aanzien van het verkeers- en vervoertraject als bedoeld in artikel 4, eerste lid onder a, en de te behandelen alternatieven en varianten als bedoeld in artikel 4, eerste lid onder d en e.

2. Onze Minister voert met de betrokken bestuursorganen voorts overleg bij de verdere voorbereiding van de trajectnota.

Artikel 7

1. Binnen een week na de mededeling, bedoeld in artikel 3:30 van de Algemene wet bestuursrecht, legt Onze Minister door tussenkomst van de betrokken bestuursorganen de trajectnota ter inzage ten kantore van die organen.

2. De artikelen 3:20, eerste lid, aanhef en onder b, 3:21, tweede lid, 3:22, eerste en derde lid, 3:25, eerste lid, eerste volzin, tweede en derde lid, en 3:31, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

3. In afwijking van artikel 3:32, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht kunnen bedenkingen worden ingebracht binnen acht weken na de dag waarop de trajectnota ter inzage is gelegd.

4. Na de periode van acht weken, bedoeld in het derde lid, blijven de stukken ter inzage liggen op de door Onze Minister in overleg met de betrokken bestuursorganen te bepalen uren totdat Onze Minister een standpunt als bedoeld in artikel 9, eerste lid, heeft bepaald.

Artikel 8

1. Binnen een door Onze Minister te bepalen termijn van ten hoogste vier maanden na de dag waarop de trajectnota ter inzage is gelegd, geven de betrokken bestuursorganen in een met redenen omkleed advies ten minste aan:

a. welke van de in de trajectnota behandelde alternatieven en varianten naar hun oordeel passen in hun ruimtelijk beleid;

b. welke van die alternatieven en varianten naar hun oordeel de voorkeur verdienen;

---

c. of en zo ja, tegen welke van die alternatieven en varianten zij bedenkingen hebben.

2. Indien de betrokken bestuursorganen binnen de gestelde termijn geen advies hebben uitgebracht stemmen zij in met de volledigheid van de in de trajectnota behandelde alternatieven en varianten.

Hoofdstuk III. Beslissing

Artikel 9

1. Onze Minister bepaalt uiterlijk binnen acht weken na het verstrijken van de ingevolge artikel 8, eerste lid, bepaalde termijn in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, zijn standpunt als bedoeld in artikel 10, eerste lid, of artikel 11, eerste lid.

2. Indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, voert Onze Minister overleg over het door hem te bepalen standpunt met de exploitant van de railweg.

3. Indien de standpuntbepaling als bedoeld in het eerste lid niet binnen de daar genoemde termijn kan geschieden, deelt Onze Minister dit voor het verstrijken daarvan onder vermelding van de redenen mee aan de Staten-Generaal.

Artikel 10

1. Indien het standpunt van Onze Minister inhoudt dat hij de aanleg of wijziging van de hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van de landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 niet verder in overweging neemt, deelt hij dit standpunt onder opgave van redenen schriftelijk mee aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Binnen een week na de mededeling, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het standpunt ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11

1. Indien het standpunt van Onze Minister inhoudt dat hij de aanleg of wijziging van de hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van de landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 verder in overweging neemt, bepaalt hij welk tracé naar zijn oordeel de voorkeur verdient en werkt hij dit uit tot een ontwerp-tracébesluit. Hij deelt dit standpunt onder opgave van redenen schriftelijk mee aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Bij het ontwerp-tracébesluit wordt ter voldoening aan artikel 1, eerste lid onder h, onder 1° gebruik gemaakt van een of meer detailkaarten met een schaal van ten minste 1:2500 en van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1:20 000.

3. Indien Onze Minister voornemens is toepassing te geven aan het eerste lid van dit artikel kan hij, voor zover het de uitwerking van zijn in artikel 9, eerste lid, bedoelde beslissing tot een ontwerp-tracébesluit betreft, de aldaar bedoelde termijn voor afloop daarvan eenmaal met ten hoogste zes maanden verlengen. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien deze uitwerking niet binnen de in de eerste volzin bedoelde termijn kan geschieden.

4. Onze Minister handelt bij de toepassing van het derde lid in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Artikel 12

1. In geval van toepassing van artikel 11, eerste lid, zendt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Onze Minister geeft, indien het ontwerp-tracébesluit een tracé betreft dat in de trajectnota is behandeld, met betrekking tot dat ontwerp-tracébesluit en de toelichting toepassing aan de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure. Binnen een week na de datum van toezending, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit met de toelichting daarop ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

3. Onze Minister geeft, indien het ontwerp-tracébesluit een tracé betreft dat niet in de trajectnota is behandeld, met betrekking tot dat ontwerp-tracébesluit en de toelichting toepassing aan de in paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure met inachtneming van de volgende volzinnen. Bij de procedure betreft Onze Minister de besturen van de provincies, gemeenten en waterschappen op het gebied waarvan het ontwerp-tracébesluit betrekking heeft. Binnen een week na de datum van toezending, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit met de toelichting daarop ter inzage. Artikel 7, eerste tot en met derde lid, is van overeenkomstige toepassing. Na de periode van vier weken, bedoeld in artikel 3:22, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht blijven de stukken ter inzage liggen op de door Onze Minister in overleg met de betrokken bestuursorganen te bepalen uren totdat Onze Minister een tracébesluit als bedoeld in artikel 15, eerste lid, heeft vastgesteld.

Artikel 13

Provinciale staten, het algemeen bestuur van een regionaal openbaar lichaam en de raad van elk van de gemeenten, op het gebied waarvan het ontwerp-tracébesluit betrekking heeft, delen elk binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit aan Onze Ministers schriftelijk hun oordeel over het ontwerp-tracébesluit mee. Zij geven ieder daarbij aan of het bestuur van de provincie, van het regionaal openbaar lichaam of van de gemeente bereid is om, indien het tracé overeenkomstig dit ontwerp-tracébesluit wordt vastgesteld, aan dat tracé planologische medewerking te verlenen.

Artikel 14

1. Indien Onze Minister in de bij de toepassing van artikel 12, tweede of derde lid, naar voren gebrachte zienswijzen of ingebrachte bedenkingen dan wel in de ingevolge artikel 13 van provincies, regionale openbare lichamen en gemeenten ingekomen mededelingen aanleiding vindt zijn voorkeur voor het tracé te wijzigen bepaalt hij in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer uiterlijk binnen twaalf weken na het verstrijken van de in artikel 13 bedoelde termijn zijn voorkeur voor een ander tracé en werkt hij dit eveneens binnen de in dit lid bedoelde termijn van twaalf weken uit tot een gewijzigd ontwerp-tracébesluit. De zienswijzen en mededelingen als bedoeld in de eerste volzin kunnen geen grond vinden in bedenkingen tegen de trajectnota. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien het bepalen van de voorkeur voor een ander tracé dan wel het uitwerken daarvan tot een gewijzigd ontwerp-tracébesluit niet binnen de in de eerste volzin bedoelde termijn kan geschieden.

2. Bij toepassing van het eerste lid van dit artikel vinden de artikelen 9, tweede lid, 11, tweede lid, 12 en 13 overeenkomstige toepassing.

Artikel 15

1. Onze Minister stelt, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, overeenkomstig het ontwerp-tracébesluit dan wel, indien artikel 14 toepassing heeft gevonden, gewijzigde ontwerp-tracébesluit het tracé vast onder opgave van redenen en met een toelichting op dat tracé. De artikelen 9, tweede lid, en 11, tweede lid, zijn van overeenkomstige toepassing. Het tracébesluit dient uiterlijk binnen vijf maanden na vaststelling van het ontwerp-tracébesluit onderscheidenlijk van het gewijzigde ontwerp-tracébesluit te worden genomen. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien het nemen van het tracébesluit niet binnen de in de derde volzin bedoelde termijn kan geschieden.

2. Indien provinciale staten van een provincie aan Onze Ministers niet binnen de in artikel 13 gestelde termijn hebben meegedeeld dat het bestuur van die provincie bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2a. Indien het algemeen bestuur van een regionaal openbaar lichaam aan Onze Ministers niet binnen de in artikel 18 gestelde termijn heeft medegedeeld dat het regionaal openbaar lichaam bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 36k, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

3. Indien de raad van een gemeente niet binnen de in artikel 13 gestelde termijn aan Onze Ministers heeft meegedeeld dat het bestuur van die gemeente bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 37, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

---

4. Tegen een tracébesluit kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De beslissing inzake het verlenen van planologische medewerking als bedoeld in het tweede en derde lid alsmede besluiten van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer als bedoeld in die leden maken in afwijking van artikel 37, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor de toepassing van de eerste volzin deel uit van het tracébesluit. Afdeling 7.1 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

Artikel 16

1. Onze Minister zendt het tracébesluit onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé toe aan de Staten-Generaal en aan de besturen van de in artikel 12, derde lid, bedoelde provincies, regionale openbare lichamen, gemeenten en waterschappen alsmede, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Bij de bekendmaking van het tracébesluit worden de motivering en de toelichting op het tracé vermeld.

3. Binnen een week na de datum van toezending legt Onze Minister het besluit onder opgave van de redenen daarvoor en met de toelichting op het tracé ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

4. Indien toepassing wordt gegeven aan artikel 15, tweede of derde lid, stemmen Onze Ministers de toepassing van het eerste, tweede en derde lid van het onderhavige artikel en de toepassing van artikel 6, derde lid, dan wel van artikel 37, derde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening op elkaar af.

Hoofdstuk IV. Projectuitvoering

Artikel 17

De betrokken bestuursorganen verlenen uiterlijk binnen de termijn van een jaar na vaststelling van het tracébesluit ter zake van het daarin vastgestelde tracé planologische medewerking voor zover zij overeenkomstig artikel 13 ten aanzien van dat tracé de bereidheid tot het verlenen van zodanige planologische medewerking hebben aangegeven.

Artikel 18

1. Indien de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg niet is opgenomen in een jaarlijks voortschrijdend meerjarig uitvoeringsprogramma voor hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen, dat bij besluit van Onze Minister is vastgesteld voor het derde jaar na het jaar waarin het tracébesluit van kracht is geworden, vervalt het tracébesluit van rechtswege. Het tracébesluit vervalt eveneens van rechtswege indien dit niet binnen 13 jaar na het jaar waarin het van kracht is geworden ten uitvoer wordt gebracht.

2. In de in het eerste lid bedoelde gevallen vervallen gelijktijdig van rechtswege besluiten die Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft genomen met toepassing van artikel 15, tweede en derde lid.

Artikel 19

1. Indien tegen een aanvraag voor of het ontwerp van een besluit van het bestuur van een provincie, van een regionaal openbaar lichaam dan wel van een gemeente, dat dient voor het verlenen van planologische medewerking aan het tracé waarvoor het tracébesluit van kracht is geworden, bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht, kunnen deze bedenkingen geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.

2. Indien tegen een besluit van het bestuur van een provincie, van een regionaal openbaar lichaam dan wel van een gemeente, dat dient voor het verlenen van planologische medewerking aan het tracé waarvoor het tracébesluit van kracht is geworden, bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld, kan dat bezwaar of dat beroep geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.

Artikel 20

1. Indien voor de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 bij of krachtens de wet een vergunning van een orgaan van een provincie, van een regionaal openbaar lichaam, van een gemeente, van een waterschap of enig ander publiekrechtelijk lichaam, niet zijnde het Rijk, is vereist met betrekking tot de inrichting of het gebruik van grond, daaronder begrepen water, welke is benodigd voor die aanleg of wijziging, dient Onze Minister onderscheidenlijk de exploitant van de railweg de aanvraag voor die vergunning niet eerder in dan twee jaren voorafgaande aan het tijdstip waarop blijkens het meerjarig uitvoeringsprogramma, bedoeld in artikel 18, eerste lid, met die aanleg of wijziging zal worden begonnen. De eerste volzin is niet van toepassing ten aanzien van een aanvraag tot het vaststellen van een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting ingevolge artikel 83, 85, 100a of 106 van de Wet geluidhinder.

2. Indien het orgaan waartoe een aanvraag als bedoeld in het eerste lid, eerste of tweede volzin, is gericht, de gevraagde vergunning niet verleent binnen de daarvoor geldende beslistermijn, doet Onze Minister daarvan mededeling aan Onze Minister die de verantwoordelijkheid of eerste verantwoordelijkheid heeft voor de uitvoering van de desbetreffende wet.

3. Deze kan, in plaats van het orgaan waartoe het verzoek was gericht, de gevraagde vergunning met inachtneming van hetgeen daarvoor bij of krachtens de desbetreffende wet is bepaald verlenen.

4. Indien de aanvraag van Onze Minister onderscheidenlijk de exploitant van de railweg betrekking heeft op een aanlegvergunning op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening of op een bouwvergunning op grond van de Woningwet zijn, in afwijking van het derde lid van het onderhavige artikel, de artikelen 40 en 41 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing.

5. Indien tegen de aanvraag voor of het ontwerp van een vergunning bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht, kunnen deze bedenkingen geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.

6. Indien tegen de beschikking tot verlening van de vergunning bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld, kan dat bezwaar of dat beroep geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.

Hoofdstuk V. Bijzondere procedure voor grote projecten van nationaal belang

Artikel 21

In afwijking van artikel 2, eerste lid, is uitsluitend dit hoofdstuk van toepassing op de besluitvorming over de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg ten aanzien waarvan een planologische kernbeslissing van kracht is als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Artikel 22

1. Indien een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van kracht is bepalen Onze Ministers met inachtneming van die beslissing het tracé en werken dit uit tot een ontwerp-tracébesluit.

2. De artikelen 9, tweede lid, 11, tweede lid, 12, eerste en tweede lid, en 13 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 23

1. Indien Onze Ministers in de ingevolge artikel 3:13 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren gebrachte zienswijzen dan wel in de van provincies, regionale openbare lichamen en gemeenten ingekomen mededelingen grond vinden het tracé te wijzigen passen zij met inachtneming van de planologische kernbeslissing het ontwerp-tracébesluit aan.

2. De artikelen 9, tweede en derde lid, 11, tweede lid, 12, eerste en tweede lid, en 13 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 24

1. Onze Minister stelt, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, overeenkomstig het ontwerp-tracébesluit dan wel, indien artikel 23 toepassing heeft gevonden, gewijzigde ontwerp-tracébesluit het tracé vast onder opgave van redenen en met een toelichting op dat tracé. Het tracébesluit dient uiterlijk binnen vijf maanden na vaststelling van het ontwerp-tracébesluit onderscheidenlijk van het gewijzigde ontwerp-tracébesluit te worden genomen. De artikelen 9, tweede en derde lid, en 11, tweede lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

2. Indien provinciale staten van een provincie aan Onze Ministers niet binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit hebben meegedeeld dat het bestuur van die provincie bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2a. Indien het algemeen bestuur van een regionaal openbaar lichaam aan Onze Ministers niet binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit heeft meegedeeld dat het regionaal openbaar lichaam bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 36k, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

---

3. Indien de raad van een gemeente niet binnen de in het tweede lid gestelde termijn aan Onze Ministers heeft meegedeeld dat het bestuur van die gemeente bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 37, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

4. Tegen een tracébesluit als bedoeld in het eerste lid kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De beslissing inzake het verlenen van planologische medewerking als bedoeld in het tweede en derde lid alsmede besluiten van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer als bedoeld in die leden maken in afwijking van artikel 37, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor de toepassing van de eerste volzin deel uit van het tracébesluit. Afdeling 7.1 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

5. Voor zover een belanghebbende tegen een of meer onderdelen van een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening beroep kan instellen, vangt, in afwijking van artikel 6:8 van de Algemene wet bestuursrecht, de beroepstermijn ter zake van die onderdelen aan met ingang van de dag waarop beroep kan worden ingesteld tegen het op de planologische kernbeslissing berustende tracébesluit. Indien niet binnen een jaar na het van kracht worden van de planologische kernbeslissing een daarop berustend tracébesluit is vastgesteld, vangt de beroepstermijn aan met ingang van de dag waarop dat jaar is verstreken.

Artikel 25

De artikelen 16 tot en met 20 zijn van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk VI. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 26

1. Deze wet blijft buiten toepassing ten aanzien van besluiten van Onze Minister tot vaststelling van een tracé voor de aanleg of wijziging van hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn genomen, voor zover deze besluiten vóór 1 januari 1997 worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma als bedoeld in artikel 18, eerste lid. In het laatste geval vervalt het besluit indien het niet binnen tien jaar na eerste opneming in het uitvoeringsprogramma ten uitvoer wordt gebracht.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten als bedoeld in dat lid die binnen een jaar na inwerkingtreding van deze wet zijn genomen alsmede op door Onze Ministers aan te wijzen besluiten die binnen twee jaar na inwerkingtreding van deze wet zijn genomen.

3. Het tweede lid geldt niet voor besluiten ter uitvoering van planologische kernbeslissingen als bedoeld in artikel 28.

4. Artikel 18 is van overeenkomstige toepassing op besluiten als bedoeld in het tweede lid.

Artikel 27

Trajectnota's die na inwerkingtreding van deze wet worden vastgesteld maar geheel of gedeeltelijk vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn voorbereid worden aangemerkt als trajectnota's in de zin van deze wet indien deze voorbereiding is geschied overeenkomstig de eisen die de Tracéwet aan de voorbereiding van trajectnota's stelt.

Artikel 28

Indien vóór de inwerkingtreding van deze wet planologische kernbeslissingen van kracht zijn ten aanzien van de hogesnelheidslijn Rotterdam-Amsterdam-Belgische grens en de Betuwe-route Rotterdam-Zevenaar worden deze aangemerkt als beslissingen in de zin van artikel 39 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Artikel 29

Onze Ministers zenden binnen drie jaar na het in werking treden van deze wet, en vervolgens telkens om de vijf jaar, aan de Staten-Generaal een verslag over de wijze waarop zij is toegepast.

Artikel 30

Aan de bijlage bij de Wet milieubeheer wordt toegevoegd: Tracéwet.

Artikel 31

[Vervallen.]

Artikel 32

Indien het bij koninklijke boodschap van 4 februari 1993 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (wetsvoorstel 23 015) tot wet wordt verheven en in werking treedt wordt de Tracéwet als volgt gewijzigd:

In de tweede volzin van artikel 15, vierde lid, en in de tweede volzin van artikel 24, vierde lid, wordt na het woord 'maken' telkens toegevoegd: in afwijking van artikel 37, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Artikel 33

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 34

Voor de plaatsing van deze wet in het Staatsblad brengt Onze Minister de in deze wet voorkomende aanhalingen van artikelen en afdelingen van de Algemene wet bestuursrecht in overeenstemming met de door Onze Minister van Justitie opnieuw vastgestelde nummering daarvan.

Artikel 35

Deze wet kan worden aangehaald als: Tracéwet.

6 Wet milieubeheer

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- hoofdstuk 7: milieu-effectrapportage van de Wet milieubeheer;
- paragraaf 14.2: coördinatie bij het maken van een milieu-effectrapport van de Wet milieubeheer;
- deze tekst is bijgewerkt tot en met de wijziging van 29 april 1999, Stb. 208.

Hoofdstuk 7. Milieu-effectrapportage

§ 7.1. Algemeen

Artikel 7.1

1. In dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;
de commissie: de Commissie voor de milieu-effectrapportage.
2. In dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen worden, voor zover zij niet reeds op grond van andere wettelijke bepalingen als zodanig dienen te worden aangemerkt, tevens als adviseurs aangemerkt:
  - a. indien het bevoegd gezag een orgaan van de centrale overheid is: een door Onze Minister aangewezen bestuursorgaan en een door Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangewezen bestuursorgaan;
  - b. indien het bevoegd gezag een ander bestuursorgaan is: de inspecteur en een door Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangewezen bestuursorgaan.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kan met betrekking tot een daarbij aangewezen activiteit of besluit worden bepaald wie, onderscheidenlijk welk orgaan voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt aangemerkt als degene die de activiteit onderneemt, onderscheidenlijk als bevoegd gezag. Daarbij kunnen voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillende personen of organen worden aangewezen.

§ 7.2. Activiteiten en besluiten ten aanzien waarvan het maken van een milieu-effectrapport verplicht is

Artikel 7.2

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden de activiteiten aangewezen, die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Daarbij worden een of meer besluiten van bestuursorganen ter zake van die activiteiten aangewezen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt.
2. Tot de activiteiten, bedoeld in het eerste lid, kunnen mede activiteiten behoren, die in samenhang met andere activiteiten belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu.
3. Bij de maatregel kan worden bepaald dat de aanwijzing van een activiteit of een besluit slechts geldt in daarbij aangewezen gevallen.

4. Bij of krachtens de maatregel wordt het tijdstip bepaald met ingang waarvan met betrekking tot een aangewezen besluit de in het eerste lid bedoelde verplichting ingaat.
5. De maatregel wordt telkens binnen vijf jaren nadat hij is vastgesteld, herzien.

Artikel 7.3

1. Indien een van Onze Ministers voornemens is een activiteit te ondernemen, die niet is opgenomen in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.2 en die belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu, deelt hij dat voornemen onverwijld mede aan Onze Minister.
2. Jaarlijks doen Onze Ministers in de memorie van toelichting op het desbetreffende hoofdstuk van de Rijksbegroting ieder voor hun ministerie verslag van de toepassing van het eerste lid.

Artikel 7.4

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden de activiteiten aangewezen, ten aanzien waarvan het bevoegd gezag krachtens artikel 7.8b en 7.8d moet bepalen of voor de activiteit, vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder zij wordt ondernomen, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt. Daarbij worden een of meer besluiten van bestuursorganen ter zake van die activiteiten aangewezen, bij de voorbereiding waarvan, indien het bevoegd gezag daartoe besluit, het in de eerste volzin bedoelde milieu-effectrapport moet worden gemaakt.
2. Artikel 7.2, tweede tot en met vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.5

1. Onze Ministers te zamen kunnen ontheffing verlenen van de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport bij de voorbereiding van een of meer besluiten als aangewezen krachtens artikel 7.2, eerste lid, in gevallen waarin:
  - a. degene die de activiteit waarop die besluiten betrekking hebben, onderneemt, daarmee een activiteit ten aanzien waarvan reeds eerder een milieu-effectrapport is gemaakt, herhaalt of voortzet, indien het milieu-effectrapport redelijkerwijs geen nieuwe gegevens betreffende mogelijke nadelige gevolgen van de te ondernemen activiteit voor het milieu kan bevatten en de activiteit geen belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land;
  - b. met betrekking tot dezelfde activiteit reeds eerder een milieu-effectrapport overeenkomstig het bij of krachtens de artikelen 7.9 tot en met 7.26 bepaalde is gemaakt, indien het milieu-effectrapport redelijkerwijs geen nieuwe gegevens betreffende mogelijke nadelige gevolgen van die activiteit voor het milieu kan bevatten en de activiteit geen belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land;
  - c. het algemeen belang het onverwijld ondernemen van de activiteit waarop die besluiten betrekking hebben, noodzakelijk maakt.
2. Onze Ministers kunnen tevens ontheffing verlenen van de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport bij de voorbereiding van een besluit als aangewezen krachtens artikel 7.2, eerste lid, indien de voorbereiding van de activiteit of van het besluit op het tijdstip waarop die aanwijzing in werking treedt, reeds zover is gevorderd, dat het maken van een milieu-effectrapport naar het oordeel van Onze Ministers redelijkerwijs niet meer kan worden verlangd.

-
3. Een ontheffing krachtens het eerste of het tweede lid kan worden verleend op verzoek van degene die de activiteit onderneemt, of van het bevoegd gezag.
  4. In gevallen als bedoeld in het tweede lid wordt het verzoek ingediend binnen vier weken na de datum waarop met betrekking tot het betrokken besluit de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport ingaat.
  5. Onze Ministers tekenen de datum van ontvangst van het verzoek aan op het geschrift waarbij het is ingediend, en zenden de verzoeker een bericht van ontvangst, waarin die datum is vermeld.
  6. Behoudens in een geval als bedoeld in het eerste lid, onder c, stellen Onze Ministers, voordat zij op het verzoek beslissen, het bevoegd gezag, indien het verzoek daarvan niet afkomstig is, in de gelegenheid hun omtrent het verzoek advies uit te brengen. In een geval als bedoeld in het eerste lid, onder a of b, stellen zij tegelijkertijd ook de commissie daartoe in de gelegenheid. Indien van de gelegenheid advies uit te brengen gebruik wordt gemaakt, wordt het advies binnen vijf weken na de datum waarop daarom is verzocht, aan Onze Ministers gezonden.
  7. De beslissing op het verzoek wordt genomen uiterlijk negen weken na de datum van ontvangst. Tegelijkertijd met de bekendmaking wordt van de beslissing mededeling gedaan aan de commissie en het bevoegd gezag.
  8. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld omtrent:
    - a. de wijze waarop het verzoek om een ontheffing moet worden gedaan en de gegevens die van de verzoeker kunnen worden verlangd;
    - b. de terinzagelegging van het verzoek en de daarbij overgelegde gegevens en de kennisgeving van die terinzagelegging;
    - c. de wijze waarop en de termijn waarbinnen een ieder bedenkingen tegen verlening van de ontheffing bij Onze Ministers kan inbrengen.

Artikel 7.6

1. Provinciale staten kunnen met het oog op de bescherming van het milieu in binnen hun provincie gelegen gebieden die van bijzondere betekenis zijn of waarin het milieu reeds in ernstige mate is verontreinigd of aangetast, in de provinciale milieuverordening activiteiten aanwijzen, die niet zijn opgenomen in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.2 en die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu in die gebieden. Daarbij wijzen zij de besluiten van bestuursorganen ter zake van die activiteiten aan, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, indien die activiteiten binnen hun provincie worden uitgevoerd. Artikel 7.2, tweede lid en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Bij de voorbereiding van een besluit, houdende een aanwijzing krachtens het eerste lid, geven gedeputeerde staten toepassing aan de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure; gedurende acht weken na de datum van terinzagelegging van het ontwerp kan een ieder zijn zienswijze naar voren brengen. Gedeputeerde staten plegen over het ontwerp overleg met de besturen van de gemeenten en waterschappen in hun provincie. Zij stellen de in artikel 7.1, tweede lid, onder b, bedoelde instanties in de gelegenheid omtrent het ontwerp advies uit te brengen.
3. Gedeputeerde staten leggen met het ontwerp van het besluit aan provinciale staten een verslag over van het gevoerde overleg, de uitgebrachte adviezen en de naar voren gebrachte zienswijzen, waarbij zij onder opgave van redenen aangeven in hoeverre daarmee rekening is gehouden.

---

4. Tegelijkertijd met de bekendmaking van een besluit als bedoeld in het eerste lid, wordt daarvan mededeling gedaan door toezending van een exemplaar aan ieder van Onze Ministers en aan de commissie.

Artikel 7.7

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld over de inhoud van besluiten, houdende een aanwijzing als bedoeld in artikel 7.6, eerste lid.

Artikel 7.8

1. Gedeputeerde staten kunnen van de krachtens een aanwijzing als bedoeld in artikel 7.6 geldende verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport ontheffing verlenen in gevallen als bedoeld in artikel 7.5, eerste en tweede lid. Artikel 7.5, derde, vierde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Behoudens in een geval als bedoeld in artikel 7.5, eerste lid, onder c, stellen gedeputeerde staten, voordat zij een ontheffing verlenen, het bevoegd gezag, indien het verzoek daarvan niet afkomstig is, en de in artikel 7.1, tweede lid, bedoelde instanties in de gelegenheid advies uit te brengen. Artikel 7.5, zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Bij een besluit, houdende een aanwijzing als bedoeld in artikel 7.6, eerste lid, worden regelen gesteld omtrent de in artikel 7.5, achtste lid, genoemde onderwerpen.

§ 7.3. Procedurevoorschriften bij het ondernemen van activiteiten, aangewezen krachtens artikel 7.4

Artikel 7.8a

1. Indien degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.4, voornemens is een verzoek in te dienen tot het nemen van een krachtens dat artikel aangewezen besluit, deelt hij dat voornemen schriftelijk mede aan het bevoegd gezag.
2. Bij de mededeling, bedoeld in het eerste lid, wordt in elk geval aandacht besteed aan de in artikel 7.8b, eerste lid, bedoelde bijzondere omstandigheden waaronder de activiteit wordt ondernomen.
3. Bij de mededeling, bedoeld in het eerste lid, kan degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.4, verklaren dat hij bij de voorbereiding van het krachtens artikel 7.4 aangewezen besluit een milieu-effectrapport maakt.

Artikel 7.8b

1. Behoudens in het geval dat toepassing is gegeven aan artikel 7.8a, derde lid, neemt het bevoegd gezag uiterlijk zes weken na de datum van ontvangst een beslissing omtrent de vraag of bij de voorbereiding van het betrokken besluit voor de activiteit, vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder deze activiteit wordt ondernomen, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt.
2. Indien wenselijk, vindt, alvorens het bevoegd gezag een beslissing neemt, overleg plaats met degene die de mededeling heeft gedaan.

-
3. Indien krachtens artikel 7.4 meer dan één besluit is aangewezen, nemen de bevoegde bestuursorganen de in het eerste lid bedoelde beslissing gezamenlijk.
  4. Onder bijzondere omstandigheden als bedoeld in het eerste lid worden verstaan de belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu die de activiteit kan hebben, gezien:
    - a. de kenmerken van de activiteit;
    - b. de plaats waar de activiteit wordt verricht;
    - c. de samenhang met andere activiteiten ter plaatse;
    - d. de kenmerken van die gevolgen.
  5. Het bevoegd gezag doet mededeling van zijn beslissing door:
    - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen, en indien is beslist dat voor de activiteit geen milieu-effectrapport moet worden gemaakt, kennisgeving in de *Staatscourant*;
    - b. terinzagelegging;
    - c. kennisgeving in een publicatie in een ander land indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.
  6. In kennisgevingen als bedoeld in het vijfde lid vermeldt het bevoegd gezag ten minste:
    - a. het tijdstip waarop een exemplaar van de beslissing ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
    - b. de strekking van de beslissing.

Artikel 7.8c

1. Degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.4, is verplicht een milieu-effectrapport te maken indien:
  - a. het bevoegd gezag heeft beslist dat bij de voorbereiding van het besluit een milieu-effectrapport moet worden gemaakt;
  - b. hij een verklaring heeft gedaan als bedoeld in artikel 7.8a, derde lid.
2. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, zijn de artikelen 14.5 tot en met 14.16 en 7.9 tot en met 7.43 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.8d

1. Indien het bevoegd gezag voornemens is een activiteit te ondernemen, aangewezen krachtens artikel 7.4, neemt het in een zo vroeg mogelijk stadium voor de voorbereiding van het besluit dat krachtens dat artikel is aangewezen een beslissing omtrent de vraag of, vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder deze activiteit wordt ondernomen, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt. Artikel 7.8b, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Onder een zo vroeg mogelijk stadium wordt het volgende verstaan:
  - a. indien het een besluit betreft waarvan krachtens wettelijk voorschrift het voorontwerp van het besluit ter inzage wordt gelegd, het stadium voorafgaand aan de terinzagelegging van dat voorontwerp, of
  - b. indien deze verplichting niet geldt, het stadium voorafgaand aan de terinzagelegging van het ontwerp-besluit.
3. Het bevoegd gezag neemt de beslissing na overleg met de instanties die bij of krachtens een wet moeten worden betrokken bij de voorbereiding van het besluit, aangewezen krachtens artikel 7.4.
4. Het bevoegd gezag doet van de beslissing mededeling door:
  - a. terinzagelegging;
  - b. kennisgeving in een publicatie in een ander land indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land;

---

c. kennisgeving in de *Staatscourant* indien is beslist dat voor de activiteit geen milieu-effectrapport wordt gemaakt.

5. Bij de bekendmaking en mededeling van de beslissing vermeldt het bevoegd gezag ten minste:

- a. het tijdstip waarop een exemplaar van de beslissing ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
- b. de strekking van de beslissing.

6. Indien het bevoegd gezag heeft bepaald dat bij de voorbereiding van het besluit een milieu-effectrapport wordt gemaakt, zijn de artikelen 14.5 tot en met 14.16 en 7.9 tot en met 7.43 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.8e

De artikelen 7.8a tot en met 7.8d vinden geen toepassing ten aanzien van een activiteit, aangewezen in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.4, voor zover die activiteit bij een provinciale verordening krachtens artikel 7.6, eerste lid, overeenkomstig de omschrijving in die algemene maatregel van bestuur is aangewezen en het een besluit betreft dat ter zake van die activiteit bij die verordening overeenkomstig die maatregel is aangewezen.

§ 7.4. Het milieu-effectrapport

Artikel 7.9

- 1. In gevallen waarin een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, wordt genomen op verzoek - al dan niet gedaan ingevolge een wettelijk voorschrift - van degene die de betrokken activiteit onderneemt, maakt deze het milieu-effectrapport.
- 2. In andere dan de in het eerste lid bedoelde gevallen maakt het bevoegd gezag het milieu-effectrapport.

Artikel 7.10

- 1. Een milieu-effectrapport bevat ten minste:
  - a. een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
  - b. een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven;
  - c. een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven;
  - d. een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen;
  - e. een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven;

-
- f. een vergelijking van de ingevolge onderdeel *d* beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven;
  - g. een overzicht van de leemten in de onder *d* en *e* bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens;
  - h. een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.
2. Het milieu-effectrapport is gesteld in de Nederlandse taal, tenzij het bevoegd gezag aan degene die de activiteit onderneemt, bij het geven van de in artikel 7.15 bedoelde richtlijnen toestemming heeft verleend het rapport in een daarbij aangewezen andere taal te stellen. De in het eerste lid, onder *h*, bedoelde samenvatting is steeds in de Nederlandse taal gesteld. Indien een activiteit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land, zendt degene die de activiteit onderneemt, op verzoek van het bevoegd gezag binnen een bij dat verzoek te bepalen termijn een vertaling van de samenvatting in de landstaal van het gebied in het andere land waar de activiteit belangrijke nadelige gevolgen kan hebben.
  3. Tot de ingevolge het eerste lid, onder *b*, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt.
  4. Het bevoegd gezag kan bepalen dat, indien niet alle nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden beperkt, bij de ingevolge het eerste lid, onder *b*, te beschrijven alternatieven tevens de mogelijkheden worden beschreven om door het treffen van voorzieningen of maatregelen elders de resterende nadelige gevolgen te compenseren.
  5. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de in het eerste lid bedoelde gegevens worden bepaald en beschreven.

Artikel 7.11

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen gegevens worden aangewezen, die een milieu-effectrapport in het belang van een goede besluitvorming, naast de in artikel 7.10 bedoelde, moet bevatten. Daarbij kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop die gegevens worden bepaald en beschreven.
2. Bij een maatregel krachtens het eerste lid kan worden bepaald dat een aanwijzing of regel slechts geldt in daarbij aangewezen categorieën van gevallen.
3. Onze Ministers kunnen te zamen regelen stellen met betrekking tot de vorm van een milieu-effectrapport.

---

§ 7.5. De voorbereiding van het milieu-effectrapport

Artikel 7.12

1. Indien degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.2 of 7.6, eerste lid, voornemens is een verzoek in te dienen tot het nemen van een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, deelt hij dat voornemen schriftelijk mede aan het bevoegd gezag.
2. Het bevoegd gezag tekent de datum van ontvangst van de mededeling aan op het geschrift waarbij zij is gedaan, en zendt degene die haar heeft gedaan, onverwijld een bewijs van ontvangst, waarin die datum is vermeld.
3. Het zendt tegelijkertijd een exemplaar van de mededeling aan de commissie en aan de adviseurs. Het vermeldt daarbij de datum van ontvangst.
4. Het geeft voorts tegelijkertijd openbaar kennis van de ontvangst van de mededeling door:
  - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen;
  - b. kennisgeving in de *Staatscourant* in gevallen waarin Wij, een of meer van Onze Ministers of gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn;
  - c. kennisgeving in een publicatie in een ander land in geval er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.
5. Indien overeenkomstig artikel 14.6, eerste lid, een verzoek is gedaan tot toepassing van artikel 14.5, vindt toepassing van het derde en vierde lid eerst plaats nadat op dat verzoek is beslist.
6. Onze Ministers stellen regelen omtrent de inhoud van een mededeling als bedoeld in het eerste lid en van kennisgevingen als bedoeld in het vierde lid.
7. Indien een activiteit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land, zendt degene die de activiteit onderneemt, op verzoek van het bevoegd gezag binnen een bij dat verzoek te bepalen termijn een vertaling van de mededeling in de landstaal van het gebied in het andere land waar de activiteit belangrijke nadelige gevolgen kan hebben.

Artikel 7.13

1. Indien het bevoegd gezag voornemens is een besluit te nemen bij de voorbereiding waarvan het een milieu-effectrapport moet maken, deelt het zijn voornemen schriftelijk mede aan de commissie en aan de adviseurs.
2. Het geeft tegelijkertijd openbaar kennis van zijn voornemen met overeenkomstige toepassing van artikel 7.12, vierde lid.
3. Artikel 7.12, vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.14

1. Het bevoegd gezag stelt de commissie en de adviseurs in de gelegenheid advies uit te brengen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.
2. De commissie brengt haar advies uit binnen negen weken na de openbare kennisgeving van de in artikel 7.12, eerste lid, bedoelde mededeling, onderscheidenlijk van het in artikel 7.13, eerste lid, bedoelde voornemen. Indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende gevolgen voor het milieu, gaat de commissie in haar advies daarop in.
3. Indien het bevoegd gezag het milieu-effectrapport niet zelf maakt, pleegt het voorts overleg over het geven van richtlijnen inzake de inhoud ervan met degene die de activiteit onderneemt.

---

4. Het bevoegd gezag stelt een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.

Artikel 7.15

1. Het bevoegd gezag geeft uiterlijk dertien weken na de openbare kennisgeving van een mededeling als bedoeld in artikel 7.12, eerste lid, of van een voornemen als bedoeld in artikel 7.13, eerste lid, richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport. In gevallen als bedoeld in artikel 7.13, eerste lid, kan het bevoegd gezag de termijn, bedoeld in de eerste volzin, eenmaal met ten hoogste acht weken verlengen.
2. De in het eerste lid bedoelde richtlijnen kunnen:
  - a. betrekking hebben op de wijze waarop aan het bij of krachtens de artikelen 7.10 of 7.11 bepaalde moet worden voldaan;
  - b. gegevens als bedoeld in artikel 7.10 of 7.11 aanwijzen die het milieu-effectrapport in elk geval moet inhouden, zo nodig nadat daarnaar onderzoek is verricht.
3. Ingeval de richtlijnen een milieu-effectrapport betreffen, dat moet worden gemaakt bij de voorbereiding van een besluit waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, kan geen onderzoek als bedoeld in het tweede lid, onder *b*, worden verlangd ter verkrijging van gegevens als bedoeld in artikel 7.10, eerste lid, onder *d*.
4. De richtlijnen worden bekendgemaakt aan degene die de activiteit onderneemt en meegedeeld aan de commissie, de adviseurs en degenen die bij het bevoegd gezag overeenkomstig artikel 7.14, vierde lid, opmerkingen hebben gemaakt. Artikel 3:44, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.16

De artikelen 7.12 tot en met 7.15 vinden geen toepassing indien degene die het milieu-effectrapport zou moeten maken, reeds beschikt over een milieu-effectrapport, opgesteld overeenkomstig het bij of krachtens dit hoofdstuk bepaalde, en in dat milieu-effectrapport als alternatief de activiteit is beschreven, waarop het besluit betrekking heeft, bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt.

§ 7.6. De beoordeling van het milieu-effectrapport

Artikel 7.17

1. Een milieu-effectrapport dat niet door het bevoegd gezag is gemaakt, wordt aan het bevoegd gezag overgelegd.
2. Het bevoegd gezag tekent de datum van ontvangst van het rapport daarop aan. Het zendt degene die het heeft overgelegd, een bewijs van ontvangst, waarin die datum is vermeld.

Artikel 7.18

1. Indien het bevoegd gezag van oordeel is, dat een aan hem overgelegd milieu-effectrapport, mede gelet op de daarvoor overeenkomstig artikel 7.15 gegeven richtlijnen, niet voldoet aan de bij of krachtens de artikelen 7.10 en 7.11 gestelde regels, dan wel dat het onjuistheden bevat, deelt het dat onder opgave van redenen uiterlijk zes weken na de in artikel 7.17, tweede lid, bedoelde datum mede aan degene die het rapport heeft gemaakt.
2. Indien het bevoegd gezag van oordeel is dat het milieu-effectrapport slechts te kort schiet op ondergeschikte punten, kan het de mededeling, bedoeld in het eerste lid, achterwege laten.
3. Ten aanzien van een milieu-effectrapport met betrekking waartoe het eerste lid toepassing heeft gevonden, blijven de overige artikelen van deze paragraaf buiten toepassing.

Artikel 7.19

Het bevoegd gezag kan een orgaan aanwijzen, dat voor de toepassing van de artikelen 7.20 tot en met 7.24, 7.25, tweede lid, en 7.26, vierde lid, voor hem in de plaats treedt.

Artikel 7.20

1. Het bevoegd gezag zendt van een milieu-effectrapport onverwijld een exemplaar aan de commissie en aan de adviseurs. Het vermeldt daarbij de in artikel 7.17, tweede lid, bedoelde datum.
2. Het geeft openbaar kennis van het milieu-effectrapport. Van een milieu-effectrapport dat niet door het bevoegd gezag is gemaakt, wordt uiterlijk acht weken na de in artikel 7.17, tweede lid, bedoelde datum openbaar kennisgegeven.
3. Een openbare kennisgeving als bedoeld in het tweede lid geschiedt ten minste door:
  - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen;
  - b. terinzagelegging overeenkomstig artikel 7.22;
  - c. kennisgeving in de *Staatscourant* in gevallen waarin Wij, een of meer van Onze Ministers of gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn;
  - d. kennisgeving in een publicatie in een ander land in geval er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.

Artikel 7.21

1. In kennisgevingen als bedoeld in artikel 7.20, derde lid, vermeldt het bevoegd gezag ten minste:
  - a. een aanduiding van de activiteit waarop het milieu-effectrapport betrekking heeft;
  - b. het tijdstip waarop een exemplaar van het milieu-effectrapport ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
  - c. het orgaan waarbij en de termijn waarbinnen door een ieder schriftelijk opmerkingen kunnen worden ingediend met betrekking tot het milieu-effectrapport;
  - d. dat overeenkomstig artikel 7.23, vijfde lid, degene die opmerkingen indient, kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.
2. Het bevoegd gezag deelt de in het eerste lid, onder *b* tot en met *d*, bedoelde gegevens mede aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie en aan de adviseurs.

Artikel 7.22

1. Het bevoegd gezag legt met een exemplaar van het milieu-effectrapport een exemplaar ter inzage van de overeenkomstig artikel 7.15 gegeven richtlijnen inzake de inhoud van dat rapport en van de adviezen en opmerkingen, die daaromtrent overeenkomstig het bij of krachtens artikel 7.14 bepaalde zijn ingebracht.
2. Het voegt telkens zo spoedig mogelijk bij de ter inzage liggende stukken de overige stukken waarvan de terinzagelegging in dit hoofdstuk is voorgeschreven.
3. Vanaf de dag waarop het milieu-effectrapport ter inzage is gelegd, kan een ieder de ter inzage liggende stukken kosteloos inzien tot het tijdstip waarop het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport is gemaakt, onherroepelijk is geworden. Het bevoegd gezag stelt de uren waarop en de plaats waar de stukken kunnen worden ingezien, vast, met dien verstande dat de stukken gedurende vier weken nadat het milieu-effectrapport ter inzage is gelegd, in elk geval kunnen worden ingezien tijdens de werkuren alsmede desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren. Het bevoegd gezag verstrekt een ieder desgevraagd, tegen betaling van de kosten, voor zover mogelijk een exemplaar van de stukken.

Artikel 7.23

1. Gedurende een door het bevoegd gezag te bepalen termijn van ten minste vier weken vanaf de dag waarop het milieu-effectrapport ter inzage is gelegd, kan een ieder opmerkingen over het milieu-effectrapport schriftelijk inbrengen.
2. De opmerkingen kunnen slechts betrekking hebben op het, mede gelet op de overeenkomstig artikel 7.15 gegeven richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport, niet voldoen van het rapport aan de bij of krachtens de artikelen 7.10 en 7.11 gestelde regels dan wel op onjuistheden die het rapport bevat.
3. De opmerkingen worden ingediend bij het bevoegd gezag. Op het stuk waarbij dat geschiedt, wordt de datum van ontvangst aangetekend.
4. Het bevoegd gezag zendt van ieder zodanig stuk zo spoedig mogelijk een exemplaar aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie en aan de adviseurs. Het legt een exemplaar ter inzage.
5. De persoonlijke gegevens van degene die opmerkingen heeft ingediend, worden, indien hij daarom verzoekt, niet bekendgemaakt. Het verzoek wordt schriftelijk onder vermelding van de in de eerste volzin bedoelde gegevens, tegelijkertijd met de opmerkingen, ingediend bij het bevoegd gezag.

Artikel 7.24

1. Een ieder kan opmerkingen over het milieu-effectrapport mondeling inbrengen tijdens een openbare zitting, die op een daartoe door het bevoegd gezag vastgestelde tijd en plaats wordt gehouden. Het bevoegd gezag maakt tijd en plaats van de te houden openbare zitting ten minste twee weken tevoren bekend met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c. Het deelt de in de vorige volzin bedoelde gegevens mede aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie en aan de adviseurs. Artikel 7.23, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Het bevoegd gezag draagt ervoor zorg dat zo spoedig mogelijk een verslag wordt gemaakt van het tijdens de zitting voorgevallene.

---

3. Het bevoegd gezag zendt zo spoedig mogelijk een exemplaar van het verslag toe aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie, aan de adviseurs en aan degenen die ter zitting aanwezig waren, voor zover zij hun naam en adres ter zitting hebben opgegeven. Het legt gelijktijdig een exemplaar van het verslag ter inzage.

Artikel 7.25

1. Een adviseur die gebruik maakt van de hem door het bevoegd gezag geboden gelegenheid advies over het milieu-effectrapport uit te brengen, zendt zijn advies voor het einde van de ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geldende termijn aan het bevoegd gezag. Artikel 7.23, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

2. Het bevoegd gezag zendt van ieder advies zo spoedig mogelijk een exemplaar aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, en aan de commissie. Het legt een exemplaar ter inzage.

Artikel 7.26

1. De commissie wordt tot uiterlijk vijf weken na het einde van de ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geldende termijn dan wel, indien de in artikel 7.24 bedoelde openbare zitting plaatsvindt na afloop van die termijn, tot uiterlijk vijf weken na het tijdstip waarop die openbare zitting is gehouden, in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen. Artikel 7.23, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

2. De commissie betreft in haar advies de overeenkomstig de artikelen 7.23, 7.24 en 7.25 ingediende opmerkingen en adviezen.

3. Indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende gevolgen voor het milieu, gaat de commissie in haar advies daarop in.

4. Artikel 7.25, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

§ 7.7. Het besluit

Artikel 7.27

1. Het bevoegd gezag neemt een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, niet dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.12 tot en met 7.26.

2. Het bevoegd gezag neemt een zodanig besluit evenmin, indien de gegevens die in het milieu-effectrapport zijn opgenomen, redelijkerwijs niet meer aan het besluit ten grondslag kunnen worden gelegd in verband met aanmerkelijke wijziging van de omstandigheden waarvan bij het maken van het milieu-effectrapport is uitgegaan.

3. Het bevoegd gezag neemt een beslissing omtrent een activiteit die in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.4 is aangewezen en ten aanzien waarvan geen provinciale verordening krachtens artikel 7.6, eerste lid, van toepassing is, niet dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.8a tot en met 7.8d.

Artikel 7.28

1. Het bevoegd gezag laat een aanvraag om een besluit als bedoeld in artikel 7.27 buiten behandeling indien
  - a. bij het indienen van de aanvraag geen milieu-effectrapport is overgelegd;
  - b. ten aanzien van het overgelegde milieu-effectrapport artikel 7.18, eerste lid, toepassing heeft gevonden;
  - c. in gevallen waarin krachtens artikel 14.5 ter voorbereiding van meer dan een besluit één milieu-effectrapport wordt gemaakt, de van de aanvrager afkomstige aanvragen tot het nemen van de andere betrokken besluiten niet tegelijkertijd worden ingediend.
2. Het bevoegd gezag laat de aanvraag tevens buiten behandeling indien een besluit als bedoeld in artikel 7.8a krachtens wettelijk voorschrift op aanvraag wordt genomen en
  - a. bij het indienen van de aanvraag geen afschrift is gevoegd van de beslissing krachtens artikel 7.8b, eerste lid, inhoudende dat geen milieu-effectrapport behoeft te worden gemaakt, of
  - b. bij het indienen van de aanvraag geen milieu-effectrapport is overgelegd.

Artikel 7.29

Indien van een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28, openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport - zo nodig in afwijking van artikel 7.20, tweede lid, tweede volzin - in ieder geval gelijktijdig openbaar kennisgegeven.

Artikel 7.30

1. Indien krachtens wettelijk voorschrift van het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport gelijktijdig openbaar kennisgegeven, behoudens in gevallen als bedoeld in artikel 7.29. Indien krachtens wettelijk voorschrift zowel van een voorontwerp als van een ontwerp van het besluit openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport gelijktijdig met het voorontwerp kennisgegeven.
2. Van het ontwerp van een zodanig besluit wordt, indien van een aanvraag om of een voorontwerp van het besluit openbaar kennis is gegeven, niet openbaar kennisgegeven dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.17 tot en met 7.26.

Artikel 7.31

Indien een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28 of krachtens wettelijk voorschrift het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, ter inzage wordt gelegd, wordt het milieu-effectrapport in ieder geval daarbij ter inzage gelegd.

Artikel 7.32

1. Indien met betrekking tot een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28, dan wel tot het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, opmerkingen of bedenkingen kunnen worden ingediend, kunnen opmerkingen over het milieu-effectrapport in ieder geval gelijktijdig worden ingediend met opmerkingen of bedenkingen met betrekking tot het stuk waarmee van dat rapport tegelijkertijd openbaar kennis is gegeven.

---

2. Indien opmerkingen en bedenkingen met betrekking tot een zodanige aanvraag of een zodanig voorontwerp of ontwerp krachtens wettelijk voorschrift gedurende een termijn van vier weken of van langer dan vier weken kunnen worden ingediend, kan het bevoegd gezag ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geen langere dan die termijn bepalen.

Artikel 7.33

1. Indien bij de voorbereiding van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, een openbare zitting wordt gehouden, wordt deze zitting behoudens in gevallen als bedoeld in artikel 3.25 van de Algemene wet bestuursrecht tevens gehouden ter uitvoering van artikel 7.24.

2. Indien bij de voorbereiding van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, anderszins de gelegenheid moet worden gegeven tot het mondeling inbrengen van bedenkingen, wordt deze gelegenheid in ieder geval gegeven tijdens de zitting ter uitvoering van artikel 7.24.

Artikel 7.34

1. Indien met betrekking tot handelingen als bedoeld in de artikelen 7.28, eerste lid, en 7.29 tot en met 7.33 de krachtens deze wet en krachtens andere wettelijke voorschriften geldende termijnen niet even lang zijn, geldt voor de betrokken perioden met betrekking tot de totstandkoming van het besluit de langste van die termijnen.

2. Indien krachtens wettelijk voorschrift een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, binnen een bepaalde termijn moet worden genomen, wordt die termijn verlengd met vijf weken, alsmede, indien ingevolge het eerste lid langere termijnen in de plaats treden van termijnen die bij de totstandkoming van het besluit zouden gelden, met de som van de verschillen tussen de laatstbedoelde en de ingevolge het eerste lid geldende termijnen.

Artikel 7.35

1. Bij het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 7.27 houdt het bevoegd gezag rekening met alle gevolgen die de activiteit waarop het besluit betrekking heeft, voor het milieu kan hebben.

2. Behoudens voor zover bij of krachtens het derde tot en met zesde lid anders is voorzien, is het eerste lid slechts van toepassing voor zover de wettelijke regeling waarop het besluit berust, zich daartegen niet verzet.

3. Het bevoegd gezag kan, indien krachtens artikel 7.2, 7.4 of 7.6 ter zake van een activiteit slechts één besluit is aangewezen op de totstandkoming waarvan afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, ongeacht de beperkingen die ter zake in de wettelijke regeling waarop het besluit berust, zijn gesteld:

a. naast de voorwaarden, voorschriften en beperkingen tot het opnemen waarvan het ingevolge die wettelijke regeling bevoegd is, in het besluit tevens alle andere voorwaarden, voorschriften en beperkingen opnemen, die nodig zijn ter bescherming van het milieu;

b. een besluit nemen, ertoe strekkende dat de activiteit niet wordt ondernomen, indien het ondernemen van die activiteit tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu kan leiden.

-
4. Indien op de totstandkoming van meer dan een van de krachtens artikel 7.2, 7.4 of 7.6 ter zake van eenzelfde activiteit aangewezen besluiten afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt een van die besluiten aangewezen als het besluit waarop het derde lid van toepassing is. Bij die aanwijzing kan worden bepaald dat zij slechts geldt in daarbij aangegeven gevallen. De aanwijzing geschiedt bij algemene maatregel van bestuur.
  5. Met betrekking tot het krachtens het vierde lid aangewezen besluit is het derde lid van toepassing, met dien verstande dat slechts voorwaarden, voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld met betrekking tot onderwerpen waaromtrent geen voorwaarden, voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld bij de andere in het vierde lid bedoelde besluiten.
  6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de toepassing van het derde lid.

Artikel 7.36

Een krachtens een andere wettelijke regeling te nemen besluit wordt, ook voor zover daarbij artikel 7.35 wordt toegepast, geacht krachtens die regeling te worden genomen.

Artikel 7.37

1. De motivering van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, vermeldt in ieder geval:
  - a. de wijze waarop rekening is gehouden met de in het milieu-effectrapport beschreven gevolgen voor het milieu van de activiteit waarop het besluit betrekking heeft;
  - b. hetgeen is overwogen omtrent de in het milieu-effectrapport beschreven alternatieven;
  - c. hetgeen is overwogen omtrent de overeenkomstig de artikelen 7.23 tot en met 7.26 ter zake van het milieu-effectrapport ingebrachte opmerkingen en adviezen.
2. Het bevoegd gezag bepaalt bij het besluit de termijn of de termijnen alsmede de wijze waarop het het onderzoek, bedoeld in artikel 7.39, zal verrichten.

Artikel 7.38

1. Van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, doet het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk mededeling door toezending van een exemplaar aan degenen die overeenkomstig artikel 7.23 of 7.24 opmerkingen hebben ingediend, aan de commissie en aan de adviseurs. Artikel 3:44, derde en vijfde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.
2. Het doet van zijn besluit tevens zo spoedig mogelijk mededeling met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c. Het voegt een exemplaar van het besluit bij de overeenkomstig artikel 7.22 ter inzage gelegde stukken.

---

§ 7.8. Activiteiten met mogelijke grensoverschrijdende milieugevolgen

Artikel 7.38a

1. Indien een activiteit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land, worden de in het kader van dit hoofdstuk verzamelde informatie, alsmede de aanvraag, bedoeld in artikel 7.28, onderscheidenlijk het ontwerp van het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt en het besluit, bedoeld in artikel 7.27, aan de regering of een door die regering aan te wijzen autoriteit in het andere land verstrekt gelijktijdig met de bekendmaking in Nederland. Tevens worden deze informatie en deze bescheiden toegezonden aan de instanties die daartoe door de bevoegde autoriteit van dat andere land zijn aangewezen op grond van hun specifieke verantwoordelijkheid op milieugebied. De artikelen 7.14, eerste lid, en 7.25, eerste lid, zijn ten aanzien van die instanties van overeenkomstige toepassing.
2. De ingevolge het eerste lid te verstrekken stukken dienen als grondslag voor het overleg met bestuursorganen in het betrokken andere land over de belangrijke nadelige gevolgen die de activiteit voor het milieu in dat andere land kan hebben, en de maatregelen die worden overwogen om die gevolgen te voorkomen of te beperken.
3. Onze Minister is belast met de taken die voortvloeien uit de toepassing van het eerste en tweede lid, voorzover het betreft het verschaffen van informatie aan en overleg met de regering van het andere land. Overigens is het bevoegd gezag belast met die taken.
4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot het bepaalde in het eerste en tweede lid.

Artikel 7.38b

Behoudens het bepaalde in artikel 7.38a, eerste lid, informeren Onze Minister onderscheidenlijk het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk nadat uit de in het kader van dit hoofdstuk verzamelde informatie duidelijk is geworden dat er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land de regering of een door die regering aan te wijzen autoriteit in dat andere land. Artikel 7.38a, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.38c

1. Het bevoegd gezag zendt, indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land, aan Onze Minister:
  - a. een exemplaar van de mededeling, bedoeld in artikel 7.12;
  - b. een exemplaar van de richtlijnen, bedoeld in artikel 7.15;
  - c. een exemplaar van het milieu-effectrapport, bedoeld in artikel 7.20;
  - d. een exemplaar van de aanvraag, bedoeld in artikel 7.28, onderscheidenlijk van het ontwerp van het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt;
  - e. een exemplaar van het besluit, bedoeld in artikel 7.27.
2. Bij de toezending verzoekt het bevoegd gezag Onze Minister toepassing te geven aan artikel 7.38a, eerste lid.

Artikel 7.38d

Indien een ander land belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu meent te kunnen ondervinden van een activiteit in Nederland bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, geven Onze Minister onderscheidenlijk het bevoegd gezag op verzoek van dit land toepassing aan artikel 7.38a, eerste en tweede lid.

Artikel 7.38e

Indien een ander land belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan ondervinden van een activiteit in Nederland bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, kan Onze Minister bepalen dat het bevoegd gezag het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt, niet neemt dan nadat Onze Minister gedurende dertien weken na het einde van de in artikel 7.26 bedoelde termijn in de gelegenheid is gesteld de uitkomsten van het overleg, bedoeld in artikel 7.38a, tweede lid, aan het bevoegd gezag te doen toekomen.

Artikel 7.38f

De motivering van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, vermeldt in ieder geval:

- a. indien in het milieu-effectrapport of in het advies, bedoeld in artikel 7.26, aandacht wordt geschonken aan mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieugevolgen, hetgeen daaromtrent is overwogen;
- b. hetgeen is overwogen omtrent de uitkomsten van het overleg, bedoeld in artikel 7.38a, tweede lid.

Artikel 7.38g

1. Indien een voorgenomen activiteit in een ander land belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in Nederland kan hebben, draagt Onze Minister zorg voor het onderhouden van de contacten met dat land.
2. Onze Minister kan bij uitvoering van het eerste lid de commissie om advies verzoeken.

§ 7.9. Evaluatie

Artikel 7.39

Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen.

Artikel 7.40

Degene die de activiteit onderneemt, is verplicht aan het bevoegd gezag desgevraagd alle medewerking te verlenen en alle inlichtingen te verstrekken, die het redelijkerwijs voor het verrichten van het in artikel 7.39 bedoelde onderzoek behoeft.

Artikel 7.41

Het bevoegd gezag stelt een verslag op van het onderzoek. Het zendt zo spoedig mogelijk een exemplaar van het verslag aan degene die de activiteit onderneemt, aan de commissie en aan de adviseurs. Het maakt het verslag gelijktijdig bekend met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c.

Artikel 7.42

1. Indien uit het in artikel 7.39 bedoelde onderzoek blijkt dat de activiteit in belangrijke mate nadeliger gevolgen voor het milieu heeft dan die welke bij het nemen van het besluit werden verwacht, neemt het bevoegd gezag, indien dat naar zijn oordeel nodig is, de hem ter beschikking staande maatregelen ten einde die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
2. Met betrekking tot wijziging of intrekking van het besluit zijn de artikelen 7.35 en 7.36 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.43

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot het in artikel 7.39 bedoelde onderzoek, met betrekking tot het daarover uit te brengen verslag en met betrekking tot de bekendmaking van het verslag en van de in artikel 7.42 bedoelde maatregelen.

§ 14.2. Coördinatie bij het maken van een milieu-effectrapport

Artikel 14.5

1. Ingeval ter zake van een activiteit, dan wel ter zake van verscheidene met elkaar samenhangende activiteiten meer dan een besluit is aangewezen, bij de voorbereiding waarvan op grond van het bij of krachtens deze wet bepaalde een milieu-effectrapport moet worden gemaakt en op de totstandkoming waarvan afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt ter voorbereiding van die besluiten één milieu-effectrapport gemaakt.
2. Buiten de gevallen, in het eerste lid bedoeld, kan, in geval ter zake van een activiteit, dan wel ter zake van verscheidene met elkaar samenhangende activiteiten meer dan een besluit moet worden genomen, bij de voorbereiding waarvan op grond van het bij of krachtens deze wet bepaalde een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, worden besloten dat ter voorbereiding van die besluiten één milieu-effectrapport wordt gemaakt.
3. Een besluit krachtens het tweede lid wordt genomen:
  - a. indien de bevoegdheid tot het nemen van de in het tweede lid bedoelde besluiten berust bij één bestuursorgaan: door dat orgaan;
  - b. indien die besluiten ingevolge wettelijk voorschrift op aanvraag worden genomen en de betrokken aanvragen ingevolge artikel 14.1 gecoördineerd kunnen worden voorbereid of behandeld: door gedeputeerde staten van de betrokken provincie;
  - c. in andere gevallen: door de bestuursorganen die bevoegd zijn tot het nemen van de betrokken besluiten, te zamen.

---

4. Een besluit krachtens het tweede lid kan ambtshalve of op verzoek worden genomen. In gevallen als bedoeld in het derde lid, onder b, kan het besluit, indien gedeputeerde staten niet bevoegd zijn tot het nemen van een der betrokken besluiten, uitsluitend op verzoek worden genomen.

Artikel 14.6

1. Degene die een activiteit onderneemt in een geval als bedoeld in artikel 14.5, kan tegelijkertijd met een mededeling als bedoeld in artikel 7.12, eerste lid, verzoeken aan artikel 14.5, tweede lid, toepassing te geven.

2. In gevallen als bedoeld in artikel 14.5, derde lid, onder b en c, kan een zodanig verzoek ook worden gedaan door een bestuursorgaan dat bevoegd is tot het nemen van een besluit als bedoeld in het tweede lid van dat artikel. Het wordt ingediend uiterlijk twee weken na de dag waarop met betrekking tot het milieu-effectrapport de kennisgeving krachtens of met overeenkomstige toepassing van artikel 7.12, vierde lid, heeft plaatsgevonden.

3. Het verzoek - waarin alle besluiten vermeld zijn, waarop het betrekking heeft - wordt schriftelijk ingediend bij het orgaan dat erover moet beslissen. In een geval als bedoeld in artikel 14.5, derde lid, onder c, wordt het verzoek ingediend bij een der bevoegde bestuursorganen; dat orgaan zendt het onverwijld aan de andere bevoegde organen.

4. Het orgaan waarbij het verzoek is ingediend, tekent de datum van ontvangst aan op het geschrift waarbij het verzoek is ingediend, en zendt de verzoeker een bewijs van ontvangst, waarin die datum is vermeld.

Artikel 14.7

1. Een verzoek wordt ingewilligd, tenzij het belang van een goede besluitvorming zich daartegen verzet.

2. Op een verzoek wordt niet beslist dan nadat degene die de betrokken activiteit onderneemt, en de tot het nemen van de betrokken besluiten bevoegde bestuursorganen in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze daarover te geven.

3. Het besluit op het verzoek wordt genomen uiterlijk vier weken na de datum van ontvangst.

Artikel 14.8

In gevallen als bedoeld in artikel 14.5, derde lid, onder c, wordt bij de beslissing op het verzoek uit de bevoegde bestuursorganen het orgaan aangewezen dat met de in artikel 14.9, eerste lid, bedoelde coördinatie wordt belast.

Artikel 14.9

1. Indien op grond van artikel 14.5, eerste lid, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, dan wel overeenkomstig artikel 14.5, tweede lid, is besloten tot het maken van één milieu-effectrapport, wordt dat rapport gecoördineerd voorbereid en behandeld.

2. Met de coördinatie is belast:

a. indien de bevoegdheid tot het nemen van de betrokken besluiten berust bij één bestuursorgaan: dat orgaan;

-
- b. indien die besluiten ingevolge wettelijk voorschrift op aanvraag worden genomen en de betrokken aanvragen ingevolge artikel 14.1 gecoördineerd kunnen worden voorbereid of behandeld: gedeputeerde staten van de betrokken provincie;
  - c. in andere gevallen: het krachtens artikel 14.8 daartoe aangewezen bestuursorgaan.

Artikel 14.10

1. Het met de coördinatie belaste orgaan bevordert dat bij het geven van de in artikel 7.15 bedoelde richtlijnen rekening wordt gehouden met de onderlinge samenhang tussen die richtlijnen en dat bij het nemen van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, rekening wordt gehouden met de onderlinge samenhang tussen die besluiten.
2. Het met de coördinatie belaste orgaan draagt er in ieder geval zoveel mogelijk zorg voor dat:
  - a. van de mededelingen van de voornemens tot het indienen van verzoeken, als bedoeld in artikel 7.12, eerste lid, alsmede van de voornemens tot het nemen van besluiten, als bedoeld in artikel 7.13, eerste lid, te zamen overeenkomstig artikel 7.12, vierde en vijfde lid, wordt kennisgegeven;
  - b. de krachtens artikel 7.15 te geven richtlijnen te zamen worden toegezonden aan degene die het milieu-effectrapport maakt;
  - c. het milieu-effectrapport wordt toegezonden aan elk der bevoegde organen en overeenkomstig artikel 7.20, eerste lid, aan de adviseurs en de Commissie voor de milieu-effectrapportage;
  - d. van het milieu-effectrapport overeenkomstig artikel 7.20, tweede en derde lid, wordt kennisgegeven;
  - e. de met betrekking tot het milieu-effectrapport ingebrachte opmerkingen en adviezen overeenkomstig artikel 7.22 ter inzage worden gelegd en worden toegezonden aan elk der bevoegde organen, alsmede overeenkomstig de artikelen 7.23, derde en vierde lid, 7.25, tweede lid, en 7.26, derde lid, aan degene die het rapport heeft overgelegd, aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage en aan de adviseurs;
  - f. één openbare zitting als bedoeld in artikel 7.24 over het milieu-effectrapport wordt gehouden;
  - g. het verslag van die zitting overeenkomstig artikel 7.24, tweede lid, wordt opgesteld, wordt toegezonden aan elk der bevoegde organen en aan de in artikel 7.24, derde lid, bedoelde personen en organen ter inzage wordt gelegd.
3. Artikel 14.4 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14.11

1. In gevallen waarin een orgaan met de coördinatie van de voorbereiding en behandeling van een milieu-effectrapport is belast, kan:
  - a. in afwijking van artikel 7.17, eerste lid, het rapport aan dat orgaan worden overgelegd;
  - b. de Commissie voor de milieu-effectrapportage en kunnen de adviseurs hun adviezen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het rapport en over het rapport bij dat orgaan indienen;
  - c. degene die gebruik maakt van de overeenkomstig artikel 7.14, derde lid, geboden gelegenheid opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het rapport, die opmerkingen bij dat orgaan indienen;

-
- d. degene die gebruik maakt van de overeenkomstig artikel 7.23, eerste lid, geboden gelegenheid opmerkingen over het rapport in te brengen, die opmerkingen bij dat orgaan indienen.
2. Indien stukken met een inhoud als bedoeld in het eerste lid worden overgelegd onderscheidenlijk ingediend bij een ander bevoegd gezag, zendt het deze onverwijld aan het met de coördinatie belaste orgaan.

Artikel 14.12

1. Ingeval ter zake van een activiteit een besluit is aangewezen, bij de voorbereiding waarvan op grond van het bij of krachtens deze wet bepaalde een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, en ter zake van die activiteit één of meer besluiten moeten worden genomen ten aanzien waarvan artikel 14.1 niet kan worden toegepast, kan op verzoek van degene die de activiteit onderneemt, worden besloten tot een gecoördineerde voorbereiding van deze besluiten.
2. Een besluit krachtens het eerste lid wordt genomen:
- a. indien de bevoegdheid tot het nemen van de in het eerste lid bedoelde besluiten berust bij één bestuursorgaan: door dat orgaan;
  - b. in andere gevallen: door de bestuursorganen die bevoegd zijn tot het nemen van de betrokken besluiten, te zamen.

Artikel 14.13

1. Een verzoek als bedoeld in artikel 14.12, eerste lid, wordt schriftelijk ingediend gelijktijdig met de mededeling, bedoeld in artikel 7.12, eerste lid. Het verzoek vermeldt alle besluiten waarop het betrekking heeft.
2. Artikel 7.12, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing. Het bevoegd gezag zendt onverwijld een afschrift van het verzoek aan de andere bevoegde organen.
3. Een verzoek als bedoeld in artikel 14.12, eerste lid, wordt alleen ingewilligd, indien het bevoegd gezag en de andere bevoegde organen daarmee instemmen. Artikel 14.7, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14.14

1. Indien een verzoek als bedoeld in artikel 14.12, eerste lid, wordt ingewilligd, treedt het orgaan dat bevoegd is tot het nemen van het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt, op als het met de coördinatie belaste orgaan.
- De overige betrokken organen worden voor wat betreft de toepassing van de artikelen 7.12 tot en met 7.26 aangemerkt als adviseur.
2. Indien ter zake van de activiteit waarop het verzoek betrekking heeft, meer dan één besluit moet worden genomen, bij de voorbereiding waarvan op grond van het bij of krachtens deze wet bepaalde een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, wordt bij de beslissing op het verzoek uit de bestuursorganen die bevoegd zijn tot het nemen van die besluiten, het met de coördinatie belaste orgaan aangewezen.

-
3. Het met de coördinatie belaste orgaan draagt er in ieder geval zo veel mogelijk zorg voor dat:
- a. bij het geven van de in artikel 7.15 bedoelde richtlijnen rekening wordt gehouden met de onderlinge samenhang van de besluiten waarop het verzoek betrekking heeft;
  - b. tussen de bevoegde bestuursorganen tijdig overleg wordt gevoerd, teneinde een zo goed mogelijke afstemming tussen de te nemen besluiten te bevorderen.
4. Artikel 14.4 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14.15

Met betrekking tot de termijn waarbinnen de betrokken besluiten moeten worden genomen, is artikel 7.34 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14.16

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regelen worden gesteld met betrekking tot de taken van het met de coördinatie belaste orgaan.

7 Besluit milieu-effectrapportage 1994

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- het Besluit milieu-effectrapportage 1994;
- het betreft het Besluit van 04-07-1994, Stb. 540 (Iwtr: 01-09-1994);
- dit besluit is gewijzigd bij de Besluiten van 3 mei 1996, Stb. 267, 7 mei 1999, Stb. 224;
- de wijziging van het Besluit m.e.r. 1994 zoals vermeld in Stb. 224 is op 7 juli 1999 in werking getreden;
- vervanging van Besluit milieu-effectrapportage (1987);
- van de bijlagen bij het besluit zijn alleen de activiteiten 1 t/m 6.1 van de C- en D-lijst opgenomen.

Hoofdstuk 1. Begripsbepalingen

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

de wet: de Wet milieubeheer;

de bijlage: de bij dit besluit behorende bijlage.

Hoofdstuk 2. Activiteiten en besluiten ten aanzien waarvan het maken van een milieu-effectrapport verplicht is of ten aanzien waarvan de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet moeten worden toegepast

Artikel 2

1. Als activiteiten als bedoeld in artikel 7.2, eerste lid, van de wet worden aangewezen de activiteiten die behoren tot een categorie die in onderdeel C van de bijlage is omschreven.

2. Als activiteiten als bedoeld in artikel 7.4, eerste lid, van de wet worden aangewezen de activiteiten die behoren tot een categorie die in onderdeel D van de bijlage is omschreven. Indien een activiteit behoort tot een categorie van activiteiten die zowel in onderdeel C als in onderdeel D van de bijlage omschreven is en zij tevens voldoet aan de in de daarbij aangegeven categorieën van gevallen genoemde criteria, behoort zij tot de in onderdeel C omschreven categorie van activiteiten.

3. Als de besluiten van bestuursorganen ter zake van de activiteiten, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt of de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet moeten worden toegepast, worden aangewezen de besluiten die in onderdeel C onderscheidenlijk onderdeel D van de bijlage bij de betrokken categorie van activiteiten zijn vermeld.

4. Voor zover in de bijlage bij een categorie van activiteiten categorieën van gevallen zijn aangegeven, geldt de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport of de verplichting tot het toepassen van de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet slechts in zodanige gevallen.

Artikel 3

Er wordt een milieu-effectrapport gemaakt dan wel de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet worden toegepast in gevallen waarin met het oog op het nemen van een beslissing op hoofdlijnen met betrekking tot de plaats van een activiteit, behorende tot een categorie die is omschreven in onderdeel C onderscheidenlijk onderdeel D van de bijlage:

- a. een plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening,
- b. een gehele of gedeeltelijke herziening of intrekking van een plan als bedoeld in artikel 2b, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, dan wel
- c. een door een of meer van Onze ministers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toe te zenden nota wordt voorbereid.

Hoofdstuk 3. Nadere regels omtrent de indiening en behandeling van een verzoek om een ontheffing van de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport

Artikel 4

1. Een verzoek om ontheffing ingevolge artikel 7.5 van de wet wordt gericht tot Onze Ministers.
2. Het wordt in tweevoud ingediend bij Onze Minister, die voor doorzending van een exemplaar aan Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zorg draagt.

Artikel 5

1. Een verzoek om een ontheffing ingevolge artikel 7.5, eerste lid, van de wet bevat in elk geval:
  - a. een beschrijving van de voorgenomen activiteit;
  - b. een beschrijving van de omstandigheden waaronder de activiteit zal worden uitgevoerd;
  - c. de redenen voor het verzoek, en
  - d. ingeval de ontheffing wordt gevraagd ingevolge artikel 7.5, eerste lid, onder c, van de wet, een aanduiding van de mogelijke nadelige gevolgen voor het milieu.
2. Een verzoek om een ontheffing ingevolge artikel 7.5, tweede lid, van de wet bevat in elk geval gegevens als bedoeld in het eerste lid, onder a en c, alsmede omtrent het stadium van voorbereiding van de activiteit of van het daarover te nemen besluit.
3. Indien in een verzoek als bedoeld in het eerste of tweede lid wordt verwezen naar stukken, gaat het verzoek vergezeld van een exemplaar van die stukken.

Artikel 6

1. Onze Ministers doen van een verzoek als bedoeld in artikel 5, eerste of tweede lid, onverwijld mededeling door:
  - a. kennisgeving in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen op zodanige wijze dat het daarmee beoogde doel zo goed mogelijk wordt bereikt;
  - b. kennisgeving in de *Staatscourant*.

2. Een kennisgeving als bedoeld in het eerste lid vermeldt ten minste:
  - a. de zakelijke inhoud van het verzoek;
  - b. het tijdstip waarop een exemplaar van het verzoek ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
  - c. de termijn waarbinnen door een ieder bij Onze Ministers schriftelijk bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht tegen het verlenen van de gevraagde ontheffing;
  - d. dat degene die schriftelijk bedenkingen naar voren brengt, kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.
3. Een exemplaar van het verzoek wordt in ieder geval ter inzage gelegd op de Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, op de griffie van de provincie, waarbinnen de gemeente of gemeenten waar de activiteit zal worden ondernomen gelegen is of gelegen zijn, en op de secretarie van die gemeente of gemeenten.
4. Met een exemplaar van het verzoek wordt tevens ter inzage gelegd een exemplaar van de stukken, die redelijkerwijs nodig kunnen zijn voor de beoordeling van dat verzoek, voor zover deze stukken Onze Ministers bekend zijn.
5. Vanaf de dag waarop het verzoek ter inzage is gelegd, kan een ieder de ter inzage liggende stukken tijdens de werkuren alsmede desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren kosteloos inzien tot het einde van de termijn waarbinnen bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht tegen het verlenen van de gevraagde ontheffing.
6. Onze Ministers, gedeputeerde staten en burgemeester en wethouders verstrekken een ieder desgevraagd, tegen betaling van de kosten, voor zover mogelijk een exemplaar van de ter inzage liggende stukken.
7. Gedurende ten minste twee weken en ten hoogste vier weken vanaf de dag waarop het verzoek ter inzage is gelegd, kan een ieder bij Onze Ministers tegen het verlenen van de gevraagde ontheffing schriftelijke bedenkingen naar voren brengen.
8. Onze Ministers zenden van ieder stuk waarbij bedenkingen naar voren worden gebracht zo spoedig mogelijk een exemplaar aan de aanvrager, het bevoegd gezag en de commissie, voor zover deze ingevolge artikel 7.5, zesde lid, van de wet in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen omtrent het verzoek. Voor zover mogelijk wordt telkens een exemplaar van een stuk als vorenbedoeld gevoegd bij de reeds ter inzage liggende stukken.
9. De persoonlijke gegevens van degene die schriftelijk bedenkingen naar voren heeft gebracht, worden, indien hij daarom verzoekt, niet bekend gemaakt.
10. Een exemplaar van een ingevolge artikel 7.5, zesde lid, van de wet uitgebracht advies wordt zo spoedig mogelijk gevoegd bij de reeds ter inzage liggende stukken.

Artikel 7

Uiterlijk twee weken na de mededeling, bedoeld in artikel 7.5, zevende lid, van de wet, doen Onze Ministers gelijktijdig mededeling van de beslissing op het verzoek, bedoeld in artikel 5, eerste of tweede lid door:

- a. kennisgeving van de strekking van de beslissing met overeenkomstige toepassing van artikel 6, eerste lid;
- b. terinzagelegging van een exemplaar van de beslissing met overeenkomstige toepassing van artikel 6, derde lid;

---

c. toezending van een exemplaar van de beslissing aan degenen die ingevolge artikel 6, vijfde lid, schriftelijk bedenkingen naar voren hebben gebracht.

Hoofdstuk 4. Aanwijzing van besluiten waarop artikel 7.35, derde lid, van de wet van toepassing is

Artikel 8

In gevallen waarin achter een activiteit onder de categorie-omschrijving in de onderdelen C en D van de bijlage meer dan één besluit waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn, als besluit is vermeld, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, en tot die besluiten behoort:

- a. de beslissing omtrent het verlenen van de vergunning, bedoeld in de artikelen 15 en 29 van de Kernenergiewet,
  - b. de beslissing omtrent het verlenen van de vergunning, krachtens artikel 8.1 van de wet,
  - c. de beslissing omtrent het verlenen van de vergunning, bedoeld in artikel 3 van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren,
- is artikel 7.35, derde lid, bij uitsluiting van toepassing op de eerste van de onder a tot en met c genoemde beslissingen die in het desbetreffende geval nodig is.

Hoofdstuk 5. Overgangs- en slotbepalingen

Artikelen 9-12

[Deze artikelen zijn vervallen.]

Artikel 13

Een verzoek als bedoeld in artikel 5, eerste of tweede lid, van het Besluit milieu-effectrapportage dat is ingediend voor het tijdstip waarop dit besluit in werking treedt, wordt gelijkgesteld met een verzoek dat wordt ingediend op grond van artikel 5, eerste of tweede lid, van dit besluit.

Artikel 14

[Vervallen.]

Artikel 15

Het Besluit milieu-effectrapportage wordt ingetrokken.

Artikel 16

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 september 1994.

Artikel 17

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit milieu-effectrapportage 1994.

Bijlage behorende bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994

Onderdeel A. Begripsbepaling

1. In deze bijlage wordt verstaan onder:

hoofdweg: een weg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

autoweg:

a. een voor autoverkeer bestemde weg die alleen toegankelijk is via knooppunten of door verkeerslichten geregelde kruispunten en waarop het is verboden te stoppen of te parkeren, of

b. een weg als bedoeld in artikel 1, onder d, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;

landelijke railweg: een railweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve railwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

waterweg: een voor vaarverbindingen bestemd oppervlaktewater;

hoofdvaarweg: een waterweg waarvoor een vaarverbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdvaarwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

ruimtelijk plan:

a. een bestemmingsplan alsmede:

1°. een uitwerking of wijziging als bedoeld in artikel 11, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

2°. een vrijstelling als bedoeld in artikel 17, eerste lid, 19, eerste lid, of 40, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

3°. een aanwijzing als bedoeld in artikel 37, tweede of vijfde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

b. een structuurplan, regionaal structuurplan, streekplan of een plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening alsmede:

1°. een herziening als bedoeld in artikel 2b, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

2°. een uitwerking of afwijking als bedoeld in artikel 4a, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

3°. een aanwijzing als bedoeld in artikel 6, tweede lid, of 36k, tweede of vijfde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

gevoelig gebied:

a. een gebied dat krachtens:

1°. artikel 10, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet is aangewezen als een beschermd natuurmonument;

2°. de op 2 februari 1971 te Ramsar tot stand gekomen Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (*Trb.* 1975, 84), is aangemeld als watergebied van internationale betekenis;

3°. richtlijn nr. 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (*PbEG* L 103) is aangewezen als speciale beschermingszone;

4°. richtlijn nr. 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (*PbEG* L 206) is aangewezen als speciale beschermingszone;

b. een kerngebied, begrensd natuurontwikkelingsgebied of begrensde verbindingzone, dat deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur, zoals die structuur is vastgelegd in een geldend bestemmingsplan of, bij het ontbreken daarvan, in een geldend streekplan, of, bij het ontbreken daarvan, zoals die structuur voorkomt op de kaart Ecologische Hoofdstructuur, behorend bij deel 4 van het Structuurschema Groene Ruimte (LNV-kenmerk GRR-95194);

c. een gebied met behoud en herstel van de bestaande landschapskwaliteit, zoals dat gebied is vastgelegd in een geldend bestemmingsplan of, bij het ontbreken daarvan, in een geldend streekplan, of, bij het ontbreken daarvan, zoals dat gebied voorkomt op de kaart Landschap, behorend bij deel 4 van het Structuurschema Groene Ruimte;

d. een krachtens artikel 1.2, tweede lid, onder a, van de wet bij provinciale verordening aangewezen gebied met uitzondering van de zones waar het met het oog op de bescherming van het diepe grondwater is verboden te boren;

e. een gebied dat krachtens artikel 3, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 is aangewezen als beschermd monument;

bufferzone: een zone die voorkomt op een PKB-Bufferzonekaart, behorend bij de Partiële Herziening Planologische Kernbeslissing Nationaal Ruimtelijk Beleid, deel 3, kabinetsstandpunt (kamerstukken II 1997/98, 25 180, nrs. 3-4);

weidevogelgebied: een weidevogelgebied dat voorkomt op de kaart Belangrijke gebieden voor weidevogels, behorend bij deel 4 van het Structuurschema Groene Ruimte;

primaire waterkering: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van de Wet op de waterkering;

dam: een in een oppervlaktewater gelegen primaire waterkering;

stormvloedkering: een in een oppervlaktewater gelegen waterstaatkundig werk, dat bij hoge waterstanden gesloten is of wordt en dan fungeert als een primaire waterkering;

zee- of deltadijk: de Afsluitdijk alsmede een primaire waterkering:

- a. langs of in de Zeeuwse rijkswateren;
- b. langs de kust van de provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Friesland of Groningen;
- c. langs of in het Grevelingenmeer, Krammer-Volkerak, Hollandsch Diep of Haringvliet;
- d. in het benedenrivierengebied, voor zover niet genoemd in onderdeel a van de definitie van een "rivierdijk";
- e. langs de Waddeneilanden;

rivierdijk:

- a. een primaire waterkering in het benedenrivierengebied langs of in de Hollandsche IJssel, de Lek, de Boven Merwede, de Beneden Merwede, de Nieuwe Merwede, de Biesbosch, het Steurgat, de Bergsche Maas, de Amer, de Noord, de Dordtse Kil, het Wantij, de Oude Maas, de Nieuwe Maas of het Spui;
- b. een andere dan in onderdeel a genoemde primaire waterkering, met uitzondering van zee- of deltadijken;

stroomgebied: het stroomgebied van de Eems, Rijn, Maas of Schelde;

oppervlaktedelfstof: een delfstof die voorkomt in de bodem en die kan worden gewonnen zonder ondergrondse mijnbouw;

continentaal plat: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van de Mijnwet continentaal plat.

2. In deze bijlage wordt mede verstaan onder:

wijziging: een reconstructie of verandering anderszins van aangelegde werken, ingerichte gebieden of bestaande inrichtingen;

uitbreiding: het opnieuw in gebruik nemen van aangelegde werken, ingerichte gebieden of bestaande inrichtingen;

oprichting van een inrichting: een uitbreiding van een inrichting door de oprichting van een nieuwe installatie;

capaciteit: een redelijkerwijs binnen afzienbare tijd voorzienbare uitbreiding van de capaciteit;

oppervlakte: een redelijkerwijs binnen afzienbare tijd voorzienbare uitbreiding van de oppervlakte.

Onderdeel B

[Vervallen.]

Onderdeel C. Activiteiten en besluiten, ten aanzien waarvan het maken van een milieu-effectrapport verplicht is

	Kolom 1 Activiteiten	Kolom 2 Gevallen	Kolom 3 Besluiten
1.1	De aanleg van een hoofdweg		De vaststelling van het tracé door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.2	De aanleg van een autosnelweg of autoweg, niet zijnde een hoofdweg		De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.3	De aanleg van een weg bestaande uit vier of meer rijstroken, niet zijnde een hoofdweg, autosnelweg of autoweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een weg met een tracélengte van 10 kilometer of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.

1.4	De wijziging of uitbreiding van een hoofdweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. de verbreding van een weg met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt, of 2°. de ombouw van een weg tot een hoofdweg.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.
1.5	De wijziging of uitbreiding van: a. een autosnelweg of autoweg, niet zijnde een hoofdweg, of b. een weg als bedoeld in categorie 1.3 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een weg met een tracélengte van 10 kilometer of meer, 2°. de verbreding van een weg met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt, of 3°. de ombouw van een weg tot een autosnelweg of autoweg.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.
2.1	De aanleg, wijziging of uitbreiding van een landelijke railweg.	Wat betreft de wijziging of uitbreiding van een railweg in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. de verbreding van een railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage, 2°. een geheel nieuwe railweg, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer is gelegen van de grens van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming,	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.

		<p>3°. de constructie van spoorwegbouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming, voor zover deze geheel zijn gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage, of</p> <p>4°. het opnieuw in gebruik nemen van een reeds aangelegde railweg, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage.</p>	
2.2	De aanleg van een trambaan, boven- of ondergrondse spoorweg, vrijliggende busbaan, zweefspoor of andere bijzondere constructie.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een trambaan, boven- of ondergrondse spoorweg, vrijliggende busbaan, zweefspoor of andere bijzondere constructie met een tracélengte van 5 kilometer of meer buiten de bebouwde kom in een gevoelig gebied of een bufferzone.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
2.3	De wijziging of uitbreiding van een voorziening als bedoeld in categorie 2.2 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: <p>1°. de verbreding van een railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage,</p>	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijke plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.

		<p>2°. een geheel nieuwe spoorbaan, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer is gelegen van de grens van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming, of</p> <p>3°. de constructie van spoorwegbouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming, voor zover deze geheel zijn gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage.</p>	
3.1	De aanleg van een waterweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
3.2	De vergroting of verdieping van een hoofdvaarweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: <p>1°. een vergroting van het ruimte-oppervlak van een hoofdvaarweg met 20% of meer, of</p> <p>2°. een structurele verdieping van de hoofdvaarweg waarbij meer dan 5 miljoen m³ grond wordt verzet.</p>	De vaststelling van het tracé tot vergroting of verdieping van de hoofdvaarweg door de Minister van Verkeer en Waterstaat.
3.3	De verlegging van het zomerbed van een waterweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: <p>1°. een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer, en</p> <p>2°. een oppervlakte van 50 hectare of meer.</p>	De vaststelling van het tracé tot verlegging van het zomerbed van de waterweg door de Minister van Verkeer en Waterstaat.

4.1	De aanleg van: a. een marinehaven, b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheepvaart, c. een zeehandelshaven, of d. een met het land verbonden en buiten een haven gelegen pier voor lossen en laden, met uitzondering van pieren voor veerboten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een haven die bevaarbaar is voor schepen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer, of 2°. een pier die schepen kan ontvangen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer.	De vaststelling van: 1°. het plan van aanleg van een haven als bedoeld onder a door de Minister van Defensie, of 2°. het besluit tot aanleg dan wel, bij het ontbreken daarvan, het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet van een haven als bedoeld onder b of c of een pier als bedoeld onder d.
5	Het op enigerlei wijze bevestigen van installaties in de bodem dan wel de ophoging van de bodem van grote wateren, waardoor de bodem bij hoog water boven de waterspiegel komt te liggen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 200 hectare of meer.	De vaststelling van het plan van aanleg door de Minister van Verkeer en Waterstaat of een andere minister dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit tot concessieverlening, bedoeld in artikel 1 van de Wet van 14 juli 1904 houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen (Stb. 147).
6.1	De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchtvaartterrein als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Luchtvaartwet.		De vaststelling van het plan, bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
6.2	De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchtvaartterrein als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Luchtvaartwet.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een luchtvaartterrein dat de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 1.800 meter of meer.	De aanwijzing, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van de Luchtvaartwet, of het besluit tot wijziging daarvan, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet.

Onderdeel D. Activiteiten en besluiten, ten aanzien waarvan de procedure als bedoeld in de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet van toepassing is

	Kolom 1 Activiteiten	Kolom 2 Gezellen	Kolom 3 Besluiten
1.1	De aanleg van een weg bestaande uit vier of meer rijstroken, niet zijnde een hoofdweg, autosnelweg of autoweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een weg met een tracélengte van 5 kilometer of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.2	De wijziging of uitbreiding van: a. een autosnelweg of autoweg, niet zijnde een hoofdweg, of b. een weg als bedoeld in categorie 1.3 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteiten betrekking heeft op een weg met een tracélengte van 5 kilometer of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.
2	De aanleg, wijziging of uitbreiding van overladingsstations of faciliteiten voor de overlading tussen vervoerswijzen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 25 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
3	De aanleg, wijziging of uitbreiding van een waterweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 900 ton of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
4.1	De aanleg van: a. een marinehaven, b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheepvaart, c. een zeehandelshaven, of d. een visserijhaven.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een haven die bevaarbaar is voor schepen met een laadvermogen van 900 ton of meer.	De vaststelling van: 1°. het plan van aanleg van een haven als bedoeld onder a door de Minister van Defensie, of 2°. het besluit tot aanleg dan wel, bij het ontbreken daarvan, het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet van een haven als bedoeld onder b, c of d.

4.2	De wijziging of uitbreiding van: a. een marinehaven, b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheepvaart, c. een zeehandelshaven, of d. een visserijhaven.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van: 1°. het plan van wijziging of uitbreiding van een haven als bedoeld onder a door de Minister van Defensie, of 2°. het besluit tot wijziging of uitbreiding dan wel, bij het ontbreken daarvan, het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet van een haven als bedoeld onder b, c of d.
5	Het op enigerlei wijze bevestigen van installaties in de bodem dan wel de ophoging van de bodem van grote wateren, waardoor de bodem bij hoog water boven de waterspiegel komt te liggen, dan wel de wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van het plan van aanleg, wijziging of uitbreiding door de Minister van Verkeer en Waterstaat of een andere minister dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit tot concessieverlening, bedoeld in artikel 1 van de Wet van 14 juli 1904 houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen (Stb. 147).
6.1	De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchtvaartterrein als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Luchtvaartwet.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een luchtvaartterrein dat de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 1000 meter of meer.	De aanwijzing, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van de Luchtvaartwet, of het besluit tot wijziging daarvan, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet.

8 Regeling startnotitie milieu-effectrapportage

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de Regeling startnotitie milieu-effectrapportage;
- het betreft de Regeling van 04-11-1993, Stcrt. 229 (Iwtr: 01-12-1993);
- vervanging van Besluit startnotitie milieu-effectrapportage (1987).

Artikel 1

In deze regeling wordt onder de wet verstaan: de Wet milieubeheer.

Artikel 2

De mededeling, bedoeld in artikel 7.12, eerste lid, van de wet bevat tenminste:

- a. naam en adres van betrokkene;
- b. een globale beschrijving van hetgeen met de activiteit wordt beoogd;
- c. een globale beschrijving van de aard en de omvang van de voorgenomen activiteit;
- d. een globale beschrijving van de plaats of de plaatsen, waar de voorgenomen activiteit wordt gedacht;
- e. een vermelding van het besluit dan wel de besluiten, bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt;
- f. een overzicht van eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de activiteit, bedoeld onder c, en die invloed kunnen hebben op het besluit dan wel de besluiten ter voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en
- g. een globale beschrijving van de te verwachten gevolgen voor het milieu binnen en, voorzover van toepassing, buiten Nederland.

Artikel 3

Een kennisgeving als bedoeld in artikel 7.12, vierde lid, van de wet, bevat een korte weergave van de gegevens, bedoeld in artikel 2, onder a tot en met e. De kennisgeving vermeldt tevens de periode waarbinnen, de plaats waar en de tijdstippen waarop de gegevens kunnen worden ingezien. Voorts vermeldt de kennisgeving het adres waar opmerkingen moeten worden ingediend en de termijn waarbinnen dit moet geschieden.

Artikel 4

Het Besluit startnotitie milieu-effectrapportage wordt ingetrokken.

Artikel 5

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de *Nederlandse Staatscourant* waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 6

Deze regeling wordt aangehaald als Regeling startnotitie milieu-effectrapportage.

9 Richtsnoer aanvullingen op een milieu-effectrapport

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- het Richtsnoer aanvullingen op een milieu-effectrapport;
- het betreft de ministeriële circulaire van 11-11-1994.

1. Inleiding

In het advies van de Evaluatiecommissie Wabm over de werking van het instrument milieu-effectrapportage werden onduidelijkheden geconstateerd over de gang van zaken bij aanvullingen van een milieu-effectrapport. In het Regeringsverslag over de werking van de m.e.r.-regeling werd voorgesteld in de wet een procedure op te nemen die gevolgd zou moeten worden bij een eventueel noodzakelijke aanvulling op een milieu-effectrapport. De belangrijkste reden hiervoor was om meer duidelijkheid te krijgen over wie verantwoordelijk is voor een aanvulling en hoe de inspraak en advisering over een aanvulling dient plaats te vinden.

In het wetsvoorstel tot wijziging van de m.e.r.-regeling in de Wet milieubeheer (22 608) is een aanvullingsregeling echter niet opgenomen, omdat op grond van de opgedane praktijkervaringen het inzicht was ontstaan dat een dergelijke wettelijke regeling voor aanvullingen niet noodzakelijk is en juridisch te complex. Door onder andere de provincies werd aangegeven dat de flexibele praktijk op zichzelf goed voldoet.

Op verzoek van de Tweede Kamer gaf de regering bij genoemd wetsvoorstel in de nota naar aanleiding van het eindverslag aan op welke wijze initiatiefnemers, bevoegd gezag en derde belanghebbenden met aanvullingen zouden moeten omgaan. Die handelwijze wordt in dit richtsnoer toegelicht, conform toezegging aan de Tweede Kamer.

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer werd een ingediend amendement inzake een wettelijke regeling voor aanvullingen niet aangenomen, mede vanwege de complexiteit van een dergelijke regeling.

2. Doel van het richtsnoer

Het richtsnoer is een handreiking hoe in de praktijk op zorgvuldige wijze met de aanvulling kan worden omgegaan ten behoeve van alle betrokken partijen. Het richtsnoer sluit nauw aan bij de in de praktijk reeds ontwikkelde werkwijze bij aanvullingen.

3. Het toepassingsbereik van het richtsnoer

Milieu-effectrapportage is gericht op het genereren van voldoende milieu-informatie voor de besluitvorming. Het uitgangspunt is dat een aanvulling op een milieu-effectrapport alleen noodzakelijk is als er essentiële informatie voor het te nemen m.e.r.-plichtige besluit ontbreekt, bijvoorbeeld omdat de afweging van de milieugevolgen, van de alternatieven of de benodigde milieuvoorschriften met de ontbrekende informatie anders uit zou kunnen vallen.

Ten aanzien van een aanvulling op ondergeschikte punten (kleine onvolkomenheden), die niet wezenlijk zijn voor de besluitvorming, behoeft geen hernieuwde inspraak- en advisering plaats te vinden. Dit is in overeenstemming met de handelwijze bij ondergeschikte tekortkomingen in het milieu-effectrapport in het kader van de aanvaardbaarheidsbeoordeling door het bevoegd gezag (artikel 7.18, tweede lid van de Wet milieubeheer). In beginsel is deze aanvaardbaarheidsbeoordeling de aangewezen plaats voor het bevoegd gezag om, vóórdat een milieu-effectrapport wordt aanvaard en gepubliceerd, eventuele noodzakelijke aanvullingen te vragen (mits deze uiteraard van wezenlijk belang zijn voor de besluitvorming). Dit dient te geschieden binnen de termijn van zes weken, anders is het milieu-effectrapport van rechtswege aanvaard door het bevoegd gezag. Uiteraard kan bij het beroep (in het kader van het genomen m.e.r.-plichtige besluit) aan de orde komen of deze aanvaarding terecht heeft plaatsgevonden.

Het richtsnoer is van toepassing op de situatie waarin ná de aanvaarding (ook de stilzwijgende aanvaarding) van een milieu-effectrapport een aanvulling noodzakelijk is. Het bevoegd gezag kan na de fase van inspraak en advisering over het milieu-effectrapport (waaronder het advies van de Commissie voor de m.e.r.) tot het oordeel komen dat een aanvulling van het milieu-effectrapport noodzakelijk is, alvorens tot besluitvorming kan worden overgegaan.

Dit richtsnoer is **niet** van toepassing op een aanvulling vóór het aanvaardbaarheidsoordeel over het milieu-effectrapport. Deze volgt immers de normale weg via artikel 7.18 Wet milieubeheer. Voorst is het richtsnoer **niet** van toepassing op een aanvulling die voortvloeit uit een wijziging van de voorgenomen activiteit of het toevoegen van andere alternatieven (op voorstel van initiatiefnemer of het bevoegd gezag) die niet het milieu-effectrapport zijn beschreven. In die situatie moet per geval worden bekeken of het vaststellen van nieuwe (aanvullende) richtlijnen met inspraak en advisering noodzakelijk is.

Tot slot is geen aanvulling nodig, indien de initiatiefnemer ná de aanvaardbaarheidsbeoordeling niet kiest voor de voorgenomen activiteit, maar besluit zijn voornemen te wijzigen en kiest voor een nieuw alternatief dat reeds in het milieu-effectrapport is beschreven. In dat geval zal wel een nieuwe vergunningaanvraag of (voor)ontwerpplan (tezamen met het milieu-effectrapport!) ingediend moeten worden. Indien de probleem- en doelstelling dezelfde blijven, is in dit geval bij een kwalitatief goed milieu-effectrapport een aanvulling niet noodzakelijk. Zijn er echter andere gebreken, dan kan een aanvulling noodzakelijk zijn. Is er wel sprake van een wijziging van de probleem- of doelstelling, dan zal opnieuw beoordeeld moeten worden of het vaststellen van nieuwe (aanvullende) richtlijnen met inspraak en advisering noodzakelijk is.

4. Procedure tot aanvulling

De vraag naar een aanvulling kan zich op elk moment voordoen nadat een milieu-effectrapport is aanvaard en voordat het m.e.r.-plichtige besluit wordt genomen.

Ten aanzien van (milieu) vergunningsprocedures die met toepassing van afd. 13.2 van de Wet milieubeheer (Wm) en afd. 35 van de Algemene wet bestuursrecht tot stand komen moet het verzoek tot aanvulling gedaan worden vóór de publikatie van de ontwerpbeschikking. De m.e.r.-procedure (tot en met het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r.) moet op grond van de Wet milieubeheer dan afgerond zijn.

Het meest voorkomend is de situatie, waarin het bevoegd gezag naar aanleiding van de inspraak en de advisering door de Commissie voor de m.e.r. tot een aanvulling besluit.

In de praktijk heeft zich een procedure voor aanvullingen ontwikkeld die dit richtsnoer in grote lijnen volgt. Het richtsnoer beoogt met name een handreiking te zijn voor de wijze waarop (bij voorkeur) met aanvullingen moet worden omgegaan. Vanuit een oogpunt van zorgvuldigheid verdient het aanbeveling de hieronder geschetste procedure in voorkomende gevallen te volgen. Gelet op de inhoudelijke relatie tussen de aanvulling en het milieu-effectrapport, dienen ook de procedurele waarborgen van de milieu-effectrapportage in acht te worden genomen, zoals beoordeling door het bevoegd gezag van de aanvulling, openbaarmaking, inspraak en advisering.

Er wordt aangesloten bij de procedure van m.e.r. tijdens de toetsingsfase. Verschil is echter dat bij een aanvulling de termijnen voor bekendmaking, inspraak en advisering flexibeler kunnen worden gehanteerd dan bij wettelijk vastgelegde termijnen in de m.e.r.-procedure.

Het gaat dus eigenlijk om een informele procedure, die analoog is aan de relevante onderdelen van de m.e.r.-procedure in de Wet milieubeheer en artikel 45 van de Algemene wet bestuursrecht.

In het onderstaande worden de stappen van de aanvullingsprocedure aangegeven. Elke stap wordt afzonderlijk besproken. Eerst wordt kort geschetst hoe de normale procedure, in het kader van de aanvaardbaarheidsbeoordeling, verloopt.

Normale procedure

1. Indiening milieu-effectrapport en vergunningaanvraag of (voor)ontwerpplan (artikel 7.17 Wm)
2. Aanvaarding milieu-effectrapport en in behandeling nemen van aanvraag of (voor)ontwerpplan (artikel 7.18 Wm)
3. Bekendmaking milieu-effectrapport (artikel 7.20 Wm)
4. Inspraak en advies - waaronder wettelijke adviseurs - over het milieu-effectrapport (artikel 7.23 Wm)
5. Hoorzitting over het milieu-effectrapport (artikel 7.24 Wm)
6. Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. (artikel 7.26 Wm)
7. Ontwerp-besluit (indien aanvraag of voorontwerp-plan worden gepubliceerd)
8. Besluit (artikel 7.30 lid 2 Wm)

Procedure Aanvulling

- a) Mededeling tot aanvulling door het bevoegd gezag
- b) Opstellen aanvulling door de initiatiefnemer
- c) Indiening aanvulling bij het bevoegd gezag
- d) Aanvaarding aanvulling door het bevoegd gezag
- e) Bekendmaking en terinzagelegging door het bevoegd gezag
- f) Inspraak en advisering over de aanvulling
- g) Toetsingsadvies of aanvullend toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.
- h) (Ontwerp-)Besluit

Toelichting op de procedurestappen aanvulling

- a) In de eerste plaats moet het bevoegd gezag zich een oordeel vormen over de vraag of een aanvulling dient te worden opgesteld. Gelet op de eerdere aanvaarding van het milieu-effectrapport door hetzelfde bevoegd gezag is enige terughoudendheid op dit punt gewenst.
Het besluit om een aanvulling te vragen kan gebaseerd zijn op informatie afkomstig uit de inspraak of op het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.
Het bevoegd gezag zal duidelijk moeten aangeven welke aanvullende informatie van de initiatiefnemer wordt verlangd. Acht het bevoegd gezag een aanvulling noodzakelijk, dan maakt het dit publiekelijk bekend (bijvoorbeeld op dezelfde wijze waarop de startnotitie bekend wordt gemaakt). Daardoor blijft er niet te lang onzekerheid bestaan over het vervolg van de procedure. Een dergelijke mededeling is niet voor beroep vatbaar, omdat zelfstandige rechtsgevolgen ontbreken (de aanvulling maakt immers, evenals het milieu-effectrapport, deel uit van de over te leggen gegevens bij de aanvraag of het ontwerpplan).
In die mededeling zou het volgende vermeld kunnen worden:
  - de reden voor de aanvulling (verwijzing naar inspraakreacties of adviezen);
  - wie de aanvulling opstelt en de termijn voor het opstellen van de aanvulling (deze zal analoog aan een artikel 4:5 Awb "redelijk" moeten zijn);
  - de procedure voor de aanvulling (inspraak, advies, waar ter inzage, e.d.);
  - de mededeling dat de m.e.r.-procedure en besluitvormingsprocedure worden onderbroken.
- b. De initiatiefnemer stelt de aanvulling op aan de hand van het verzoek van het bevoegd gezag. Dat verzoek is (vergelijk de situatie bij de richtlijnen) overigens niet bindend. De initiatiefnemer kan er dus, gemotiveerd, van afwijken.
Wanneer de initiatiefnemer besluit niet in te gaan op het verzoek van het bevoegd gezag, dan zal de aanvraag of het (voor)ontwerp-plan moeten worden beoordeeld op basis van het reeds ingediende milieu-effectrapport. Het bevoegd gezag zal dan tot de conclusie (moeten) komen dat het m.e.r.-plichtige besluit niet kan worden genomen omdat daaraan een ontoereikend milieu-effectrapport ten grondslag ligt (zie ook artikel 7.27. lid 1 Wm). Wil de initiatiefnemer toch een besluit over de voorgenomen activiteit, dan zal hij een aanvulling moeten maken.
Als de aanvulling gereed is, wordt deze ingediend bij het bevoegd gezag.

-
- c. en d. Het bevoegd gezag zal de aanvulling moeten beoordelen aan de hand van door hem gestelde criteria. De termijn voor deze aanvaardbaarheidsbeoordeling van de aanvulling kan analoog aan die van artikel 7.18 Wm worden gekozen (zes weken), maar aangenomen mag worden dat deze termijn in de meeste gevallen korter gesteld kan worden omdat de aanvullende informatie niet zo omvangrijk is als het milieu-effectrapport, dat reeds is gepubliceerd.
- e. Het bevoegd gezag legt de aanvulling ter inzage bij de reeds ter inzage liggende stukken (het milieu-effectrapport, de adviezen en inspraakreacties) en doet daarvan op de gebruikelijke wijze mededeling in de media. Wettelijke adviseurs en de Commissie voor de m.e.r. wordt om advies gevraagd. In de kennisgeving zal vermeld dienen te worden waar en gedurende welke termijn opmerkingen over de aanvulling kunnen worden gemaakt. Desgewenst kan een openbare zitting worden gehouden, maar dit lijkt niet bij elke aanvulling noodzakelijk. Bij de termijn voor inspraak en advisering kan worden aangesloten bij de gebruikelijke termijnen van de m.e.r.-procedure (vier weken voor inspraak, vijf weken voor het advies van de Commissie voor de m.e.r.). Ook deze termijn kan in de meeste gevallen korter worden gesteld dan de normale termijn, omdat het milieu-effectrapport reeds is gepubliceerd.
- f. Belanghebbenden en de wettelijke adviseurs kunnen gebruik maken van de gelegenheid tot het maken van schriftelijke opmerkingen. In geval van een openbare zitting kan een ieder mondeling opmerkingen over de aanvulling naar voren brengen.
- g. De aanvulling, inclusief inspraakreacties en adviezen, zal bij het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. worden betrokken. In de praktijk wordt veelal één toetsingsadvies uitgebracht over zowel het milieu-effectrapport als de aanvulling. Indien tot een aanvulling wordt besloten ná het toetsingsadvies van de Commissie, wordt vervolgens een aanvullend toetsingsadvies over de aanvulling aan de Commissie gevraagd.
- h. Het traject van aanvulling, inclusief toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r., dient in beginsel te zijn afgerond, vóórdat een ontwerp-beschikking (als het gaat om een besluit op aanvraag) of een ontwerpplan (als het voorontwerp is gepubliceerd bij het milieu-effectrapport) in procedure wordt gebracht. Wanneer bijvoorbeeld een aanvulling wordt gemaakt voor een milieu-effectrapport bij een planologische kernbeslissing (pkb deel 1), dan kan deel 3 van de pkb niet eerder worden gepubliceerd dan na de afronding van de procedure van aanvulling. Een en ander volgt uit artikel 7.30, lid 2 Wm, waarin wordt geregeld dat van het ontwerpbesluit niet eerder kennis mag worden gegeven dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.17 t/m 7.26 (toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.). Dit geldt voor essentiële informatie die in het milieu-effectrapport is opgenomen of opgenomen had moeten zijn (en waarvoor een aanvulling is gemaakt). Indien het bevoegd gezag op grond van de inspraak en de advisering van mening is dat het milieu-effectrapport en de aanvulling voldoende informatie bieden voor de besluitvorming, kan de procedure voor de besluitvorming worden voortgezet. Zowel het milieu-effectrapport als de aanvulling dienen in de motivering van het besluit te worden betrokken (zie artikel 7.317 Wm).

---

5. Beroep tegen een aanvulling en de verhouding tot de Algemene wet bestuursrecht

Milieu-effectrapportage is een hulpmiddel bij besluitvorming, waarvan de aanvullingsprocedure onderdeel kan uitmaken. Dergelijke voorbereidende handelingen zijn niet gericht op rechtsgevolgen. Hiertegen kan dan ook geen beroep worden ingesteld.

Bezwaren moeten worden vervat in het beroep tegen het m.e.r.-plichtige besluit. Dit werd laatstelijk bevestigd in een uitspraak inzake de stortplaats 't Klooster te Nieuwegein (Afdeling Rechtspraak van de Raad van State, S03.92.3765)

Ten aanzien van een verzoek tot aanvulling geldt dus hetzelfde. Een verzoek tot aanvulling is in de eerste plaats niet bindend voor de initiatiefnemer; er kan (gemotiveerd) van worden afgeweken.

Indien derden een verzoek om aanvulling bij het bevoegd gezag indienen en het bevoegd gezag acht dit bijvoorbeeld niet noodzakelijk, staat tegen deze weigering van het bevoegd gezag geen beroep open omdat deze niet kan worden gekwalificeerd als een beschikking met rechtsgevolgen.

De Algemene wet bestuursrecht (Stb. 1992, 315) brengt geen verandering in de bovengeschetste situatie. Beroep staat net als in de "oude" situatie alleen open tegen schriftelijke beslissingen van een bestuursorgaan met rechtsgevolgen. Ook volgt uit artikel 6:3 Awb dat een beslissing inzake de procedure ter voorbereiding van een besluit niet vatbaar is voor bezwaar of beroep, tenzij deze beslissing de belanghebbende los van het voor te bereiden besluit rechtstreeks in zijn belang treft. Dit laatste is bij de verschillende stappen in de m.e.r.-procedure niet aan de orde.

Langs indirecte weg kan via beroep tegen het m.e.r.-plichtige besluit wel inhoudelijk op de vermeende gebreken in het milieu-effectrapport worden teruggekomen. In dit verband kan bijvoorbeeld worden gewezen op een uitspraak van de Afdeling Geschillen van de Raad van State (GO5.89.1026 van 17 juli 1992) inzake het milieu-effectrapport voor de opslag van radioactief afval (COVRA). Appellanten waren van mening dat bepaalde beleevingsaspecten in het milieu-effectrapport onvoldoende waren belicht en dat een aanvulling noodzakelijk was. Op basis van (o.a.) het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. concludeerde de Afdeling dat genoemde aspecten voldoende aan de orde waren geweest. In dit geval bleek het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. voor de Afdeling van grote betekenis bij haar oordeelsvorming.

Omgekeerd is het derhalve denkbaar dat, in een situatie waarin een bevoegd gezag besluit geen aanvulling te laten maken ondanks een advies daartoe van de Commissie voor de m.e.r., een rechter in een eventuele beroepszaak tegen een besluit dat is gebaseerd op het negatieve toetsingsadvies van de Commissie, tot de conclusie komt dat het m.e.r.-plichtige besluit ten onrechte is genomen en aanvulling van het milieu-effectrapport had moeten plaatsvinden.

10 Europese MER richtlijn

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1985 (85/337/EEG), betreffende de milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (Pb. EG 1985, L 175/42), zoals gewijzigd door de richtlijn van de Raad van 3 maart 1997 (97/11/EG) (Pb. EG 1997, L73/7).

Artikel 1

1. Deze richtlijn is van toepassing op de milieu-effectbeoordeling van openbare en particuliere projecten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen hebben.

2. In deze richtlijn wordt verstaan onder:

Project

- de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of werken,
- andere ingrepen in natuurlijk milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten;

Opdrachtgever

De aanvrager van een vergunning voor een particulier project of de overheidsinstantie die het initiatief tot een project neemt;

Vergunning

Het besluit van de bevoegde instantie of instanties waardoor de opdrachtgever het recht verkrijgt om het project uit te voeren.

3. De bevoegde instantie (instanties) is (zijn) die welke de Lid-Staten aanwijzen om de taken die uit deze richtlijn voortvloeien uit te voeren.

4. Deze richtlijn is niet van toepassing op projecten die bestemd zijn voor defensiedoeleinden.

5. Deze richtlijn is niet van toepassing op projecten die in detail worden aangenomen via een specifieke nationale wet, aangezien de doelstellingen die met de onderhavige richtlijn worden nagestreefd, met inbegrip van de verstrekking van gegevens, dan worden bereikt via de wetgevingsprocedure.

Artikel 2

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen om te verzekeren dat een vergunning vereist voor projecten die een aanzienlijk milieu-effect kunnen hebben, onder meer gezien hun aard, omvang of ligging, en een beoordeling van hun effecten moet plaatsvinden alvorens een vergunning wordt verleend. Deze projecten worden omschreven in artikel 4.

2. De milieu-effectbeoordeling kan worden geïntegreerd in de bestaande procedures van de Lid-Staten voor het verlenen van vergunningen voor projecten of, bij gebreke hiervan, in andere procedures of in de procedures die moeten worden ingesteld om aan de doelstellingen van deze richtlijn te voldoen.

2.a. De Lid-Staten kunnen voorzien in een enkelvoudige procedure om te voldoen aan de voorschriften van deze richtlijn en die van Richtlijn 96/61/EG van de Raad van 24 september 1996 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging³⁵.

3. Onverminderd de bepalingen van artikel 7, kunnen de Lid-Staten in uitzonderlijke gevallen voor een welbepaald project gehele of gedeeltelijke vrijstelling verlenen van de bepalingen van deze richtlijn.

In dit geval:

- a) gaan de Lid-Staten na of er geen andere vorm van beoordeling geschikt is en of de aldus verzamelde informatie ter beschikking van het publiek moet worden gesteld;
- b) stellen zij de gegevens betreffende deze vrijstelling en de redenen waarom zij is verleend, ter beschikking van het betrokken publiek;
- c) stellen zij de Commissie, voordat de vergunning wordt verleend, op de hoogte van de redenen waarom de vrijstelling is verleend en verschaffen zij haar alle informatie die zij waar dat van toepassing is ter beschikking van hun eigen onderdanen stellen.

De Commissie zendt de ontvangen documenten onmiddellijk door aan de andere Lid-Staten.

De Commissie brengt elk jaar bij de Raad verslag uit over de toepassing van dit lid.

Artikel 3

Bij de milieu-effectbeoordeling worden de directe en indirecte effecten van een project overeenkomstig de artikelen 4 tot en met 11 per geval op passende wijze geïdentificeerd, beschreven en beoordeeld op de volgende factoren:

- mens, dier en plant;
- bodem, water, lucht, klimaat en landschap;
- de materiële goederen en het culturele erfgoed;
- de samenhang tussen de in het eerste, tweede en derde streepje genoemde factoren.

Artikel 4

1. Onder voorbehoud van artikel 2, lid 3, worden de in bijlage I genoemde projecten onderworpen aan een beoordeling overeenkomstig de artikelen 5 tot en met 10.

2. Onder voorbehoud van artikel 2, lid 3, bepalen de Lid-Staten voor de in bijlage II genoemde projecten:

- a) door middel van een onderzoek per geval, of
- b) aan de hand van door de Lid-Staten vastgestelde drempelwaarden of criteria, of het project al dan niet moet worden onderworpen aan een beoordeling overeenkomstig de artikelen 5 tot en met 10.

De Lid-Staten kunnen besluiten om beide onder a en b genoemde procedures toe te passen.

3. Bij het onderzoek per geval of bij de vaststelling van drempelwaarden of criteria bij de toepassing van lid 2 moet met de relevante selectiecriteria van bijlage III rekening worden gehouden.

---

³⁵ PB. Nr. L 257 van 10.10.1996, blz. 26.

-
4. De Lid-Staten zorgen ervoor dat de overeenkomstig lid 2 door de bevoegde instanties verrichte bepalingen ter beschikking van het publiek worden gesteld.

Artikel 5

1. Bij projecten die krachtens artikel 4 moeten worden onderworpen aan een milieu-effectbeoordeling overeenkomstig de artikelen 5 tot en met 10, treffen de Lid-Staten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de opdrachtgever in passende vorm de in bijlage IV bedoelde informatie verstrekt, voor zover:

- a) de Lid-Staten deze informatie van belang achten in een bepaald stadium van de vergunningsprocedure en voor de specifieke kenmerken van een bepaald project of projecttype en van de milieu-aspecten die hierdoor kunnen worden beïnvloed;
- b) de Lid-Staten, onder meer op grond van de bestaande kennis en beoordelingsmethoden, menen dat redelijkerwijs van een opdrachtgever mag worden verlangd dat hij die informatie verzamelt.

2. De Lid-Staten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat, indien de opdrachtgever daarom verzoekt voordat hij een aanvraag om een vergunning indient, de bevoegde instantie advies uitbrengt over de door de opdrachtgever overeenkomstig lid 1 te verstrekken informatie. De bevoegde instantie raadpleegt de opdrachtgever en de in artikel 6, lid 1, bedoelde instanties voordat zij haar advies uitbrengt.

Het feit dat de instantie overeenkomstig dit lid een advies heeft uitgebracht, belet haar niet vervolgens meer informatie van de opdrachtgever te verlangen. De Lid-Staten kunnen de bevoegde instanties verplichten om een dergelijk advies te verstrekken, ongeacht of de opdrachtgever daarom verzoek of niet.

3. De informatie die de opdrachtgever overeenkomstig lid 1 moet verstrekken, moet ten minste het volgende bevatten:

- een beschrijving van het project met informatie over vestigingsplaats, ontwerp en omvang van het project;
- een beschrijving van de beoogde maatregelen om aanzienlijke nadelige effecten te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen;
- de nodige gegevens om de voornaamste milieu-effecten die het project vermoedelijk zal hebben, te kunnen bepalen en beoordelen;
- een schets van de voornaamste alternatieven die de opdrachtgever heeft onderzocht, met opgave van de voornaamste motieven voor zijn keuze, met inachtneming van de milieu-effecten;
- een niet-technische samenvatting van de in de vorige streepjes bedoelde gegevens.

4. Zo nodig zorgen de Lid-Staten ervoor dat instanties die over relevante informatie beschikken, in het bijzonder gelet op artikel 3, deze informatie ter beschikking stellen van de opdrachtgever.

Artikel 6

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen om te verzekeren dat de instanties die op grond van hun specifieke verantwoordelijkheid op milieugebied met het project te maken kunnen krijgen, de gelegenheid krijgen advies uit te brengen over de door de opdrachtgever verstrekte informatie en over de aanvraag om een vergunning. Te dien einde wijzen de Lid-Staten in het algemeen of per geval de te raadplegen instanties aan. Deze worden in kennis gesteld van de krachtens artikel 5 verzamelde informatie. De gedetailleerde regeling van deze raadpleging wordt door de Lid-Staten vastgesteld.
2. De Lid-Staten zien erop toe dat elke aanvraag voor een vergunning en de krachtens artikel 5 verzamelde informatie binnen een redelijke termijn voor het publiek beschikbaar worden gesteld, zodat het betrokken publiek de mogelijkheid krijgt zijn mening te geven alvorens de vergunning wordt toegekend.
3. De bijzonderheden van deze voorlichting en deze raadpleging worden bepaald door de Lid-Staten, die met name naar gelang van de bijzondere kenmerken van de betrokken projecten of bouwplaatsen:
  - het betrokken publiek kunnen bepalen;
  - kunnen aangeven op welke plaatsen kennis kan worden genomen van de informatie;
  - nadere bijzonderheden kunnen vaststellen voor de wijze waarop het publiek kan worden voorgelicht, bijvoorbeeld via aanplakbiljetten in een bepaald gebied, publikatie in de plaatselijke kranten, organisatie van tentoonstellingen met plattegronden, tekeningen, tabellen, grafieken, maquettes;
  - kunnen vaststellen op welke wijze het publiek moet worden geraadpleegd, bijvoorbeeld schriftelijk, via een openbare enquête;
  - passende termijnen voor de diverse fasen van de procedure kunnen vaststellen, ten einde te verzekeren dat er binnen een redelijk tijdsbestek een besluit wordt genomen.

Artikel 7

1. Wanneer een Lid-Staat constateert dat een project vermoedelijk aanzienlijke milieu-effecten zal hebben in een andere Lid-Staat, of wanneer een Lid-Staat waarvan het milieu vermoedelijk aanzienlijke effecten zal ondervinden hierom verzoekt, doet de Lid-Staat op het grondgebied waarvan men het project wil uitvoeren de andere Lid-Staat zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk wanneer hij zijn eigen publiek informeert, onder meer toekomen:
  - a) een beschrijving van het project, met alle beschikbare informatie over het mogelijke grensoverschrijdende effect ervan;
  - b) informatie over de aard van de beslissing die kan worden genomen, en geeft hij de andere Lid-Staat een redelijke termijn om kenbaar te maken of hij wenst deel te nemen aan de Milieu-Effect-Beoordelingsprocedure; tevens kan hij de in lid 2 bedoelde informatie verstrekken.
2. Indien een Lid-Staat die overeenkomstig lid 1 informatie ontvangt kenbaar maakt dat hij wil deelnemen aan de Milieu-Effect-Beoordelingsprocedure, zendt de Lid-Staat op het grondgebied waarvan men het project wil uitvoeren, indien hij dat niet reeds heeft gedaan, aan de betrokken Lid-Staat de overeenkomstig artikel 5 verzamelde informatie alsmede relevante informatie betreffende de genoemde procedure waaronder de vergunningaanvraag.

3. Ieder van de betrokken Lid-Staten zorgt er tevens voor, voor zover het hem betreft, dat:

- a) de in de leden 1 en 2 bedoelde informatie binnen een redelijke termijn ter beschikking wordt gesteld van de in artikel 6, lid 1, bedoelde instanties en van het betrokken publiek op het grondgebied van de Lid-Staat die vermoedelijk aanzienlijke effecten zal ondervinden; en
- b) die instanties en het betrokken publiek voordat een vergunning voor het project wordt verleend, de gelegenheid krijgen binnen een redelijke termijn advies over de verstrekte informatie uit te brengen aan de bevoegde instantie van de Lid-Staat op het grondgebied waarvan men het project wil uitvoeren.

4. De betrokken Lid-Staten plegen overleg over onder andere de potentiële grensoverschrijdende effecten van het project en de maatregelen die worden overwogen om die effecten te beperken of teniet te doen en komen een redelijke termijn overeen waarbinnen het overleg moet plaatsvinden.

5. De gedetailleerde regelingen ter uitvoering van dit artikel kunnen door de betrokken Lid-Staten worden vastgesteld.

Artikel 8

De resultaten van de raadplegingen en de krachtens de artikelen 5, 6 en 7 ingewonnen informatie worden in het kader van de vergunningsprocedure in aanmerking komen.

Artikel 9

1. Wanneer een beslissing over het verlenen of weigeren van een vergunning is genomen, brengen de bevoegde instanties het publiek daarvan overeenkomstig de toepasselijke procedures op de hoogte en stellen zij de volgende informatie ter beschikking van het publiek:

- de inhoud van de beslissing en de eventuele voorwaarden die daaraan zijn verbonden;
- de voornaamste redenen en overwegingen waarop de beslissing is gebaseerd;
- indien nodig, een beschrijving van de voornaamste maatregelen om aanzienlijke schadelijke effecten te voorkomen, te beperken en zo mogelijk te verhelpen.

2. De bevoegde instantie of instanties brengen elke Lid-Staat die overeenkomstig artikel 7 is geraadpleegd op de hoogte en doen hem de in lid 1 vermelde informatie toekomen.

Artikel 10

De bepalingen van deze richtlijn doen niet af aan de verplichting van de bevoegde instanties tot inachtneming van de door de nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen en de geldende rechtspraak opgelegde beperkingen ter bescherming van het industrieel en het handelsgeheim, met inbegrip van de intellectuele eigendom, en van het openbaar belang.

Wanneer artikel 7 van toepassing is, zijn de toezending van informatie aan een andere Lid-Staat en de ontvangst van informatie door een andere Lid-Staat onderworpen aan de beperkingen die gelden in de Lid-Staat waar het project wordt voorgesteld.

Artikel 11

1. De Lid-Staten en de Commissie wisselen inlichtingen uit over de ervaring die is opgedaan met de toepassing van deze richtlijn.

2. In het bijzonder stellen de Lid-Staten de Commissie in kennis van alle criteria en/of de drempelwaarden die in voorkomend geval overeenkomstig artikel 4, lid 2, voor de selectie van de betrokken projecten zijn vastgesteld.
3. Vijf jaar na de kennisgeving van deze richtlijn brengt de Commissie op de grondslag van deze uitwisseling van inlichtingen aan het Europese Parlement en de Raad verslag uit over de toepassing en de doeltreffendheid van deze richtlijn.
4. Aan de hand van deze uitwisseling van inlichtingen legt de Commissie aan de Raad aanvullende voorstellen voor, indien dat nodig blijkt, voor een voldoende gecoördineerde toepassing van deze richtlijn.

(Uit de richtlijn 97/11/EG:

Artikel 2

Vijf jaar na de inwerkingtreding van deze richtlijn brengt de Commissie aan het Europese Parlement en de Raad verslag uit over de toepassing en de doeltreffendheid van Richtlijn 85/337/EEG, zoals gewijzigd bij de richtlijn. Het verslag is gebaseerd op de uitwisseling van inlichtingen als bedoeld in artikel 11, leden 1 en 2.

Op basis van dat verslag legt de Commissie in voorkomend geval aan de Raad aanvullende voorstellen voor die moeten zorgen voor een verdere coördinatie van de toepassing van deze richtlijn.)

Artikel 12

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen om binnen drie jaar na de kennisgeving van deze richtlijn aan deze richtlijn te voldoen³⁶.
2. De Lid-Staten delen de Commissie de tekst van de bepalingen van intern recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

(Uit de richtlijn 97/11/EG:

Artikel 3

1. De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om vóór 14 maart 1999 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis. Wanneer de Lid-Staten deze bepalingen aannemen wordt in die bepalingen naar de onderhavige richtlijn verwezen of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van die bepalingen. De regels voor deze verwijzing wordt vastgesteld door de Lid-Staten.

2. Indien een vergunningsaanvraag vóór de afloop van de in lid 1 genoemde termijn bij een bevoegde instantie is ingediend, blijven de bepalingen van Richtlijn 85/337/EEG van vóór deze wijziging van kracht.)

(Uit de richtlijn 97/11/EG:

Artikel 4

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen³⁷.)

(Artikel 13 is vervallen)

³⁶ Van de richtlijn 85/337/EEG is aan de Lid-Staten kennis gegeven op 5 juli 1985.

³⁷ De richtlijn 97/11/EG werd op 14 maart 1997 bekend gemaakt.

Artikel 14

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

(Uit de richtlijn 97/11/EG:

Artikel 5

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.)

BIJLAGE I

IN ARTIKEL 4, LID 1, BEDOELDE PROJECTEN

7.
  - a) Aanleg van spoorlijnen voor spoorverkeer over lange afstand en aanleg van vliegvelden¹ met een start- en landingsbaan van ten minste 2 100 meter.
  - b) Aanleg van autosnelwegen en autowegen².
  - c) Aanleg van nieuwe wegen met vier of meer rijstroken, of verlegging en/of verbreding van bestaande wegen van twee rijstroken of minder tot wegen met vier of meer rijstroken, indien de nieuwe weg, of het verlegde en/of verbrede weggedeelte een ononderbroken lengte van 10 km of meer heeft.
8.
  - a) Waterwegen en havens voor de binnenscheepvaart voor schepen van meer dan 1 350 ton.
  - b) Zeehandelshavens, met het land verbonden en buiten havens gelegen pieren voor lossen en laden (met uitzondering van pieren voor veerboten) die schepen van meer dan 1 350 ton kunnen ontvangen.

---

¹ In deze richtlijn verstaat men onder "vliegvelden" die vliegvelden die beantwoorden aan de definitie van het verdrag van

Chicago van 1944 tot oprichting van de Internationale burgerluchtvaartorganisatie (bijlage 14).

² In deze richtlijn verstaat men onder "autowegen" die wegen die beantwoorden aan de definities van "de Europese

Overeenkomst inzake internationale hoofdverkeerswegen" van 15 november 1975.

11 Algemene wet bestuursrecht

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- (delen van) de hoofdstukken 1, 2, 3, 6 en 8 van de Algemene wet bestuursrecht;
- deze tekst is bijgewerkt tot en met de wijziging van 22 december 1999, Stb. 575.

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Titel 1.1. Definities en reikwijdte

Artikel 1:1

1. Onder bestuursorgaan wordt verstaan:
  - a. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
  - b. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.
2. De volgende organen, personen en colleges worden niet als bestuursorgaan aangemerkt:
  - a. de wetgevende macht;
  - b. de kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal;
  - c. onafhankelijke, bij de wet ingestelde organen die met rechtspraak zijn belast;
  - d. de Raad van State en zijn afdelingen;
  - e. de Algemene Rekenkamer;
  - f. de Nationale ombudsman en de substituut-ombudsmannen;
  - g. de voorzitters, leden, griffiers en secretarissen van de in de onderdelen *b* tot en met *f* bedoelde organen, de procureur-generaal, de plaatsvervangend procureur-generaal en de advocaten-generaal bij de Hoge Raad, alsmede de commissies uit het midden van de in de onderdelen *b* tot en met *f* bedoelde organen.
3. Een ingevolge het tweede lid uitgezonderd orgaan, persoon of college wordt wel als bestuursorgaan aangemerkt voor zover het orgaan, de persoon of het college besluiten neemt of handelingen verricht ten aanzien van een niet voor het leven benoemde ambtenaar als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet als zodanig, zijn nagelaten betrekkingen of zijn rechtverkrijgenden.

Artikel 1:2

1. Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.
2. Ten aanzien van bestuursorganen worden de hun toevertrouwde belangen als hun belangen beschouwd.
3. Ten aanzien van rechtspersonen worden als hun belangen mede beschouwd de algemene en collectieve belangen die zij krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen.

Artikel 1:3

1. Onder besluit wordt verstaan: een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling.
2. Onder beschikking wordt verstaan: een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag daarvan.
3. Onder aanvraag wordt verstaan: een verzoek van een belanghebbende, een besluit te nemen.
4. Onder beleidsregel wordt verstaan: een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan.

Artikel 1:4

1. Onder administratieve rechter wordt verstaan: een onafhankelijk, bij de wet ingesteld orgaan dat met administratieve rechtspraak is belast.
2. Een tot de rechterlijke macht behorend gerecht wordt als administratieve rechter aangemerkt voor zover hoofdstuk 8 of de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften - met uitzondering van hoofdstuk VIII - van toepassing of van overeenkomstige toepassing is.

Artikel 1:5

1. Onder het maken van bezwaar wordt verstaan: het gebruik maken van de ingevolge een wettelijk voorschrift bestaande bevoegdheid, voorziening tegen een besluit te vragen bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen.
2. Onder het instellen van administratief beroep wordt verstaan: het gebruik maken van de ingevolge een wettelijk voorschrift bestaande bevoegdheid, voorziening tegen een besluit te vragen bij een ander bestuursorgaan dan hetwelk het besluit heeft genomen.
3. Onder het instellen van beroep wordt verstaan: het instellen van administratief beroep, dan wel van beroep bij een administratieve rechter.

Hoofdstuk 2. Verkeer tussen burgers en bestuursorganen

Afdeling 2.1. Algemene bepalingen

Artikel 2:1

1. Een ieder kan zich ter behartiging van zijn belangen in het verkeer met bestuursorganen laten bijstaan of door een gemachtigde laten vertegenwoordigen.
2. Het bestuursorgaan kan van een gemachtigde een schriftelijke machtiging verlangen.

Artikel 2:2

1. Het bestuursorgaan kan bijstand of vertegenwoordiging door een persoon tegen wie ernstige bezwaren bestaan, weigeren.
2. De belanghebbende en de in het eerste lid bedoelde persoon worden van de weigering onverwijld schriftelijk in kennis gesteld.
3. Het eerste lid is niet van toepassing ten aanzien van advocaten en procureurs.

Artikel 2:3

1. Het bestuursorgaan zendt geschriften tot behandeling waarvan kennelijk een ander bestuursorgaan bevoegd is, onverwijld door naar dat orgaan, onder gelijktijdige mededeling daarvan aan de afzender.
2. Het bestuursorgaan zendt geschriften die niet voor hem bestemd zijn en die ook niet worden doorgezonden, zo spoedig mogelijk terug aan de afzender.

Artikel 2:4

1. Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid.
2. Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden.

Artikel 2:5

1. Een ieder die is betrokken bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit.
2. Het eerste lid is mede van toepassing op instellingen en daartoe behorende of daarvoor werkzame personen die door een bestuursorgaan worden betrokken bij de uitvoering van zijn taak, en op instellingen en daartoe behorende of daarvoor werkzame personen die een bij of krachtens de wet toegekende taak uitoefenen.

Hoofdstuk 3. Algemene bepalingen over besluiten

Afdeling 3.1. Inleidende bepalingen

Artikel 3:1

1. Op besluiten, inhoudende algemeen verbindende voorschriften:
  - a. is afdeling 3.2 slechts van toepassing, voor zover de aard van de besluiten zich daartegen niet verzet;
  - b. zijn de afdelingen 3.6 en 3.7 niet van toepassing.
2. Op andere handelingen van bestuursorganen dan besluiten zijn de afdelingen 3.2 tot en met 3.5 van overeenkomstige toepassing, voor zover de aard van de handelingen zich daartegen niet verzet.

Afdeling 3.2. Zorgvuldigheid en belangenafweging

Artikel 3:2

Bij de voorbereiding van een besluit vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.

Artikel 3:3

Het bestuursorgaan gebruikt de bevoegdheid tot het nemen van een besluit niet voor een ander doel dan waarvoor die bevoegdheid is verleend.

Artikel 3:4

1. Het bestuursorgaan weegt de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift of uit de aard van de uit te oefenen bevoegdheid een beperking voortvloeit.
2. De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Afdeling 3.3. Advisering

Artikel 3:5

1. In deze afdeling wordt verstaan onder adviseur: een persoon of college, bij of krachtens wettelijk voorschrift belast met het adviseren inzake door een bestuursorgaan te nemen besluiten en niet werkzaam onder verantwoordelijkheid van dat bestuursorgaan.
2. Deze afdeling is niet van toepassing op het horen van de Raad van State.

Artikel 3:6

1. Indien aan de adviseur niet reeds bij wettelijk voorschrift een termijn is gesteld, kan het bestuursorgaan aangeven binnen welke termijn een advies wordt verwacht. Deze termijn mag niet zodanig kort zijn, dat de adviseur zijn taak niet naar behoren kan vervullen.
2. Indien het advies niet tijdig wordt uitgebracht staat het enkele ontbreken daarvan niet in de weg aan het nemen van het besluit.

Artikel 3:7

1. Het bestuursorgaan waaraan advies wordt uitgebracht, stelt aan de adviseur, al dan niet op verzoek, de gegevens ter beschikking die nodig zijn voor een goede vervulling van diens taak.
2. Artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:8

In of bij het besluit wordt de adviseur vermeld die advies heeft uitgebracht.

Artikel 3:9

Indien een besluit berust op een onderzoek naar feiten en gedragingen dat door een adviseur is verricht, dient het bestuursorgaan zich ervan te vergewissen dat dit onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden.

Artikel 3:9a

Deze afdeling is van overeenkomstige toepassing op voorstellen van wet.

Afdeling 3.4. Openbare voorbereidingsprocedure

Artikel 3:10

1. De in deze afdeling geregelde procedure voor de voorbereiding van besluiten wordt gevolgd indien dat bij wettelijk voorschrift of bij besluit van het bestuursorgaan is bepaald.
2. De voorschriften van afdeling 4.1.1 inzake beschikkingen zijn mede van toepassing op andere besluiten die op aanvraag worden genomen en die worden voorbereid overeenkomstig deze afdeling.

Artikel 3:11

1. Het bestuursorgaan legt de aanvraag tot het nemen van het besluit of het ontwerp van het ambtshalve of op aanvraag te nemen besluit, met de daarop betrekking hebbende stukken, voor een periode van ten minste vier weken ter inzage voor hen aan wie ingevolge artikel 3:13 de gelegenheid wordt geboden hun zienswijze naar voren te brengen.
2. Artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur is van overeenkomstige toepassing. Indien op grond daarvan bepaalde stukken niet ter inzage worden gelegd, wordt daarvan mededeling gedaan.
3. Tegen vergoeding van ten hoogste de kosten wordt afschrift van de ter inzage gelegde stukken verstrekt.
4. Voor zover niet bij wettelijk voorschrift anders is bepaald, geschiedt de terinzagelegging in ieder geval ten kantore van het bestuursorgaan.

Artikel 3:12

1. Voorafgaand aan de terinzagelegging wordt in een of meer dag-, nieuws-, of huis-aan-huis-bladen of op een andere geschikte wijze kennis gegeven van de aanvraag of van het ontwerp. Volstaan kan worden met het vermelden van de zakelijke inhoud.
2. Indien het een besluit van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan betreft, wordt, tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald, de kennisgeving in ieder geval in de *Staatscourant* geplaatst.
3. In de kennisgeving wordt vermeld waar en wanneer de stukken ter inzage zullen liggen, wie in de gelegenheid worden gesteld van hun zienswijze te doen blijken en op welke wijze dit ingevolge artikel 3:13 kan geschieden.

Artikel 3:13

1. Belanghebbenden kunnen hun zienswijze over de aanvraag of het ontwerp naar keuze schriftelijk of mondeling naar voren brengen.
2. Bij wettelijk voorschrift of door het bestuursorgaan kan worden bepaald dat ook aan anderen de gelegenheid moet worden geboden hun zienswijze naar keuze schriftelijk of mondeling naar voren te brengen.
3. De termijn waarbinnen een zienswijze naar voren kan worden gebracht, eindigt niet voor de laatste dag van terinzagelegging.
4. Betreft het een besluit op aanvraag, dan wordt de aanvrager zo nodig in de gelegenheid gesteld te reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen.
5. Van hetgeen overeenkomstig de vorige leden mondeling naar voren is gebracht, wordt een verslag gemaakt.

Afdeling 3.5. Uitgebreide openbare voorbereidingsprocedures

§ 3.5.1. Algemeen

Artikel 3:14

De in de paragrafen 3.5.2 tot en met 3.5.5 en paragraaf 3.5.6 geregelde procedures voor de voorbereiding van besluiten worden gevolgd indien dat bij wettelijk voorschrift of bij besluit van het bestuursorgaan is bepaald.

Artikel 3:15

Bij of krachtens het in artikel 3:14 bedoelde wettelijk voorschrift of bij het daar bedoelde besluit kunnen bestuursorganen worden aangewezen die:

- a. in de gelegenheid moeten worden gesteld advies uit te brengen met betrekking tot het nemen van een besluit, of
- b. op andere wijze worden betrokken bij de voorbereidingsprocedures.

§ 3.5.2. Indiening van de aanvraag; ontvankelijkheid

Artikel 3:16

De voorschriften van afdeling 4.1.1 inzake beschikkingen zijn mede van toepassing op andere besluiten die op aanvraag worden genomen en die worden voorbereid overeenkomstig deze afdeling.

Artikel 3:17

1. Het bestuursorgaan tekent onverwijld de datum van ontvangst aan op het geschrift waarbij de aanvraag is ingediend.
2. Het zendt de aanvrager onverwijld een bewijs van ontvangst, waarin die datum is vermeld.
3. Het zendt de betrokken andere bestuursorganen onverwijld een exemplaar van de aanvraag en van de daarbij gevoegde stukken, onder vermelding van de datum van ontvangst.

Artikel 3:18

1. Van de in artikel 4:5 geregelde bevoegdheid om de aanvraag wegens onvolledigheid niet te behandelen, kan slechts gebruik worden gemaakt indien de aanvrager binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag in de gelegenheid is gesteld de aanvraag aan te vullen.
2. Van verzoeken tot aanvulling van de aanvraag en van besluiten om de aanvraag niet te behandelen, wordt mededeling gedaan aan de betrokken andere bestuursorganen.
3. Indien het bestuursorgaan de aanvraag ondanks de onvolledigheid ervan in behandeling neemt, stelt het op het geschrift waarbij de aanvraag is ingediend, een aantekening waaruit dat blijkt. Indien de aanvrager in de gelegenheid is gesteld de aanvraag aan te vullen, vermeldt het bestuursorgaan in die aantekening de daarvoor ingevolge artikel 4:5 gestelde termijn.

---

§ 3.5.3. Het ontwerp van het besluit

Artikel 3:19

1. Het bestuursorgaan stelt zo spoedig mogelijk een ontwerp op van het besluit. Het bestuursorgaan zendt het ontwerp - tenzij toepassing is gegeven aan artikel 3:29 - uiterlijk twaalf weken na ontvangst van de aanvraag aan de aanvrager en de betrokken andere bestuursorganen.
2. Uiterlijk twee weken na de in het eerste lid bedoelde toezending wordt van het ontwerp gelijktijdig mededeling gedaan door:
  - a. terinzagelegging;
  - b. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen op zodanige wijze dat het daarmee beoogde doel zo goed mogelijk wordt bereikt;
  - c. kennisgeving in de *Staatscourant* in de gevallen waarin een orgaan van de rijks- of provinciale overheid het bestuursorgaan is.

Artikel 3:20

1. Bij de mededelingen, bedoeld in artikel 3:19, tweede lid, vermeldt het bestuursorgaan ten minste:
  - a. wat de zakelijke inhoud van de aanvraag en de strekking van het ontwerp van het besluit is;
  - b. waar en wanneer de stukken ingezien kunnen worden;
  - c. wie in de gelegenheid worden gesteld hun bedenkingen tegen het ontwerp in te brengen en op welke wijze en binnen welke termijn dit kan geschieden;
  - d. dat degene die schriftelijk bedenkingen inbrengt, kan verzoeken dat zijn persoonlijke gegevens niet worden vermeld.
2. Het bestuursorgaan deelt deze gegevens tevens mee aan de aanvrager en de betrokken andere bestuursorganen.

Artikel 3:21

1. Met het ontwerp van het besluit worden ter inzage gelegd:
  - a. een exemplaar van de aanvraag met de daarbij behorende stukken;
  - b. indien vooroverleg over de aanvraag heeft plaatsgehad, een verslag daarvan;
  - c. de rapporten en adviezen die in verband met het ontwerp zijn uitgebracht, voor zover deze redelijkerwijs nodig kunnen zijn voor een beoordeling van het ontwerp;
  - d. een overzicht van de niet ter inzage gelegde rapporten en adviezen en, voor zover redelijkerwijs nodig voor een beoordeling van het ontwerp, van de eerder genomen, nog van kracht zijnde besluiten die hetzelfde onderwerp betreffen, waarbij vermeld wordt waar en wanneer deze stukken kunnen worden ingezien.
2. Het bestuursorgaan vult de ter inzage gelegde stukken aan met nieuwe relevante stukken en gegevens, waaronder in ieder geval de overeenkomstig paragraaf 3.5.4 ingebrachte adviezen en bedenkingen en de verslagen van de mondeling ingebrachte bedenkingen en gedachtenwisselingen over het ontwerp.
3. Artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur is van overeenkomstige toepassing, tenzij bij de wet anders is bepaald. Indien bepaalde stukken niet ter inzage worden gelegd, wordt daarvan mededeling gedaan.

Artikel 3:22

1. Gedurende vier weken vanaf de dag waarop het ontwerp van het besluit ter inzage is gelegd, kunnen de stukken worden ingezien tijdens de werkuren. Tevens kunnen de stukken gedurende die periode desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren worden ingezien. Op verzoek wordt binnen die termijn een kosteloze mondelinge toelichting verstrekt.
2. Na de periode van vier weken blijven de stukken ter inzage liggen op de door het bestuursorgaan te bepalen uren totdat de termijn is verstreken waarbinnen tegen het besluit beroep kan worden ingesteld.
3. Tegen vergoeding van ten hoogste de kosten wordt afschrift van de ter inzage gelegde stukken verstrekt.

§ 3.5.4. Adviezen en bedenkingen

Artikel 3:23

1. De adviserende bestuursorganen zenden hun advies aan het bestuursorgaan binnen vier weken na de dag waarop het ontwerp ter inzage is gelegd.
2. Het bestuursorgaan zendt van ieder advies zo spoedig mogelijk een exemplaar aan de aanvrager en de andere adviserende bestuursorganen.

Artikel 3:24

1. Binnen vier weken na de dag waarop het ontwerp van het besluit ter inzage is gelegd, kan een ieder daartegen bij het bestuursorgaan schriftelijk bedenkingen inbrengen.
2. Op het geschrift wordt de datum van ontvangst aangetekend.
3. Het bestuursorgaan zendt van iedere ingebrachte bedenking zo spoedig mogelijk een afschrift aan de aanvrager en de adviserende bestuursorganen.
4. De persoonlijke gegevens van degene die schriftelijk bedenkingen heeft ingebracht, worden, indien hij daarom verzoekt, niet bekendgemaakt. Het verzoek wordt schriftelijk, onder vermelding van de in de eerste volzin bedoelde gegevens, ingediend bij het bestuursorgaan.

Artikel 3:25

1. Gedurende de in artikel 3:24, eerste lid, bedoelde termijn bestaat desgevraagd voor een ieder gelegenheid tot een gedachtenwisseling over het ontwerp van het besluit en tot het mondeling inbrengen van bedenkingen daartegen. Het bestuursorgaan stelt de aanvrager in de gelegenheid daarbij aanwezig te zijn.
2. Van het mondeling inbrengen van bedenkingen en de gedachtenwisseling wordt een verslag gemaakt, waarin ook de inhoud van iedere bedenking wordt weergegeven en de naam en het adres worden vermeld van degene die haar heeft ingebracht.
3. Het verslag wordt zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen twee weken, toegezonden aan de aanvrager, de adviserende bestuursorganen en degenen die mondeling bedenkingen hebben ingebracht.

Artikel 3:26

Bij het in artikel 3:14 bedoelde wettelijk voorschrift of besluit kan worden bepaald dat de mogelijkheid tot het inbrengen van bedenkingen en tot een gedachtenwisseling over het ontwerp van het besluit slechts openstaat voor een daarbij aangegeven categorie van personen, waaronder in ieder geval de belanghebbenden zijn begrepen.

Artikel 3:27

Het bestuursorgaan vermeldt bij de bekendmaking van het besluit zijn overwegingen omtrent de ingebrachte bedenkingen.

§ 3.5.5. Beslissing op de aanvraag

Artikel 3:28

Het bestuursorgaan neemt het besluit op de aanvraag zo spoedig mogelijk, doch - tenzij toepassing is gegeven aan artikel 3:29 - uiterlijk zes maanden na ontvangst van de aanvraag.

Artikel 3:29

1. Indien de aanvraag een zeer ingewikkeld of omstreden onderwerp betreft, kan het bestuursorgaan, binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag, de in de artikelen 3:19, eerste lid, tweede volzin, en 3:28 genoemde termijnen elk met een door hem te bepalen redelijke termijn verlengen. Voordat het een zodanige beslissing neemt, stelt het de aanvrager in de gelegenheid zijn zienswijze daarover naar voren te brengen.
2. Van een besluit tot verlenging wordt, tegelijkertijd met de bekendmaking ervan, mededeling gedaan aan de betrokken andere bestuursorganen.
3. Uiterlijk tien weken na ontvangst van de aanvraag doet het bestuursorgaan mededeling van het besluit tot verlenging en van de ingediende aanvraag met overeenkomstige toepassing van de artikelen 3:19, tweede lid, 3:20, eerste lid, onderdelen *a* en *b*, en tweede lid, 3:21 en 3:22.

§ 3.5.6. Besluiten tot wijziging of intrekking en ambtshalve andere te nemen besluiten

Artikel 3:30

1. Indien een bestuursorgaan voornemens is een besluit te nemen tot wijziging of intrekking van een eerder genomen besluit dan wel ambtshalve een ander besluit te nemen, stelt het een ontwerp van het besluit op en doet het daarvan mededeling met overeenkomstige toepassing van artikel 3:19, tweede lid, onderdelen *b* en *c*. Bij het in artikel 3:14 bedoelde wettelijk voorschrift of besluit kan worden bepaald dat tevens de artikelen 3:19, tweede lid, onderdeel *a*, en 3:21 van overeenkomstige toepassing zijn.

---

2. Tenzij bij het wettelijk voorschrift of besluit, bedoeld in artikel 3:14, anders is bepaald, geeft het bestuursorgaan, alvorens toepassing te geven aan het eerste lid, schriftelijk kennis van het voornemen aan de betrokken andere bestuursorganen en, indien het betreft een besluit tot wijziging of intrekking, aan degene tot wie het te wijzigen of in te trekken besluit was gericht. Het stelt hen daarbij in de gelegenheid binnen een door hem te bepalen termijn advies uit te brengen onderscheidenlijk hun zienswijze over het voornemen naar voren te brengen.

3. Berust het voornemen op een verzoek, dan geschiedt de kennisgeving, bedoeld in het tweede lid, tevens aan de verzoeker. Artikel 3:44, derde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:31

1. In de mededeling, bedoeld in artikel 3:30, eerste lid, vermeldt het bestuursorgaan ten minste:

- a. de zakelijke inhoud en een korte redengeving van het ontwerp van het besluit;
- b. wie in de gelegenheid worden gesteld hun bedenkingen tegen het ontwerp in te brengen en op welke wijze en binnen welke termijn dit kan geschieden;
- c. dat degene die schriftelijk bedenkingen inbrengt, kan verzoeken dat zijn persoonlijke gegevens niet worden vermeld;
- d. indien toepassing is gegeven aan artikel 3:30, eerste lid, tweede volzin: waar en wanneer de stukken ingezien kunnen worden.

2. Indien het betreft een besluit tot wijziging of intrekking, deelt het bestuursorgaan deze gegevens tevens mee aan degene tot wie het te wijzigen of in te trekken besluit was gericht, de betrokken andere bestuursorganen en, indien een verzoek tot wijziging of intrekking is gedaan, aan de verzoeker. Artikel 3:44, derde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:32

1. Binnen twee weken na de mededeling, bedoeld in artikel 3:30, eerste lid, kan een ieder tegen het ontwerp van het besluit bij het bestuursorgaan schriftelijk bedenkingen inbrengen. De artikelen 3:24, tweede en vierde lid, en 3:26 zijn van overeenkomstige toepassing.

2. Het bestuursorgaan zendt van iedere ingebrachte bedenking zo spoedig mogelijk een afschrift aan de adviserende bestuursorganen en, indien het betreft een besluit tot wijziging of intrekking, aan degene tot wie het te wijzigen of in te trekken besluit was gericht.

Artikel 3:33

1. Het bestuursorgaan neemt een besluit tot wijziging of intrekking of een besluit inhoudende de beslissing dat niet tot wijziging of intrekking wordt overgegaan, zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk zestien weken nadat het aan degene tot wie het te wijzigen of in te trekken besluit was gericht de kennisgeving heeft gedaan, bedoeld in artikel 3:30, tweede lid.

2. In afwijking van het eerste lid wordt een besluit dat niet is voorafgegaan door een kennisgeving als bedoeld in artikel 3:30, tweede lid, genomen uiterlijk acht weken na de mededeling, bedoeld in het eerste lid van dat artikel.

Afdeling 3.6. Bekendmaking en mededeling

Artikel 3:40

Een besluit treedt niet in werking voordat het is bekendgemaakt.

Artikel 3:41

1. De bekendmaking van besluiten die tot een of meer belanghebbenden zijn gericht, geschiedt door toezending of uitreiking aan hen, onder wie begrepen de aanvrager.
2. Indien de bekendmaking van het besluit niet kan geschieden op de wijze als voorzien in het eerste lid, geschiedt zij op een andere geschikte wijze.

Artikel 3:42

1. De bekendmaking van besluiten die niet tot een of meer belanghebbenden zijn gericht, geschiedt door kennisgeving van het besluit of van de zakelijke inhoud ervan in een van overheidswege uitgegeven blad of een dag-, nieuws- of huis-aan-huisblad, dan wel op een andere geschikte wijze.
2. Indien alleen van de zakelijke inhoud wordt kennisgegeven, wordt het besluit tegelijkertijd ter inzage gelegd. In de kennisgeving wordt vermeld waar en wanneer het besluit ter inzage ligt.

Artikel 3:43

1. Tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking wordt van het besluit mededeling gedaan aan degenen die bij de voorbereiding ervan hun zienswijze naar voren hebben gebracht. Aan een adviseur als bedoeld in artikel 3:5 wordt in ieder geval mededeling gedaan indien van het advies wordt afgeweken.
2. De mededeling, bedoeld in het eerste lid, kan, indien bij de voorbereiding van het besluit toepassing is gegeven aan afdeling 3.4, geschieden op dezelfde wijze als waarop overeenkomstig artikel 3:12, eerste en tweede lid, is kennis gegeven van de aanvraag of van het ontwerp van het besluit.
3. Bij de mededeling van een besluit wordt tevens vermeld wanneer en hoe de bekendmaking ervan heeft plaatsgevonden.

Artikel 3:44

1. Van besluiten die zijn voorbereid met toepassing van de procedures van afdeling 3.5, wordt tegelijkertijd met de bekendmaking mededeling gedaan aan de betrokken andere bestuursorganen.
2. Uiterlijk twee weken na de bekendmaking doet het bestuursorgaan mededeling van het besluit:
  - a. met overeenkomstige toepassing van artikel 3:19, tweede lid, en
  - b. door toezending van een exemplaar van het besluit aan degenen die tegen het ontwerp van het besluit bedenkingen hebben ingebracht.
3. In afwijking van het tweede lid, onderdeel b, kan het bestuursorgaan:
  - a. indien de omvang van het besluit daartoe aanleiding geeft, volstaan met een ieder van de daar bedoelde personen de strekking van het besluit en hetgeen omtrent zijn bedenkingen is overwogen, mee te delen;
  - b. indien een bedenking door meer dan vijf personen is ingebracht bij hetzelfde geschrift, volstaan met toezending van een exemplaar aan de vijf personen wier namen en adressen als eerste in dat geschrift zijn vermeld;

---

c. indien een bedenking is ingebracht door meer dan vijf personen bij hetzelfde geschrift en de omvang van het besluit daartoe aanleiding geeft, volstaan met het meedelen aan de vijf personen wier namen en adressen als eerste in dat geschrift zijn vermeld, van de strekking van het besluit en van hetgeen omtrent hun bedenkingen is overwogen;

d. indien mededeling zou moeten geschieden aan meer dan 250 personen, die mededeling achterwege laten.

4. Bij de bekendmaking en bij de mededelingen, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, vermeldt het bestuursorgaan tevens:

a. het tijdstip waarop een exemplaar van het besluit ter inzage is gelegd en de uren waarop en de plaats waar de stukken ter inzage liggen;

b. of in het besluit wijzigingen zijn aangebracht ten opzichte van het ontwerp;

c. indien toepassing is gegeven aan het derde lid, dat zulks is geschied, onder vermelding van de redenen daarvoor.

5. Indien toepassing is gegeven aan het derde lid, kunnen degenen die bedenkingen tegen het ontwerp van het besluit hebben ingebracht, het bestuursorgaan verzoeken hun een exemplaar van het besluit toe te zenden. De mogelijkheid hiertoe wordt bij de mededeling van het besluit overeenkomstig het tweede en derde lid vermeld. Aan het verzoek wordt binnen twee weken voldaan, tenzij het bestuursorgaan van mening is dat de toezending redelijkerwijs niet kan worden verlangd.

6. Gedurende zes weken vanaf de dag waarop een exemplaar van het besluit ter inzage is gelegd, kunnen de stukken worden ingezien tijdens de werkuren. Tevens kunnen de stukken gedurende die periode desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren worden ingezien. Op verzoek wordt binnen die termijn een kosteloze mondelinge toelichting verstrekt. Tegen vergoeding van ten hoogste de kosten wordt afschrift van de ter inzage gelegde stukken verstrekt.

7. Het tweede lid, onderdeel a, - voor zover dit betreft de toepassing van artikel 3:19, tweede lid, onderdelen b en c, - en het zesde lid, tweede volzin, blijven buiten toepassing ten aanzien van een besluit inhoudende de afwijzing van een verzoek tot het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 3:30, eerste lid, indien het besluit niet is voorafgegaan door een mededeling als bedoeld in dat lid.

Artikel 3:45

1. Indien tegen een besluit bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld, wordt daarvan bij de bekendmaking en bij de mededeling van het besluit melding gemaakt.

2. Hierbij wordt vermeld door wie, binnen welke termijn en bij welk orgaan bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld.

Afdeling 3.7. Motivering

Artikel 3:46

Een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering.

Artikel 3:47

1. De motivering wordt vermeld bij de bekendmaking van het besluit.
2. Daarbij wordt zo mogelijk vermeld krachtens welk wettelijk voorschrift het besluit wordt genomen.
3. Indien de motivering in verband met de vereiste spoed niet aanstonds bij de bekendmaking van het besluit kan worden vermeld, verstrekt het bestuursorgaan deze binnen een week na de bekendmaking.
4. In dat geval zijn de artikelen 3:41 tot en met 3:43 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:48

1. De vermelding van de motivering kan achterwege blijven indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat daaraan geen behoefte bestaat.
2. Verzoekt een belanghebbende binnen een redelijke termijn om de motivering, dan wordt deze zo spoedig mogelijk verstrekt.

Artikel 3:49

Ter motivering van een besluit of een onderdeel daarvan kan worden volstaan met een verwijzing naar een met het oog daarop uitgebracht advies, indien het advies zelf de motivering bevat en van het advies kennis is of wordt gegeven.

Artikel 3:50

Indien het bestuursorgaan een besluit neemt dat afwijkt van een met het oog daarop krachtens wettelijk voorschrift uitgebracht advies, wordt zulks met de redenen voor de afwijking in de motivering vermeld.

Hoofdstuk 6. Algemene bepalingen over bezwaar en beroep

Afdeling 6.1. Inleidende bepalingen

Artikel 6:1

De hoofdstukken 6 en 7 zijn van overeenkomstige toepassing indien is voorzien in de mogelijkheid van bezwaar of beroep tegen andere handelingen van bestuursorganen dan besluiten.

Artikel 6:2

Voor de toepassing van wettelijke voorschriften over bezwaar en beroep worden met een besluit gelijkgesteld:

- a. de schriftelijke weigering een besluit te nemen, en
- b. het niet tijdig nemen van een besluit.

Artikel 6:3

Een beslissing inzake de procedure ter voorbereiding van een besluit is niet vatbaar voor bezwaar of beroep, tenzij deze beslissing de belanghebbende los van het voor te bereiden besluit rechtstreeks in zijn belang treft.

Afdeling 6.2. Overige algemene bepalingen

Artikel 6:4

1. Het maken van bezwaar geschiedt door het indienen van een bezwaarschrift bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen.
2. Het instellen van administratief beroep geschiedt door het indienen van een beroepschrift bij het beroepsorgaan.
3. Het instellen van beroep op een administratieve rechter geschiedt door het indienen van een beroepschrift bij die rechter.

Artikel 6:5

1. Het bezwaar- of beroepschrift wordt ondertekend en bevat ten minste:
  - a. de naam en het adres van de indiener;
  - b. de dagtekening;
  - c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar of beroep is gericht;
  - d. de gronden van het bezwaar of beroep.
2. Bij het beroepschrift wordt zo mogelijk een afschrift van het besluit waarop het geschil betrekking heeft, overgelegd.
3. Indien het bezwaar- of beroepschrift in een vreemde taal is gesteld en een vertaling voor een goede behandeling van het bezwaar of beroep noodzakelijk is, dient de indiener zorg te dragen voor een vertaling.

Artikel 6:6

Indien niet is voldaan aan artikel 6:5 of aan enig ander bij de wet gesteld vereiste voor het in behandeling nemen van het bezwaar of beroep, kan dit niet-ontvankelijk worden verklaard, mits de indiener de gelegenheid heeft gehad het verzuim te herstellen binnen een hem daartoe gestelde termijn.

Artikel 6:7

De termijn voor het indienen van een bezwaar- of beroepschrift bedraagt zes weken.

Artikel 6:8

1. De termijn vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.
2. De termijn voor het indienen van een bezwaarschrift tegen een besluit waartegen alleen door een of meer bepaalde belanghebbenden administratief beroep kon worden ingesteld, vangt aan met ingang van de dag na die waarop de beroepstermijn ongebruikt is verstreken.
3. De termijn voor het indienen van een beroepschrift tegen een besluit dat aan goedkeuring is onderworpen, vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit, inhoudende de goedkeuring van dat besluit, op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.

Artikel 6:9

1. Een bezwaar- of beroepschrift is tijdig ingediend indien het voor het einde van de termijn is ontvangen.
2. Bij verzending per post is een bezwaar- of beroepschrift tijdig ingediend indien het voor het einde van de termijn ter post is bezorgd, mits het niet later dan een week na afloop van de termijn is ontvangen.

Artikel 6:10

1. Ten aanzien van een voor het begin van de termijn ingediend bezwaar- of beroepschrift blijft niet-ontvankelijkverklaring op grond daarvan achterwege indien het besluit ten tijde van de indiening:
  - a. wel reeds tot stand was gekomen, of
  - b. nog niet tot stand was gekomen, maar de indiener redelijkerwijs kon menen dat dit wel reeds het geval was.
2. De behandeling van het bezwaar of beroep kan worden aangehouden tot het begin van de termijn.

Artikel 6:11

Ten aanzien van een na afloop van de termijn ingediend bezwaar- of beroepschrift blijft niet-ontvankelijkverklaring op grond daarvan achterwege indien redelijkerwijs niet kan worden geoordeeld dat de indiener in verzuim is geweest.

Artikel 6:12

1. Indien het bezwaar of beroep is gericht tegen het niet tijdig nemen van een besluit, is het niet aan een termijn gebonden.
2. Het bezwaar- of beroepschrift kan worden ingediend zodra het bestuursorgaan in gebreke is tijdig een besluit te nemen.
3. Het bezwaar of beroep wordt niet-ontvankelijk verklaard indien het bezwaar- of beroepschrift onredelijk laat is ingediend.

Artikel 6:13

Geen beroep kan worden ingesteld tegen een op bezwaar of in administratief beroep genomen besluit door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten geen bezwaar te hebben gemaakt of administratief beroep te hebben ingesteld tegen het oorspronkelijke besluit.

Artikel 6:14

1. Het orgaan waarbij het bezwaar- of beroepschrift is ingediend, bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
2. Het orgaan waarbij het beroepschrift is ingediend, geeft daarvan zo spoedig mogelijk kennis aan het bestuursorgaan dat het bestreden besluit heeft genomen.

Artikel 6:15

1. Indien het bezwaar- of beroepschrift wordt ingediend bij een onbevoegd bestuursorgaan of bij een onbevoegde administratieve rechter, wordt het, nadat daarop de datum van ontvangst is aangetekend, zo spoedig mogelijk doorgezonden aan het bevoegde orgaan, onder gelijktijdige mededeling hiervan aan de afzender.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien in plaats van een bezwaarschrift een beroepschrift is ingediend of omgekeerd.
3. Het tijdstip van indiening bij het onbevoegde orgaan is bepalend voor de vraag of het bezwaar- of beroepschrift tijdig is ingediend indien:
  - a. geen juiste toepassing aan artikel 3:45 of artikel 6:23 is gegeven,
  - b. het bezwaar of beroep is gericht tegen het niet tijdig nemen van een besluit, of
  - c. de onbevoegdheid van het orgaan voor de indiener van het geschrift op een andere grond onduidelijk kon zijn.

Artikel 6:16

Het bezwaar of beroep schorst niet de werking van het besluit waartegen het is gericht, tenzij bij of krachtens wettelijk voorschrift anders is bepaald.

Artikel 6:17

Indien iemand zich laat vertegenwoordigen, zendt het orgaan dat bevoegd is op het bezwaar of beroep te beslissen, de op de zaak betrekking hebbende stukken in ieder geval aan de gemachtigde.

Artikel 6:18

1. Het aanhangig zijn van bezwaar of beroep tegen een besluit brengt geen verandering in een los van het bezwaar of beroep reeds bestaande bevoegdheid tot intrekking of wijziging van dat besluit.
2. Gaat het bestuursorgaan tot intrekking of wijziging van het bestreden besluit over, dan doet het daarvan onverwijld mededeling aan het orgaan waarbij het bezwaar of beroep aanhangig is.
3. Na de intrekking of wijziging mag het bestuursorgaan, zolang het bezwaar of beroep aanhangig blijft, geen besluit nemen waarvan de inhoud of strekking met het oorspronkelijke besluit overeenstemt, tenzij:
  - a. gewijzigde omstandigheden dit rechtvaardigen en
  - b. het bestuursorgaan daartoe los van het bezwaar of beroep ook bevoegd zou zijn geweest.
4. Een bestuursorgaan doet van een besluit als bedoeld in het derde lid onverwijld mededeling aan het orgaan waarbij het bezwaar of beroep aanhangig is.

Artikel 6:19

1. Indien een bestuursorgaan een besluit heeft genomen als bedoeld in artikel 6:18, wordt het bezwaar of beroep geacht mede te zijn gericht tegen het nieuwe besluit, tenzij dat besluit aan het bezwaar of beroep geheel tegemoet komt.
2. De beslissing op het bezwaar of beroep tegen het nieuwe besluit kan echter worden verwezen naar een ander orgaan waarbij bezwaar of beroep tegen dat nieuwe besluit aanhangig is, dan wel kan of kon worden gemaakt.

---

3. Intrekking van het bestreden besluit staat niet in de weg aan vernietiging van dat besluit indien de indiener van het bezwaar- of beroepschrift daarbij belang heeft.

Artikel 6:20

1. Indien het bezwaar of beroep is gericht tegen het niet tijdig nemen van een besluit, blijft het bestuursorgaan verplicht een besluit op de aanvraag te nemen.
2. Het in het eerste lid bepaalde geldt niet:
  - a. gedurende de periode dat het bezwaar aanhangig is;
  - b. na de beslissing op het bezwaar of beroep indien de indiener van de aanvraag als gevolg daarvan geen belang meer heeft bij een besluit op de aanvraag.
3. Indien het bestuursorgaan een besluit op de aanvraag neemt, doet het daarvan onverwijld mededeling aan het orgaan waarbij het bezwaar of beroep tegen het niet tijdig beslissen aanhangig is.
4. Het bezwaar of beroep wordt geacht mede te zijn gericht tegen het besluit op de aanvraag, tenzij dat besluit aan het bezwaar of beroep geheel tegemoet komt.
5. De beslissing op het bezwaar of beroep tegen het besluit op de aanvraag kan echter worden verwezen naar een ander orgaan waarbij bezwaar of beroep tegen het besluit op de aanvraag aanhangig is, kan of kon worden gemaakt.
6. Het bezwaar of beroep tegen het niet tijdig beslissen op de aanvraag kan alsnog gegrond worden verklaard, indien de indiener van het bezwaar- of beroepschrift daarbij belang heeft.

Artikel 6:21

1. Het bezwaar of beroep kan schriftelijk worden ingetrokken.
2. Tijdens het horen kan de intrekking ook mondeling geschieden.

Artikel 6:22

Een besluit waartegen bezwaar is gemaakt of beroep is ingesteld, kan, ondanks schending van een vormvoorschrift, door het orgaan dat op het bezwaar of beroep beslist, in stand worden gelaten indien blijkt dat de belanghebbenden daardoor niet zijn benadeeld.

Artikel 6:23

1. Indien beroep kan worden ingesteld tegen de beslissing op het bezwaar of beroep, wordt daarvan bij de bekendmaking van de beslissing melding gemaakt.
2. Hierbij wordt vermeld door wie, binnen welke termijn en bij welk orgaan beroep kan worden ingesteld.

Artikel 6:24

1. Deze afdeling is met uitzondering van artikel 6:12 van overeenkomstige toepassing indien hoger beroep of beroep in cassatie kan worden ingesteld.
2. In afwijking van artikel 6:4 geschiedt het instellen van beroep in cassatie door het indienen van een beroepschrift bij de rechter tegen wiens uitspraak het beroep is gericht.

Hoofdstuk 8. Bijzondere bepalingen over beroep bij de rechtbank

8.1. Algemene bepalingen

Afdeling 8.1.1. Bevoegdheid

Artikel 8:1

1. Een belanghebbende kan tegen een besluit beroep instellen bij de rechtbank.
2. Met een besluit wordt gelijkgesteld een andere handeling van een bestuursorgaan waarbij een ambtenaar als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet als zodanig of een dienstplichtige als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Kaderwet dienstplicht als zodanig, hun nagelaten betrekkingen of hun rechtverkrijgenden belanghebbende zijn.
3. Met een besluit worden gelijkgesteld:
  - a. de schriftelijke beslissing, inhoudende de weigering van de goedkeuring van een besluit, inhoudende een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel of de intrekking of de vaststelling van de inwerkingtreding van een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel, en
  - b. de schriftelijke beslissing, inhoudende de weigering van de goedkeuring van een besluit ter voorbereiding van een privaatrechtelijke rechtshandeling.

Artikel 8:2

Geen beroep kan worden ingesteld tegen:

- a. een besluit, inhoudende een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel,
- b. een besluit, inhoudende de intrekking of de vaststelling van de inwerkingtreding van een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel, en
- c. een besluit, inhoudende de goedkeuring van een besluit, inhoudende een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel of de intrekking of de vaststelling van de inwerkingtreding van een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel.

Artikel 8:3

Geen beroep kan worden ingesteld tegen een besluit ter voorbereiding van een privaatrechtelijke rechtshandeling.

Artikel 8:4

Geen beroep kan worden ingesteld tegen een besluit:

- a. inhoudende schorsing of vernietiging van een besluit van een ander bestuursorgaan,
- b. op grond van een in enig wettelijk voorschrift voor het geval van buitengewone omstandigheden toegekende bevoegdheid of opgelegde verplichting in deze omstandigheden genomen,
- c. genomen op grond van een wettelijk voorschrift ter beveiliging van de militaire belangen van het Koninkrijk of zijn bondgenoten,
- d. tot benoeming of aanstelling, tenzij beroep wordt ingesteld door een ambtenaar als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet als zodanig of een dienstplichtige als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Kaderwet dienstplicht als zodanig, hun nagelaten betrekkingen of hun rechtverkrijgenden,

---

e. inhoudende een beoordeling van het kennen of kunnen van een kandidaat of leerling die ter zake is geëxamineerd of op enigerlei andere wijze is getoetst, dan wel inhoudende de vaststelling van opgaven, beoordelingsnormen of nadere regels voor die examinering of toetsing,

f. inhoudende een technische beoordeling van een voertuig of een luchtvaartuig, dan wel een meetmiddel, een onderdeel daarvan of een hulpinrichting daarvoor,

g. genomen op grond van een wettelijk voorschrift inzake belastingen of de heffing van een premie dan wel een premieervangende belasting ingevolge de Wet financiering volksverzekeringen,

h. inzake de nummering van kandidatenlijsten, de geldigheid van lijstverbindingen, het verloop van de stemming, de stemopneming en de vaststelling van de uitslag bij verkiezingen van de leden van vertegenwoordigende organen, alsmede de benoemdverklaring in opengevallen plaatsen, of

i. genomen op grond van een wettelijk voorschrift inzake de verplichte krijgsdienst, voor zover het keuring, herkeuring, werkelijke dienst, groot verlof of diensteindiging betreft, tenzij het besluit betrekking heeft op verlenging van werkelijke dienst of kostwinnersvergoeding, of het besluit is genomen op grond van de Wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht 1985.

Artikel 8:5

Geen beroep kan worden ingesteld tegen een besluit, genomen op grond van een wettelijk voorschrift dat is opgenomen in de bijlage die bij deze wet behoort.

Artikel 8:6

1. Geen beroep kan worden ingesteld tegen een besluit waartegen beroep bij een andere administratieve rechter kan of kon worden ingesteld.
2. Geen beroep kan worden ingesteld tegen een besluit waartegen administratief beroep kan worden ingesteld of door de belanghebbende kon worden ingesteld.

Artikel 8:7

1. Indien beroep wordt ingesteld tegen een besluit van een provincie, een gemeente, een waterschap of een met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen ingesteld openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan, is de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan het bestuursorgaan zijn zetel heeft bevoegd.
2. Indien beroep wordt ingesteld tegen een besluit van een ander bestuursorgaan, is de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de indiener van het beroepschrift zijn woonplaats in Nederland heeft bevoegd. Indien de indiener van het beroepschrift geen woonplaats in Nederland heeft, is de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan het bestuursorgaan zijn zetel heeft bevoegd.

Artikel 8:8

1. Indien tegen hetzelfde besluit bij meer dan één bevoegde rechtbank beroep is ingesteld, worden de zaken verder behandeld door de bevoegde rechtbank waarbij als eerste beroep is ingesteld. Indien gelijktijdig bij meer dan één bevoegde rechtbank als eerste beroep is ingesteld, worden de zaken verder behandeld door de bevoegde rechtbank die als eerste wordt genoemd in de Wet op de rechterlijke indeling.
2. De andere rechtbank verwijst onderscheidenlijk de andere rechtbanken verwijzen de daar aanhangig gemaakte zaak of zaken naar de rechtbank die de zaken verder behandelt. De op de zaak of zaken betrekking hebbende stukken worden toegezonden aan de rechtbank die de zaken verder behandelt.
3. Indien tegen hetzelfde besluit bij meer dan één rechtbank beroep is ingesteld, doet het bestuursorgaan daarvan onverwijld mededeling aan die rechtbanken.

Artikel 8:9

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State onderscheidenlijk de Centrale Raad van Beroep oordelen in hoogste ressort over geschillen tussen de rechtbanken over de toepassing van artikel 8:7 in zaken tot de kennisneming waarvan zij in hoger beroep bevoegd zijn.

Afdeling 8.1.2. Behandeling door een enkelvoudige en een meervoudige kamer

Artikel 8:10

1. De zaken die bij de rechtbank aanhangig worden gemaakt, worden in behandeling genomen door een enkelvoudige kamer.
2. Indien een zaak naar het oordeel van de enkelvoudige kamer ongeschikt is voor behandeling door één rechter, verwijst zij deze naar een meervoudige kamer. De enkelvoudige kamer kan ook in andere gevallen een zaak naar een meervoudige kamer verwijzen.
3. Indien een zaak naar het oordeel van de meervoudige kamer geschikt is voor verdere behandeling door één rechter, kan zij deze verwijzen naar een enkelvoudige kamer.
4. Verwijzing kan geschieden in elke stand van het geding. Een verwezen zaak wordt voortgezet in de stand waarin zij zich bevindt.

Artikel 8:11

1. De voorschriften omtrent de behandeling van het beroep zijn op de behandeling zowel door een enkelvoudige als door een meervoudige kamer van toepassing.
2. Degene die zitting heeft in een enkelvoudige kamer heeft tevens de bevoegdheden en de verplichtingen die de voorzitter van een meervoudige kamer heeft.

Artikel 8:12

De rechtbank kan aan een rechter-commissaris opdragen het vooronderzoek of een gedeelte daarvan te verrichten.

Afdeling 8.1.3. Verwijzing, voeging en splitsing

Artikel 8:13

1. De rechtbank kan een bij haar aanhangig gemaakte zaak ter verdere behandeling verwijzen naar de rechtbank waar een andere zaak aanhangig is gemaakt, indien naar haar oordeel behandeling van die zaken door één rechtbank gewenst is.
2. Een verzoek daartoe kan worden gedaan tot de aanvang van het onderzoek ter zitting.
3. Indien de rechtbank waarnaar een zaak is verwezen, instemt met de verwijzing, worden de op de zaak betrekking hebbende stukken aan haar toegezonden.

Artikel 8:14

1. De rechtbank kan zaken over hetzelfde of een verwant onderwerp ter behandeling voegen en de behandeling van gevoegde zaken splitsen.
2. Een verzoek daartoe kan worden gedaan tot de sluiting van het onderzoek ter zitting.

Afdeling 8.1.4. Wraking en verschoning van rechters

Artikel 8:15

Op verzoek van een partij kan elk van de rechters die een zaak behandelen, worden gewraakt op grond van feiten of omstandigheden waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen lijden.

Artikel 8:16

1. Het verzoek wordt gedaan zodra de feiten of omstandigheden aan de verzoeker bekend zijn geworden.
2. Het verzoek geschiedt schriftelijk en is gemotiveerd. Na de aanvang van het onderzoek ter zitting onderscheidenlijk na de aanvang van het horen van partijen of getuigen in het vooronderzoek kan het ook mondeling geschieden.
3. Alle feiten of omstandigheden moeten tegelijk worden voorgedragen.
4. Een volgend verzoek om wraking van dezelfde rechter wordt niet in behandeling genomen, tenzij feiten of omstandigheden worden voorgedragen die pas na het eerdere verzoek aan de verzoeker bekend zijn geworden.
5. Geschiedt het verzoek ter zitting, dan wordt het onderzoek ter zitting geschorst.

Artikel 8:17

Een rechter wiens wraking is verzocht, kan in de wraking berusten.

Artikel 8:18

1. Het verzoek om wraking wordt zo spoedig mogelijk behandeld door een meervoudige kamer waarin de rechter wiens wraking is verzocht, geen zitting heeft.
2. De verzoeker en de rechter wiens wraking is verzocht, worden in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. De rechtbank kan ambtshalve of op verzoek van de verzoeker of de rechter wiens wraking is verzocht, bepalen dat zij niet in elkaars aanwezigheid zullen worden gehoord.
3. De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk. De beslissing is gemotiveerd en wordt onverwijld aan de verzoeker, de andere partijen en de rechter wiens wraking was verzocht medegedeeld.
4. In geval van misbruik kan de rechtbank bepalen dat een volgend verzoek niet in behandeling wordt genomen. Hiervan wordt in de beslissing melding gemaakt.
5. Tegen de beslissing staat geen rechtsmiddel open.

Artikel 8:19

1. Op grond van feiten of omstandigheden als bedoeld in artikel 8:15 kan elk van de rechters die een zaak behandelen, verzoeken zich te mogen verschonen.
2. Het verzoek geschiedt schriftelijk en is gemotiveerd. Na de aanvang van het onderzoek ter zitting, onderscheidenlijk na de aanvang van het horen van partijen of getuigen in het vooronderzoek kan het ook mondeling geschieden.
3. Geschiedt het verzoek ter zitting, dan wordt het onderzoek ter zitting geschorst.

Artikel 8:20

1. Het verzoek om verschoning wordt zo spoedig mogelijk behandeld door een meervoudige kamer waarin de rechter die om verschoning heeft verzocht, geen zitting heeft.
2. De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk. De beslissing is gemotiveerd en wordt onverwijld aan partijen en de rechter die om verschoning had verzocht medegedeeld.
3. Tegen de beslissing staat geen rechtsmiddel open.

Afdeling 8.1.5. Partijen

Artikel 8:21

1. Natuurlijke personen, onbekwaam om in rechte te staan, worden in het geding vertegenwoordigd door hun vertegenwoordigers naar burgerlijk recht. De wettelijke vertegenwoordiger behoeft niet de machtiging van de kantonrechter, bedoeld in artikel 349 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.
2. De in het eerste lid bedoelde personen kunnen zelf in het geding optreden, indien zij tot redelijke waardering van hun belangen in staat kunnen worden geacht.
3. Indien geen wettelijke vertegenwoordiger aanwezig is, of deze niet beschikbaar is en de zaak spoedeisend is, kan de rechtbank een voorlopige vertegenwoordiger benoemen. De benoeming vervalt zodra een wettelijke vertegenwoordiger aanwezig is of de wettelijke vertegenwoordiger weer beschikbaar is.

Artikel 8:22

1. In geval van faillissement of surséance van betaling of toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen zijn de artikelen 25, 27 en 31 van de Faillissementswet van overeenkomstige toepassing.
2. De artikelen 25, tweede lid, en 27 vinden geen toepassing, indien partijen vóór de faillietverklaring zijn uitgenodigd om op een zitting van de rechtbank te verschijnen.

Artikel 8:23

1. Een bestuursorgaan dat een college is, wordt in het geding vertegenwoordigd door een of meer door het bestuursorgaan aangewezen leden.
2. De Kroon wordt in het geding vertegenwoordigd door Onze Minister wie het aangaat onderscheidenlijk door een of meer van Onze Ministers wie het aangaat.

Artikel 8:24

1. Partijen kunnen zich laten bijstaan of door een gemachtigde laten vertegenwoordigen.
2. De rechtbank kan van een gemachtigde een schriftelijke machtiging verlangen.
3. Het tweede lid is niet van toepassing ten aanzien van advocaten en procureurs.

Artikel 8:25

1. De rechtbank kan bijstand of vertegenwoordiging door een persoon tegen wie ernstige bezwaren bestaan, weigeren.
2. De betrokken partij en de in het eerste lid bedoelde persoon worden onverwijld in kennis gesteld van de weigering en de reden daarvoor.
3. Het eerste lid is niet van toepassing ten aanzien van advocaten en procureurs.

Artikel 8:26

1. De rechtbank kan tot de sluiting van het onderzoek ter zitting ambtshalve, op verzoek van een partij of op hun eigen verzoek, belanghebbenden in de gelegenheid stellen als partij aan het geding deel te nemen.
2. Indien de rechtbank vermoedt dat er onbekende belanghebbenden zijn, kan zij in de *Staatscourant* doen aankondigen dat een zaak bij haar aanhangig is. Naast de aankondiging in de *Staatscourant* kan ook een ander middel voor de aankondiging worden gebruikt.

Artikel 8:27

1. Partijen die door de rechtbank zijn opgeroepen om in persoon dan wel in persoon of bij gemachtigde te verschijnen, al dan niet voor het geven van inlichtingen, zijn verplicht te verschijnen en de verlangde inlichtingen te geven. Partijen worden hierop gewezen, alsmede op artikel 8:31.
2. Indien het een rechtspersoon betreft of een bestuursorgaan dat een college is, kan de rechtbank een of meer bepaalde bestuurders onderscheidenlijk een of meer bepaalde leden oproepen.

Artikel 8:28

Partijen aan wie door de rechtbank is verzocht schriftelijk inlichtingen te geven, zijn verplicht de verlangde inlichtingen te geven. Partijen worden hierop gewezen, alsmede op artikel 8:31.

Artikel 8:29

1. Partijen die verplicht zijn inlichtingen te geven dan wel stukken over te leggen, kunnen, indien daarvoor gewichtige redenen zijn, het geven van inlichtingen dan wel het overleggen van stukken weigeren of de rechtbank mededelen dat uitsluitend zij kennis zal mogen nemen van de inlichtingen onderscheidenlijk de stukken.
2. Gewichtige redenen zijn voor een bestuursorgaan in ieder geval niet aanwezig, voor zover ingevolge de Wet openbaarheid van bestuur de verplichting zou bestaan een verzoek om informatie, vervat in de over te leggen stukken, in te willigen.
3. De rechtbank beslist of de in het eerste lid bedoelde weigering onderscheidenlijk de beperking van de kennisneming gerechtvaardigd is.
4. Indien de rechtbank heeft beslist dat de weigering gerechtvaardigd is, vervalt de verplichting.
5. Indien de rechtbank heeft beslist dat de beperking van de kennisneming gerechtvaardigd is, kan zij slechts met toestemming van de andere partijen mede op de grondslag van die inlichtingen onderscheidenlijk die stukken uitspraak doen.

Artikel 8:30

Partijen zijn verplicht mee te werken aan een onderzoek als bedoeld in artikel 8:47, eerste lid. Partijen worden hierop gewezen, alsmede op artikel 8:31.

Artikel 8:31

Indien een partij niet voldoet aan de verplichting te verschijnen, inlichtingen te geven, stukken over te leggen of mee te werken aan een onderzoek als bedoeld in artikel 8:47, eerste lid, kan de rechtbank daaruit de gevolgtrekkingen maken die haar geraden voorkomen.

Artikel 8:32

1. De rechtbank kan, indien de vrees bestaat dat kennisneming van stukken door een partij haar lichamelijke of geestelijke gezondheid zou schaden, bepalen dat deze kennisneming is voorbehouden aan een gemachtigde die advocaat of arts is dan wel daarvoor van de rechtbank bijzondere toestemming heeft gekregen.
2. De rechtbank kan, indien kennisneming van stukken door een partij de persoonlijke levenssfeer van een ander onevenredig zou schaden, bepalen dat deze kennisneming is voorbehouden aan een gemachtigde die advocaat of arts is dan wel daarvoor van de rechtbank bijzondere toestemming heeft gekregen.

Afdeling 8.1.6. Getuigen, deskundigen en tolken

Artikel 8:33

1. Ieder die door de rechtbank als getuige wordt opgeroepen, is verplicht aan de oproeping gevolg te geven en getuigenis af te leggen.
2. In de oproeping worden vermeld de plaats en het tijdstip waarop de getuige zal worden gehoord, de feiten waarop het horen betrekking zal hebben en de gevolgen die zijn verbonden aan het niet verschijnen.
3. De artikelen 191, tweede en vierde lid, 198, 199, eerste lid, 200, eerste lid, 201, 202, eerste en derde lid, 203, eerste lid, en 204 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.
4. De rechtbank kan bepalen dat getuigen niet zullen worden gehoord dan na het afleggen van de eed of de belofte. Zij leggen in dat geval de eed of de belofte af dat zij zullen zeggen de gehele waarheid en niets dan de waarheid.

Artikel 8:34

1. De deskundige die zijn benoeming heeft aanvaard, is verplicht zijn opdracht onpartijdig en naar beste weten te vervullen.
2. Artikel 191, tweede lid, onderdeel b, en vierde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:35

1. De tolk die zijn benoeming heeft aanvaard en die door de rechtbank wordt opgeroepen, is verplicht aan de oproeping gevolg te geven en zijn opdracht onpartijdig en naar beste weten te vervullen. De artikelen 198 en 204 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.
2. In de oproeping worden vermeld de plaats en het tijdstip waarop de opdracht moet worden vervuld en de gevolgen die zijn verbonden aan het niet verschijnen.

Artikel 8:36

1. Aan de door de rechtbank opgeroepen getuigen, deskundigen en tolken en de deskundigen die een onderzoek als bedoeld in artikel 8:47, eerste lid, hebben ingesteld, wordt ten laste van het Rijk een vergoeding toegekend. Het bij en krachtens de Wet tarieven in strafzaken bepaalde is van overeenkomstige toepassing.
2. De partij die een getuige of deskundige heeft meegebracht of opgeroepen, dan wel aan wie een verslag van een deskundige is uitgebracht, is aan deze een vergoeding verschuldigd. Het bij en krachtens de Wet tarieven in strafzaken bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 8.1.7. Verzending van stukken

Artikel 8:37

1. Oproepingen, de uitnodiging om op een zitting van de rechtbank te verschijnen, alsmede de verzending van een afschrift van de uitspraak en van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak geschieden door de griffier bij aangetekende brief of bij brief met ontvangstbevestiging, tenzij de rechtbank anders bepaalt.
2. Voor het overige geschiedt de verzending van stukken door de griffier bij gewone brief, tenzij de rechtbank anders bepaalt.
3. In een brief wordt de datum van verzending vermeld.

Artikel 8:38

1. Indien de griffier een bij aangetekende brief of bij brief met ontvangstbevestiging verzonden stuk terug ontvangt en hem blijkt dat de geadresseerde op de dag van verzending of uiterlijk een week daarna in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens stond ingeschreven op het op het stuk vermelde adres, dan verzendt hij het stuk zo spoedig mogelijk bij gewone brief.
2. In de overige gevallen waarin de griffier een bij aangetekende brief of bij brief met ontvangstbevestiging verzonden stuk terug ontvangt, verbetert hij, indien mogelijk, het op het stuk vermelde adres en verzendt hij het stuk opnieuw bij aangetekende brief of bij brief met ontvangstbevestiging.

Artikel 8:39

1. De griffier zendt de op de zaak betrekking hebbende stukken zo spoedig mogelijk aan partijen, voor zover de rechtbank niet op grond van de artikelen 8:29 of 8:32 anders heeft beslist.
2. De griffier kan de toezending van zeer omvangrijke stukken of van stukken die bezwaarlijk kunnen worden vermenigvuldigd, achterwege laten. Hij stelt partijen daarvan in kennis en vermeldt daarbij dat deze stukken gedurende een door hem te bepalen termijn van ten minste een week ter griffie ter inzage worden gelegd.
3. Partijen kunnen afschriften van of uittreksels uit de in het tweede lid bedoelde stukken verkrijgen. Met betrekking tot de kosten is het bij en krachtens de Wet tarieven in strafzaken bepaalde van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:40

Indien het beroepschrift is ingediend door twee of meer personen, kan worden volstaan met verzending van de oproeping, de uitnodiging om op een zitting van de rechtbank te verschijnen, de op de zaak betrekking hebbende stukken en een afschrift van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak aan de persoon die als eerste in het beroepschrift is vermeld.

Titel 8.2. Behandeling van het beroep

Afdeling 8.2.1. Griffierecht

Artikel 8:41

1. Van de indiener van het beroepschrift wordt door de griffier een griffierecht geheven. Indien het een beroepschrift ter zake van twee of meer samenhangende besluiten of van twee of meer indieners ter zake van hetzelfde besluit betreft, is eenmaal griffierecht verschuldigd. In die gevallen bedraagt het griffierecht het hoogste op grond van het derde lid ter zake van een van de besluiten onderscheidenlijk door een van de indieners verschuldigde bedrag.

2. De griffier wijst de indiener van het beroepschrift op de verschuldigdheid van het griffierecht en deelt hem mee dat het verschuldigde bedrag binnen vier weken na de dag van verzending van zijn mededeling dient te zijn bijgeschreven op de rekening van de rechtbank dan wel ter griffie dient te zijn gestort. Indien het bedrag niet binnen deze termijn is bijgeschreven of gestort, wordt het beroep niet-ontvankelijk verklaard, tenzij redelijkerwijs niet kan worden geoordeeld dat de indiener in verzuim is geweest.

3. Het griffierecht bedraagt:

a. *f* 60 indien door een natuurlijke persoon beroep is ingesteld tegen:

1°. een besluit, genomen op grond van een wettelijk voorschrift dat is opgenomen in de onderdelen B en C, onder 1 tot en met 25 en 29, van de bijlage die bij de Beroepswet behoort,

2°. een besluit inzake een uitkering bij werkloosheid of ziekte, genomen ten aanzien van een ambtenaar als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet als zodanig of een dienstplichtige als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Kaderwet dienstplicht als zodanig, hun nagelaten betrekkingen of hun rechtverkrijgenden, of

3°. een besluit inzake een uitkering op grond van blijvende arbeidsongeschiktheid op grond van een wettelijk voorschrift waarbij de natuurlijke persoon ter zake van zijn arbeidsongeschiktheid vanwege het Rijk invaliditeitspensioen is verzekerd of een besluit, genomen op grond van artikel P 9 van de Algemene burgerlijke pensioenwet,

4°. een besluit genomen op grond van de Huursubsidiwet,

b. *f* 225 indien door een natuurlijke persoon beroep is ingesteld tegen een ander besluit dan een besluit als bedoeld in onderdeel a, tenzij bij wet anders is bepaald, en

c. *f* 450 indien anders dan door een natuurlijke persoon beroep is ingesteld.

4. Indien het beroep wordt ingetrokken omdat het bestuursorgaan geheel of gedeeltelijk aan de indiener van het beroepschrift is tegemoetgekomen, wordt het door de indiener betaalde griffierecht aan hem vergoed door de desbetreffende rechtspersoon. In de overige gevallen kan de desbetreffende rechtspersoon, indien het beroep wordt ingetrokken, het betaalde griffierecht geheel of gedeeltelijk vergoeden.

5. De in het derde lid genoemde bedragen kunnen bij algemene maatregel van bestuur worden gewijzigd voor zover het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie daartoe aanleiding geeft.

Afdeling 8.2.2. Vooronderzoek

Artikel 8:42

1. Binnen vier weken na de dag van verzending van het beroepschrift aan het bestuursorgaan zendt dit de op de zaak betrekking hebbende stukken aan de rechtbank en dient het een verweerschrift in.
2. De rechtbank kan de in het eerste lid bedoelde termijn verlengen.

Artikel 8:43

1. De rechtbank kan de indiener van het beroepschrift in de gelegenheid stellen schriftelijk te repliceren. In dat geval wordt het bestuursorgaan in de gelegenheid gesteld schriftelijk te dupliceren. De rechtbank stelt de termijnen voor repliek en dupliek vast.
2. De rechtbank stelt andere partijen dan de in het eerste lid bedoelde in de gelegenheid om ten minste eenmaal een schriftelijke uiteenzetting over de zaak te geven. Zij stelt hiervoor een termijn vast.

Artikel 8:44

1. De rechtbank kan partijen oproepen om in persoon dan wel in persoon of bij gemachtigde te verschijnen om te worden gehoord, al dan niet voor het geven van inlichtingen. Indien niet alle partijen worden opgeroepen, worden de niet opgeroepen partijen in de gelegenheid gesteld het horen bij te wonen en een uiteenzetting over de zaak te geven.
2. Van het geven van inlichtingen wordt door de griffier een proces-verbaal opgemaakt.
3. Het wordt door de voorzitter van de meervoudige kamer en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de voorzitter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld.

Artikel 8:45

1. De rechtbank kan partijen en anderen verzoeken binnen een door haar te bepalen termijn schriftelijk inlichtingen te geven en onder hen berustende stukken in te zenden.
2. Bestuursorganen zijn, ook als zij geen partij zijn, verplicht aan het verzoek, bedoeld in het eerste lid, te voldoen. Artikel 8:29 is van overeenkomstige toepassing.
3. Werkgevers van partijen zijn, ook als zij geen partij zijn, verplicht aan het verzoek, bedoeld in het eerste lid, te voldoen. Artikel 8:29 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:46

1. De rechtbank kan getuigen oproepen.
2. De rechtbank deelt de namen en woonplaatsen van de getuigen, de plaats en het tijdstip waarop dezen zullen worden gehoord en de feiten waarop het horen betrekking zal hebben, ten minste een week tevoren aan partijen mee.
3. De artikelen 205, eerste, tweede en derde lid, eerste volzin, en 206, eerste tot en met derde en vijfde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:47

1. De rechtbank kan een deskundige benoemen voor het instellen van een onderzoek.
2. Bij de benoeming worden vermeld de opdracht die moet worden vervuld en de termijn, bedoeld in het vierde lid.
3. Van het voornemen tot het benoemen van een deskundige als bedoeld in het eerste lid wordt aan partijen mededeling gedaan. De rechtbank kan partijen in de gelegenheid stellen om hun wensen omtrent het onderzoek binnen een door haar te bepalen termijn schriftelijk aan haar kenbaar te maken.
4. De rechtbank stelt een termijn binnen welke de deskundige aan haar een schriftelijk verslag van het onderzoek uitbrengt.
5. Partijen kunnen binnen vier weken na de dag van verzending van het verslag aan hen schriftelijk hun zienswijze met betrekking tot het verslag naar voren brengen.
6. De rechtbank kan de in het vijfde lid bedoelde termijn verlengen.

Artikel 8:48

1. De arts die voor het instellen van een onderzoek als bedoeld in artikel 8:47, eerste lid, een persoon moet onderzoeken, kan de voor het onderzoek van belang zijnde inlichtingen over deze persoon inwinnen bij de behandelend arts of de behandelende artsen, de verzekeringsarts en de adviserend arts van het bestuursorgaan.
2. Zij verstrekken de gevraagde inlichtingen voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van de betrokken persoon niet onevenredig wordt geschaad.

Artikel 8:49

De rechtbank kan tolken benoemen.

Artikel 8:50

1. De rechtbank kan een onderzoek ter plaatse instellen. Zij heeft daarbij toegang tot elke plaats voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van haar taak nodig is.
2. Bestuursorganen verlenen de medewerking die in het belang van het onderzoek is vereist.
3. Van plaats en tijdstip van het onderzoek wordt aan partijen mededeling gedaan. Zij kunnen bij het onderzoek aanwezig zijn.
4. Van het onderzoek wordt door de griffier een proces-verbaal opgemaakt.
5. Het wordt door de voorzitter van de meervoudige kamer en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de voorzitter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld.

Artikel 8:51

1. De rechtbank kan aan een door haar aangewezen gerechtsauditeur of aan de griffier opdragen een onderzoek ter plaatse in te stellen. Deze heeft daarbij toegang tot elke plaats voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van de hem opgedragen taak nodig is. De rechtbank is bevoegd tot het geven van een machtiging tot binnentreden.
2. Artikel 8:50, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

---

3. Van het onderzoek wordt door de gerechtsauditeur of de griffier een proces-verbaal opgemaakt, dat door hem wordt ondertekend.

Afdeling 8.2.3. Versnelde behandeling

Artikel 8:52

1. De rechtbank kan, indien de zaak spoedeisend is, bepalen dat deze versneld wordt behandeld.
2. In dat geval kan de rechtbank:
  - a. de in artikel 8:41, tweede lid, bedoelde termijn verkorten,
  - b. de in artikel 8:42, eerste lid, bedoelde termijn verkorten,
  - c. artikel 8:43, tweede lid, geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten,
  - d. artikel 8:47, derde lid, geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten, en
  - e. de in artikel 8:47, vijfde lid, bedoelde termijn verkorten.
3. Indien de rechtbank bepaalt dat de zaak versneld wordt behandeld, bepaalt zij tevens zo spoedig mogelijk het tijdstip waarop de zitting zal plaatsvinden en doet zij daarvan onverwijld mededeling aan partijen. Artikel 8:56 is niet van toepassing.

Artikel 8:53

Blijkt aan de rechtbank bij de behandeling dat de zaak niet voldoende spoedeisend is om een versnelde behandeling te rechtvaardigen of dat de zaak een gewone behandeling vordert, dan bepaalt zij dat de zaak verder op de gewone wijze wordt behandeld.

Afdeling 8.2.4. Vereenvoudigde behandeling

Artikel 8:54

1. Totdat partijen zijn uitgenodigd om op een zitting van de rechtbank te verschijnen, kan de rechtbank het onderzoek sluiten, indien voortzetting van het onderzoek niet nodig is, omdat:
  - a. zij kennelijk onbevoegd is,
  - b. het beroep kennelijk niet-ontvankelijk is,
  - c. het beroep kennelijk ongegrond is, of
  - d. het beroep kennelijk gegrond is.
2. In de uitspraak na toepassing van het eerste lid worden partijen gewezen op artikel 8:55, eerste lid.

Artikel 8:55

1. Tegen de uitspraak, bedoeld in artikel 8:54, tweede lid, kunnen een belanghebbende en het bestuursorgaan verzet doen bij de rechtbank. De indiener van het verzetschrift kan daarbij vragen in de gelegenheid te worden gesteld over het verzet te worden gehoord. De artikelen 6:4, derde lid, 6:5 tot en met 6:9, 6:11, 6:14, 6:15, 6:17 en 6:21 zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Indien bij wet de werking van een uitspraak wordt opgeschort totdat de termijn voor het instellen van hoger beroep is verstreken of, indien hoger beroep is ingesteld, op het hoger beroep is beslist, wordt de werking van de uitspraak, bedoeld in artikel 8:54, tweede lid, op overeenkomstige wijze opgeschort.

3. Alvorens uitspraak te doen op het verzet, stelt de rechtbank de indiener van het verzetschrift die daarom heeft gevraagd, in de gelegenheid op een zitting te worden gehoord, tenzij zij van oordeel is dat het verzet gegrond is. Indien de indiener van het verzetschrift daarom niet heeft gevraagd, kan de rechtbank hem in de gelegenheid stellen op een zitting te worden gehoord.
4. Indien de uitspraak waartegen verzet is gedaan, is gedaan door een meervoudige kamer, wordt uitspraak op het verzet gedaan door een meervoudige kamer. Van de kamer die uitspraak doet op het verzet maakt geen deel uit degene die zitting heeft gehad in de kamer die de uitspraak heeft gedaan waartegen verzet is gedaan.
5. De uitspraak strekt tot:
  - a. niet-ontvankelijkverklaring van het verzet,
  - b. ongegrondverklaring van het verzet, of
  - c. gegrondverklaring van het verzet.
6. Indien de rechtbank het verzet niet-ontvankelijk of ongegrond verklaart, blijft de uitspraak waartegen verzet was gedaan in stand.
7. Indien de rechtbank het verzet gegrond verklaart, vervalt de uitspraak waartegen verzet was gedaan en wordt het onderzoek voortgezet in de stand waarin het zich bevond.

Afdeling 8.2.5. Onderzoek ter zitting

Artikel 8:56

Na afloop van het vooronderzoek worden partijen ten minste drie weken tevoren uitgenodigd om op een in de uitnodiging te vermelden plaats en tijdstip op een zitting van de rechtbank te verschijnen.

Artikel 8:57

Indien partijen daarvoor toestemming hebben gegeven, kan de rechtbank bepalen dat het onderzoek ter zitting achterwege blijft. In dat geval sluit de rechtbank het onderzoek.

Artikel 8:58

1. Tot tien dagen voor de zitting kunnen partijen nadere stukken indienen.
2. Op deze bevoegdheid worden partijen in de uitnodiging, bedoeld in artikel 8:56, gewezen.

Artikel 8:59

De rechtbank kan een partij oproepen om in persoon dan wel in persoon of bij gemachtigde te verschijnen, al dan niet voor het geven van inlichtingen.

Artikel 8:60

1. De rechtbank kan getuigen oproepen en deskundigen en tolken benoemen.
2. De opgeroepen getuige en de deskundige of de tolk die zijn benoeming heeft aanvaard en door de rechtbank wordt opgeroepen, zijn verplicht aan de oproeping gevolg te geven. De artikelen 198 en 204 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing. In de oproeping van de deskundige worden vermeld de opdracht die moet worden vervuld, de plaats en het tijdstip waarop de opdracht moet worden vervuld en de gevolgen die zijn verbonden aan het niet verschijnen.

---

3. Namen en woonplaatsen van de opgeroepen getuigen en deskundigen en de feiten waarop het horen betrekking zal hebben onderscheidenlijk de opdracht die moet worden vervuld, worden bij de uitnodiging, bedoeld in artikel 8:56, aan partijen zoveel mogelijk medegedeeld.

4. Partijen kunnen getuigen en deskundigen meebrengen of bij aangetekende brief of deurwaardersexploit oproepen, mits daarvan uiterlijk een week voor de dag van de zitting aan de rechtbank en aan de andere partijen mededeling is gedaan, met vermelding van namen en woonplaatsen. Op deze bevoegdheid worden partijen in de uitnodiging, bedoeld in artikel 8:56, gewezen.

Artikel 8:61

1. De voorzitter van de meervoudige kamer heeft de leiding van de zitting.

2. De griffier houdt aantekening van het verhandelde ter zitting.

3. De griffier maakt een proces-verbaal op van de zitting, indien de rechtbank dit ambtshalve of op verzoek van een partij die daarbij belang heeft, bepaalt en indien hoger beroep wordt ingesteld.

4. Het bevat de namen van de rechter of de rechters die de zaak behandelt onderscheidenlijk behandelen, die van partijen en van hun vertegenwoordigers of gemachtigden die op de zitting zijn verschenen en van degenen die hen hebben bijgestaan, en die van de getuigen, deskundigen en tolken die op de zitting zijn verschenen.

5. Het houdt een vermelding in van hetgeen op de zitting met betrekking tot de zaak is voorgevallen.

6. Het wordt door de voorzitter van de meervoudige kamer en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de voorzitter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld.

7. Aan het proces-verbaal kunnen overgelegde pleitnotities worden gehecht.

8. De rechtbank kan bepalen dat de verklaring van een partij, getuige of deskundige geheel in het proces-verbaal zal worden opgenomen. In dat geval wordt de verklaring onverwijld op schrift gesteld en aan de partij, getuige of deskundige voorgelezen. Deze mag daarin wijzigingen aanbrengen, die op schrift worden gesteld en aan de partij, getuige of deskundige worden voorgelezen. De verklaring wordt door de partij, getuige of deskundige ondertekend. Heeft ondertekening niet plaats, dan wordt de reden daarvan in het proces-verbaal vermeld.

Artikel 8:62

1. De zitting is openbaar.

2. De rechtbank kan bepalen dat het onderzoek ter zitting geheel of gedeeltelijk zal plaatshebben met gesloten deuren:

a. in het belang van de openbare orde of de goede zeden,

b. in het belang van de veiligheid van de Staat,

c. indien de belangen van minderjarigen of de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van partijen dit eisen, of

d. indien openbaarheid het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden.

Artikel 8:63

1. Op het horen van getuigen en deskundigen is artikel 205, tweede en derde lid, eerste volzin, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van overeenkomstige toepassing. Op het horen van getuigen is artikel 205, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van overeenkomstige toepassing.
2. De rechtbank kan afzien van het horen van door een partij meegebrachte of opgeroepen getuigen en deskundigen indien zij van oordeel is dat dit redelijkerwijs niet kan bijdragen aan de beoordeling van de zaak.
3. Indien een door een partij opgeroepen getuige of deskundige niet is verschenen, kan de rechtbank deze oproepen. In dat geval schorst de rechtbank het onderzoek ter zitting.

Artikel 8:64

1. De rechtbank kan het onderzoek ter zitting schorsen. Zij kan daarbij bepalen dat het vooronderzoek wordt hervat.
2. Indien bij de schorsing geen tijdstip van de nadere zitting is bepaald, bepaalt de rechtbank dit zo spoedig mogelijk. De griffier doet zo spoedig mogelijk mededeling aan partijen van het tijdstip van de nadere zitting.
3. In de gevallen waarin schorsing van het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden, wordt de zaak op de nadere zitting hervat in de stand waarin zij zich bevond.
4. De rechtbank kan bepalen dat het onderzoek ter zitting opnieuw wordt aangevangen.
5. Indien partijen daarvoor toestemming hebben gegeven, kan de rechtbank bepalen dat de nadere zitting achterwege blijft. In dat geval sluit de rechtbank het onderzoek.

Artikel 8:65

1. De rechtbank sluit het onderzoek ter zitting, wanneer zij van oordeel is dat het is voltooid.
2. Voordat het onderzoek ter zitting wordt gesloten, hebben partijen het recht voor het laatst het woord te voeren.
3. Zodra het onderzoek ter zitting is gesloten, deelt de voorzitter mee wanneer uitspraak zal worden gedaan.

Afdeling 8.2.6. Uitspraak

Artikel 8:66

1. Tenzij mondeling uitspraak wordt gedaan, doet de rechtbank binnen zes weken na de sluiting van het onderzoek schriftelijk uitspraak.
2. In bijzondere omstandigheden kan de rechtbank deze termijn met ten hoogste zes weken verlengen.
3. Van deze verlenging wordt aan partijen mededeling gedaan.

Artikel 8:67

1. De rechtbank kan na de sluiting van het onderzoek ter zitting onmiddellijk mondeling uitspraak doen. De uitspraak kan voor ten hoogste een week worden verdaagd onder aanzegging aan partijen van het tijdstip van de uitspraak.

-
2. De mondelinge uitspraak bestaat uit de beslissing en de gronden van de beslissing.
  3. Van de mondelinge uitspraak wordt door de griffier een proces-verbaal opgemaakt.
  4. Het wordt door de voorzitter van de meervoudige kamer en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de voorzitter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld.
  5. De rechtbank spreekt de beslissing, bedoeld in het tweede lid, in het openbaar uit, in tegenwoordigheid van de griffier. Daarbij wordt vermeld door wie, binnen welke termijn en bij welke administratieve rechter welk rechtsmiddel kan worden aangewend.
  6. De mededeling, bedoeld in het vijfde lid, tweede volzin, wordt in het proces-verbaal vermeld.

Artikel 8:68

1. Indien de rechtbank van oordeel is dat het onderzoek niet volledig is geweest, kan zij het heropenen. De rechtbank bepaalt daarbij op welke wijze het onderzoek wordt voortgezet.
2. De griffier doet zo spoedig mogelijk mededeling daarvan aan partijen.

Artikel 8:69

1. De rechtbank doet uitspraak op de grondslag van het beroepsschrift, de overgelegde stukken, het verhandelde tijdens het vooronderzoek en het onderzoek ter zitting.
2. De rechtbank vult ambtshalve de rechtsgronden aan.
3. De rechtbank kan ambtshalve de feiten aanvullen.

Artikel 8:70

De uitspraak strekt tot:

- a. onbevoegdverklaring van de rechtbank,
- b. niet-ontvankelijkverklaring van het beroep,
- c. ongegrondverklaring van het beroep, of
- d. gegrondverklaring van het beroep.

Artikel 8:71

Voor zover uitsluitend een vordering bij de burgerlijke rechter kan worden ingesteld, wordt dit in de uitspraak vermeld. De burgerlijke rechter is aan die beslissing gebonden.

Artikel 8:72

1. Indien de rechtbank het beroep gegrond verklaart, vernietigt zij het bestreden besluit geheel of gedeeltelijk.
2. Vernietiging van een besluit of een gedeelte van een besluit brengt vernietiging van de rechtsgevolgen van dat besluit of van het vernietigde gedeelte daarvan mee.
3. De rechtbank kan bepalen dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit of het vernietigde gedeelte daarvan geheel of gedeeltelijk in stand blijven.

-
4. Indien de rechtbank het beroep gegrond verklaart, kan zij het bestuursorgaan opdragen een nieuw besluit te nemen of een andere handeling te verrichten met inachtneming van haar uitspraak, dan wel kan zij bepalen dat haar uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit of het vernietigde gedeelte daarvan.
  5. De rechtbank kan het bestuursorgaan een termijn stellen voor het nemen van een nieuw besluit of het verrichten van een andere handeling.
  6. De rechtbank kan bepalen dat een voorlopige voorziening vervalt op een later tijdstip dan het tijdstip waarop zij uitspraak heeft gedaan.
  7. De rechtbank kan bepalen dat, indien of zolang het bestuursorgaan niet voldoet aan een uitspraak, de door haar aangewezen rechtspersoon aan een door haar aangewezen partij een in de uitspraak vast te stellen dwangsom verbeurt. De artikelen 611a tot en met 611i van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:73

1. Indien de rechtbank het beroep gegrond verklaart, kan zij, indien daarvoor gronden zijn, op verzoek van een partij de door haar aangewezen rechtspersoon veroordelen tot vergoeding van de schade die die partij lijdt.
2. Indien de rechtbank de omvang van de schadevergoeding bij haar uitspraak niet of niet volledig kan vaststellen, bepaalt zij in haar uitspraak dat ter voorbereiding van een nadere uitspraak daarover het onderzoek wordt heropend. De rechtbank bepaalt daarbij op welke wijze het onderzoek wordt voortgezet.

Artikel 8:74

1. Indien de rechtbank het beroep gegrond verklaart, houdt de uitspraak tevens in dat aan de indiener van het beroepschrift het door hem betaalde griffierecht wordt vergoed door de door de rechtbank aangewezen rechtspersoon.
2. In de overige gevallen kan de uitspraak inhouden dat het betaalde griffierecht door de door de rechtbank aangewezen rechtspersoon geheel of gedeeltelijk wordt vergoed.

Artikel 8:75

1. De rechtbank is bij uitsluiting bevoegd een partij te veroordelen in de kosten die een andere partij in verband met de behandeling van het beroep bij de rechtbank redelijkerwijs heeft moeten maken. Een natuurlijke persoon kan slechts in de kosten worden veroordeeld in geval van kennelijk onredelijk gebruik van procesrecht. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de kosten waarop een veroordeling als bedoeld in de eerste volzin uitsluitend betrekking kan hebben en over de wijze waarop bij de uitspraak het bedrag van de kosten wordt vastgesteld.
2. In geval van een veroordeling in de kosten ten behoeve van een partij aan wie ter zake van het beroep een toevoeging is verleend krachtens de Wet op de rechtsbijstand, wordt het bedrag van de kosten betaald aan de griffier. Artikel 57b van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is van overeenkomstige toepassing.
3. Indien een bestuursorgaan in de kosten wordt veroordeeld, wijst de rechtbank de rechtspersoon aan die de kosten moet vergoeden.

Artikel 8:75a

1. In geval van intrekking van het beroep omdat het bestuursorgaan geheel of gedeeltelijk aan de indiener van het beroepschrift is tegemoetgekomen, kan het bestuursorgaan op verzoek van de indiener bij afzonderlijke uitspraak met toepassing van artikel 8:75 in de kosten worden veroordeeld. Het verzoek wordt gedaan tegelijk met de intrekking van het beroep. Indien aan dit vereiste niet is voldaan, wordt het verzoek niet-ontvankelijk verklaard.
2. De rechtbank stelt de verzoeker zo nodig in de gelegenheid het verzoek schriftelijk toe te lichten en stelt het bestuursorgaan in de gelegenheid een verweerschrift in te dienen. Zij stelt hiervoor termijnen vast. Indien het verzoek mondeling wordt gedaan, kan de rechtbank bepalen dat het toelichten van het verzoek en het voeren van verweer onmiddellijk mondeling geschieden.
3. Indien het toelichten van het verzoek en het voeren van verweer mondeling zijn geschied, sluit de rechtbank het onderzoek. In de overige gevallen zijn de afdelingen 8.2.4 en 8.2.5 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:76

Voor zover een uitspraak strekt tot betaling van een bepaald geldbedrag kan zij ten uitvoer worden gelegd overeenkomstig de bepalingen van het Tweede Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Artikel 8:77

1. De schriftelijke uitspraak vermeldt:
  - a. de namen van partijen en van hun vertegenwoordigers of gemachtigden,
  - b. de gronden van de beslissing,
  - c. de beslissing,
  - d. de naam van de rechter of de namen van de rechters die de zaak heeft onderscheidenlijk hebben behandeld,
  - e. de dag waarop de beslissing is uitgesproken, en
  - f. door wie, binnen welke termijn en bij welke administratieve rechter welk rechtsmiddel kan worden aangewend.
2. Indien de uitspraak strekt tot gegrondverklaring van het beroep, wordt in de uitspraak vermeld welke geschreven of ongeschreven rechtsregel of welk algemeen rechtsbeginsel geschonden wordt geoordeeld.
3. De uitspraak wordt ondertekend door de voorzitter van de meervoudige kamer en de griffier. Bij verhindering van de voorzitter of de griffier wordt dit in de uitspraak vermeld.

Artikel 8:78

De rechtbank spreekt de beslissing, bedoeld in artikel 8:77, eerste lid, onderdeel c, in het openbaar uit, in tegenwoordigheid van de griffier.

Artikel 8:79

1. Binnen twee weken na de dagtekening van de uitspraak zendt de griffier kosteloos een afschrift van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak aan partijen.
2. Anderen dan partijen kunnen afschriften of uittreksels van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak verkrijgen. Met betrekking tot de kosten is het bij en krachtens de Wet tarieven in strafzaken bepaalde van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:80

Indien de rechtbank bepaalt dat haar uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit, wordt de uitspraak bovendien overeenkomstig de voor dat besluit voorgeschreven wijze bekendgemaakt door het bevoegde bestuursorgaan.

Titel 8.3. Voorlopige voorziening en onmiddellijke uitspraak in de hoofdzaak

Artikel 8:81

1. Indien tegen een besluit bij de rechtbank beroep is ingesteld dan wel, voorafgaand aan een mogelijk beroep bij de rechtbank, bezwaar is gemaakt of administratief beroep is ingesteld, kan de president van de rechtbank die bevoegd is of kan worden in de hoofdzaak, op verzoek een voorlopige voorziening treffen indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.
2. Indien bij de rechtbank beroep is ingesteld, kan een verzoek om voorlopige voorziening worden gedaan door een partij in de hoofdzaak.
3. Indien voorafgaand aan een mogelijk beroep bij de rechtbank bezwaar is gemaakt of administratief beroep is ingesteld, kan een verzoek om voorlopige voorziening worden gedaan door de indiener van het bezwaarschrift, onderscheidenlijk door de indiener van het beroepschrift of door de belanghebbende die geen recht heeft tot het instellen van administratief beroep.
4. De artikelen 6:4, derde lid, 6:5, 6:6, 6:14, 6:15, 6:17 en 6:21 zijn van overeenkomstige toepassing. De indiener van het verzoekschrift die bezwaar heeft gemaakt dan wel beroep heeft ingesteld, legt daarbij een afschrift van het bezwaar- of beroepschrift over.

Artikel 8:82

1. Van de verzoeker wordt door de griffier een griffierecht geheven. Artikel 8:41, eerste lid, tweede en derde volzin, derde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Artikel 8:41, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de termijn binnen welke de bijschrijving of storting van het verschuldigde bedrag dient plaats te vinden, twee weken bedraagt. De president kan een kortere termijn stellen.
3. Indien het verzoek wordt ingetrokken omdat het bestuursorgaan, onderscheidenlijk de belanghebbende tot wie het bestreden besluit is gericht, aan de president schriftelijk heeft medegedeeld de uitvoering van het bestreden besluit hangende de procedure met betrekking tot de hoofdzaak op te schorten dan wel de gevraagde voorlopige maatregelen te zullen nemen wordt het betaalde griffierecht door de griffier terugbetaald. In de overige gevallen kan de desbetreffende rechtspersoon, indien het verzoek wordt ingetrokken, het betaalde griffierecht geheel of gedeeltelijk vergoeden.
4. De uitspraak kan inhouden dat het betaalde griffierecht door de door de president aangewezen rechtspersoon geheel of gedeeltelijk wordt vergoed.

Artikel 8:83

1. Partijen worden zo spoedig mogelijk uitgenodigd om op een in de uitnodiging te vermelden plaats en tijdstip op een zitting te verschijnen. Binnen een door de president te bepalen termijn zendt het bestuursorgaan de op de zaak betrekking hebbende stukken aan hem. Artikel 8:58 is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat tot één dag voor de zitting nadere stukken kunnen worden ingediend. De artikelen 8:59 tot en met 8:65 zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat getuigen en deskundigen kunnen worden meegebracht of opgeroepen zonder dat de in artikel 8:60, vierde lid, eerste volzin, bedoelde mededeling is gedaan.
2. Indien administratief beroep is ingesteld, wordt het beroepsorgaan eveneens uitgenodigd om op de zitting te verschijnen. Het beroepsorgaan wordt in de gelegenheid gesteld ter zitting een uiteenzetting over de zaak te geven.
3. Indien de president kennelijk onbevoegd is of het verzoek kennelijk niet-ontvankelijk, kennelijk ongegrond of kennelijk gegrond is, kan de president uitspraak doen zonder toepassing van het eerste lid.
4. Indien onverwijlde spoed dat vereist en partijen daardoor niet in hun belangen worden geschaad, kan de president ook in andere gevallen uitspraak doen zonder toepassing van het eerste lid.

Artikel 8:84

1. De president doet zo spoedig mogelijk schriftelijk of mondeling uitspraak.
2. De uitspraak strekt tot:
  - a. onbevoegdverklaring van de president,
  - b. niet-ontvankelijkverklaring van het verzoek,
  - c. afwijzing van het verzoek, of
  - d. gehele of gedeeltelijke toewijzing van het verzoek.
3. De griffier zendt onverwijld een afschrift van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak kosteloos aan partijen.
4. De artikelen 8:67, tweede tot en met vijfde lid, 8:68, 8:69, 8:72, vijfde en zevende lid, 8:75, 8:75a, 8:76, 8:77, eerste en derde lid, 8:78, 8:79, tweede lid, en 8:80 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8:85

1. De president kan in zijn uitspraak bepalen wanneer de voorlopige voorziening vervalt.
2. De voorlopige voorziening vervalt in ieder geval zodra:
  - a. de termijn voor het instellen van beroep bij de rechtbank tegen het besluit dat op bezwaar of in administratief beroep is genomen, ongebruikt is verstreken,
  - b. het bezwaar of het beroep is ingetrokken, of
  - c. de rechtbank uitspraak heeft gedaan, tenzij bij de uitspraak een later tijdstip is bepaald.

Artikel 8:86

1. Indien het verzoek wordt gedaan indien beroep bij de rechtbank is ingesteld en de president van oordeel is dat na de zitting, bedoeld in artikel 8:83, eerste lid, nader onderzoek redelijkerwijs niet kan bijdragen aan de beoordeling van de zaak, kan hij onmiddellijk uitspraak doen in de hoofdzaak.

-
2. Op deze bevoegdheid van de president worden partijen in de uitnodiging, bedoeld in artikel 8:83, eerste lid, gewezen.

Artikel 8:87

1. De president kan, ook ambtshalve, een voorlopige voorziening opheffen of wijzigen.
2. De artikelen 8:81, tweede, derde en vierde lid, en 8:82 tot en met 8:86 zijn van overeenkomstige toepassing. Indien voorafgaand aan een mogelijk beroep bij de rechtbank bezwaar is gemaakt of administratief beroep is ingesteld, kan een verzoek om opheffing of wijziging eveneens worden gedaan door een belanghebbende die door de voorlopige voorziening rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen, door het bestuursorgaan of door het beroepsorgaan.
3. Indien een verzoek om opheffing of wijziging is gedaan door het bestuursorgaan of het beroepsorgaan en het verzoek geheel of gedeeltelijk wordt toegewezen, kan de uitspraak inhouden dat het betaalde griffierecht door de griffier aan de desbetreffende rechtspersoon wordt terugbetaald.

Titel 8.4. Herziening

Artikel 8:88

1. De rechtbank kan op verzoek van een partij een onherroepelijk geworden uitspraak herzien op grond van feiten of omstandigheden die:
  - a. hebben plaatsgevonden vóór de uitspraak,
  - b. bij de indiener van het verzoekschrift vóór de uitspraak niet bekend waren en redelijkerwijs niet bekend konden zijn, en
  - c. waren zij bij de rechtbank eerder bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.
2. Hoofdstuk 6 en de titels 8.2 en 8.3 zijn voor zover nodig van overeenkomstige toepassing.

12 Vogelrichtlijn

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- Vogelrichtlijn (79/409/EEG) van de Raad van 2 april 1979;
- de Vogelrichtlijn wordt verwerkt in nationale wetgeving (als een AmvB onder de Natuurbeschermingswet).

Dit document vormt slechts een documentatiehulpmiddel en verschijnt buiten de verantwoordelijkheid van de Instellingen

RICHTLIJN VAN DE RAAD

van 2 april 1979

inzake het behoud van de vogelstand

(79/409/EEG)

(PB nr. L 103 van 25. 4. 1979, blz. 1.)

Gewijzigd bij:

Publikatieblad

nr. bladzijde datum

Richtlijn van de Raad van 19 oktober 1981 (81/854/EEG) L 319 3 7. 11. 1981

Richtlijn van de Commissie van 25 juli 1985 (85/411/EEG) L 233 33 30. 8.

1985

Richtlijn van de Raad van 8 april 1986 (86/122/EEG) L 100 22 16. 4. 1986

Richtlijn van de Commissie van 6 maart 1991 (91/244/EEG) L 115 41 8. 5.

1991

Richtlijn 94/24/EG van de Raad van 8 juni 1994 L 164 9 30. 6. 1994

Gewijzigd bij:

Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden en de aanpassing der Verdragen

--- Toetreding tot de Europese Gemeenschappen van de Helleense

Republiek (179 H)

L 291 112 19. 11. 1979

Documenten betreffende de toetreding van het Koninkrijk Spanje en de

Portugese Republiek tot de Europese Gemeenschappen (185I)

L 302 219 15. 11. 1985

I

RICHTLIJN VAN DE RAAD

van 2 april 1979

inzake het behoud van de vogelstand

(79/409/EEG)

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP-PEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische

Gemeenschap, inzonderheid op artikel 235,

Gezien het voorstel van de Commissie (PB nr.C 4van1.2.1977,

blz.3;PBnr.C201van23.8. 1977, blz. 2.),

Gezien het advies van het Europese Parlement (PB nr. C 163 van 11. 7. 1977,

blz. 28.),

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité (PB nr. C 152 van 29.

6. 1977, blz. 3.),

Overwegende dat in de verklaring van de Raad van 22 november

1973 betreffende een actieprogramma van de Europese

Gemeenschappen op het gebied van het milieu (PB nr. C 112 van 20. 12. 1973,

blz. 40.),

wordt voorzien in specifieke acties voor de vogelbescherming, welke zijn aangevuld door de resolutie van de Raad van de Europese Gemeenschappen en van de Vertegenwoordigers van de Regeringen der Lid-Staten, in het kader van de Raad bijeen, van 17 mei 1977 betreffende de voortzetting en verwezenlijking van een beleid en een actieprogramma van de Europese Gemeenschappen inzake het milieu (PB nr. C 139 van 13. 6. 1977, blz. 1.);

Overwegende dat een groot aantal in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Gemeenschap een achteruitgang van hun populatie vertonen die bij bepaalde soorten zeer snel verloopt, en dat deze achteruitgang een ernstige bedreiging vormt voor het behoud van het natuurlijk milieu, met name wegens het biologisch evenwicht dat hierdoor wordt bedreigd;

Overwegende dat de natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lid-Staten voor het overgrote deel trekvogels zijn, dat dergelijke soorten een gemeenschappelijk erfgoed vormen en dat de doeltreffende bescherming van de vogels een typisch grensoverschrijdend milieuvraagstuk is dat een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid impliceert;

Overwegende dat de levensomstandigheden voor vogels in Groenland fundamenteel verschillen van die in de andere gebieden van het Europese grondgebied van de Lid-Staten, gezien de algemene situatie en in het bijzonder het klimaat, de geringe bevolkingsdichtheid en de uitzonderlijke omvang en geografische ligging van dit eiland;

Overwegende dat deze richtlijn derhalve niet op Groenland van toepassing dient te zijn;

Overwegende dat de instandhouding van de natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lid-Staten in verband met de werking van de gemeenschappelijke markt noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap op het gebied van de verbetering van de levensomstandigheden, van een harmonieuze ontwikkeling van de economische activiteiten in de gehele Gemeenschap en van een voortdurende en evenwichtige uitbreiding; dat echter het Verdrag niet voorziet in de ter zake vereiste specifieke handelingsbevoegdheid;

Overwegende dat de te treffen maatregelen van toepassing dienen te zijn op de verschillende factoren die van invloed kunnen zijn op het populatieniveau van de vogels, namelijk de weerslag van de activiteiten van de mens, en met name de vernietiging en de verontreiniging van hun verblijfplaatsen, het vangen en het vernietigen door de mens en de handel die uit deze praktijken voortvloeit, en dat het nodig is deze maatregelen aan te passen aan de situatie van de verschillende soorten in het kader van een op hun instandhouding gericht beleid;

Overwegende dat de instandhouding de bescherming op lange termijn en het beheer van de natuurlijke bronnen als integrerend deel van het erfgoed van de Europese volkeren behelst, dat zij de regulering hiervan mogelijk maakt en hun exploitatie reglementeert op grond van maatregelen die noodzakelijk zijn voor het behoud en de aanpassing van het natuurlijke evenwicht van de soorten binnen de grenzen van hetgeen redelijkerwijze mogelijk is;

Overwegende dat het voor het behoud van alle vogelsoorten noodzakelijk is verblijfplaatsen te beschermen, in stand te houden of te herstellen die voldoende gediversificeerd zijn en qua oppervlakte toereikend; dat voor bepaalde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen ten aanzien van de verblijfplaats dienen te worden getroffen om hun voortbestaan en voortplanting in het verspreidingsgebied veilig te stellen; dat bij deze maatregelen ook de trekvogels inbegrepen zouden moeten worden, en dat deze maatregelen gecoördineerd dienen te worden met het oog op de vorming van een coherent geheel;

Overwegende dat het, om te vermijden dat de handelsbelangen het jacht- en vangstpeil nadelig beïnvloeden, noodzakelijk is een algemeen handelsverbod in te stellen en alleen afwijkingen toe te staan voor die soorten wier biologische status zulks toestaat, rekening houdende met de specifieke omstandigheden die in de verschillende gebieden heersen;

Overwegende dat op sommige soorten jachtactiviteiten kunnen worden uitgeoefend vanwege hun populatieniveau, geografische verspreiding of de omvang van hun voortplanting in de gehele Gemeenschap, hetgeen een toelaatbare vorm van exploitatie is, waarbij deze jachtactiviteiten in overeenstemming dienen te zijn met het handhaven van de populatie van deze soorten op een bevredigend niveau, voor zover bepaalde beperkingen worden vastgesteld en in acht genomen;

Overwegende dat de middelen, installaties of methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden alsmede de achtervolging met behulp van bepaalde vervoermiddelen dienen te worden verboden wegens de buitensporige druk die zij uitoefenen of kunnen uitoefenen op het populatieniveau van de desbetreffende soorten;

Overwegende dat wegens het belang dat bepaalde specifieke situaties kunnen hebben, mogelijkheid tot ontheffing dient te bestaan waarbij door de Commissie toezicht wordt uitgeoefend;

Overwegende dat in verband met de instandhouding van de vogelsoorten en in het bijzonder van de trekvogels nog problemen bestaan waarvoor wetenschappelijke werkzaamheden dienen te worden verricht en dat het door deze werkzaamheden bovendien mogelijk zal worden om de doeltreffendheid van de getroffen maatregelen te beoordelen;

Overwegende dat het erop aankomt om in overleg met de Commissie erop toe te zien dat de eventuele introductie van vogelsoorten die niet natuurlijk in het wild leven op het Europese grondgebied van de Lid-Staten, geen enkele schade toebrengt aan de plaatselijke flora en fauna;

Overwegende dat de Commissie om de drie jaar een samenvattend verslag opstelt en aan de Lid-Staten toezendt dat gebaseerd is op de aan haar door de Lid-Staten verstrekte inlichtingen over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens deze richtlijn zijn getroffen;

Overwegende dat de technische en wetenschappelijke vooruitgang een snelle aanpassing van bepaalde bijlagen vereist; dat het om de toepassing van hiertoe noodzakelijke maatregelen te vergemakkelijken nodig is een procedure in te stellen om tot een nauwe samenwerking te komen tussen de Lid-Staten en de Commissie in het Comité voor de aanpassing aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

1. Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lid-Staten waarop het Verdrag van toepassing is. Zij betreft de bescherming, het beheer en de regulering van deze soorten en stelt regels voor de exploitatie daarvan.
2. Deze richtlijn is van toepassing op vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden.
3. Deze richtlijn is niet van toepassing op Groenland.

Artikel 2

De Lid-Staten nemen alle nodige maatregelen om de populatie van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen.

Artikel 3

1. Met inachtneming van de in artikel 2 genoemde eisen nemen de Lid-Staten alle nodige maatregelen om voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen.
2. Voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden worden in de eerste plaats de volgende maatregelen getroffen:
  - a) instelling van beschermingszones;
  - b) onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen en buiten de beschermingszones;
  - c) herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen;
  - d) aanleg van biotopen.

Artikel 4

1. Voor de leefgebieden van de in bijlage I vermelde soorten worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.
In dat verband wordt gelet op:
  - a) soorten die dreigen uit te sterven;
  - b) soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefgebied;
  - c) soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of omdat zij slechts plaatselijk voorkomen;
  - d) andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht verdienen.Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de tendensen en de schommelingen van het populatiepeil.
De Lid-Staten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, behoeven.
2. De Lid-Staten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in huntrekzones. Met het oog hierop besteden de Lid-Staten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis.

3. De Lid-Staten zenden de Commissie alle nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1, enerzijds, en in lid 2, anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.

4. De Lid-Staten nemen passende maatregelen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden in de in de leden 1 en 2 bedoelde beschermingszones te voorkomen, alsmede om te voorkomen dat de vogels aldaar worden gestoord, voor zover deze vervuiling, verslechtering en storing, gelet op de doelstellingen van dit artikel, van wezenlijke invloed zijn. Ook buiten deze beschermingszones zetten de Lid-Staten zich in om vervuilingen verslechtering van de woongebieden te voorkomen.

Artikel 5

Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lid-Staten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen:

- a) een verbod om, ongeacht de gebruikte methode, opzettelijk de bedoelde vogels te doden of te vangen;
- b) een verbod om opzettelijk hun nesten en eieren te vernielen of te beschadigen of hun nesten weg te nemen;
- c) een verbod om in de natuur eieren van deze vogels te rapen en deze — zelfs leeg — in bezit te hebben;
- d) een verbod om deze vogels, met name gedurende de broedperiode, opzettelijk te storen, voor zover een dergelijke storing, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn, van wezenlijke invloed is;
- e) een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen.

Artikel 6

1. Onverminderd het bepaalde in de leden 2 en 3 verbieden de Lid-Staten voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten de verkoop, het vervoer voor verkoop en het in bezit hebben voor verkoop alsmede het ten verkoop aanbieden van levende en dode vogels alsmede van gemakkelijk herkenbare delen van deze vogels of op uit deze vogels verkregen produkten.

2. Voor de in bijlage III/1 vermelde soorten zijn de in lid 1 bedoelde activiteiten niet verboden indien de vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op andere geoorloofde wijze verkregen.

3. De Lid-Staten kunnen voor de in bijlage III/2 genoemde vogelsoorten de in lid 1 bedoelde activiteiten op hun grondgebied toestaan en hierbij beperkingen opleggen indien de vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op andere geoorloofde wijze verkregen.

Lid-Staten die een dergelijke toestemming willen verlenen, treden vooraf in overleg met de Commissie om met deze na te gaan of door het in de handel brengen van vogels van de betrokken soort, naar hetgeen redelijkerwijs kan worden verwacht, het populatieniveau, de geografische verspreiding of de omvang van de voortplanting van deze soorten in de gehele Gemeenschap in gevaar worden gebracht of kunnen worden gebracht. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de beoogde toestemming volgens de Commissie tot een van de genoemde gevaren leidt of kan leiden, richt de Commissie een met redenen omklede aanbeveling tot de Lid-Staat, waarin het in de handel brengen van de betrokken soort wordt afgekeurd. Indien een dergelijk gevaar volgens de Commissie niet aanwezig is, dan deelt zij dit mede aan de Lid-Staat.

De aanbeveling van de Commissie wordt bekendgemaakt in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Een Lid-Staat die uit hoofde van dit lid toestemming verleent, onderzoekt met regelmatige tussenpozen of nog voldaan wordt aan de voorwaarden voor de verlening van deze toestemming.

4. Ten aanzien van de in bijlage III/3 genoemde soorten verricht de Commissie studies over hun biologische status en de weerslag van het in de handel brengen daarop.

De Commissie legt uiterlijk vier maanden vóór het verstrijken van de in artikel 18, lid 1, bedoelde termijn een verslag en haar voorstellen voor aan het in artikel 16 bedoelde Comité met het oog op een besluit over het opnemen van deze soorten in bijlage III/2.

In afwachting van dat besluit kunnen de Lid-Staten op deze soorten de bestaande nationale regelingen toepassen onverminderd het bepaalde in lid 3.

Artikel 7

1. Op de in bijlage II vermelde soorten mag, vanwege hun populatieniveau, hun geografische verspreiding en de omvang van hun voortplanting in de hele Gemeenschap, worden gejaagd volgens de bepalingen van de nationale jachtwetgeving. De Lid-Staten zien erop toe dat de jacht op deze soorten de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengt.

2. Op de in bijlage II/1 genoemde soorten mag worden gejaagd in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.

3. Op de in bijlage II/2 genoemde soorten mag alleen worden gejaagd in de Lid-Staten waarbij deze soorten zijn vermeld.

4. De Lid-Staten zien erop toe dat bij de beoefening van de jacht, eventueel met inbegrip van de valkenjacht, zoals deze voortvloeit uit de toepassing van de geldende nationale maatregelen, de principes van een verstandig gebruik en een ecologisch evenwichtige regulering van de betrokken vogelsoorten in acht worden genomen, en dat deze beoefening wat de populatie van deze soorten, in het bijzonder van de trekvogels betreft, verenigbaar is met de uit artikel 2 voortvloeiende bepalingen. Zij zien er in het bijzonder op toe dat soorten waarop de jachtwetgeving van toepassing is, niet worden bejaagd zolang de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten of gedurende de verschillende fasen van de broedperiode. Ten aanzien van trekvogels zien zij er met name op toe dat de soorten waarop de jachtwetgeving van toepassing is, niet worden bejaagd tijdens de broedperiode noch tijdens de trek naar hun nestplaatsen. De Lid-Staten zenden de Commissie alle nuttige gegevens betreffende de praktische toepassing van hun jachtwetgeving.

Artikel 8

1. Wat de jacht op en de vangst of het doden van vogels in het kader van deze richtlijn betreft, verbieden de Lid-Staten het gebruik van alle middelen, installaties of methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels of waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen, en in het bijzonder het gebruik van de in bijlage IV, sub a), genoemde middelen.

2. Bovendien verbieden de Lid-Staten elke achtervolging met behulp van de in bijlage IV, sub b), genoemde vervoermiddelen op de in die bijlage omschreven wijze.

Artikel 9

1. De Lid-Staten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8:
  - a) — in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid,
  - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
  - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,
  - ter bescherming van flora en fauna;
  - b) voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;
  - c) ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
2. In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld:
  - voor welke soorten mag worden afgeweken,
  - welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan,
  - onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen,
  - welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen,
  - welke controles zullen worden uitgevoerd.
3. De Lid-Staten zenden de Commissie jaarlijks een verslag toe over de toepassing van dit artikel.
4. In het licht van de inlichtingen waarover zij beschikt en met name van die welke haar krachtens lid 3 worden verstrekt, ziet de Commissie er voortdurend op toe dat de gevolgen van deze afwijkende maatregelen niet onverenigbaar zijn met deze richtlijn. Zij neemt in dat verband de nodige initiatieven.

Artikel 10

1. De Lid-Staten bevorderen het onderzoek en de werkzaamheden, nodig voor de bescherming en het beheer van de populaties van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten alsmede de exploitatie daarvan.
2. Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar het onderzoek en de werkzaamheden met betrekking tot de in bijlage V vermelde onderwerpen. De Lid-Staten doen de Commissie alle nodige informatie toekomen opdat zij passende maatregelen kan nemen voor de coördinatie van het onderzoek en de werkzaamheden, bedoeld in dit artikel.

Artikel 11

De Lid-Staten zien erop toe dat de eventuele introductie van vogelsoorten die niet natuurlijk in het wild leven op het Europese grondgebied van de Lid-Staten geen enkele schade toebrengt aan de plaatselijke flora en fauna. Zij plegen hieromtrent overleg met de Commissie.

Artikel 12

1. De Lid-Staten dienen om de drie jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van de in artikel 18, lid 1, bedoelde termijn, bij de Commissie een rapport in over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens deze richtlijn zijn getroffen.

---

2. De Commissie stelt om de drie jaar een samenvattend verslag op aan de hand van de in lid 1 bedoelde gegevens. Het gedeelte van het ontwerp van dit verslag dat gaat over de door een Lid-Staat verstrekte gegevens, wordt ter verificatie aan de autoriteiten van die Lid-Staat toegezonden. De definitieve versie van het verslag wordt aan de Lid-Staten meegedeeld.

Artikel 13

De toepassing van de krachtens deze richtlijn getroffen maatregelen mag niet leiden tot verslechtering van de huidige situatie met betrekking tot de instandhouding van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten.

Artikel 14

De Lid-Staten kunnen beschermingsmaatregelen treffen die strenger zijn dan in deze richtlijn wordt voorgeschreven.

Artikel 15

De wijzigingen die noodzakelijk zijn om de bijlagen I en V van deze richtlijn aan te passen aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang alsmede de in artikel 6, lid 4, tweede alinea, bedoelde wijzigingen, worden overeenkomstig de procedure van artikel 17 vastgesteld.

Artikel 16

1. Met het oog op de in artikel 15 bedoelde wijzigingen wordt een Comité voor de aanpassing van deze richtlijn aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang ingesteld, hierna het „Comité” te noemen; het bestaat uit vertegenwoordigers van de Lid-Staten en wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie.

2. Het Comité stelt zijn reglement van orde vast.

Artikel 17

1. In de gevallen waarin wordt verwezen naar de in dit artikel omschreven procedure, wordt deze procedure bij het Comité ingeleid door de voorzitter, hetzij op diens initiatief, hetzij op verzoek van de vertegenwoordiger van een Lid-Staat.

2. De vertegenwoordiger van de Commissie legt aan het Comité een ontwerp voor van de te nemen maatregelen. Het Comité brengt over dit ontwerp advies uit binnen een termijn die de voorzitter kan bepalen naar gelang van de urgentie van het desbetreffende vraagstuk. Het Comité spreekt zich uit met een meerderheid van 54 stemmen, waarbij de stemmen van de Lid-Staten worden gewogen overeenkomstig het bepaalde in artikel 148, lid 2, van het Verdrag. De voorzitter neemt geen deel aan de stemming.

3. a) De Commissie stelt de beoogde maatregelen vast wanneer zij in overeenstemming zijn met het advies van het Comité.

b) Wanneer de beoogde maatregelen niet in overeenstemming zijn met het advies van het Comité of bij gebreke van een advies, doet de Commissie onverwijld een voorstel aan de Raad betreffende de vast te stellen maatregelen. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

---

c) Indien de Raad na een termijn van drie maanden, te rekenen vanaf de indiening van het voorstel, geen besluit heeft genomen, worden de voorgestelde maatregelen door de Commissie vastgesteld.

Artikel 18

1. De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om binnen twee jaar na kennisgeving van deze richtlijn aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daaryan onverwijld in kennis.
2. De Lid-Staten delen de Commissie de tekst van alle belangrijke bepalingen van intern recht mede, die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 19

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

13 Habitatrichtlijn

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- Habitatrichtlijn (92/43/EEG) van de Raad van 21 mei 1992;
- Richtlijn 97/62/EG van de Raad van 27 oktober 1997 tot aanpassing aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang van Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn);
- de Habitatrichtlijn wordt verwerkt in nationale wetgeving (als een AmvB onder de Natuurbeschermingswet).

RICHTLIJN 92/43/EEG VAN DE RAAD van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna
DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 130 S,

Gezien het voorstel van de Commissie (1),

Gezien het advies van het Europese Parlement (2)

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité (3),

Overwegende dat behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu, met inbegrip van de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, een wezenlijk doel van algemeen belang is waarnaar de Gemeenschap overeenkomstig artikel 130 R van het Verdrag streeft;

Overwegende dat in het milieuactieprogramma van de Gemeenschap (1987-1992) (4) op natuurbehoud en bescherming van de natuurlijke rijkdommen gerichte maatregelen worden aangekondigd;

Overwegende dat deze richtlijn bijdraagt tot het algemene doel van een duurzame ontwikkeling, aangezien zij tot hoofddoel heeft, met inachtneming van de vereisten op economisch, sociaal, cultureel en regionaal gebied, het behoud van de biologische diversiteit te bevorderen; dat het behoud van deze biologische diversiteit in bepaalde gevallen de instandhouding en ook de aanmoediging van menselijke activiteiten kan vereisen;

Overwegende dat de natuurlijke habitats op het Europese grondgebied van de Lid-Staten steeds meer achteruitgaan en dat een toenemend aantal wilde soorten ernstig bedreigd is; dat het noodzakelijk is op communautair niveau maatregelen te nemen voor de instandhouding van de bedreigde habitats en soorten, aangezien deze tot het natuurlijk erfgoed van de Gemeenschap behoren en de bedreiging voor hun voortbestaan vaak van grensoverschrijdende aard is;

Overwegende dat het noodzakelijk is bepaalde typen natuurlijke habitats en bepaalde soorten wegens de bedreigingen waaraan zij zijn blootgesteld, als prioritair aan te merken, ten einde een snelle tenuitvoerlegging van maatregelen voor hun instandhouding te bevorderen;

Overwegende dat er speciale beschermingszones moeten worden aangewezen om volgens een welbepaald tijdschema een coherent Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen, ten einde het herstel of de handhaving van de natuurlijke habitats en soorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te waarborgen;

Overwegende dat alle aangewezen zones, inclusief die welke in het kader van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake de instandhouding van wilde vogels (5) als speciale beschermingszone zijn aangewezen of in de toekomst zullen zijn aangewezen, in het coherente Europese ecologische netwerk moeten worden geïntegreerd;

Overwegende dat in elke aangewezen zone, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, de nodige maatregelen in de praktijk moeten worden gebracht;

Overwegende dat de gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing als speciale beschermingszones, door de Lid-Staten worden voorgesteld, doch dat er niettemin een procedure moet worden ingesteld om in uitzonderlijke gevallen de mogelijkheid te openen dat er een gebied wordt aangewezen dat niet door een Lid-Staat is voorgesteld doch dat de Gemeenschap voor de handhaving of het voortbestaan van een prioritaair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort van essentieel belang acht;

Overwegende dat elk plan of programma dat een significant effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een aangewezen gebied of een gebied dat in de toekomst aangewezen zal zijn, op passende wijze moet worden beoordeeld;

Overwegende dat erkend wordt dat de vaststelling van maatregelen ter bevordering van het behoud van de prioritaire natuurlijke habitats en het voortbestaan van prioritaire soorten van communautair belang een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle Lid-Staten is; dat zulks voor sommige Lid-Staten echter tot buitensporige financiële lasten kan leiden, aangezien die habitats en soorten ongelijkmatig over de Gemeenschap zijn verspreid en het beginsel dat de vervuiler betaalt in het speciale geval van natuurbescherming slechts in beperkte mate kan worden toegepast;

Overwegende dat derhalve overeengekomen is dat in dit uitzonderlijke geval moet worden voorzien in een bijdrage door communautaire co-financiering binnen de grenzen van de middelen die uit hoofde van de besluiten van de Gemeenschap beschikbaar worden gesteld;

Overwegende dat het beheer van landschapselementen en -structuren die van groot belang zijn voor de wilde flora en fauna in het kader van het ruimtelijke-orderings- en ontwikkelingsbeleid moet worden aangemoedigd;

Overwegende dat er een systeem moet worden gecreëerd voor toezicht op de staat van instandhouding van de in deze richtlijn bedoelde natuurlijke habitats en soorten;

Overwegende dat er in aanvulling op Richtlijn 79/409/EEG een algemeen stelsel moet worden opgezet voor de bescherming van bepaalde soorten flora en fauna; dat er voor bepaalde soorten beheersmaatregelen moeten worden genomen, indien hun staat van instandhouding zulks rechtvaardigt, inclusief het verbieden van bepaalde methoden voor het vangen of doden, waarbij onder bepaalde voorwaarden wordt voorzien in de mogelijkheid tot ontheffingen;

Overwegende dat de Commissie op gezette tijden een samenvattend verslag zal opstellen dat onder meer is gebaseerd op de door de Lid-Staten verstrekte gegevens over de toepassing van de krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen, ten einde het toezicht op de stand van uitvoering van de richtlijn te waarborgen;

Overwegende dat de verbetering van de wetenschappelijke en technische kennis onontbeerlijk is voor de toepassing van deze richtlijn, en dat het daartoe benodigde onderzoek en wetenschappelijke werk derhalve dienen te worden aangemoedigd;

Overwegende dat de bijlagen in verband met de vooruitgang van wetenschap en techniek moeten kunnen worden aangepast; dat er een procedure dient te worden ingesteld voor wijziging van de bijlagen door de Raad;

Overwegende dat er een regelgevend comité moet worden ingesteld om de Commissie bij te staan bij de toepassing van deze richtlijn en met name bij de besluitvorming over de communautaire co-financiering;

Overwegende dat er aanvullende maatregelen moeten worden getroffen ter reglementering van het reintroduceren van bepaalde inheemse plante- of diersoorten en het eventueel introduceren van niet-inheemse soorten;

Overwegende dat verbetering van de kennis en algemene informatie omtrent de doelstellingen van deze richtlijn onontbeerlijk zijn om een doeltreffende uitvoering te waarborgen,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Definities

Artikel 1

In deze richtlijn wordt verstaan onder

a) instandhouding: een geheel van maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantesoorten in een gunstige staat van instandhouding als bedoeld in de letters e) en i);

b) natuurlijke habitats: land- of waterzones met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken, en die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn;

c) typen natuurlijke habitats van communautair belang: habitats die op het in artikel 2 bedoelde grondgebied:

i) gevaar lopen in hun natuurlijke verspreidingsgebied te verdwijnen; of

ii) een beperkt natuurlijk verspreidingsgebied hebben ten gevolge van hun achteruitgang of wegens hun intrinsiek beperkte areaal; of

iii) opmerkelijke voorbeelden zijn van een of meer van de volgende vijf biogeografische regio's: Alpiene gebied, Atlantische zone, continentale zone, Macronesië en Middellandse-Zeegebied.

Deze typen habitats zijn of kunnen worden opgenomen in bijlage I;

d) prioritaire typen natuurlijke habitats: op het in artikel 2 bedoelde grondgebied voorkomende typen natuurlijke habitats die gevaar lopen te verdwijnen en voor welke instandhouding de Gemeenschap een bijzondere verantwoordelijkheid draagt omdat een belangrijk deel van hun natuurlijke verspreidingsgebied op het in artikel 2 bedoelde grondgebied ligt. Deze prioritaire typen natuurlijke habitats zijn in bijlage I met een sterretje (*) gemerkt;

e) staat van instandhouding van een natuurlijke habitat: de som van de invloeden die op de betrokken natuurlijke habitat en de daar voorkomende typische soorten inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de natuurlijke verspreiding, de structuur en de functies van die habitat of die van invloed kunnen zijn op het voortbestaan op lange termijn van de betrokken typische soorten op het in artikel 2 bedoelde grondgebied. De "staat van instandhouding" van een natuurlijke habitat wordt als "gunstig" beschouwd wanneer:

- het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, en
- de voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan, en
- de staat van instandhouding van de voor die habitat typische soorten gunstig is als bedoeld in letter i);

f) habitat van een soort: een door specifieke abiotische en biotische factoren bepaald milieu waarin de soort tijdens één van de fasen van zijn biologische cyclus leeft;

g) soorten van communautair belang: soorten die op het in artikel 2 bedoelde grondgebied:

i) bedreigd zijn, uitgezonderd de soorten waarvan het natuurlijke verspreidingsgebied slechts een marginaal gedeelte van dat grondgebied beslaat en die in het west-palearctische gebied niet bedreigd of kwetsbaar zijn of

ii) kwetsbaar zijn, dat wil zeggen waarvan het waarschijnlijk wordt geacht dat zij in de naaste toekomst bij voortbestaan van de bedreigende factoren zullen overgaan naar de categorie van bedreigde soorten, of

iii) zeldzaam zijn, dat wil zeggen waarvan de populaties van kleine omvang zijn en die, hoewel zij momenteel noch bedreigd noch kwetsbaar zijn, in die situatie dreigen te komen. Deze soorten leven in geografische gebieden die van beperkte omvang zijn, of zijn over een grotere oppervlakte versnipperd, of

iv) endemisch zijn en bijzondere aandacht vereisen wegens het specifieke karakter van hun habitat en/of de potentiële gevolgen van hun exploitatie voor hun staat van instandhouding.

Deze soorten zijn of kunnen worden opgenomen in bijlage II en/of IV of V;

h) prioritaire soorten: de in letter g), onder i), bedoelde soorten voor welke instandhouding de Gemeenschap bijzondere verantwoordelijkheid draagt omdat een belangrijk deel van hun natuurlijke verspreidingsgebied op het in artikel 2 bedoelde grondgebied ligt. Deze prioritaire soorten zijn in bijlage II met een sterretje (*) gemerkt;

i) staat van instandhouding van een soort: het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het in artikel 2 bedoelde grondgebied.

De "staat van instandhouding" wordt als "gunstig" beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden;

j) gebied: een geografisch bepaalde zone, waarvan de oppervlakte duidelijk is afgebakend;

k) gebied van communautair belang: een gebied dat er in de biogeografische regio of regio's waartoe het behoort, significant toe bijdraagt een type natuurlijke habitat van bijlage I of een soort van bijlage II in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen en ook significant kan bijdragen tot de coherentie van het in artikel 3 bedoelde Natura 2000-netwerk, en/of significant bijdraagt tot de instandhouding van de biologische diversiteit in de betrokken biogeografische regio of regio's.

Voor de diersoorten met een zeer groot territorium komen de gebieden van communautair belang overeen met de plaatsen, binnen het natuurlijke verspreidingsgebied van die soorten, die de fysische en biologische elementen vertonen welke voor hun leven en voortplanting essentieel zijn;

l) speciale beschermingszone: een door de Lid-Staten bij een wettelijk, bestuursrechtelijk en/of op een overeenkomst berustend besluit aangewezen gebied van communautair belang waarin de instandhoudingsmaatregelen worden toegepast die nodig zijn om de natuurlijke habitats en/of de populaties van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen;

m) specimen: elk dier of elke plant, levend of dood, van de in de bijlagen IV en V genoemde soorten, elk deel van een dier of plant van deze soorten of elk daaruit verkregen produkt, alsmede alle andere goederen, voor zover uit een begeleidend document, de verpakking, een merk of etiket, of uit andere omstandigheden blijkt dat het gaat om delen van dieren of planten van deze soorten of daaruit verkregen produkten;

n) comité: het bij artikel 20 ingestelde comité.

Artikel 2

1. Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lid-Staten waarop het Verdrag van toepassing is.

2. De op grond van deze richtlijn genomen maatregelen beogen de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantesoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

3. In de op grond van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

Instandhouding van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten

Artikel 3

1, Er wordt een coherent Europees ecologisch netwerk gevormd van speciale beschermingszones, Natura 2000 genaamd. Dit netwerk, dat bestaat uit gebieden met in bijlage I genoemde typen natuurlijke habitats en habitats van in bijlage II genoemde soorten, moet de betrokken typen natuurlijke habitats en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Het Natura 2000-netwerk bestrijkt ook de door de Lid-Staten overeenkomstig Richtlijn 79/409/EEG aangewezen speciale beschermingszones.

2. Elke Lid-Staat draagt bij tot de totstandkoming van Natura 2000 al naar gelang van de aanwezigheid op zijn grondgebied van de typen natuurlijke habitats en habitats van soorten als bedoeld in lid 1. Hij wijst daartoe, overeenkomstig artikel 4 en met inachtneming van de doelstellingen van lid 1, gebieden als speciale beschermingszones aan.

3. Waar zij zulks nodig achten, streven de Lid-Staten naar bevordering van de ecologische coherentie van Natura 2000 door het handhaven en in voorkomend geval ontwikkelen van de in artikel 10 genoemde landschapselementen die van primair belang zijn voor de wilde flora en fauna.

Artikel 4

1. Op basis van de criteria van bijlage III (fase 1) en van de relevante wetenschappelijke gegevens stelt elke Lid-Staat een lijst van gebieden voor, waarop staat aangegeven welke typen natuurlijke habitats van bijlage I en welke inheemse soorten van bijlage II in die gebieden voorkomen. Voor diersoorten met een zeer groot territorium komen deze gebieden overeen met de plaatsen, binnen het natuurlijke verspreidingsgebied van die soorten, die de fysische en biologische elementen vertonen welke voor hun leven en voortplanting essentieel zijn. Voor aquatische soorten met een groot territorium worden deze gebieden alleen voorgesteld indien het mogelijk is een zone duidelijk af te bakenen die de fysische en biologische elementen vertoont welke voor hun leven en voortplanting essentieel zijn. Zo nodig stellen de Lid-Staten aanpassingen van de lijst voor in het licht van de resultaten van het in artikel 11 bedoelde toezicht.

De lijst wordt binnen drie jaar na kennisgeving van de richtlijn aan de Commissie toegezonden met informatie over elk gebied. Deze informatie omvat een kaart, de naam, de ligging en de oppervlakte van het gebied, alsmede de gegevens die zijn verkregen uit toepassing van de in bijlage III (fase 1) vermelde criteria, en wordt verstrekt op basis van een door de Commissie volgens de procedure van artikel 21 opgesteld formulier.

2. Op basis van de in bijlage III (fase 2) vermelde criteria werkt de Commissie met instemming van iedere Lid-Staat voor elk van de vijf in artikel 1, letter c) onder iii), genoemde biogeografische regio's en voor het gehele in artikel 2, lid 1, bedoelde grondgebied aan de hand van de lijsten van de Lid-Staten een ontwerp-lijst van de gebieden van communautair belang uit, waarop staat aangegeven in welke gebieden een of meer prioritaire typen natuurlijke habitats of een of meer prioritaire soorten voorkomen.

De Lid-Staten waar de gebieden met een of meer prioritaire typen natuurlijke habitats en een of meer prioritaire soorten in oppervlakte meer dan 5 % van het nationale grondgebied beslaan, kunnen, met instemming van de Commissie, verzoeken dat de criteria van bijlage III (fase 2) voor de selectie van alle gebieden van communautair belang op hun grondgebied flexibeler worden toegepast.

De lijst van gebieden van communautair belang, waarop de gebieden met een of meer prioritaire typen natuurlijke habitats of een of meer prioritaire soorten staan aangegeven, wordt door de Commissie vastgesteld volgens de procedure van artikel 21.

3. De in lid 2 genoemde lijst wordt binnen zes jaar na de kennisgeving van deze richtlijn vastgesteld.

4. Wanneer een gebied volgens de procedure van lid 2 tot een gebied van communautair belang is verklaard, wijst de betrokken Lid-Staat dat gebied zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes jaar, aan als speciale beschermingszone en stelt hij tevens de prioriteiten vast gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat van bijlage I of van een soort van bijlage II alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging.

5. Zodra een gebied op de in lid 2, derde alinea, bedoelde lijst is geplaatst, gelden voor dat gebied de bepalingen van artikel 6, leden 2, 3 en 4.

Artikel 5

1. In uitzonderlijke gevallen, wanneer de Commissie constateert dat een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort die haar op grond van relevante en betrouwbare wetenschappelijke informatie onontbeerlijk lijkt voor het behoud van dat prioritaire type natuurlijke habitat of het voortbestaan van die prioritaire soort, ontbreekt op een nationale lijst als bedoeld in artikel 4, lid 1, wordt een procedure voor bilateraal overleg tussen deze Lid-Staat en de Commissie geopend om de door beide partijen gebruikte wetenschappelijke gegevens te vergelijken.
2. Indien het meningsverschil na een overlegperiode van ten hoogste zes maanden niet is opgelost, zendt de Commissie de Raad een voorstel toe betreffende de selectie van dat gebied als gebied van communautair belang.
3. De Raad spreekt zich binnen drie maanden na de indiening van het voorstel met eenparigheid van stemmen uit.
4. Gedurende de overlegperiode en in afwachting van een besluit van de Raad is het betrokken gebied onderworpen aan de bepalingen van artikel 6, lid 2.

Artikel 6

1. De Lid-Staten treffen voor de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen; deze behelzen zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke-orderingsplannen deel uitmakende beheersplannen en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II die in die gebieden voorkomen.
2. De Lid-Staten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.
3. Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.
4. Indien een plan of project, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd, neemt de Lid-Staat alle nodige compenserende maatregelen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. De Lid-Staat stelt de Commissie op de hoogte van de genomen compenserende maatregelen. Wanneer het betrokken gebied een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat en/of een prioritaire soort is, kunnen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijke gunstige effecten dan wel, na advies van de Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang worden aangevoerd.

Artikel 7

De uit artikel 6, leden 2, 3 en 4, voortvloeiende verplichtingen komen in de plaats van de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 4, lid 4, eerste zin, van Richtlijn 79/409/EEG, voor wat betreft de speciale beschermingszones die overeenkomstig artikel 4, lid 1, van die richtlijn zijn aangewezen of bij analogie overeenkomstig artikel 4, lid 2, van die richtlijn zijn erkend, zulks vanaf de datum van toepassing van de onderhavige richtlijn, dan wel vanaf de datum van de aanwijzing of erkenning door een Lid-Staat overeenkomstig Richtlijn 79/409/EEG, indien deze datum later valt.

Artikel 8

1. Samen met hun voorstellen voor gebieden die vermoedelijk zullen worden aangewezen als speciale beschermingszones met prioritaire typen natuurlijke habitats en/of prioritaire soorten, doen de Lid-Staten de Commissie in voorkomend geval hun ramingen toekomen betreffende de communautaire co-financiering die zij nodig achten om aan hun verplichtingen uit hoofde van artikel 6, lid 1, te kunnen voldoen.
2. In overeenstemming met elke betrokken Lid-Staat stelt de Commissie vast welke maatregelen voor gebieden van communautair belang waarvoor om co-financiering is verzocht, van essentieel belang zijn voor het behoud of herstel in een gunstige staat van instandhouding van de prioritaire typen natuurlijke habitats en prioritaire soorten in de betrokken gebieden en wat de totale kosten van die maatregelen zijn.
3. De Commissie maakt in overeenstemming met de betrokken Lid-Staat een raming van de financiering, inclusief co-financiering, die voor de uitvoering van de in lid 2 bedoelde maatregelen nodig is en houdt daarbij onder andere rekening met de concentratie van prioritaire natuurlijke habitats en/of prioritaire soorten op het grondgebied van die Lid-Staat en met de relatieve lasten die de benodigde maatregelen met zich brengen.
4. De Commissie stelt aan de hand van de in de leden 2 en 3 bedoelde raming, rekening houdend met de financieringsbronnen die uit hoofde van de relevante communautaire instrumenten beschikbaar zijn, volgens de procedure van artikel 21, een prioritair actiekader vast van voor co-financiering in aanmerking komende maatregelen die genomen moeten worden wanneer het gebied overeenkomstig artikel 4, lid 4, wordt aangewezen.
5. De maatregelen die bij gebrek aan voldoende middelen niet in het actiekader zijn opgenomen, worden, evenals de maatregelen van bovengenoemd actiekader die niet voor de noodzakelijke co-financiering of slechts voor een gedeeltelijke co-financiering in aanmerking zijn gekomen, overeenkomstig de procedure van artikel 21 in het kader van de om de twee jaar plaatsvindende herziening van het actiekader opnieuw bezien en kunnen in afwachting van deze herziening door de Lid-Staten worden uitgesteld. Bij deze herziening wordt in voorkomend geval rekening gehouden met de nieuwe situatie in het betrokken gebied.
6. In gebieden waarin de maatregelen die afhangen van co-financiering zijn uitgesteld, onthouden de Lid-Staten zich van alle nieuwe maatregelen die wellicht tot achteruitgang van die gebieden zullen leiden.

Artikel 9

De Commissie evalueert volgens de procedure van artikel 21 periodiek de bijdrage van Natura 2000 tot de verwezenlijking van de in de artikelen 2 en 3 genoemde doelstellingen. In dit verband kan, wanneer de natuurlijke ontwikkeling, zoals die blijkt uit het in artikel 11 bedoelde toezicht, dat rechtvaardigt, worden overwogen om een speciale beschermingszone haar status te ontnemen.

Artikel 10

Wanneer de Lid-Staten zulks in verband met hun ruimtelijke-orderingsbeleid en hun ontwikkelingsbeleid nodig achten, en met name om Natura 2000 ecologisch meer coherent te maken, streven zij ernaar een adequaat beheer te bevorderen van landschapselementen die van primair belang zijn voor de wilde flora en fauna.

Het gaat daarbij om elementen die door hun lineaire en continue structuur (zoals waterlopen met hun oevers of traditionele systemen van terreinbegrenzing) of hun verbindingsfunctie (zoals vijvers of bosjes) essentieel zijn voor de migratie, de geografische verdeling en de genetische uitwisseling van wilde soorten.

Artikel 11

De Lid-Staten zien toe op de staat van instandhouding van de in artikel 2 bedoelde soorten en natuurlijke habitats, waarbij zij bijzondere aandacht schenken aan de prioritaire typen natuurlijke habitats en de prioritaire soorten.

Bescherming van de soorten

Artikel 12

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij een verbod wordt ingesteld op:

a) het opzettelijk vangen of doden van in het wild levende specimens van die soorten;

b) het opzettelijk verstoren van die soorten, vooral tijdens de perioden van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek;

c) het opzettelijk vernielen of rapen van eieren in de natuur;

d) de beschadiging of de vernieling van de voortplantings- of rustplaatsen.

2. Met betrekking tot deze soorten verbieden de Lid-Staten het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van aan de natuur onttrokken specimens, uitgezonderd die welke reeds legaal waren onttrokken vóór de toepassing van deze richtlijn.

3. De in lid 1, letters a) en b), en in lid 2 opgenomen verbodsbepalingen gelden ongeacht de levensfase waarin de in dit artikel bedoelde dieren zich bevinden.

4. De Lid-Staten stellen een systeem in van toezicht op het bij toeval vangen en doden van de diersoorten, genoemd in bijlage IV, letter a). In het licht van de verkregen gegevens verrichten de Lid-Staten de verdere onderzoekwerkzaamheden of treffen zij de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om te verzekeren dat het bij toeval vangen en doden geen significante negatieve weerslag heeft op de betrokken soorten.

Artikel 13

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter b), vermelde plantesoorten, waarbij een verbod wordt ingesteld op:

a) het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van specimens van de genoemde soorten in de natuur, in hun natuurlijke verspreidingsgebied;

b) het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van aan de natuur onttrokken specimens van de genoemde soorten, uitgezonderd die welke reeds legaal waren onttrokken vóór de toepassing van deze richtlijn.

2. De in lid 1, letters a) en b), opgenomen verbodsbepalingen gelden ongeacht de fase van de biologische cyclus waarin de in dit artikel bedoelde planten zich bevinden.

Artikel 14

1. Indien de Lid-Staten zulks op grond van het in artikel 11 genoemde toezicht nodig achten, treffen zij de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het aan de natuur onttrekken en de exploitatie van specimens van de in bijlage V genoemde wilde dier- en plantesoorten verenigbaar zijn met het behoud van die soorten in een gunstige staat van instandhouding.

2. Indien dergelijke maatregelen nodig worden geacht, moeten zij de voortzetting van het in artikel 11 genoemde toezicht omvatten. Voorts kunnen zij met name behelzen:

- voorschriften betreffende de toegang tot bepaalde terreinen;
- een tijdelijk of plaatselijk verbod op het onttrekken van specimens aan de natuur en het exploiteren van bepaalde populaties;
- voorschriften omtrent de onttrekkingsperioden en/of -wijzen;
- het bij de onttrekking toepassen van jacht- en visserijregels die beantwoorden aan de eisen van instandhouding;
- instelling van een stelsel van onttrekkingsvergunningen of quota;
- voorschriften betreffende het kopen, het verkopen, het te koop aanbieden, het in bezit hebben en het vervoeren voor verkoop van specimens;
- het in gevangenschap fokken van diersoorten alsmede de kunstmatige vermeerdering van plantesoorten onder strikt gecontroleerde omstandigheden om de onttrekking van die soorten aan de natuur te verminderen;
- de beoordeling van het effect van de getroffen maatregelen.

Artikel 15

Wat betreft het vangen of doden van in bijlage V, letter a), genoemde wilde diersoorten verbieden de Lid-Staten, in gevallen waarin overeenkomstig artikel 16 afwijkingen worden toegepast voor het aan de natuur onttrekken, het vangen of het doden van de in bijlage IV, letter a), genoemde soorten, alle niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties van deze soorten tot gevolg kunnen hebben, en in het bijzonder:

- a) het gebruik van de middelen voor het vangen en het doden die worden genoemd in bijlage VI, letter a);
- b) elke vorm van vangen en doden vanuit de in bijlage VI, letter b), genoemde vervoermiddelen.

Artikel 16

1. Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat de afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, mogen de Lid-Staten afwijken van het bepaalde in de artikelen 12, 13, 14 en 15, letters a) en b):

- a) in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- b) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;
- c) in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

-
- d) ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van deze soorten, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;
  - e) ten einde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, door de bevoegde nationale instanties vastgesteld aantal van bepaalde specimens van de in bijlage IV genoemde soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben.
2. De Lid-Staten zenden de Commissie om de twee jaar een verslag toe conform het door het comité opgestelde model over de op grond van lid 1 toegestane afwijkingen. De Commissie geeft uiterlijk binnen twaalf maanden na ontvangst van het verslag haar mening over die afwijkingen en stelt het comité daarvan op de hoogte.
3. In het verslag moet het volgende worden vermeld:
- a) voor welke soorten en om welke reden de afwijking is toegestaan, met inbegrip van de aard van het risico, met in voorkomend geval een opgave van de alternatieve oplossingen die niet zijn gekozen en van de gebruikte wetenschappelijke gegevens;
  - b) welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt voor het vangen of doden en om welke redenen;
  - c) waar en wanneer dergelijke afwijkingen worden toegestaan;
  - d) welke autoriteit de bevoegdheid heeft om te verklaren en te controleren dat aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan en om te beslissen welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt, door welke diensten en binnen welke grenzen, en wie met de uitvoering belast zijn;
  - e) welke controlemaatregelen er zijn genomen en welke resultaten er zijn verkregen.

Informatie

Artikel 17

1. Na afloop van de in artikel 23 bedoelde periode stellen de Lid-Staten om de zes jaar een verslag op over de toepassing van de in het kader van deze richtlijn genomen maatregelen. Dat verslag bevat met name informatie over de in artikel 6, lid 1, bedoelde instandhoudingsmaatregelen, alsmede een beoordeling van het effect van die maatregelen op de staat van instandhouding van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II en de voornaamste resultaten van het in artikel 11 bedoelde toezicht. Het verslag wordt in een redactie conform het door het comité opgestelde model aan de Commissie toegezonden en openbaar gemaakt.
2. De Commissie stelt op basis van de in lid 1 bedoelde verslagen een samenvattend verslag op. Dit verslag bevat een passende beoordeling van de gemaakte vorderingen en in het bijzonder van de bijdrage van Natura 2000 tot de verwezenlijking van de in artikel 3 genoemde doelstellingen. Het gedeelte van het ontwerp-verslag dat betrekking heeft op de door een Lid-Staat verstrekte gegevens wordt ter verificatie aan de autoriteiten van die Lid-Staat toegestuurd. De eindversie van het verslag wordt, na aan het comité te zijn voorgelegd, uiterlijk twee jaar na ontvangst van de in lid 1 bedoelde verslagen gepubliceerd door de Commissie en toegezonden aan de Lid-Staten, het Europese Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité.
3. De Lid-Staten kunnen de krachtens deze richtlijn aangewezen zones aangeven door middel van daartoe door het comité ontworpen communautaire borden.

Onderzoek

Artikel 18

1. De Lid-Staten en de Commissie bevorderen onderzoek en wetenschappelijk werk dat met het oog op de in artikel 2 genoemde doelstellingen en de in artikel 11 bedoelde verplichting nodig is. Ten behoeve van een goede coördinatie van het onderzoek dat in de Lid-Staten en op communautair niveau wordt verricht, wisselen zij gegevens uit.
2. Zij besteden daarbij bijzondere aandacht aan het wetenschappelijk werk dat nodig is om uitvoering te geven aan de artikelen 4 en 10 en stimuleren het onderzoek in grensoverschrijdend samenwerkingsverband tussen de Lid-Staten.

Wijziging van de bijlagen

Artikel 19

Wijzigingen die nodig zijn om de bijlagen I, II, III, V en VI van deze richtlijn aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang aan te passen, worden op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen door de Raad vastgesteld.

Wijzigingen die nodig zijn om bijlage IV van deze richtlijn aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang aan te passen, worden op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen door de Raad vastgesteld.

Comité

Artikel 20

De Commissie wordt bijgestaan door een comité bestaande uit vertegenwoordigers van de Lid-Staten en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.

Artikel 21

1. De vertegenwoordiger van de Commissie legt het comité een ontwerp voor van de te nemen maatregelen. Het comité brengt advies uit over dit ontwerp binnen een termijn die de voorzitter kan vaststellen al naar gelang van de urgentie van de materie. Het comité spreekt zich uit met de meerderheid van stemmen die in artikel 148, lid 2, van het Verdrag is voorgeschreven voor de aanneming van de besluiten die de Raad op voorstel van de Commissie dient te nemen. Bij de stemming in het comité worden de stemmen van de vertegenwoordigers van de Lid-Staten gewogen overeenkomstig genoemd artikel. De voorzitter neemt niet aan de stemming deel.

2. De Commissie stelt de beoogde maatregelen vast wanneer zij in overeenstemming zijn met het advies van het comité.

Wanneer de beoogde maatregelen niet in overeenstemming zijn met het advies van het comité of indien geen advies is uitgebracht, dient de Commissie onverwijld bij de Raad een voorstel in betreffende de te nemen maatregelen. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Indien de Raad drie maanden na de indiening van het voorstel bij de Raad geen besluit heeft genomen, worden de voorgestelde maatregelen door de Commissie vastgesteld.

Aanvullende bepalingen

Artikel 22

Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lid-Staten:

- a) na te gaan of herintroductie van de inheemse soorten van bijlage IV wenselijk is, wanneer die kan bijdragen tot de instandhouding van die soorten, op voorwaarde dat een onderzoek, waarbij ook rekening wordt gehouden met de ter zake in andere Lid-Staten of elders opgedane ervaring, heeft uitgewezen dat die herintroductie een doeltreffende bijdrage is tot het herstel van een gunstige staat van instandhouding voor die soorten en eerst na passende raadpleging van de belanghebbenden plaatsvindt;
- b) erop toe te zien dat de opzettelijke introductie in de vrije natuur van een soort die op hun grondgebied niet inheems is, zodanig aan voorschriften wordt gebonden dat daardoor geen schade wordt toegebracht aan de natuurlijke habitats in hun natuurlijke verspreidingsgebied of aan de inheemse wilde flora en fauna, en een dergelijke introductie te verbieden indien zij zulks nodig achten. De resultaten van de verrichte evaluaties worden ter informatie aan het comité gezonden;
- c) zich in te zetten voor bevolkingseducatie en algemene voorlichting aangaande de noodzaak wilde dier- en plantesoorten te beschermen en hun habitats alsmede de natuurlijke habitats in stand te houden.

Slotbepalingen

Artikel 23

1. De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om binnen twee jaar na kennisgeving van deze richtlijn aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.
2. Wanneer de Lid-Staten die bepalingen aannemen, wordt daarin of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de Lid-Staten.
3. De Lid-Staten delen de Commissie de tekst van de belangrijke bepalingen van intern recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 24

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 21 mei 1992.

Voor de Raad

De Voorzitter

Arlindo MARQUES CUNHA

- (1) PB nr. C 247 van 21. 9. 1988, blz. 3, en PB nr. C 195 van 3. 8. 1990, blz. 1.(2) PB nr. C 75 van 20. 3. 1991, blz. 12.(3) PB nr. C 31 van 6. 2. 1991, blz. 25.(4) PB nr. C 328 van 7. 12. 1987, blz. 1.(5) PB nr. L 103 van 25. 4. 1979, blz. 1. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 91/244/EEG (PB nr. L 115 van 8. 5. 1991, blz. 41).

14 Compensatiebeginsel Structuurschema Groene Ruimte

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- paragraaf 6.6: compensatiebeginsel van het Structuurschema Groene Ruimte.

PKB

a Indien na afweging van belangen voor gebieden met de functie natuur en/of bos en/of recreatie wordt besloten dat één van de genoemde functies moet wijken vóór of anderszins aanwijsbare schade ondervindt van een ander aantoonbaar zwaarwegend maatschappelijk belang, waarvoor een ruimtelijke ingreep wordt toegestaan, zullen in elk geval mitigerende en, indien deze onvoldoende zijn, tevens compenserende maatregelen moeten worden getroffen.

b De gebiedscategorieën waarvoor het compensatiebeginsel zal worden toegepast zijn:

- kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur;
- gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden;
- kleinere natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur die als zodanig zijn aangewezen in het streekplan, onder de werking van de Natuurbeschermingswet vallen of zijn vastgelegd in een bestemmingsplan;
- biotopen van aandachtsoorten die op indicatie van de soortenbeschermingsplannen van het Rijk in streekplannen en/of bestemmingsplannen zijn opgenomen;
- bossen en landschappelijke beplantingen vallend onder de Boswet;
- grootschalige openbare recreatievoorzieningen (bijvoorbeeld Midden-Delfland en Spaarnwoude)

c Uitgangspunt bij de toepassing van het compensatiebeginsel is dat per geval voor iedere gebiedscategorie, wat betreft areaal en kwaliteit, in beginsel geen netto verlies aan waarden mag optreden.

d De initiatiefnemer van de ingreep wordt verantwoordelijk gesteld voor het totstandkomen van de compensatie.

e De vergunningverlenende instantie voor de ingreep is het bevoegd gezag die erop toeziet dat de initiatiefnemer daadwerkelijk compenseert.

f Bij een ingreep in een bepaald gebied wordt door de volgende stappen te doorlopen inhoud gegeven aan het beginsel 'geen netto verlies':

1. landschappelijke inpassing en mitigerende maatregelen;
2. fysieke compensatie:

- a in oppervlakte in de directe omgeving van de ingreep door middel van vervangende grond die voldoende is ingericht en geschikt gemaakt;
- b via vergoeding van gekapitaliseerde kosten van aanloopbeheer vanwege kwaliteitsverschil tussen bestaand en nieuw aangelegd terrein;

Als fysieke compensatie door overmacht niet of niet voldoende mogelijk is, wordt deze vervangen door financiële compensatie.

TOELICHTING

Algemeen

Gelet op het grote belang dat wordt gehecht aan het duurzaam behoud en herstel van natuur-, bos- en recreatiewaarden is in dit structuurschema voor deze functies in bepaalde gebieden een zware planologische bescherming opgenomen. Als na afweging van belangen toch een ruimtelijke ingreep in de gebieden wordt toegestaan, zullen in ieder geval mitigerende en, indien deze onvoldoende zijn, tevens compenserende maatregelen moeten worden getroffen.

Onder mitigatie wordt verstaan het verminderen van nadelige effecten van ingrepen/activiteiten op de aanwezige natuur-, bos- en recreatiewaarden door bepaalde maatregelen.

Onder compensatie wordt verstaan het creëren van nieuwe waarden die vergelijkbaar zijn met de verloren gegane waarden. Indien het volledig onvervangbare waarden betreft heeft de compensatie betrekking op het creëren van zo vergelijkbaar mogelijke waarden.

Uitgangspunten

Het compensatiebeginsel is gebaseerd op het 'stand-still' beginsel. Compensatie en mitigatie zijn gericht op het wegwerken van het verschil van de natuur-, bos- en recreatiewaarden vóór de ingreep ten opzichte van de verwachte waarden in de situatie na de ingreep zonder compenserende maatregelen. Uitgangspunt bij de toepassing van het compensatiebeginsel is dat per geval voor iedere gebiedscategorie in beginsel geen netto verlies van waarden mag optreden.

Het areaal grond beschikbaar voor de functies natuur, bos en recreatie in Nederland is beperkt en staat onder voortdurende spanning. Afzonderlijke gebieden maken deel uit van een structuur (bijvoorbeeld ecologische hoofdstructuur). Daarom is er voor gekozen om het beginsel 'geen netto verlies' te laten gelden voor het areaal (de oppervlakte) waarbinnen verlies van waarden optreedt en voor het niveau van de waarden (de kwaliteit).

De compensatie zal in de directe omgeving van het initiatief plaats moeten vinden, tenzij dit in feite onmogelijk is of, vanuit de functies gemotiveerd, onwenselijk is. In die gevallen vindt de compensatie plaats in de nabijheid van een vergelijkbaar gebied elders. In die gevallen dat recreatieve waarden in grootschalige openbare recreatievoorzieningen verloren gaan vindt compensatie plaats in een gebied met een soortgelijke potentiële recreatieve waarde.

In principe is de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk voor de compensatie. Hij zal verplicht worden gesteld de feitelijke compensatie zo snel mogelijk te realiseren.

De vergunningverlenende instantie voor de ingreep is het bevoegd gezag dat toeziet op de verplichting van de initiatiefnemer tot realisering van compensatie. Daar waar het gaat om grootschalige ingrepen zijn veelal nationale belangen aan de orde. Om die reden ligt het in de rede om bij dergelijke ingrepen het Rijk als bevoegd gezag aan te wijzen. Bij regionale ingrepen komt bij deze benadering de provincie in aanmerking als bevoegd gezag, terwijl bij lokale ingrepen gemeenten kunnen worden aangewezen als bevoegd gezag. Hiermee wordt aangesloten bij de regeling van de milieu-effectrapportage.

Toepassing

Het compensatiebeginsel wordt toegepast op de in de pkb genoemde categorieën.

Het beginsel van compensatie zal ook van toepassing zijn op ingrepen buiten genoemde gebieden, die directe effecten hebben binnen die gebieden.

Voor de invoering van het stelsel zal worden aangesloten bij die ingrepen die thans m.e.r.-plichtig zijn. Dit met uitzondering van bossen, waarvoor al lang een compensatieplicht conform de Boswet geldt.

De provincies kunnen gebruik maken van de bevoegdheid om voor specifieke gebieden en voor bepaalde activiteiten aanvullend een m.e.r.-verplichting op te nemen in de provinciale milieu-verordening; ook in die gevallen zal (voor de in de pkb genoemde categorieën) het compensatiebeginsel van toepassing zijn.

Om de kosten van de toepassing van het beginsel zo laag mogelijk te houden wordt uitgegaan van een standaardisatie van de vaststelling van het verlies aan waarden en van de wijze waarop de compensatie plaatsvindt. Voor wat betreft de functies natuur en bos wordt aangesloten bij de kaart met natuurdoeltypen, die op korte termijn in alle provincies beschikbaar komt. Als regel is sprake van (standaard)grondkosten per hectare, inrichtingskosten per hectare en gekapitaliseerde kosten van aanloopbeheer per hectare. De grondkosten maken veelal circa 3/4 deel uit van de kosten per hectare.

De initiatiefnemer van de ingreep is bij compensatie verplicht invulling te geven aan de fysieke compensatie totdat aan het beginsel 'geen netto verlies' is voldaan. De volgende pakketten worden successievelijk doorlopen:

1 Landschappelijke inpassing en mitigerende maatregelen

De initiatiefnemer is verplicht om zoveel mogelijk invulling te geven aan pakket 1. Dit pakket is in belangrijke mate gericht op het verkleinen van het areaal waarbinnen als gevolg van de ingreep sprake is van directe effecten op natuur, bos en recreatie.

2a Compensatie van de oppervlakte met directe effecten

Bij pakket 2a is sprake van compensatie van het areaal met belangrijke negatieve, directe effecten die overblijven na mitigerende maatregelen. De omvang van het areaal zal in belangrijke mate worden bepaald door de hydrologische effecten en de effecten van geluidhinder. De initiatiefnemer is in principe zelf verantwoordelijk om op een geschikte locatie het areaal met directe effecten te compenseren.

Uitgegaan wordt van een vorm van basisinrichting van met name abiotische omstandigheden waarbij in principe de verloren gegane kwaliteiten weer kunnen worden ontwikkeld/zich kunnen ontwikkelen. Voor recreatie komt dit neer op een opgeleverd gebied met een vergelijkbaar inrichtingsniveau (inclusief aanplant) en vergelijkbare toegankelijkheid, bereikbaarheid en landschappelijke inpassing als het verloren gegane gebied. Voor bos betekent dit met name de aanplant van jonge bomen. Voor natuur betreft het met name de abiotische inrichting.

2b Compensatie van het kwaliteitsverlies

De bedragen van dit pakket worden bepaald aan de hand van een kwaliteits toeslag, die wordt doorberekend over de hectaren die in pakket 2a aan de orde zijn. De toeslag is een vast gegeven gekoppeld aan de gebiedscategorie en wordt met name bepaald door de gekapitaliseerde beheerslasten van een nader te bepalen periode aanloopbeheer. Voor natuurgebieden zal een relatie gelegd worden met het stelsel van natuurdoeltypen.

Voor bos is het gewenst om, in het verlengde van de adviezen van de Commissie Bosuitbreiding, de compensatie van kwaliteitsverlies via kwantitatieve (over)compensatie te realiseren. Voor recreatie zal nog worden nagegaan of en zo ja, welke aanvullende stappen noodzakelijk zijn als al een gebied met een vergelijkbaar inrichtingsniveau door de initiatiefnemer is afgeleverd.

Uitzonderingsclausule fysieke compensatie in oppervlakte

Als compensatie door de initiatiefnemer redelijkerwijs (zie het beginsel) bij de pakketten 2a en 2b niet of qua oppervlakte slechts ten dele mogelijk is (overmacht) volgt bij deze pakketten financiële compensatie.

Deze wordt als volgt bepaald. Voor de grondprijs geldt voor de betreffende situatie de reële grondprijs van vervangende landbouwgrond. Voor de inrichtingskosten gelden standaardbedragen.

Aanvullend is een ophogingsfactor van toepassing, die wordt gemotiveerd door het feit dat de overheid overheadkosten moet maken om de compensatie voor de initiatiefnemer te regelen (zoals voor begrenzingsprocedures, planvorming).

De ophoging zal worden gebaseerd op reële kosten. De ophoging is tevens bedoeld om de eigen bijdrage van de initiatiefnemer te stimuleren.

Deze compensatie in geld zal in de betreffende regio worden gebruikt voor de aanleg van verloren gegane waarden.

Juridisch kader

Het ligt in de rede het compensatiebeginsel als zodanig vast te leggen in wet- en regelgeving. Nader onderzoek is vereist naar het meest geschikte wettelijk kader. De besluitvorming over het juridisch kader wordt mede bepaald op basis van de opgedane ervaringen in de experimenteerfase gedurende de komende jaren.

Als toetsingscriterium wordt het beginsel van 'geen netto verlies' vastgelegd. Dat vormt het directe beoordelingskader voor het bevoegd gezag.

Overigens wordt vastgelegd dat bij algemene maatregel van bestuur gebiedscategorieën worden aangewezen waarin het compensatiebeginsel van toepassing is. Bij de aanwijzing van gebieden heeft de minister van LNV het voortouw waarbij een voordracht geschiedt in overeenstemming met andere betrokken ministers. Daarbij zal aansluiting worden gezocht bij de AmvB-mer en zal het Interprovinciaal Overleg (IPO) worden geraadpleegd. Voorts zal voor het bepalen van de compensatieplichtige ingrepen worden aangesloten bij de m.e.r.-plicht.

Voor de Boswet betekent het voorgaande dat het thans in deze wet opgenomen compensatiebeginsel zal worden aangevuld.

Voor de beoordeling van de vraag of de compensatie adequaat heeft plaatsgevonden kan in veel gevallen worden aangesloten bij de bestaande m.e.r.-procedure zoals deze in de Wet milieubeheer is vastgelegd. De beoordeling geschiedt door het bevoegd gezag.

De kosten van de beoordelingsprocedure, anders dan de m.e.r.-procedure, worden via een omslagsysteem (tarieven) in rekening gebracht bij de initiatiefnemer van een ruimtelijke ingreep.

MOTIVERING

De RARO is positief over toepassing van het compensatiebeginsel, maar maakt onder meer de volgende kanttekeningen:

- Compensatiegelden zijn geoomerkte gelden en dienen rechtstreeks in de regio waar compensatie moet plaatsvinden, te worden besteed. Compensatiegelden mogen niet als algemene middelen voor de uitvoering van het structuurschema beschouwd worden.
- Financiële compensatie moet pas toegepast worden - en slechts bij groot-schalige projecten - als de negatieve effecten onvoldoende beperkt kunnen worden of een aanvaardbare beperking daarvan te duur wordt.

Het IPO heeft bezwaar tegen het aanwenden van compensatiegelden voor de financiering van natuurbeleid. Compensatiegelden zijn bedoeld om bovenop het reguliere beleid natuurwaarden te scheppen ter vervanging van waarden die verloren zijn gegaan. Als met compensatiegelden regulier beleid wordt gefinancierd, wordt de legitimiteit van de compensatie ondergraven.

De Stichting Natuur en Milieu kan zich vinden in toepassing van het compensatiebeginsel conform deel 1. Wel wil men in beginsel compensatie in natura in de directe omgeving en compensatie in geld slechts bij uitzondering.

De Natuurbeschermingsraad is van mening dat middelen, die beschikbaar komen als gevolg van compensatie, niet beschouwd mogen worden als substantieel onderdeel van begrotingen voor natuurbeleid. Compensatie moet bij voorkeur in natura en zo dicht mogelijk bij de "plek des onheils".

De VAROR acht toepassing van het compensatiebeginsel van groot belang. De Raad adviseert het beginsel ook toe te passen in die situaties waarin de recreatieve toegankelijkheid en bereikbaarheid worden aangetast.

De ANWB steunt het kabinet om het compensatiebeginsel te hanteren voor zowel de functies natuur als recreatie.

Het OSO hecht belang aan het begrip compensatie en vindt dat er garanties moeten komen voor compensatie wanneer openlucht recreatievoorzieningen moeten verdwijnen voor andere activiteiten. In dit verband alleen aandacht schenken aan de recreatief-toeristische basisstructuur acht het OSO onvoldoende.

Het Landbouwschap is voorstander van uitsluitend financiële compensatie, die bijdraagt aan het Groenfonds en tegenstander van fysieke compensatie die immers altijd een extra aanslag op het areaal landbouwgrond pleegt. Het Landbouwschap wijst aanpassing van de Boswet op het punt van compensatie af.

Uit deze reacties trekt het kabinet de conclusie dat toepassing van het compensatiebeginsel als fysieke vervanging van verloren gegane gebieden wordt ondersteund.

Financiële compensatie ter dekking van regulier (natuur)beleid wordt breed afgewezen. Daarom heeft het kabinet gekozen voor een model waarbij de compensatie zoveel mogelijk wordt ingezet om kwaliteitsverlies ter plaatse fysiek te (doen) compenseren. Voor de in deel 1 ingeboekte compensatiegelden is een alternatief ontwikkeld.

15 Beleidsregel natuurcompensatie en Tracéwet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de beleidsregel natuurcompensatie en Tracéwet;
- het betreft de beleidsregel van 30 juni 1998.

30 juni 1998C\DJZ/WBA/1998 273

Centrale Directie Juridische Zaken

1. Inleiding en doel

In het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) is als uitgangspunt vastgelegd, dat in bepaalde gebiedscategorieën in principe geen ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden. Volgens het 'nee-tenzij'-principe zijn dergelijke ingrepen alleen toegestaan indien er sprake is van een aantoonbaar zwaarwegend maatschappelijk belang en bij gebrek aan alternatieven. Op grond van het SGR dient de initiatiefnemer dan het verlies aan natuur, bos en/of recreatie te compenseren. Als gebiedscategorieën waarop dit compensatiebeginsel van toepassing is zijn in het SGR aangemerkt:

- kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur;
- gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden;
- kleinere natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur die als zodanig zijn aangewezen in het streekplan, onder de werking van de Natuurbeschermingswet vallen of zijn vastgelegd in een bestemmingsplan;
- biotopen van aandachtsoorten die op indicatie van de soortenbeschermingsplannen van het Rijk in streekplannen en/of bestemmingsplannen zijn opgenomen;
- bossen en landschappelijke beplantingen vallend onder de Boswet; grootschalige openbare recreatievoorzieningen.

Het compensatiebeginsel dient gestalte te krijgen in de vorm van mitigatie en compensatie. Onder mitigatie wordt verstaan het verminderen van nadelige effecten van ingrepen/activiteiten op de omgeving door bepaalde maatregelen. Dergelijke maatregelen hebben een directe, fysieke relatie met het te maken werk, in die zin dat zij worden uitgevoerd aan, op of onder het werk zelf (denk aan ecoducten, dassentunnels en geluidsschermen). Onder compensatie wordt verstaan het creëren van nieuwe waarden die vergelijkbaar zijn met de verloren gegane waarden. Gaat het om volledig onvervangbare waarden dan heeft compensatie betrekking op het creëren van zo vergelijkbaar mogelijke waarden. In tegenstelling tot mitigerende maatregelen kunnen compenserende maatregelen ook buiten het beheersgebied van een werk liggen. Daarbij geldt als uitgangspunt dat compensatie in principe in de directe omgeving van de ingreep moet plaatsvinden en zoveel mogelijk aansluitend aan een gebied met vergelijkbare waarden.

Het voorgaande is van belang indien op grond van de Tracéwet de aanleg van infrastructuur in een SGR-gebied wordt overwogen. Volgens de lijn van het SGR zal moeten worden aangetoond dat de ingreep noodzakelijk is en zal voldoende zekerheid moeten worden geboden omtrent de realisering van de mitigerende en compenserende maatregelen. Deze lijn geldt evenzeer voor ingrepen buiten een SGR-gebied, indien hierop als gevolg van de ingreep negatieve effecten plaatsvinden (externe werking).

Doel van de beleidsregel is vanuit de juridische invalshoek aan te geven hoe met natuurcompensatie moet worden omgegaan, indien toepassing daarvan bij de voorbereiding van concrete projecten aan de orde is. De beleidsregel moet leiden tot een uniforme aanpak bij de toepassing van het compensatiebeginsel in de praktijk, waarbij recht wordt gedaan aan zowel de Tracéwet als het SGR.

2. Wettelijk kader (Tracéwet)

De Tracéwet bevat regels voor de besluitvorming over de aanleg of wijziging van hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen. Op grond van deze wet worden mogelijke tracés van een bepaald werk in een trajectnota beschreven. Het tracé waarnaar de voorkeur uitgaat wordt vastgesteld in een (ontwerp-)tracébesluit. In artikel 1 van de Tracéwet is onder meer aangegeven wat onder het begrip tracé moet worden verstaan. Volgens dit artikel (eerste lid, onder h) gaat het om de aanduiding op één of meer topografische of geografische kaarten van het verloop en de geografische omvang van een aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, waarbij een nauwkeurige beschrijving moet worden gegeven van de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke, landbouwkundige en ecologische aard. In de memorie van antwoord is nog opgemerkt dat onder maatregelen van ecologische aard zowel mitigerende als compenserende maatregelen moeten worden verstaan.

3. Ingreep in SGR-gebied: twee facetten en uitwerking.

Wordt in de procedure op grond van de Tracéwet gekozen voor een ingreep in een SGR-gebied, dan dienen twee facetten uitdrukkelijk aan de orde te komen.

In de eerste plaats zal vanuit het 'nee-tenzij'-principe van het SGR gemotiveerd moeten worden aangegeven op grond van welk aantoonbaar maatschappelijk belang de aanleg van het werk in het gebied noodzakelijk is.

Daarbij zal tevens moeten worden beargumenteerd dat er geen alternatieven zijn. De motivering is gebaseerd op de trajectnota/MER, waarin op globale wijze de consequenties van het compensatie-beginsel voor elk van de onderscheiden alternatieven en varianten zijn weergegeven. De motivering dient gestalte te krijgen in de toelichting op het tracébesluit. Is die noodzaak aangetoond, dan dient de initiatiefnemer in de tweede plaats het verlies aan natuur, bos en/of recreatie zoveel mogelijk te mitigeren en, indien dat onvoldoende is, te compenseren.

In dat geval rijst de vraag in welke mate de te treffen maatregelen in het tracébesluit aan de orde moeten komen. Hiervoor is al gewezen op artikel 1, eerste lid, onder h, van de Tracéwet, waaruit volgt dat het verloop en de geografische omvang van een aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg op één of meer topografische of geografische kaarten moet worden aangeduid. Gelet op het feit dat mitigerende maatregelen direct aan, op of onder het werk zelf worden getroffen, kan hier niet worden volstaan met alleen een beschrijving. De mitigerende maatregelen moeten in het tracébesluit worden vastgesteld en het ruimtebeslag moet op de kaarten worden aangeduid. Dit geldt ook voor mitigerende maatregelen in verband met de landschappelijke inlassing.

Compenserende maatregelen kunnen buiten het beheersgebied van een werk liggen, maar dat hoeft niet. Dergelijke maatregelen kunnen, via de uitwerking van het compensatiebeginsel in een landschapsplan, ook aan het tracé van een werk worden getroffen. Is dat het geval, dan dienen de compenserende maatregelen op gelijke wijze als de mitigerende maatregelen in het tracébesluit en de bijbehorende kaarten te worden behandeld. Met andere woorden: compenserende maatregelen die aan het tracé worden getroffen, moeten in het tracébesluit worden vastgesteld en het ruimtebeslag moet op de kaarten worden aangeduid.

Compenserende maatregelen die niet aan het werk worden getroffen dienen niet in het tracébesluit te worden vastgesteld, maar moeten op grond van de Tracéwet nauwkeurig worden beschreven. Deze beschrijving kan vorm krijgen in een hoofdstuk of paragraaf in de toelichting op het tracébesluit of in een als bijlage bij de toelichting op het tracébesluit te voegen compensatieplan. In de beschrijving dient zoveel mogelijk de inhoud van de compensatie aan de orde te komen, alsmede het proces waarlangs de compensatie zal worden gerealiseerd (zie hierna onder 4). In alle gevallen moet een einddatum worden genoemd, waarop de compensatie gerealiseerd dient te zijn.

4. Realisering compensatie: huidige praktijk

De compenserende maatregelen die in het kader van de compensatie zijn voorzien maar niet aan het tracé worden getroffen, worden in de praktijk via de volgende wegen gerealiseerd:

- de instanties die bij de realisering van de compensatie betrokken zijn kunnen in een bestuursovereenkomst vastleggen dat zij voor een bepaalde einddatum uitvoering zullen geven aan een ter zake opgesteld compensatieplan. Een dergelijke overeenkomst kan bijvoorbeeld aangeven welke partijen zorg dragen voor de grondaankopen dan wel de (tijdige) planologische inpassing van de maatregelen;
- ingespeeld kan worden op kansen die zich in een omgeving voordoen. Te denken valt aan het gedurende een aantal jaren – al dan niet anticiperend – op vrijwillige basis verwerven van gronden die in een gebied vrijkomen;
- gebruik kan worden gemaakt van de instrumenten zoals die bijvoorbeeld zijn neergelegd in de Landinrichtingswet. De wet kent op dit moment vier vormen van landinrichting, namelijk de herinrichting, de aanpassingsinrichting, de ruilverkaveling en de ruilverkaveling bij overeenkomst. Gewerkt wordt aan een herziening van de Landinrichtingswet, met als doel de werking van genoemde instrumenten te verbeteren. Gevallen waarin de Tracéwet van toepassing is kunnen daarvan te zijner tijd profiteren.

Het benutten van deze wegen heeft de volgende voordelen:

- er is meer tijd voor de uitwerking en realisering van de compenserende maatregelen dan wanneer die in het tracébesluit worden gefixeerd. Hierdoor is de kans op een kwalitatief goed eindresultaat groter, omdat kansrijke situaties in de omgeving kunnen worden benut;
- kansen en mogelijkheden in de sfeer van de minnelijke verwerving van gronden kunnen beter worden benut, hetgeen positief kan worden beoordeeld uit hoofde van kostenbeheersing en draagvlakvergroting. Tevens kan worden aangehaakt bij lopende of te starten procedures, bijvoorbeeld in het kader van de landinrichting (zie hiervoor). Hierdoor zal minder sprake behoeven te zijn van gedwongen eigendomsontneming voor compensatie.

---

5. Financiële compensatie.

In het SGR is gesteld dat fysieke compensatie, 'wanneer die door overmacht niet of niet voldoende mogelijk is', kan worden vervangen door financiële compensatie. Zoals hiervoor opgemerkt, moet in alle gevallen een datum worden genoemd waarop de compenserende maatregelen gerealiseerd moeten zijn. Tevens kan daarbij worden bepaald dat de gelden die op de vastgestelde einddatum niet aan fysieke maatregelen zijn besteed, zullen worden gebruikt voor financiële compensatie.

6. Onteigeningswet.

In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn om voor de realisering van de compenserende maatregelen te onteigenen. Titel IV van de onteigeningswet biedt daartoe naar mijn mening voldoende mogelijkheden. Op grond van deze Titel kan onder meer worden onteigend voor de uitvoering van een bestemmingsplan, hetgeen betekent dat ook onteigend kan worden voor de realisering van de compenserende maatregelen die in een bestemmingsplan zijn vastgelegd.

Titel IV kent twee procedures. In de eerste plaats kan de onteigening ten name van de gemeente geschieden, op grond van een door de Kroon goedgekeurd raadsbesluit tot onteigening (artikel 79 van de onteigeningswet). In de tweede plaats kan de onteigening ten name van een ander publiekrechtelijk lichaam dan de gemeente geschieden, zulks op verzoek van dat lichaam op grond van een aanwijzingsbesluit van de Kroon (artikel 87 van de onteigeningswet).

7. Inwerkingtreding beleidsregel.

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van 1 september 1998 en heeft betrekking op projecten waarvoor de trajectnota en het milieu-effectrapport na die datum worden vastgesteld.

Deze beleidsregel wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

Den Haag, 30 juni 1998.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,

A. Jorritsma-Lebbink.

Uit: Staatscourant 1998, nr. 124 / pag. 13 1

16 Landinrichtingswet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- hoofdstuk 4: voorbereiding van en besluit tot aanpassingsinrichting van de Landinrichtingswet;
- hoofdstuk 5: ruilverkaveling bij overeenkomst van de Landinrichtingswet;
- deze tekst is bijgewerkt tot en met de wijziging van 28 januari 1999, Stb. 30.

Hoofdstuk IV. Voorbereiding van en besluit tot aanpassingsinrichting

Artikel 94

Het bevoegd bestuursorgaan kan tot Onze Minister een met redenen omkleed verzoek richten aanpassingsinrichting te bevorderen met betrekking tot een gebied waarin een infrastructurele voorziening van nationaal of regionaal belang zal worden verwezenlijkt.

Artikel 95

Onze Minister stelt het verzoek in handen van de centrale commissie.

Artikel 96

De centrale commissie onderzoekt of, en zo ja, in hoeverre aanpassingsinrichting wenselijk is.

Artikel 97

1. De centrale commissie brengt haar zienswijze schriftelijk en met redenen omkleed ter kennis van het bevoegd bestuursorgaan en van gedeputeerde staten.
2. Indien de centrale commissie op grond van het in artikel 96 bedoelde onderzoek van mening is dat aanpassingsinrichting wenselijk is, doet zij haar zienswijze vergezeld gaan van een met redenen omkleed voorstel tot aanpassingsinrichting met betrekking tot dat gebied.

Artikel 98

Het voorstel tot aanpassingsinrichting bevat:

- a. een beschrijving van de te treffen infrastructurele voorziening en de daaruit voortvloeiende nadelige gevolgen voor de inrichting van het gebied;
- b. de zo nauwkeurig mogelijk bepaalde grenzen van het in te richten gebied alsmede van het tot dat gebied behorende blok;
- c. aanduidingen inzake de ter opvang van de nadelige gevolgen voor de inrichting van het gebied te treffen maatregelen en voorzieningen;
- d. aanduidingen inzake de grondverwerving;
- e. een raming van de kosten en de voorgestane verdeling daarvan;
- f. één of meer kaarten waarop de onder b bedoelde grenzen zijn aangegeven.

Artikel 99

1. Gedeputeerde staten stellen, in overeenstemming met de centrale commissie en het bevoegd bestuursorgaan, met betrekking tot het in te richten gebied een landinrichtingscommissie in.
2. Artikel 27, tweede lid, alsmede het bij of krachtens de artikelen 28-31 bepaalde is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat:
  - a. ten minste één van de leden van de landinrichtingscommissie wordt benoemd op voorstel van het bevoegd bestuursorgaan;
  - b. het bevoegd bestuursorgaan één of meer adviserende leden van de landinrichtingscommissie kan benoemen;
  - c. schorsing en ontslag van een onder a bedoeld lid en een onder b bedoeld adviserend lid plaatsvindt door het bevoegd bestuursorgaan.

Artikel 100

Onze Minister stelt in overeenstemming met het bevoegd bestuursorgaan regelen betreffende de werkwijze van de landinrichtingscommissie vast.

Artikel 101

Voor een gebied met betrekking waartoe een landinrichtingscommissie is ingesteld, wordt op de grondslag van het voorstel tot aanpassingsinrichting een aanpassingsplan vastgesteld.

Artikel 102

1. Het aanpassingsplan bevat:
  - a. de grenzen van het in te richten gebied, alsmede de grenzen van het blok;
  - b. de omschrijving van de in het blok te treffen maatregelen en voorzieningen ten behoeve van de infrastructuur, de land-, tuin-, en bosbouw, de natuur, het landschap en de openluchtrecreatie, met vermelding van de daarvoor benodigde gronden;
  - c. de voornemens inzake de regeling van de eigendom, het beheer en het onderhoud van de openbare wegen en waterlopen, met daarbij behorende kunstwerken, alsmede van het beheer en het onderhoud van dijken en kaden;
  - d. de voornemens, alsmede de overwegingen waarop deze zijn gegrond, inzake de toewijzing, met de daarbij in acht te nemen voorwaarden, van de eigendom van gebieden van belang uit een oogpunt van natuur- en landschapsbehoud, van landschappelijke elementen en van elementen ten behoeve van de openluchtrecreatie die overeenkomstig het tweede lid, onder b, op de kaarten zijn aangegeven;
  - e. de raming van de kosten en de verdeling daarvan;
  - f. één of meer kaarten, waarop zo nauwkeurig mogelijk zijn aangegeven:
    1. de onder a bedoelde grenzen;
    2. de in het blok te handhaven openbare wegen, waterlopen, dijken en kaden;
    3. de in het blok te handhaven gebieden van belang uit een oogpunt van natuur- en landschapsbehoud en landschappelijke elementen;
    4. de onder b bedoelde maatregelen en voorzieningen.
2. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid, onder f, worden op de kaarten afzonderlijk en zo nauwkeurig mogelijk aangegeven:
  - a. maatregelen en voorzieningen voor de verwezenlijking waarvan artikel 143, eerste lid, aanhef en onder a, kan worden toegepast;
  - b. maatregelen en voorzieningen voor de verwezenlijking waarvan artikel 143, eerste lid, aanhef en onder b, kan worden toegepast.

---

3. Artikel 35, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 103

1. De landinrichtingscommissie stelt een voorontwerp van het aanpassingsplan op na overleg met het bevoegd bestuursorgaan.
2. Het voorontwerp kan met betrekking tot eenzelfde aangelegenheid meer dan één mogelijkheid van te treffen maatregelen of voorzieningen bevatten.

Artikel 104

1. De landinrichtingscommissie maakt, na overleg met het bevoegd bestuursorgaan, het voorontwerp alom in het in te richten gebied bekend onder vermelding van het adres alwaar ter zake inlichtingen kunnen worden ingewonnen.
2. Van de in het eerste lid bedoelde bekendmaking geeft de landinrichtingscommissie tevoren openbare kennis in de Nederlandse Staatscourant en in één of meer in het in te richten gebied verspreide dag- of nieuwsbladen.
3. De landinrichtingscommissie verschaft gedurende ten minste drie maanden nadien gelegenheid zienswijzen en denkbeelden over het voorontwerp naar voren te brengen en daarover zowel onderling als met vertegenwoordigers van de landinrichtingscommissie van gedachten te wisselen. Van dit overleg en de uitkomsten daarvan wordt een verslag opgemaakt.
4. Het verslag wordt uiterlijk negen maanden na de bekendmaking, bedoeld in het eerste lid, afgesloten. Het bevat onder meer een overzicht van de naar voren gebrachte zienswijzen en denkbeelden en een uiteenzetting van de diensengevolge in het voorontwerp aangebrachte wijzigingen.
5. De centrale commissie kan nadere voorschriften geven met betrekking tot de in de vorige leden bedoelde mogelijkheid tot inspraak.

Artikel 105

De landinrichtingscommissie stelt het voorontwerp, vergezeld van het in artikel 104, vierde lid, bedoelde verslag en de na overleg met het bevoegd bestuursorgaan aangebrachte wijzigingen in het voorontwerp in handen van de centrale commissie.

Artikel 106

1. De centrale commissie stelt het aanpassingsplan in ontwerp vast na overleg met het bevoegd bestuursorgaan en zendt dit aan gedeputeerde staten en het bevoegd bestuursorgaan.
2. Gedeputeerde staten brengen het ontwerp onverwijld ter kennis van de colleges van gedeputeerde staten van de andere provincies, op welker grondgebied dit mede betrekking heeft.
3. Indien het ontwerp afwijkt van het voorontwerp, doet de centrale commissie hiervan mededeling aan de landinrichtingscommissie en het bevoegd bestuursorgaan.

Artikel 107

1. Gedeputeerde staten leggen het ontwerp gedurende een maand voor een ieder ter kosteloze inzage ter provinciale griffie en ter secretarie van de gemeenten en de waterschappen, die geheel of gedeeltelijk zijn gelegen in het in te richten gebied.
2. Van de terinzagelegging geven gedeputeerde staten tevoren openbare kennis in de Nederlandse Staatscourant, in één of meer in het in te richten gebied verspreide dag- of nieuwsbladen en in de in het vorige lid bedoelde gemeenten op de aldaar gebruikelijke wijze. De kennisgevingen houden mededeling in van de een ieder toekomende bevoegdheid bedenkingen tegen het ontwerp naar voren te brengen.
3. Uiterlijk de veertiende dag na de laatste dag, waarop het ontwerp ter inzage heeft gelegen kan een ieder schriftelijk bij gedeputeerde staten bedenkingen naar voren brengen tegen het ontwerp.

Artikel 108

1. Gedeputeerde staten stellen het aanpassingsplan vast binnen zes maanden na het in artikel 107, derde lid, bedoelde tijdstip.
2. Indien binnen de termijn en op de wijze in artikel 107, derde lid, bepaald bedenkingen naar voren zijn gebracht, slaan zij op die bedenkingen zodanig acht als zij menen te behoren.

Artikel 109

1. Indien gedeputeerde staten voornemens zijn af te wijken van het ontwerp winnen zij advies in van de centrale commissie en het bevoegd bestuursorgaan, alvorens zij het aanpassingsplan vaststellen.
2. Vaststelling van het aanpassingsplan door gedeputeerde staten in afwijking van een in het eerste lid bedoeld advies geschiedt niet dan nadat Onze Minister en het bevoegd bestuursorgaan gezamenlijk, gehoord de centrale commissie, daarin hebben toegestemd.
3. De toestemming, bedoeld in het tweede lid, kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
4. In geval van toepassing van het eerste lid zijn gedeputeerde staten bevoegd de in artikel 108 genoemde termijn met drie maanden te verlengen.

Artikel 110

1. Gedeputeerde staten delen aan hen, die bedenkingen naar voren hebben gebracht, de beslissing daaromtrent uiterlijk veertien dagen na het tijdstip van het besluit inzake de vaststelling van het aanpassingsplan schriftelijk en met redenen omkleed mede.
2. Gedeputeerde staten leggen het aanpassingsplan ter inzage op de wijze als bedoeld in artikel 107, eerste lid, en geven daarvan kennis op de wijze als bedoeld in artikel 107, tweede lid, eerste volzin.
3. Tegen de in artikel 102, eerste lid, onder d, bedoelde voornemens inzake toewijzing van de eigendom, voor zover zulks geschiedt met toepassing van artikel 143, eerste lid, aanhef en onderdeel b, kunnen uitsluitend rechthebbenden en pachters die zich tijdig tot gedeputeerde staten hebben gewend met bedenkingen tegen deze voornemens of die bedenkingen hebben tegen deze voornemens voor zover deze afwijken van die in het ter inzage gelegde ontwerp van het aanpassingsplan beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Artikel 111

1. Gedeputeerde staten nemen het besluit tot aanpassingsinrichting gelijktijdig met het besluit tot vaststelling van het aanpassingsplan dan wel binnen drie maanden na zodanig besluit.
2. Indien het besluit van gedeputeerde staten tot vaststelling van het aanpassingsplan ingevolge artikel 109, tweede lid, de toestemming behoeft van Onze Minister en het bevoegd bestuursorgaan gezamenlijk, nemen gedeputeerde staten, in afwijking van het bepaalde in het eerste lid, het besluit tot aanpassingsinrichting eerst nadat die toestemming is verkregen.

Artikel 112

1. Bij overschrijding van de in artikel 108, 109 en 111, eerste lid, genoemde termijnen is Onze Minister bevoegd in bij algemene maatregel van bestuur te bepalen gevallen op verzoek van het bevoegd bestuursorgaan de in die artikelen bedoelde besluiten te nemen.
2. Onze Minister doet van een besluit als bedoeld in het eerste lid mededeling aan gedeputeerde staten.

Artikel 113

1. Gedeputeerde staten maken onder vermelding van de gevolgen, die de wet daaraan verbindt, het besluit tot aanpassingsinrichting bekend in de Nederlandse Staatscourant, in één of meer in het in te richten gebied verspreide dag- of nieuwsbladen en in de gemeenten, die geheel of gedeeltelijk zijn gelegen in het in te richten gebied op de aldaar gebruikelijke wijze.
2. Gedeputeerde staten zenden afschrift van het besluit tot aanpassingsinrichting naar Onze Minister, het bevoegd bestuursorgaan, de centrale commissie, de landinrichtingscommissie en de arrondissementsrechtbank, binnen welker rechtsgebied het in te richten gebied geheel of grotendeels is gelegen.
3. De arrondissementsrechtbank benoemt na ontvangst van dit bericht één of meer rechters-commissarissen en doet hiervan mededeling aan gedeputeerde staten, aan de landinrichtingscommissie en aan de centrale commissie.

Artikel 114

1. Een aanpassingsplan kan worden gewijzigd tot het tijdstip waarop het besluit tot vaststelling van het begrenzingsplan, of een gedeelte daarvan, wordt genomen.
2. Gedeputeerde staten kunnen tot het tijdstip als bedoeld in het eerste lid de landinrichtingscommissie een aanwijzing geven met betrekking tot een op te stellen wijziging van het aanpassingsplan, indien zich zodanige omstandigheden voordoen, dat één of meer wezenlijke onderdelen van het aanpassingsplan niet of ontoereikend kunnen worden verwezenlijkt.
3. De centrale commissie kan aan gedeputeerde staten haar zienswijze kenbaar maken omtrent het bestaan van omstandigheden als bedoeld in het tweede lid.
4. De artikelen 103-110 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 115

1. Bij het aanpassingsplan kan worden bepaald dat, indien het belang van de herverkaveling zulks vordert, gedeputeerde staten bevoegd zijn op voorstel van de landinrichtingscommissie, met instemming van de centrale commissie en het bevoegd bestuursorgaan en met inachtneming van in het plan vervatte regelen het aanpassingsplan uit te werken en de daarin omschreven maatregelen en voorzieningen uit te breiden.
2. De in het eerste lid bedoelde uitwerking, onderscheidenlijk uitbreiding, maakt deel uit van het aanpassingsplan.
3. Alvorens de in het eerste lid bedoelde uitwerking, onderscheidenlijk uitbreiding, vast te stellen, leggen gedeputeerde staten het ontwerp daartoe gedurende een maand voor een ieder ter kosteloze inzage ter provinciale griffie en ter secretarie van de gemeenten en de waterschappen, welke geheel of gedeeltelijk zijn gelegen in het gebied, waarop het landinrichtingsplan betrekking heeft.
4. Van de terinzagelegging geschiedt kennisgeving op de in artikel 107, tweede lid, eerste volzin, voorgeschreven wijze.
5. Uiterlijk de veertiende dag na de laatste dag, waarop het ontwerp ter inzage heeft gelegen kan een ieder schriftelijk bij gedeputeerde staten bedenkingen naar voren brengen tegen het ontwerp.
6. Gedeputeerde staten stellen het plan tot uitwerking, dan wel uitbreiding, vast waarbij zij zodanig acht slaan op de overeenkomstig het vijfde lid naar voren gebrachte bedenkingen, als zij menen te behoren.
7. Gedeputeerde staten delen aan hen die bedenkingen naar voren hebben gebracht de beslissing daaromtrent schriftelijk en met redenen omkleed mede.

Artikel 116

1. Met ingang van het tijdstip waarop het ontwerp van het aanpassingsplan ter inzage is gelegd tot het tijdstip waarop het aanpassingsplan voor de betrokken onroerende zaken is verwezenlijkt, is het, behoudens daartoe door de landinrichtingscommissie verleende toestemming, verboden handelingen te verrichten, die de verwezenlijking van het plan ernstig belemmeren.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien het aanpassingsplan wordt gewijzigd.

Artikel 117

1. Nadat het besluit tot aanpassingsinrichting is genomen is het eigenaren en gebruiksgerechtigden van in het blok gelegen onroerende zaken verboden handelingen te verrichten, of handelingen welke door een normale bedrijfsvoering zijn vereist, achterwege te laten, indien daardoor de waarde van de betrokken onroerende zaken zou veranderen, tenzij hun daartoe door de landinrichtingscommissie toestemming is verleend.
2. Waardevermeerdering, ontstaan nadat het besluit tot aanpassingsinrichting is genomen, behoeft niet te worden vergoed, tenzij deze waardevermeerdering het gevolg is van handelingen, waarvoor de landinrichtingscommissie toestemming heeft verleend.

Artikel 118

Aan een werknemer wordt door Onze Minister uit 's Rijkskas een geldelijke bijdrage verleend in door hem te bepalen gevallen en volgens door hem te stellen regelen, indien het bedrijf waarin de werknemer werkzaam is, ten gevolge van de toepassing van artikel 11 of van artikel 146 wordt beëindigd.

Hoofdstuk V. Ruilverkaveling bij overeenkomst

Artikel 119

1. Een ruilverkavelingsovereenkomst wordt schriftelijk aangegaan en in de openbare registers ingeschreven.
2. Door de inschrijving in de openbare registers wordt de ruilverkavelingsovereenkomst mede verbindend voor degenen, die na de inschrijving onder bijzondere titel in de rechten van de eigenaren opvolgen.
3. Indien een ruilverkavelingsovereenkomst onroerende zaken omvat, waarop hypotheeken, conservatoire of executoriale beslagen rusten, is de overeenkomst slechts rechtsgeldig, indien zij door de hypotheekhouders en beslagleggers is mede-ondertekend.
4. De in artikel 17 bedoelde notariële akte wordt namens partijen ondertekend door hen, die daartoe bij de overeenkomst bevoegd zijn verklaard en wordt ingeschreven in de openbare registers.

Artikel 120

Blijkt na het tot stand komen van de ruilverkavelingsovereenkomst, dat daaraan hebben deelgenomen partijen, die geen eigenaar waren, doch in de kadastrale registratie als zodanig vermeld stonden, dan wordt de overeenkomst niettemin geacht rechtsgeldig te zijn tot stand gekomen en treedt de werkelijke eigenaar in de rechten en verplichtingen, die de in zijn plaats opgetreden partij onbevoegdlijk verworven en op zich genomen heeft.

Artikel 121

Men kan mede tot een ruilverkavelingsovereenkomst toetreden, ten einde tegen inbreng van geld kavels of tegen inbreng van onroerende zaken een geldsom te bedingen.

Artikel 122

1. Een beding in de overeenkomst, waarbij bepalingen van Hoofdstuk VI, VII en VIII toepasselijk worden verklaard, treedt slechts in werking, indien en voor zover Onze Minister, de centrale commissie gehoord, daarmee heeft ingestemd. Aan de instemming kunnen voorwaarden worden verbonden.
2. De bepalingen van Hoofdstuk VII, Titel 2 kunnen in de overeenkomst niet van overeenkomstige toepassing worden verklaard.

Artikel 123

Het in artikel 122 bedoelde, goedgekeurde beding, waarmee Onze Minister heeft ingestemd, heeft overeenkomstige rechtsgevolgen als de daarin van toepassing verklaarde wetsbepalingen. De in die wetsbepalingen aangewezen autoriteiten, colleges en ambtenaren verlenen op overeenkomstige wijze hun medewerking.

17 Europees verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- het Europees verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed, ondertekend te Londen op 6 mei 1969;
- aanvulling van het Europees verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed van Europa, ondertekend op 16 januari 1992;
- dit verdrag staat ook wel bekend als het Verdrag van Valletta of het Verdrag van Malta.

Preambule

De Lidstaten van de Raad van Europa en de andere Staten die partij zijn bij het Europees Cultureel Verdrag en die dit Verdrag hebben ondertekend,

Overwegende dat het doel van de Raad van Europa is het tot stand brengen van een grotere eenheid tussen zijn leden is, ten einde met name de idealen en beginselen die hun gemeenschappelijk erfgoed zijn te beschermen en te verwezenlijken;

Gelet op het Europees Cultureel Verdrag, ondertekend te Parijs op 19 december 1954, in het bijzonder de artikelen 1 en 5 daarvan;

Gelet op het Verdrag inzake het behoud van architectonische erfgoed van Europa, ondertekend te Granada op 3 oktober 1985;

Gelet op het Europees Verdrag inzake delicten met betrekking tot cultuurgooier, ondertekend te Delphi op 23 juni 1985;

Gelet op de aanbevelingen van de Parlementaire Vergadering met betrekking tot de archeologie, in het bijzonder Aanbevelingen 848 (1978), 921 (1981) en 1072 (1988);

Gelet op Aanbeveling nr. R (89) 5 inzake de bescherming en het beter tot zijn recht doen komen van het archeologische erfgoed in het kader van de stedenbouw en de landinrichting;

Eraan herinnerend dat het archeologische erfgoed van wezenlijk belang is voor de kennis van de geschiedenis van de mensheid;

Erkennend dat het Europese archeologische erfgoed, dat getuigt van de oude geschiedenis, ernstig met aantasting wordt bedreigd door het toenemende aantal grote ruimtelijke-orderingsprojecten, risico's van natuurlijke aard, clandestiene of onwetenschappelijke opgravingen en onvoldoende besef onder het publiek;

Bevestigend dat het van belang is, daar waar deze nog niet bestaan, passende bestuurlijke en wetenschappelijke toezichtsprocedures in te stellen, en dat de noodzaak het archeologische erfgoed te beschermen tot uitdrukking behoort te komen in het beleid inzake stedenbouw en landinrichting en culturele ontwikkeling;

Onderstrepend dat de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het archeologische erfgoed niet alleen dient te berusten bij de rechtstreeks betrokken Staat, maar bij alle landen in Europa, met het oog op het beperken van het risico van aantasting en het bevorderen van het behoud, door het stimuleren van uitwisseling van deskundigen en ervaring;

Vaststellend de noodzaak de beginselen vervat in het Europees verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, ondertekend te Londen op 6 mei 1969, aan te vullen in verband met de evolutie van het ruimtelijke-orderingsbeleid in de landen in Europa;

Zijn als volgt overeengekomen:

Omschrijving van het archeologische erfgoed

Artikel 1

Dit (herziene) Verdrag heeft tot doel het archeologische erfgoed te beschermen als bron van het Europese gemeenschappelijke geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie.

Hiertoe worden als bestanddelen van het archeologische erfgoed beschouwd alle overblijfselen, voorwerpen en anderszins sporen van de mens uit het verleden: waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving;

ten aanzien waarvan opgravingen of ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving de voornaamste bronnen van informatie zijn; en

die zijn gelegen in een gebied vallende onder de rechtsmacht van de Partijen.

Tot het archeologische erfgoed behoren bouwwerken, gebouwen, complexen, aangelegde terreinen, roerende zaken, monumenten van andere aard, alsmede hun context, ongeacht of zij op het land of onder water zijn gelegen.

Aanduiding van het erfgoed en beschermingsmaatregelen

Artikel 2

Iedere Partij verplicht zich ertoe, op een wijze die eigen is van de betrokken Staat, een rechtsstelsel in te stellen voor de bescherming van het archeologische erfgoed, dat voorziet in:

het bijhouden van een inventarislijst van haar culturele erfgoed en de aanwijzing van beschermde monumenten en gebieden;

de vorming van archeologische reservaten, zelfs op plaatsen waar geen zichtbare overblijfselen zijn op de grond of onder water, ter wille van het behoud van tastbaar bewijs voor bestudering door toekomstige generaties;

de verplichting voor de vinder om de toevallige ontdekking van bestanddelen van het archeologische erfgoed te melden aan de bevoegde autoriteiten en deze ter beschikking te stellen voor onderzoek.

Artikel 3

Met het oog op het behoud van het archeologische erfgoed en het waarborgen van de wetenschappelijke betekenis van het archeologisch onderzoek, verplicht iedere Partij zich ertoe:

procedures toe te passen voor de verlening van vergunningen voor en het toezicht op opgravingen en andere archeologische activiteiten, ten einde:

het illegaal opgraven of verwijderen van bestanddelen van het archeologische erfgoed te voorkomen;

te waarborgen dat archeologische opgravingen en onderzoeken op wetenschappelijke wijze worden verricht, met dien verstande dat:

zoveel mogelijk non-destructieve onderzoeksmethoden worden toegepast; bestanddelen van het archeologische erfgoed gedurende of na de

---

opgravingen nietblootgelegd en onafgeschermd blijven liggen zonder dat deugdelijke voorzieningen zijn getroffen voor het behoud, de conservering of het beheer daarvan;
te waarborgen dat opgravingen en andere mogelijk tot vernietiging leidende technieken uitsluitend worden uitgevoerd door bekwame en speciaal daartoe bevoegde personen;
het gebruik van metaaldetectors en andere detectie-apparatuur of werkwijzen voor archeologisch onderzoek te onderwerpen aan speciale voorafgaande machtiging wanneer het nationale recht van de Staat daarin voorziet.

Artikel 4

Iedere Partij verplicht zich ertoe maatregelen toe te passen voor de fysieke bescherming van het archeologische erfgoed door, naar gelang de omstandigheden, zorg te dragen voor:
de verwerving, of de bescherming door middel van andere passende middelen, door de overheid van gebieden bestemd om archeologische reservaten te vormen;
de conservering en instandhouding van het archeologische erfgoed, bij voorkeur in situ;
de inrichting van passende bewaarplaatsen voor archeologische overblijfselen die van de oorspronkelijke vindplaats zijn verwijderd.

Geïntegreerd behoud van het archeologische erfgoed

Artikel 5

Iedere Partij verplicht zich ertoe:
te streven naar afstemming en overeenstemming tussen de onderscheiden behoeften van de archeologie en de ruimtelijke ordening door erop toe te zien dat archeologen worden betrokken bij:
het planningsbeleid, ten einde te komen tot evenwichtige strategieën voor de bescherming, het behoud en het beter tot hun recht doen komen van plaatsen van archeologisch belang;
de verschillende fasen van ontwikkelingsprojecten;
te waarborgen dat archeologen, stedenbouwkundigen en planologen stelselmatig met elkaar overleggen ten einde te komen tot:
wijziging van ontwikkelingsplannen die het archeologische erfgoed zouden kunnen aantasten;
toewijzing van voldoende tijd en middelen om passend wetenschappelijk onderzoek van de vindplaatsen te verrichten om de resultaten daarvan te publiceren;
te waarborgen dat milieu-effectrapportages en de daaruit voortvloeiende beslissingen ten volle rekening houden met archeologische vindplaatsen en hun context;
zorg te dragen, wanneer bestanddelen van het archeologische erfgoed zijn gevonden gedurende bouwwerkzaamheden, voor het behoud daarvan, zo mogelijk in situ;
te waarborgen dat de openstelling van archeologische vindplaatsen voor het publiek, met name de nodige voorzieningen voor het opvangen van grote aantallen bezoekers, het archeologische en wetenschappelijke karakter van die plaatsen en hun omgeving niet aantast.

De financiering van archeologisch onderzoek en behoud

Artikel 6

Iedere Partij verplicht zich ertoe:

te zorgen voor financiële steun voor archeologisch onderzoek van nationale, regionale en plaatselijke overheden overeenkomstig hun onderscheiden bevoegdheden;

de materiële middelen voor archeologisch noodonderzoek te doen toenemen: door passende maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat bij grote particuliere of openbare ontwikkelingsprojecten de totale kosten van eventuele noodzakelijke daarmee verband houdende archeologische verrichtingen worden gedekt door gelden afkomstig uit de overheids- of de privé-sector, al naar gelang;

door in de begroting voor deze projecten een post op te nemen - op dezelfde wijze als voor onderzoeken naar de effecten, noodzakelijk uit zorg voor het milieu en de ruimtelijke ordening - voor voorafgaande archeologische studies en onderzoeken, voor beknopte wetenschappelijke verslagen, alsmede voor de volledige publikatie en registratie van de bevindingen.

Verzameling en verspreiding van wetenschappelijke informatie

Artikel 7

Ter vergemakkelijking van de bestudering van, en de verspreiding van de kennis over, archeologische vondsten, verplicht iedere Partij zich ertoe:

onderzoeken, inventarisaties en kaarten betreffende archeologische vindplaatsen in de onder haar rechtsmacht vallende gebieden tot stand te brengen of bij te werken,

alle praktische maatregelen te treffen gericht op de opstelling, na afloop van de archeologische verrichtingen, van een publiceerbaar beknopt wetenschappelijk verslag, voorafgaand aan de noodzakelijke volledige publikatie van de specialistische studies.

Artikel 8

Iedere Partij verplicht zich ertoe:

de uitwisseling van bestanddelen van het archeologische erfgoed op nationale en internationale schaal te bevorderen voor vakwetenschappelijke doeleinden, daarbij passende maatregelen nemend om te waarborgen dat dit verkeer de culturele en wetenschappelijke waarde van die bestanddelen op generlei wijze aantast;

de uitwisseling van informatie betreffende lopende archeologische onderzoeken en opgravingen te stimuleren en bij te dragen tot het organiseren van internationale onderzoeksprogramma's.

Bewustmaking van het publiek

Artikel 9

Iedere Partij verplicht zich ertoe:

voorlichtingscampagnes te voeren om bij het publiek besef te kweken en te ontwikkelen van de waarde van het archeologische erfgoed voor het begrip van het verleden en de bedreigingen voor dit erfgoed;

de toegang van het publiek tot belangrijke bestanddelen van het archeologisch erfgoed, met name vindplaatsen, te bevorderen en het tentoonstellen aan het publiek van geselecteerde archeologische voorwerpen te stimuleren.

Voorkoming van illegaal verkeer van bestanddelen van het archeologische erfgoed

Artikel 10

Iedere Partij verplicht zich ertoe:

te regelen dat de desbetreffende overheden en wetenschappelijke instellingen informatie uitwisselen over ontdekte illegale opgravingen;
de bevoegde instanties in de Staat van oorsprong die Partij is bij dit (herziene) Verdrag in kennis te stellen van elk verdacht aanbod dat vermoedelijk afkomstig is uit illegale opgravingen of verduistering bij officiële opgravingen, en daarbij alle noodzakelijke bijzonderheden te verstrekken;
de noodzakelijke stappen te ondernemen om te waarborgen dat musea en soortgelijke instellingen waarvan het aankoopbeleid aan staatstoezicht is onderwerpen, geen bestanddelen van het archeologische erfgoed aankopen waarvan wordt vermoed dat deze afkomstig zijn uit ongecontroleerde vondsten, illegale opgravingen of verduistering bij officiële opgravingen;
ten aanzien van musea en soortgelijke instellingen op het grondgebied van een Partij waarvan het aankoopbeleid niet aan staatstoezicht is onderworpen: de tekst van dit (herziene) Verdrag aan hen te doen toekomen;
alles in het werk te stellen om te waarborgen dat genoemde musea en instellingen de in het derde lid hierboven verwoorde beginselen eerbiedigen;
de overdracht van bestanddelen van het archeologische erfgoed afkomstig uit ongecontroleerde vondsten, illegale opgravingen of verduistering bij officiële opgravingen zoveel mogelijk te beperken door middel van voorlichting, informatie, waakzaamheid en samenwerking.

Artikel 11

Geen enkele bepaling van dit (herziene) Verdrag doet afbreuk aan bestaande of toekomstige bilaterale of multilaterale verdragen tussen Partijen inzake illegaal verkeer van bestanddelen van het archeologische erfgoed of teruggave daarvan aan de rechtmatige eigenaar.

Wederzijdse technische en wetenschappelijke bijstand

Artikel 12

De Partijen verplichten zich ertoe:

wederzijdse technische en wetenschappelijke bijstand te verlenen door middel van uitwisseling van ervaringen en deskundigen op gebieden die verband houden met het archeologische erfgoed;
overeenkomstig de desbetreffende nationale wetgeving of internationale overeenkomsten waardoor zij zijn gebonden, de uitwisseling te stimuleren van specialisten op het gebied van het behoud van het archeologische erfgoed, met inbegrip van specialisten op het gebied van de nascholing.

Toetsing van de toepassing van dit (herziene) Verdrag

Artikel 13

Ten behoeve van dit (herziene) Verdrag wordt een commissie van deskundigen, ingesteld door het Comité van Ministers van de Raad van Europa ingevolge artikel 17 van het Statuut van de Raad van Europa, belast met toetsing van de toepassing van dit (herziene) Verdrag; zij doet in het bijzonder: regelmatig verslag aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa over

---

de stand van zaken met betrekking tot het beleid inzake de bescherming van het archeologische erfgoed van de Staten die Partij zijn bij dit (herziene) Verdrag en met betrekking tot de toepassing van de in dit (herziene) Verdrag neergelegde beginselen;
voorstellen van maatregelen aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa, gericht op de uitvoering van de bepalingen van dit (herziene) Verdrag, waaronder multilaterale activiteiten, herziening of wijziging van dit (herziene) Verdrag en voorlichting aan het publiek over het doel van dit (herziene) Verdrag;
aanbevelingen aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa betreffende uitnodigingen aan Staten die geen lid zijn van de Raad van Europa, om tot dit (herziene) Verdrag toe te treden.

Slotbepalingen

Artikel 14

Dit (herziene) Verdrag staat open voor ondertekening door de Lidstaten van de Raad van Europa en de andere Staten die partij zijn bij het Europees Cultureel Verdrag. Het dient te worden bekrachtigd, aanvaard, of goedgekeurd. De akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Geen enkele Staat die partij is bij het Europees verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, ondertekend te Londen op 6 mei 1969, kan zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring nederleggen indien die Staat niet eerst genoemd Verdrag heeft opgezegd of dit tegelijkertijd opzegt, Dit (herziene) Verdrag treedt in werking zes maanden na de datum waarop vier Staten, waaronder ten minste drie Lidstaten van de Raad van Europa, hun instemming door dit (herziene) Verdrag te worden gebonden tot uitdrukking hebben gebracht in overeenstemming met de bepalingen van de voorgaande leden.

Wanneer ingevolge de twee voorgaande leden de opzegging van het Verdrag van 6 mei 1969 niet tegelijkertijd van kracht wordt met de inwerkingtreding van dit (herziene) Verdrag, kan een Verdragsluitende Staat bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring verklaren dat hij het Verdrag van 6 mei 1969 zal blijven toepassen tot de inwerkingtreding van dit (herziene) Verdrag.

Ten aanzien van een Staat die dit (herziene) Verdrag heeft ondertekend en die zijn instemming hierdoor te worden gebonden later tot uitdrukking brengt, treedt het in werking zes maanden na de datum van nederlegging van de akte van bekrachtiging aanvaarding of goedkeuring.

Artikel 15

Na de inwerkingtreding van dit (herziene) Verdrag kan het Comité van Ministers van de Raad van Europa iedere andere Staat die geen lid is van de Raad van Europa, alsmede de Europese Economische Gemeenschap, uitnodigen tot dit (herziene) Verdrag toe te treden, zulks bij een besluit genomen met de meerderheid voorzien in artikel 20, letter d, van het Statuut van de Raad van Europa en met algemene stemmen van de vertegenwoordigers van de Verdragsluitende Staten die het recht hebben in het Comité van Ministers zitting te hebben.

Ten aanzien van een toetredende Staat of de Europese Economische Gemeenschap, mocht deze toetreden, treedt dit (herziene) Verdrag in werking

---

zes maanden na de datum van nederlegging van de akte van toetreding bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Artikel 16

Iedere Staat kan op het tijdstip van ondertekening of bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding het gebied of de gebieden aangeven waarop dit (herziene) Verdrag van toepassing zal zijn. Iedere Staat kan te allen tijde daarna, door middel van een verklaring gericht aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, de toepassing van dit (herziene) Verdrag uitbreiden tot een ander in die verklaring genoemd gebied. Ten aanzien van dat gebied treedt het (herziene) Verdrag in werking zes maanden na de datum van ontvangst van die verklaring door de Secretaris-Generaal.

Een krachtens de twee voorgaande leden afgelegde verklaring kan, ten aanzien van een in die verklaring genoemd gebied, worden ingetrokken door middel van een kennisgeving gericht aan de Secretaris-Generaal. De intrekking wordt van kracht zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Artikel 17

Een Partij kan dit (herziene) Verdrag te allen tijde opzeggen door middel van een kennisgeving gericht aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa. De opzegging wordt van kracht zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Artikel 18

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa stelt de Lidstaten van de Raad van Europa, de andere Staten die partij zijn bij het Europese Culturele Verdrag en iedere Staat, of de Europese Economische Gemeenschap, die tot dit Verdrag is toegetreden of is uitgenodigd daartoe toe te treden in kennis van:

iedere ondertekening;

de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;

iedere datum van inwerkingtreding van dit (herziene) Verdrag overeenkomstig de artikelen 14, 15 en 16;

iedere andere handeling, kennisgeving of mededeling die betrekking heeft op dit (herziene) Verdrag.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit (herziene) Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Valetta op 16 januari 1992 in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in één exemplaar, dat zal worden nederlegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa doet voor eensluidend gewaarmerkte afschriften toekomen aan alle Lidstaten van de Raad van Europa, de andere Staten die partij zijn bij het Europees Cultureel Verdrag en aan iedere Staat die geen lid is, dan wel de Europese Economische Gemeenschap, die is uitgenodigd tot dit (herziene) Verdrag toe te treden.

18 Monumentenwet

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de Monumentenwet;
- het betreft de Wet van 23 december 1998, tot vervanging van de Monumentenwet (versie geldig vanaf 17-02-1999);
- geschiedenis: Staatsblad 1997, 192; Staatsblad 1997, 580; Staatsblad 1999, 30.

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is nieuwe bepalingen vast te stellen voor het behoud van monumenten van bouwkunst en archeologie en lagere overheden meer bij dat behoud te betrekken;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. Onze minister: Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- b. monumenten:
  1. alle vóór tenminste vijftig jaar vervaardigde zaken welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde;
  2. terreinen welke van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder 1;
- c. archeologische monumenten: de monumenten, bedoeld in onderdeel b, onder 2;
- d. beschermde monumenten: onroerende monumenten welke zijn ingeschreven in de ingevolge deze wet vastgestelde registers;
- e. kerkelijke monumenten: onroerende monumenten welke eigendom zijn van een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan, een lichaam waarin kerkgenootschappen zijn verenigd, of van een ander genootschap op geestelijke grondslag en welke uitsluitend of voor een overwegend deel worden gebruikt voor het gezamenlijk belijden van de godsdienst of levensovertuiging;
- f. stads- en dorpsgezichten: groepen van onroerende zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel hun wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde en in welke groepen zich één of meer monumenten bevinden;
- g. beschermde stads- en dorpsgezichten: stads- en dorpsgezichten die door Onze minister en Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer als zodanig ingevolge artikel 35 van deze wet zijn aangewezen, met ingang van de datum van publikatie van die aanwijzing in de *Nederlandse Staatscourant*;

- h. het doen van opgravingen: het verrichten van werkzaamheden met als doel het opsporen of onderzoeken van monumenten, waardoor versterking van de bodem optreedt;
- i. de Raad: de Raad voor cultuur, bedoeld in artikel 2a van de Wet op het specifiek cultuurbeleid.

Artikel 2

1. Bij de toepassing van deze wet wordt rekening gehouden met het gebruik van het monument.
2. Met betrekking tot een kerkelijk monument wordt geen beslissing genomen ingevolge deze wet dan na overleg met de eigenaar.

HOOFDSTUK II. BESCHERMDE MONUMENTEN

§ 2. Vergunningen tot wijziging, afbraak of verwijdering

Artikel 11

1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen.
2. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning:
  - a. een beschermd monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
  - b. een beschermd monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Artikel 12

1. Een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 11 moet worden ingediend bij burgemeester en wethouders.
2. Indien de aanvraag in behandeling wordt genomen, leggen burgemeester en wethouders de aanvraag op de secretarie voor een ieder ter inzage. Indien in de aanvraag gegevens voorkomen of uit de aanvraag kunnen worden afgeleid, waarvan de geheimhouding met het oog op de bescherming van bedrijfsgeheimen gerechtvaardigd is, besluiten burgemeester en wethouders op een daartoe strekkend verzoek van de aanvrager dat die gegevens niet ter inzage worden gelegd. De burgemeester doet kennisgeving van de terinzagelegging op de gebruikelijke wijze en vermeldt daarbij de mogelijkheid om binnen een termijn van veertien dagen zienswijzen naar voren te brengen bij burgemeester en wethouders. Indien artikel 17, eerste lid, van toepassing is zenden burgemeester en wethouders tijdig naar voren gebrachte zienswijzen onmiddellijk door aan Onze minister.

Artikel 13

In afwijking van het bepaalde in artikel 12 wordt een aanvraag om vergunning die betrekking heeft op een monument als bedoeld in artikel 7, eerste lid, ingediend bij Onze minister.

Artikel 14

1. Burgemeester en wethouders beslissen omtrent de aanvraag, bedoeld in artikel 12, tenzij het betreft:
  - a. een archeologisch monument;
  - b. een monument dat in gebruik is bij Onze Minister van Defensie en tevens een militaire bestemming heeft.
2. In de gevallen waarin burgemeester en wethouders niet beslissen, beslist Onze minister.

Artikel 15

1. De gemeenteraad stelt een verordening vast waarin tenminste de inschakeling wordt geregeld van een commissie op het gebied van de monumentenzorg, die burgemeester en wethouders adviseert over aanvragen om vergunning als bedoeld in artikel 11.
2. De vastgestelde verordening, bedoeld in het eerste lid, wordt onverwijld ter kennis gebracht van Onze minister. Zij treedt twee maanden nadat zij ter kennis is gebracht van Onze minister in werking, tenzij Onze minister vóór die datum de verordening tot schorsing heeft voorgedragen.
3. Op wijziging en intrekking van de verordening is het bepaalde in het eerste en tweede lid van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16

1. In de gevallen dat burgemeester en wethouders over de aanvraag om vergunning beslissen, zenden zij onmiddellijk afschrift van de aanvraag aan de directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en, indien het beschermde monument ligt buiten de krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom, aan gedeputeerde staten.
2. Onze minister en gedeputeerde staten adviseren schriftelijk over de aanvraag binnen drie maanden na de datum van verzending van het afschrift.
3. Burgemeester en wethouders beslissen binnen drie maanden na de datum van ontvangst van het laatste van de adviezen, bedoeld in het tweede lid, doch in ieder geval binnen zes maanden na de datum van indiening van de aanvraag.
4. Burgemeester en wethouders kunnen, indien daartoe naar hun oordeel gegronde redenen bestaan, de in het derde lid bedoelde termijn met ten hoogste zes maanden verlengen, mits zij de aanvrager daarvan kennisgeven binnen de in het derde lid bedoelde termijn.
5. Indien burgemeester en wethouders niet voldoen aan het derde of vierde lid, wordt de vergunning geacht te zijn verleend.
6. Van de beschikking, bedoeld in het derde lid, doen burgemeester en wethouders mededeling aan Onze minister en aan gedeputeerde staten.
7. De werking van de vergunning wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist. De vergunninghouder kan de president van de rechtbank, onderscheidenlijk de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State verzoeken de opschorting op te heffen. Titel 8.3 van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 17

1. In de gevallen dat Onze minister over de aanvraag om vergunning beslist, zenden burgemeester en wethouders de aanvraag onmiddellijk na ontvangst aan hem door. Zij zenden gelijktijdig afschrift aan gedeputeerde staten en stellen de aanvrager schriftelijk in kennis van de datum van doorzending. Voor de toepassing van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht worden burgemeester en wethouders aangemerkt als het in dat artikel bedoelde bestuursorgaan.
2. Burgemeester en wethouders en, indien het beschermde monument ligt buiten de krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom, gedeputeerde staten adviseren aan Onze minister over de aanvraag binnen drie maanden na de datum van doorzending.
3. Onze minister beslist binnen drie maanden na de datum van ontvangst van het laatste van de adviezen, bedoeld in het tweede lid, doch in ieder geval binnen zes maanden na de indiening van de aanvraag.
4. Artikel 16, vierde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing. Artikel 16, zevende lid, is van toepassing.

---

5. Van de beschikking wordt mededeling gedaan aan burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten.

Artikel 18

Burgemeester en wethouders dan wel Onze minister nemen met betrekking tot een kerkelijk monument geen beslissing ingevolge artikel 16 of 17 dan in overeenstemming met de eigenaar, voorzover het betreft een beslissing waarbij wezenlijke belangen van het belijden van de godsdienst of de levensovertuiging in dat monument in het geding zijn.

Artikel 19

1. Burgemeester en wethouders dan wel Onze minister kunnen aan een vergunning voorschriften verbinden in het belang van de monumentenzorg.
2. De vergunning kan voor een bepaalde tijd worden verleend.

Artikel 20

1. Burgemeester en wethouders en, voor zover het betreft de monumenten die niet gelegen zijn binnen het grondgebied van enige gemeente, Onze minister houden een openbaar register aan, waarin aantekening wordt gehouden van:
  - a. ingevolge artikel 16, derde lid, of artikel 17, derde lid, verleende vergunningen;
  - b. vergunningen die ingevolge artikel 16, vijfde lid, of artikel 17, vierde lid, worden geacht te zijn verleend.
2. In het in het eerste lid bedoelde register worden voorts aangetekend:
  - a. de datum van de vergunning;
  - b. het nummer van de vergunning;
  - c. de plaats van het monument waarop de vergunning betrekking heeft, alsmede van de van belang zijnde kadastrale gegevens daarvan;
  - d. de aard van de werkzaamheden.
3. Aantekening als bedoeld in het tweede lid vindt plaats binnen een week na de dag waarop:
  - a. een vergunning als bedoeld in het eerste lid, onder a, is verleend;
  - b. een vergunning als bedoeld in het eerste lid, onder b, wordt geacht te zijn verleend.

Artikel 21

1. De vergunning kan door degene die haar heeft verleend worden ingetrokken indien:
  - a. blijkt dat de vergunning ten gevolge van een onjuiste of onvolledige opgave is verleend;
  - b. blijkt dat de vergunninghouder de voorschriften, bedoeld in artikel 19, eerste lid, niet naleeft;
  - c. de omstandigheden aan de kant van de vergunninghouder zich zodanig hebben gewijzigd, dat het belang van het monument zwaarder dient te wegen.
2. Van een besluit tot intrekking van een vergunning wordt mededeling gedaan aan Onze minister dan wel burgemeester en wethouders en aan gedeputeerde staten.

---

§ 3. Schadevergoeding in verband met de beslissing op de vergunningaanvraag

Artikel 22

1. Voorzover blijkt dat de aanvrager van een vergunning als bedoeld in artikel 11 ten gevolge van de weigering daarvan of ten gevolge van de aan de vergunning verbonden voorschriften schade lijdt, welke redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven, kent, behoudens het bepaalde in het tweede lid, Onze minister, de schadebeoordelingscommissie gehoord, hem op zijn verzoek een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe.
2. Ingeval de beslissing over de vergunningaanvraag is genomen door burgemeester en wethouders in afwijking van het advies van Onze minister, besluit de gemeenteraad, de schadebeoordelingscommissie gehoord, omtrent de schadevergoeding, bedoeld in het eerste lid, ten laste van de gemeente. De artikelen 23 tot en met 29, zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de gemeenteraad in de plaats treedt van Onze minister.

Artikel 23

1. Onze minister stelt met het oog op de advisering over één of meer verzoeken om schadevergoeding een schadebeoordelingscommissie in.
2. De schadebeoordelingscommissie bestaat uit een of meer leden.
3. Een lid van de schadebeoordelingscommissie mag niet de betrekking bekleden van ambtenaar in dienst van het ministerie of van een dienst, bedrijf of instelling, werkzaam onder verantwoordelijkheid van Onze minister.
4. Met ambtenaar, bedoeld in het derde lid, worden voor de toepassing van dit hoofdstuk, gelijkgesteld zij die op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht werkzaam zijn.

Artikel 24

1. Onze minister zendt binnen veertien dagen na de dag waarop het verzoek om schadevergoeding is ingediend, het verzoekschrift aan de schadebeoordelingscommissie, vergezeld van alle op de zaak betrekking hebbende stukken.
2. Onze minister verleent aan de schadebeoordelingscommissie de gevraagde medewerking.

Artikel 25

1. De schadebeoordelingscommissie stelt de verzoeker of zijn gemachtigde in de gelegenheid zijn verzoek om schadevergoeding in een openbare vergadering tegenover haar nader toe te lichten.
2. De schadebeoordelingscommissie kan ambtenaren in dienst van het ministerie of van een dienst, bedrijf of instelling, werkzaam onder verantwoordelijkheid van Onze minister oproepen om in de openbare vergadering te verschijnen tot het geven van inlichtingen.
3. Indien de schadebeoordelingscommissie een plaatsopneming wil houden, deelt zij het tijdstip van de plaatsopneming vooraf mede aan de verzoeker en aan Onze minister.

Artikel 26

De schadebeoordelingscommissie brengt binnen drie maanden na de dag waarop het verzoek om schadevergoeding is ingediend, advies uit aan Onze minister. Zij zendt gelijktijdig een exemplaar daarvan aan de verzoeker.

Artikel 27

1. Onze minister stelt de verzoeker in de gelegenheid schriftelijk, of mondeling in tegenwoordigheid van de schadebeoordelingscommissie, zijn opvatting omtrent het advies kenbaar te maken.
2. De schadebeoordelingscommissie verstrekt Onze minister desgevraagd nadere toelichting op het advies en geeft desgevraagd haar mening omtrent de opvatting daarover van de verzoeker.

Artikel 28

De kosten van de schadebeoordelingscommissie worden de verzoeker niet in rekening gebracht.

Artikel 29

Onze minister beslist binnen twee maanden na ontvangst van het advies van de schadebeoordelingscommissie. Artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht blijft buiten toepassing.

HOOFDSTUK IV. BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

Artikel 35

1. Gehoord de gemeenteraad, gedeputeerde staten, de Rijksplanologische Commissie en de Raad, kunnen Onze minister en Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer stads- en dorpsgezichten aanwijzen als beschermd stads- of dorpsgezicht en kunnen zij zodanige aanwijzingen intrekken.
2. Onze minister zendt het voorstel tot aanwijzing of intrekking gelijktijdig aan de gemeenteraad, gedeputeerde staten, de Rijksplanologische Commissie en de Raad. De gemeenteraad brengt advies uit via gedeputeerde staten binnen 6 maanden, gedeputeerde staten binnen 9 maanden, de Rijksplanologische Commissie en de Raad binnen 12 maanden na verzending van het voorstel.
3. Onze minister en Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer beslissen over aanwijzing of intrekking binnen zestien maanden na verzending van het voorstel.
4. De bekendmaking van een besluit tot aanwijzing of tot intrekking daarvan geschiedt door plaatsing in de *Staatscourant*. Van het besluit wordt mededeling gedaan in de daarvoor in aanmerking komende dag- of nieuwsbladen en aan de gemeenteraad, gedeputeerde staten, de Rijksplanologische Commissie en de Raad.

Artikel 36

1. De gemeenteraad stelt ter bescherming van een beschermd stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan vast als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (*Stb.* 1985, 626). Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- en dorpsgezicht kan hiertoe een termijn worden gesteld.
2. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht wordt bepaald of en in hoeverre geldende bestemmingsplannen als beschermend plan in de zin van het vorige lid kunnen worden aangemerkt.

Artikel 37

1. In beschermde stads- of dorpsgezichten is het verboden een bouwwerk geheel of gedeeltelijk af te breken zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning).

2. Geen sloopvergunning is vereist voor het afbreken ingevolge een aanschrijving van burgemeester en wethouders.
3. De artikelen 21 tot en met 23 van de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing (Stb. 1984, 406) zijn van toepassing.

Artikel 38

[Vervallen.]

HOOFDSTUK V. OPGRAVINGEN EN VONDSTEN

Artikel 39

1. Het is verboden opgravingen te doen zonder schriftelijke vergunning van Onze minister.
2. De vergunning kan worden verleend aan een rijksdienst, een instelling voor wetenschappelijk onderwijs of een gemeente.
3. De vergunning wordt geweigerd indien:
  - a. er grond is om aan te nemen dat de aanvrager niet bekwaam is tot het doen van opgravingen;
  - b. redelijkerwijze niet verwacht kan worden dat de aanvrager in staat is tot het doen van opgravingen;
  - c. de aanvrager een gemeente is die niet beschikt over een depôt voor bodemvondsten als bedoeld in artikel 44.
4. Onze minister kan aan een vergunning voorschriften verbinden.
5. De vergunning wordt voor een bepaalde opgraving of voor een bepaald gebied en voor een bepaalde tijd of tot wederopzegging verleend.
6. Onze minister kan de vergunning intrekken wanneer de vergunninghouder op ondeskundige wijze opgravingen verricht, de aan de vergunning verbonden voorschriften niet nakomt of anderszins misbruik maakt van de vergunning.

Artikel 40

Onze minister beslist, de Raad gehoord, binnen zes maanden na de datum van ontvangst van de aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 39. De termijn kan eenmaal worden verlengd met ten hoogste drie maanden.

Artikel 41

Van de aanvang en van het einde van een opgraving doet de vergunninghouder mededeling aan de directeur van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Artikel 42

Onze minister kan bepalen dat een rechthebbende ten aanzien van een terrein moet dulden dat een overheid of instelling als bedoeld in artikel 39, tweede lid, in het belang van archeologisch onderzoek dat terrein betreedt, daarop metingen verricht dan wel daarin opgravingen doet. Voor zover een rechthebbende hierdoor schade lijdt, wordt hem deze door de Staat vergoed. Rechtsvorderingen tot vergoeding van deze schade staan ter kennisneming van de rechtbank binnen welker rechtsgebied het terrein of het grootste gedeelte daarvan gelegen is.

Artikel 43

1. Roerende monumenten die gevonden zijn bij het doen van opgravingen en waarop niemand zijn recht van eigendom kan bewijzen, zijn eigendom van de Staat.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid zijn roerende monumenten die gevonden zijn bij het doen van wettige opgravingen door een gemeente en waarop niemand zijn recht van eigendom kan bewijzen, eigendom van die gemeente.
3. De eigenaar van de grond waarin de roerende monumenten zijn opgegraven, ontvangt van de eigenaar van die roerende monumenten een vergoeding ten bedrage van de helft van de waarde van die monumenten.
4. Rechtsvorderingen ter zake van de vergoeding staan ter kennisneming van de in artikel 42 bedoelde rechtbank.

Artikel 44

1. Onze minister kan, indien wordt voldaan aan de eisen die hij noodzakelijk acht voor het op verantwoorde wijze onderbrengen van roerende monumenten, een gebouw of een gedeelte van een gebouw aanmerken als depôt voor bodemvondsten.
2. Onze minister kan een beslissing als bedoeld in het eerste lid intrekken.

Artikel 45

1. Onze minister wijst, de Raad gehoord, bij het doen van een opgraving gevonden roerende monumenten die eigendom zijn van de Staat toe aan depôts voor bodemvondsten. Met ingang van het moment van de overgave aan een depôt voor bodemvondsten berust de eigendom bij de eigenaar van dat depôt.
2. Aan de toewijzing als bedoeld in het eerste lid kunnen voorschriften worden verbonden in het belang van de monumentenzorg.

Artikel 46

Desgevraagd krijgt de opgraver toegang tot roerende monumenten die zijn gevonden bij een opgraving waartoe hij op grond van de bepalingen van deze wet bevoegd was of worden deze hem voor wetenschappelijk onderzoek tijdelijk ter beschikking gesteld.

Artikel 47

1. Hij die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt, waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is, is verplicht hiervan binnen drie dagen aangifte te doen.
2. De aangifte dient te geschieden bij de burgemeester van de gemeente waar de vondst is gedaan of, wanneer de vondst werd gedaan buiten het grondgebied van enige gemeente, bij Onze minister.
3. De burgemeester geeft van deze aangifte onverwijld kennis aan de directeur van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Artikel 48

De gerechtigden tot een roerend monument als bedoeld in artikel 47 zijn gehouden het monument gedurende zes maanden, te rekenen van de dag van de in het vorige artikel bedoelde aangifte ter beschikking te houden of te stellen voor wetenschappelijk onderzoek.

Artikel 49

1. Onze minister kan, de Raad gehoord, ten behoeve van een in te stellen wetenschappelijk onderzoek voorschriften geven met betrekking tot de uitvoering van werken waarbij een zaak als bedoeld in artikel 47 is gevonden, dan wel gelasten dat die werken voor bepaalde of onbepaalde tijd geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd.
2. Schade, veroorzaakt door een maatregel als bedoeld in het eerste lid, wordt door de Staat vergoed. Rechtsvorderingen tot vergoeding van deze schade staan ter kennisneming van de rechtbank binnen welker rechtsgebied de vondst is gedaan.

---

19 Kaarten tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

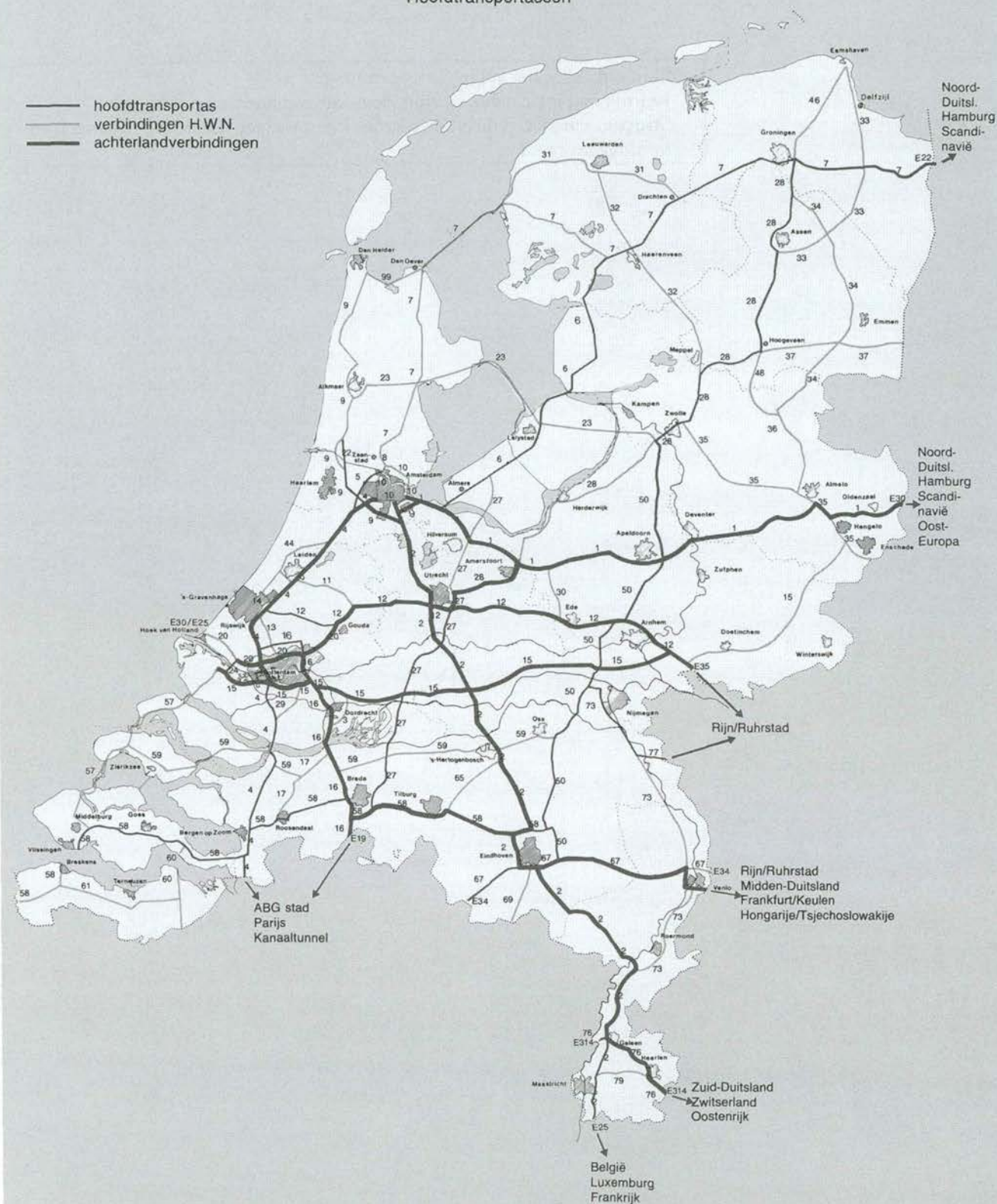
- kaarten met indicatieve en limitatieve verbindingen uit het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen).

HOOFDWEGENNET Hoofdtransportassen

pkb

- hoofdtransportas
- verbindingen H.W.N.
- achterlandverbindingen

SPOORWEGNET PERSONENVERVOER

Hoofdtransportassen

pkb

 hoofdtransportassen
 overige spoorlijnen voor personenvervoer

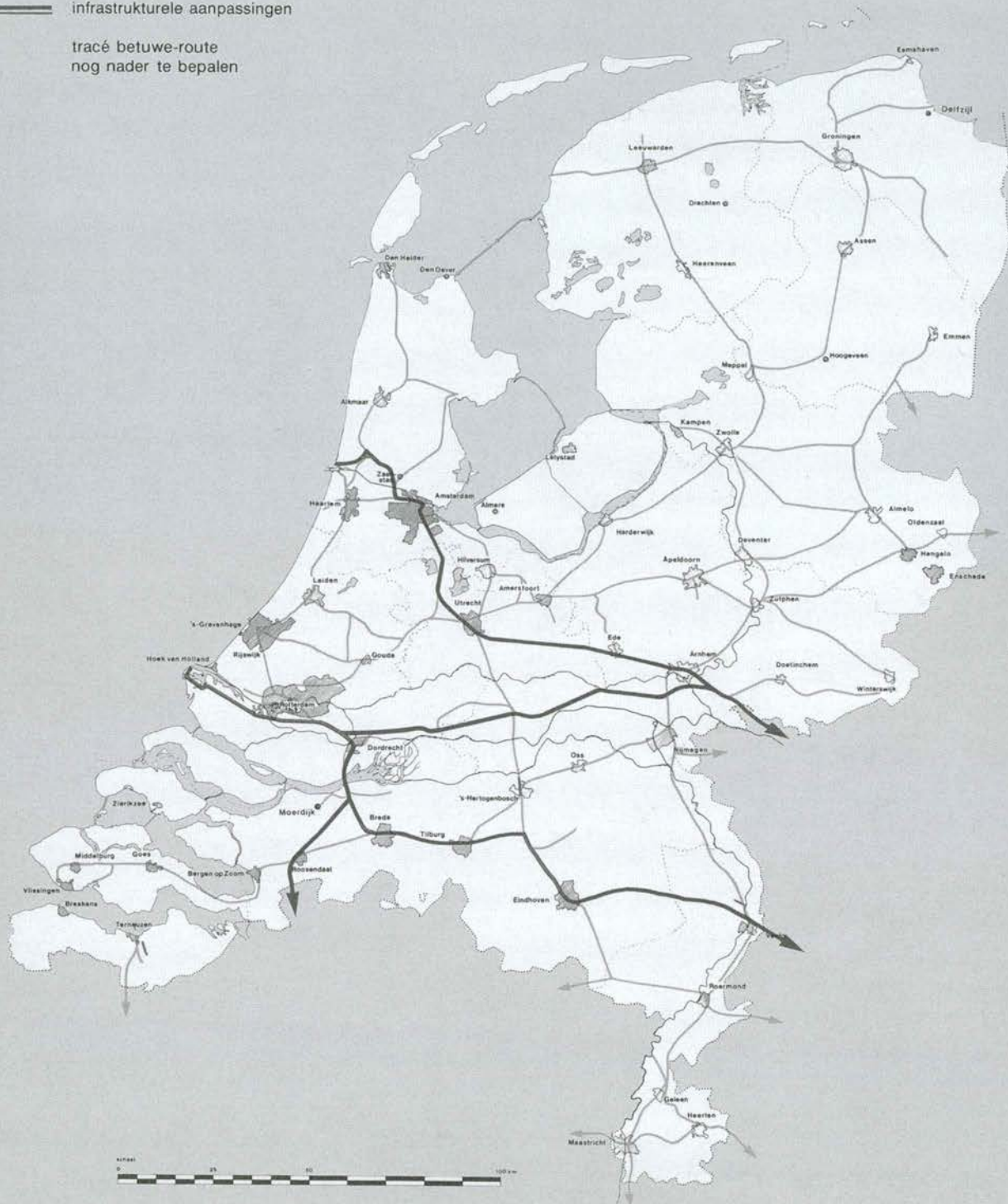

SPOORWEGNET GOEDERENVERVOER

pkb

- spoorwegnet voor goederenvervoer
- hoofdtransportassen
- infrastructurale aanpassingen

tracé betuwe-route
nog nader te bepalen

HOOFDVAARWEGENNET Hoofdtransportassen

pkb

— verbinding HVN
— hoofdtransportassen

20 Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999

In dit hoofdstuk is het volgende opgenomen:

- de Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999;
- het betreft een interne V&W-beleidsregeling;
- het betreft de regeling van 1 september 1999.

1 september 1999/Nr. CDJZ/WBI/19991309 Centrale Directie Juridische Zaken

De Minister van Verkeer en Waterstaat,

Besluit

tot vaststelling van de navolgende beleidsregeling.

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

de minister: de Minister van Verkeer en Waterstaat;

de commissie: het adviesorgaan bedoeld in artikel 15, eerste lid;

verzoek: een verzoek om schadevergoeding als bedoeld in artikel 13, dan wel artikel 20;

verzoeker: de indiener van een verzoek als bedoeld in artikel 13 dan wel artikel 20.

Artikel 2 Het recht op schadevergoeding

1. De minister kent degene die schade lijdt of zal lijden als gevolg van de rechtmatige uitoefening door of namens de minister van een aan het publiekrecht ontleende bevoegdheid of taak, op verzoek een vergoeding toe, voor zover de schade redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en voor zover de vergoeding niet of niet voldoende anderszins is verzekerd.

2. Bij het nemen van een besluit omtrent schadevergoeding als bedoeld in het eerste lid wordt het bepaalde in de artikelen 3 tot en met 11 in aanmerking genomen.

3. De vergoeding wordt bepaald in geld. Nochtans kan de minister de vergoeding toe kennen in andere vorm dan betaling van een geldsom.

Artikel 3 Abnormale last

Binnen het normale maatschappelijk risico of het normale ondernemersrisico vallende schade komt niet voor vergoeding in aanmerking.

Artikel 4 Speciale last

Schade als gevolg van een schadeoorzaak als bedoeld in artikel 2, eerste lid, komt alleen voor vergoeding in aanmerking wanneer deze in belangrijke mate afwijkt van de schade die dientengevolge op een ieder drukt, dan wel wanneer deze schade op een naar verhouding gering aantal natuurlijke of rechtspersonen die in vergelijkbare positie verkeren drukt.

Artikel 5 Actieve risicoaanvaarding

Schade ten gevolge van een schadeoorzaak als bedoeld in artikel 2, eerste lid, die voor de belanghebbende redelijkerwijs voorzienbaar was ten tijde van de beslissing te investeren in het geschade belang wordt niet vergoed.

Artikel 6 Voorwerp van voorzienbaarheid

De in artikel 5 bedoelde voorzienbaarheid kan onder meer betrekking hebben op de aard van een schadeoorzaak als bedoeld in artikel 2, eerste lid, op het tijdstip waarop deze schadeoorzaak zijn werking doet gevoelen, op de plaats waarop ze betrekking heeft, op de wijze van voltrekken of uitvoering daarvan, alsmede op de aard en omvang van de daardoor veroorzaakte schade.

Artikel 7 Passieve risicoaanvaarding

Geen vergoeding wordt toegekend indien de verzoeker heeft nagelaten zijn belang te verwezenlijken toen hij daartoe redelijkerwijs in de gelegenheid was, terwijl hij redelijkerwijs kon voorzien dat een maatregel genomen zou worden die aan dat realiseren in de weg zou komen te staan.

Artikel 8 Schadebeperking

1. Heeft verzoeker nagelaten redelijke maatregelen ter voorkoming of beperking van schade te nemen, dan blijft de schade die door het treffen van zodanige maatregelen voorkomen of beperkt had kunnen worden, ten laste van de verzoeker.
2. De redelijke kosten van maatregelen ter voorkoming of beperking van schade behoren tot de te vergoeden schade.

Artikel 9 Verrekening van voordeel

Heeft een schadeoorzaak als bedoeld in artikel 2, eerste lid voor de benadeelde naast schade tevens voordeel opgeleverd, dan moet dit voordeel bij de vaststelling van de te vergoeden schade in aanmerking worden genomen.

Artikel 10 Kosten van deskundigenbijstand

Indien bij de indiening en de behandeling van het verzoek zowel het inroepen van rechts dan wel andere deskundigenbijstand, als de kosten daarvan

redelijk zijn te achten, kunnen deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen.

Artikel 11 Vergoeding van wettelijke rente

Een vergoeding van wettelijke rente als bedoeld in artikel 6:119 van het Burgerlijk Wetboek kan deel uitmaken van de toe te kennen vergoeding. Het tijdstip waarop de wettelijke rente ingaat wordt gesteld op de datum van ontvangst van het verzoek door de minister.

Hoofdstuk 2. Procedurebepalingen

Artikel 12 Termijn voor indiening verzoek

1. Het verzoek om schadevergoeding wordt zo spoedig als redelijkerwijs mogelijk is schriftelijk bij de minister ingediend.
2. De minister kan een verzoek afwijzen indien vijf jaren zijn verlopen na de aanvang van de dag, volgende op die waarop de benadeelde zowel met de schade als met de omstandigheid dat deze schade is veroorzaakt door een schadeoorzaak als bedoeld in artikel 2, eerste lid bekend is geworden, en in ieder geval door verloop van twintig jaren na de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt.
3. Heeft verzoeker, vóórdat de termijn is verstreken na verloop waarvan de minister het verzoek kan afwijzen, een schriftelijke mededeling aan de minister gedaan waarin verzoeker ondubbelzinnig verklaart dat hij zich het recht voorbehoudt om een verzoek om schadevergoeding als bedoeld in artikel 2 in te dienen, dan begint een nieuwe termijn als bedoeld in het tweede lid te lopen na de aanvang van de dag, volgende op die waarop deze schriftelijke mededeling is gedaan.

Artikel 13 Het verzoek om schadevergoeding

1. Het verzoek wordt ondertekend en bevat ten minste:
  - a. de naam en het adres van de verzoeker;
  - b. de dagtekening;
  - c. een aanduiding van het besluit of het handelen dat de gestelde schade naar het oordeel van verzoeker heeft veroorzaakt;
  - d. een vermelding van de reden of redenen waarom de minister gehouden zou zijn de schade te vergoeden die het gevolg is van het onder c bedoelde handelen;
  - e. zo redelijkerwijs mogelijk een opgave van de aard en de omvang van de schade;
  - f. zo redelijkerwijs mogelijk een specificatie van het bedrag van de schade;
  - g. een omschrijving van de wijze waarop de schade naar het oordeel van verzoeker dient te worden vergoed en, zo een vergoeding in geld wordt gewenst, een opgave van het schadebedrag, dat naar het oordeel van verzoeker vergoed dient te worden.

-
2. De minister bevestigt de ontvangst van het verzoek zo spoedig mogelijk, doch tenminste binnen twee weken na de ontvangst ervan, en stelt de verzoeker in kennis van de te volgen procedure.
  3. Indien naar het oordeel van de minister niet of onvoldoende is voldaan aan het bepaalde in het eerste lid, of indien verzoeker overigens verzuimt de gegevens en bescheiden die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn en waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen te verschaffen, stelt hij de verzoeker in de gelegenheid het verzuim te herstellen binnen een door de minister te stellen termijn.

Artikel 14 Vereenvoudigde behandeling van het verzoek

1. De minister neemt het verzoek niet in behandeling indien het niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 13 is ingediend en van de geboden gelegenheid om het verzoek aan te vullen niet tijdig, of onvoldoende is gebruik gemaakt.
2. Een besluit om het verzoek niet in behandeling te nemen wordt aan de verzoeker bij aangetekende brief medegedeeld binnen vier weken nadat het verzoek is aangevuld of nadat de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.
3. De minister wijst het verzoek zonder nader onderzoek af indien het naar zijn oordeel kennelijk ongegrond is. Een verzoek is onder meer kennelijk ongegrond wanneer het naar het oordeel van de minister steunt op de onrechtmatige uitoefening door of namens de minister van een aan het publiekrecht ontleende bevoegdheid of taak en wanneer toepassing wordt gegeven aan artikel 12, tweede lid.
4. Een besluit om het verzoek wegens kennelijke ongegrondheid af te wijzen wordt aan de verzoeker bij aangetekende brief medegedeeld binnen acht weken na ontvangst van het verzoek, dan wel binnen acht weken nadat de termijn is verstreken gedurende welke de verzoeker het verzoek kon aanvullen.
5. De minister kan de in het vorige lid genoemde termijn eenmaal met ten hoogste acht weken verlengen. De minister stelt de verzoeker daarvan schriftelijk in kennis.

Artikel 15 De adviescommissie

1. Indien geen toepassing wordt gegeven aan het bepaalde in artikel 14, eerste en derde lid, stelt de minister een commissie in.
2. De commissie heeft tot taak de minister van advies te dienen over de op het verzoek te nemen beslissing.
3. De commissie bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen, die door de minister worden benoemd. In eenvoudige gevallen kan de minister volstaan met de benoeming van één onafhankelijke deskundige. Indien de commissie uit drie leden bestaat, wijst de minister de voorzitter aan.
4. De commissie wordt ingesteld uiterlijk vier weken na het verstrijken van de termijn bedoeld in artikel 14, vierde lid, dan wel indien het vijfde lid van dat artikel toepassing heeft gevonden, uiterlijk vier weken na het verstrijken van de in dat artikellid genoemde termijn.

---

5. De minister stelt de verzoeker in kennis van zijn voornemen om een commissie in te stellen. De kennisgeving bevat de namen van de deskundigen, hun beroep en de plaats waar zij hun werkzaamheden plegen te verrichten. De belanghebbende kan binnen twee weken na verzending van de kennisgeving bedenkingen uiten tegen de voorgenomen samenstelling.

Artikel 16 Het door de commissie te verrichten onderzoek

1. De commissie dient de minister van advies over de op het verzoek te nemen beslissing. Zij stelt daartoe, voorzover een zorgvuldige advisering daartoe noopt, een onderzoek in naar:
  - a. de vraag of de door verzoeker in zijn verzoek gestelde schade een gevolg is van de in het verzoek aangeduide schadeoorzaak, indien en voorzover deze als een rechtmatige uitoefening door of namens de minister van een aan het publiekrecht ontleende bevoegdheid of taak als bedoeld in artikel 2, eerste lid kan worden aangemerkt;
  - b. de omvang van de schade als bedoeld onder a;
  - c. de vraag of deze schade redelijkerwijs niet of niet geheel ten laste van de benadeelde behoort te blijven, zulks met inachtneming van het in artikel 3 tot en met 11 bepaalde;
  - d. de vraag of vergoeding van de schade niet, of niet voldoende, anderszins is verzekerd.
2. De commissie brengt rapport uit over haar bevindingen. Zij adviseert de minister over de hoogte van de uit te keren schadevergoeding en doet, indien de minister een daartoe strekkende verzoek heeft gedaan, voorstellen voor maatregelen of voorzieningen waardoor de schade, anders dan door een vergoeding in geld, kan worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikel 17 Bevoegdheden en verplichtingen

1. De minister stelt de commissie, al dan niet op verzoek, de gegevens ter beschikking die nodig zijn voor een goede vervulling van haar taak. Artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur (Stb. 1991, 703) is van overeenkomstige toepassing.
2. De verzoeker verschaft de commissie de gegevens en bescheiden die voor de advisering nodig zijn en waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen.
3. De commissie kan inlichtingen en adviezen inwinnen bij derden. Indien met het verstrekken van inlichtingen, of het verlenen van adviezen door derden kosten gemoeid zijn, oefent de commissie deze bevoegdheid eerst uit na instemming van de minister.
4. De commissie kan een plaatsopneming houden, indien zij dit nodig acht.

Artikel 18 Procedure adviescommissie

1. De commissie stelt de verzoeker in kennis van de te volgen procedure.
2. De commissie stelt verzoeker en de minister in de gelegenheid tot het geven van een mondelinge toelichting. Beiden kunnen zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een gemachtigde.
3. Meegebrachte deskundigen worden in de gelegenheid gesteld een toelichting te geven.

-
4. Van de toelichtingen wordt een verslag opgemaakt. Het verslag wordt aan verzoeker en de minister toegezonden.
  5. Alvorens de commissie haar definitieve advies opstelt, maakt zij een conceptadvies op. Dit conceptadvies wordt uiterlijk zesentwintig weken nadat de commissie is ingesteld, aan verzoeker en aan de minister toegezonden. Indien niet binnen deze termijn een conceptadvies opgemaakt kan worden, deelt de commissie verzoeker en de minister gemotiveerd mede, waarom deze termijn overschreden wordt. Zij geeft daarbij een termijn aan waarbinnen het conceptadvies aan verzoeker en aan de minister zal worden toegezonden. Deze termijn bedraagt ten hoogste zesentwintig weken.
  6. Verzoeker en de minister maken eventuele bedenkingen tegen het conceptadvies, uiterlijk acht weken na de datum van verzending daarvan, schriftelijk aan de commissie kenbaar.
  7. De commissie stelt haar advies vast binnen acht weken na het verstrijken van de in het zesde lid genoemde termijn. Zij kan deze termijn, onder opgaaf van redenen, eenmaal met ten hoogste acht weken verlengen. Zij zendt het advies terstond toe aan de verzoeker en aan de minister.

Artikel 19 De beslissing op het verzoek om schadevergoeding

1. De minister beslist binnen twaalf weken na ontvangst van het advies van de commissie op het verzoek om schadevergoeding en maakt dit besluit binnen deze termijn bekend aan verzoeker. De minister zendt een kopie van zijn besluit aan de commissie.
2. De minister kan de beslissing bedoeld in het eerste lid, onder opgaaf van redenen, eenmaal voor ten hoogste twaalf weken verdagen.

Hoofdstuk 3. Slotbepalingen

Artikel 20 Voorschot

1. De minister kent de verzoeker die naar redelijke verwachting in aanmerking komt voor een vergoeding in geld als bedoeld in artikel 2 en wiens belang naar het oordeel van de minister vordert dat aan hem een voorschot op deze vergoeding wordt toegekend, op diens schriftelijk verzoek een voorschot toe. De minister beslist op het verzoek, gehoord de commissie.
2. Indien de minister beslist tot het verlenen van een voorschot wordt daarmee geen aanspraak als bedoeld in artikel 2 erkend.
3. Het voorschot kan uitsluitend worden verleend indien de verzoeker schriftelijk de verplichting aanvaardt tot gehele en onvoorwaardelijke terugbetaling van hetgeen ten onrechte als voorschot is uitbetaald, zulks te vermeerderen met de wettelijke rente over het teveel betaalde te rekenen vanaf de datum van betaling van het voorschot. De minister kan daarvoor zekerheidstelling, bij voorbeeld in de vorm van een bankgarantie, verlangen.

Artikel 21 Citeertitel

Deze regeling kan worden aangehaald als: Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999.

Artikel 22 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 15 september 1999 en is van toepassing op verzoeken die vanaf deze datum zijn ingediend.

Artikel 23 Intrekking Regeling nadeelcompensatie Rijkswaterstaat

De Regeling nadeelcompensatie Rijkswaterstaat (*Stcrt.* 1991, 251) wordt ingetrokken met ingang van de in artikel 22 genoemde datum. Op verzoeken die vóór deze datum zijn ingediend blijft de Regeling nadeelcompensatie Rijkswaterstaat van toepassing.

Deze regeling zal met de toelichting in de *Staatscourant* gepubliceerd worden.

Den Haag, 1 september 1999.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,

T. Netelenbos.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Tracé/m.e.r.-centrum
Postbus 5044
2600 GA DELFT
tel. 015 - 251 84 97
fax 015 - 251 85 55